

Saborski zaključci o BiH, važan vanjsko- politički korak Hrvatske

Hrvatski sabor je 30. ožujka 2001. donio iznimno važne Zaključke o Bosni i Hercegovini. Oni se temelje na ustavnoj obvezi prema kojoj Republika Hrvatska jamči osobitu skrb i zaštitu dijelovima hrvatskoga naroda u drugim državama, činjenici da Hrvatska kao potpisnica Daytonskog sporazuma ima prava i obveze, te na zainteresiranosti Republike Hrvatske da se BiH razvija kao stabilna i suverena država u kojoj je hrvatski narod jedan od konstitutivnih naroda.

U zaključcima se naročito ističe potreba dosljedne primjene Daytonskog sporazuma i njegove odredbe o ravnopravnosti Hrvata, Bošnjaka i Srba na čitavom teritoriju BiH, te se predstavnici Hrvatskoga narodnog sabora pozivaju da odustanu od jednostranog mijenjanja tog Sporazuma i upućuje ih se da nastale probleme rješavaju u okvirima institucija države BiH.

Nadalje, Hrvatski sabor konstatira kako su odluke međunarodne zajednice o privremenim izbornim pravilima i načinu biranja zastupnika u Dom naroda ugrozile ravnopravnost hrvatskog naroda i poziva predstavnike međunarodne zajednice da dijalogom i donošenjem izbornog zakona dosljedno provedu odluku Ustavnog suda BiH o konstitutivnosti naroda u BiH. Uz to, zaključci obuhvaćaju i problem povratka prognanih i izbjeglih za što će se osnovati Međuparlamentarna skupina dviju država, te ističu kako se Hrvatski sabor zalaže za stabilnu i demokratsku BiH kao cjelovitu državu, s tim da se Republika Hrvatska ne treba miješati u unutrašnje odnose BiH.

Predsjednik Sabora Zlatko Tomčić je 10. travnja Zaključke Sabora uručio veleposlasticima zemalja članica Europske unije, stalnih članica Vijeća sigurnosti OUN, veleposlaniku Europske komisije i veleposlaniku BiH. Veleposlanik BiH dr. Hasan Muratović je u svojoj izjavi izrazio zadovoljstvo zaključcima, istaknuvši kako su oni znak otvorene, nove politike Hrvatske prema BiH. O važnosti i vrijednosti zaključaka svjedoči i izjava veleposlanika Lawrence Rossina (Glas Amerike, 12. travnja) da cijeni aktivnu ulogu Hrvatske prema BiH i da su zaključci "dobri jer odražavaju spremnost za potpunu primjenu Daytonskog sporazuma što očekujemo i od ostalih potpisnika..."

Ž.S.

	strana
Uvodnik urednika	2
- Dopune dnevnog reda	3
- Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi	4
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave	12
- Prijedlog nacionalnog programa za borbu protiv korupcije s Prijedlogom akcijskog plana za borbu protiv korupcije; Prijedlog zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta; Prijedlog zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti	18
- Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja	37
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Konvencije o zabrani i trenutnim djelovanjima za ukidanje najgorih oblika dječjeg rada	41
- Prijedlog zakona o arbitraži; Prijedlog zakona o Državnom odvjetništvu	42
- Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	49
- Prijedlog zakona o doplatku na sljepoću; Prijedlog zakona o određivanju poslova na kojima se zapošljavaju slijepe invalidne osobe	63
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rudarstvu	66
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zakladama i fondacijama	66

PRIKAZ RADA:

- 53. SJEDNICE ŽUPANIJSKOG DOMA HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 13.,14.,20. I 27. OŽUJKA 2001.

-11. SJEDNICE ZASTUPNIČKOG DOMA HRVATSKOG SABORA ODRŽANE

7.,8.,9.,13.,14.,15.,16.,20.,21.,23.,27., 28. TE NASTAVKA SJEDNICE HRVATSKOG SABORA 29. I 30. OŽUJKA TE 4.,5. I 6. TRAVNJA 2001.

Dopune dnevnog reda

Tijekom 53. sjednice Županijskog doma, **Ivan Brleković (HDZ)** predložio je dopunu dnevnog reda. Smatra da bi u dnevni red trebalo uvrstiti donošenje Odluke Županijskog doma kojom bi se predložilo Zastupničkom domu raspisivanje referenduma zbog najnovijih promjena Ustava. Županijski dom bi se, kaže, založio za to da se pruži prilika građanima Hrvatske i hrvatskom narodu kako bi se svojim glasom na referendumu izjasnili podržavaju li učestale promjene Ustava te ono što se njima predlaže. Zamolio je potom da se, ukoliko bi prijedlog dopune dnevnog reda bio prihvaćen, glasuje o predlaganju referenduma, kako bi Odbor Županijskog doma za Ustav i Poslovnik mogao što prije izraditi konačnu verziju te Odluke koju će uputiti Zastupničkom domu.

Kritiku spram prijedloga ukidanja Županijskog doma uputio je **dr. Jure Burić (HDZ)**. Rekao je kako se ljudi protiv učestalih promjena Ustava te se osvrnuo na izjavu predsjednika Mesića kada je Županijski dom nazvao "groblje slonova". Smatra kako su slonovi divna i vrijedna stvorenja koja puno rade i dugo pamte, istaknuvši da bi radije bio s časnim i vrijednim ljudima koje se naziva "groblje slonova", nego s predsjednikom Mesićem na planetu majmuna.

S obzirom na zadnju izjavu predsjednica **dr. Katica Ivanišević** izrekla mu je opomenu rekavši kako se na taj način ne može govoriti.

Dopune dnevnog reda

- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o zajmu između Republike Hrvatske i Međunarodne banke za obnovu i razvoj za projekt olakšavanja trgovine i transporta u jugoistočnoj Europi (predlagatelj: Vlada RH);*

- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o posebnom porezu na naftne derivate (predlagatelj: Vlada RH);*

- *Konačni prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (predlagatelj: Vlada RH);*

- *Konačni prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (predlagatelj: Vlada RH);*

- *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnom gospodarstvu (predlagatelj: Vlada RH);*

- *Aktualno stanje, poremećena sigurnost građana i njihove imovine u Hrvatskoj, a posebice u Zagrebu (predlagatelj zastupnik Anto Kovačević);*

- *Izvješće Vlade Republike Hrvatske o aktualnoj sigurnosnoj situaciji*

- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o posebnom porezu na naftne derivate (predlagatelj: Vlada RH);*

Srećko Kljunak (HSS) konstatira kako Županijski dom ima još mnogo za raspraviti, a može se desiti da sutra bude ukinut. Predložio je zato da Dom nastavi raditi cijelu noć dok odluka o njegovu ukinuću ne bude na snazi. Zbunjuje ga, kaže, kome će sada stizati radni materijali koje su dobivali zastupnici Županijskog doma. Ako će ubuduće županijske skupštine obavljati posao župa-

nijskog doma, predložio je da njima navedeni materijali i stižu.

Ovo je Senat Hrvatske i on ima odgovornost od momenta kada je stvoren prema građanima ove zemlje, smatra **dr. Slobodan Lang (DC; imenovan Odlukom Predsjednika Republike)**. Drži da odnos prema senatu u jednoj državi ne može biti uvjetovan njegovom popularnošću u određenom momentu te konstatira da je ukidanje Županijskog doma strateška odluka. Rekao je da ukidanje jednog državnog tijela u tijeku njegovog mandata ustvari ukida pojam tog demokratskog mandata u Republici Hrvatskoj. Zamolio je tada zastupnike da dostojanstveno reagiraju na predložene promjene Ustava, a Županijski dom ukoliko bude ukinut, ostavit će poruku hrvatskom narodu kako se gradi demokracija i gospodarstvo te kako se štiti svoja zemlja.

Nadovezala se **dr. Katica Ivanišević** te je rekla da zastupnicima nije stalo do toga da Županijski dom i dalje postoji, nego da opstane demokratski sustav kakav je potreban Hrvatskoj.

Za riječ se javio i akademik **Ivan Aralica (HDZ; imenovan Odlukom Predsjednika Republike)**. Podržao je svako zauzimanje za nastavak rada Županijskog doma, rekavši kako mu je izuzetno drago da su tu inicijativu izrekli i neki zastupnici iz vladajuće koalicije. Osvrnuo se potom na izjavu da je Županijski dom deponij za islužene političare, odnosno "groblje slonova". Istina je, kaže, sasvim obrnuta, budući da su u Županijskom domu mladi političari prošli određenom političku školu te su kasnije angažirani ili u Zastupničkom domu ili u nekim drugim državnim tijelima. Naglasio je kako je imao viziju da će

Županijski dom postati mjesto koje će sakupiti ljude na kraju njihove političke karijere da kao mudraci potpomažu funkcioniranje hrvatskog društva.

Mr. Vladimir Mesarić (KDM) ukazao je na svjesnost da će Županijski dom biti ukinut te je predložio da Dom danas uopće nema dnevni red, nego da svaki zastupnik po deset minuta iznese završne riječi, nakon čega bi se svi dostojanstveno rastali. Smatra da je dobro do kraja zadržati dostojanstvo koje je uvijek bilo prisutno u ovom Domu.

Mislim da je to dobar prijedlog, ali ne treba položiti oružje prije nego je rat završen, rekla je **dr. Katica Ivanišević**. Dodala je kako mandat Županijskog doma traje do 12. svibnja te je predložila da taj dan bude završna svečana sjednica.

Prijedlog dnevnog reda imala je i **mr. Ankica Mamić (LS)**. Smatra da bi pod točkom broj jedan trebalo raspraviti o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o

financiranju jedinica lokalne samouprave, čime će se najbolje demantirati da zastupnici Županijskog doma zastupaju sami interese svojih stranaka, a ne županija u kojima su izabrani. Kao drugu točku predložila je Prijedlog odluke o raspisivanju referenduma. Predložila je potom da Dom kao treću točku dnevnog reda održi raspravu na temu "Kuda ide Hrvatska", čime bi se, kaže, izbjeglo raspredanje o danima provedenim u ovom Domu.

Na povredu Poslovnika ukazao je **Zlatko Komadina (SDP)**. Rekao je da zastupnici raspravljaju o sadržaju točke dnevnog reda, a da ta točka još nije ni uvrštena u dnevni red. Založio se stoga za to da Dom krene s raspravom kako je predložila gđa Mamić.

Ivan Brleković (HDZ) odgovorio je da se pozvao na članak 139. stavak 4. Poslovnika prema kojem natpolovična većina zastupnika može predložiti promjenu dnevnog reda. Naglasio je

potom kako bi, u sklopu rasprave o predlaganju referenduma, trebalo što hitnije uputiti podnesak Ustavnom sudu da barem donese odluku o privremenoj mjeri vezano uz tužbu trećine zastupnika oko ustavnih promjena. Smatra kako nema smisla govoriti o povredi poslovnika u Županijskom domu, budući da nema veće povrede Poslovnika od nasilja nad ustavnopravnom procedurom. Ako Zastupnički dom ima na to pravo, onda i mi imamo sva demokratska prava stati u obranu ustavnopravne procedure, zaključio je zastupnik.

Predsjednica **dr. Katica Ivanišević** predložila je tada još jednu dopunu dnevnog reda točkom Konačni prijedlog Ustavnog zakona za provedbu Ustava RH i Prijedlog promjene Ustava RH te da se rasprava o tim točkama održi tek idući tjedan.

Zastupnici su većinom glasova odlučili da dnevni red bude dopunjen svim predloženim točkama.

M.S.

PRIJEDLOG ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI

Decentralizacija i proširenje djelokruga

Nakon poduže rasprave na sjednici krajem ožujka Županijski dom, uvaživši mišljenja svojih radnih tijela, nije podržao Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Oporbeni zastupnici ocijenili su da se intencija dugo najavljivane decentralizacije više doima kao pokušaj rasterećenja Državnog proračuna, nego nastojanje da se osnaže prava lokalne samouprave. Prigovorili su predlagatelju da nudi tek dijelove tog koncepta i to uoči predstojećih lokalnih izbora, iako je o ovom zakonu, zbog njegove važnosti trebalo provesti javnu raspravu ili referendum. Najviše su mu zamjerali što nije istodobno dostavio na razmatranje izmjene Zakona o financiranju lokalne samouprave kojima bi trebalo osigurati izvore

sredstava za financiranje novih nadležnosti jedinica lokalne i područne samouprave. Većina sudionika u raspravi založila se za neposredni izbor lokalnih čelnika što bi, po njihovu mišljenju, bio veliki korak u daljnjoj decentralizaciji, ali i demokratičnosti izbora na lokalnim razinama.

O PRIJEDLOGU

Uvodno obrazlažući zastupnicima novi zakon **Teodor Antić**, pomoćnik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, napomenuo je da se on temelji na Programu Vlade RH kojim je predviđeno jačanje lokalne samouprave. To je, međutim, tek prvi korak u promjenama koje se predviđaju u sustavu lokalne samouprave (u idućem mandatnom razdoblju, nakon

lokalnih izbora, uslijedit će nastavak reforme). Po riječima gospodina Antića predloženi zakonski tekst usklađen je s promjenama Ustava RH i na drugačiji način definira djelokrug lokalne samouprave. Drugim riječima, stvara zakonske uvjete za decentralizaciju i proširenje djelokruga jedinica lokalne i regionalne samouprave. Njime se, među ostalim, predviđa slobodniji i jednostavniji postupak međunarodne suradnje lokalnih jedinica te preciznije uređuju neka pitanja koja su u praksi stvarala probleme.

Ne zadire se u teritorijalno ustrojstvo

U nastavku je naglasio da se Prijedlogom zakona ne zadire u teritorijalno ustrojstvo jedinica

Predložene izmjene su tek prvi korak a nakon lokalnih izbora uslijedit će nastavak reforme lokalne samouprave.

lokalne samouprave. Novina je da se županije više ne definiraju kao jedinice lokalne samouprave i uprave, nego kao jedinice regionalne, odnosno područne samouprave (uprava na nivou županija izdvojena je iz ovog zakona i regulirat će se propisima koji uređuju državnu upravu). Prihvaćen je i prijedlog Saveza gradova i općina, da se omogućiti udruživanje po tipovima jedinica, odnosno osnivanje posebnih udruga općina, gradova županija. Predviđena je i mogućnost stvaranja nacionalnih udruga koje se mogu udružiti u savez udruga općina, gradova i županija. Prema predloženom, međunarodna suradnja općina, gradova i županija s lokalnim i regionalnim jedinicama drugih država bila bi potpuno slobodna, bez prethodne suglasnosti državnih tijela.

Djelokrug u skladu s ustavnim promjenama

Djelokrug jedinica lokalne i područne samouprave definiran je u skladu s ustavnim promjenama i to na način da se pitanja od interesa za lokalnu zajednicu rješavaju na tom nivou (sukladno Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi) a da se posebnim zakonima predvidi koji su poslovi državne uprave. Posebno je definiran tzv. obvezni djelokrug poslova koje jedinice lokalne samouprave moraju obavljati, a uz to im je omogućeno da obavljaju i druge poslove, ako imaju financijske mogućnosti te kadrovske i druge preduvjete. Zakonom je definirana i kategorija gradova od 30 tisuća stanovnika koji mogu ex lege obavljati prošireni djelokrug, odnosno djelokrug županija.

Na čelu upravnih odjela ubuduće profesionalci

Stvaraju se zakonski uvjeti za decentralizaciju i proširenje djelokruga jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Por riječima predstavnika predlagatelja izvršena su određena poboljšanja u pogledu same organizacije unutar jedinica lokalne samouprave. Primjerice, definirano je da se predstavničko tijelo smatra konstituiranim na prvoj sjednici na kojoj je nazočna većina članova i kada se izabere predsjednik. Zadržano je rješenje prema kojem gradonačelnika, odnosno općinskog načelnika, te župana bira vijeće. Propisano je, međutim, da članovi poglavarstva više nisu ujedno i pročelnici upravnih odjela (na njihovu čelu trebali bi biti profesionalci izabrani putem natječaja). Navedenim rješenjem želi se postići da poglavarstvo bude izvršno političko tijelo koje nije vezano uz neposredni proces rada u odjelima jedinice lokalne samouprave. Lokalnim jedinicama ostavljeno je na volju i da odluče hoće li ili ne imati svoje poglavarstvo. Primjerice, male općine slabijeg financijskog kapaciteta mogu statutom regulirati da izvršne funkcije obavlja načelnik sa svojom ekipom i jedinstvenim upravnim odjelom. Slično kao i u Zakonu o komunalnom gospodarstvu, predviđa se i mogućnost osnivanja zajedničkih tijela, odnosno odjela i službi.

Župan i dalje nositelj izvršne vlasti

Jedna od bitnih novina je i položaj župana. On bi se i dalje zadržao kao nositelj izvršne vlasti u županiji, dok bi upravne funkcije, odnosno rukovođenje upravnim tijelima državne uprave preuzeo službenik kojega bi postavila Vlada.

Da bi se ubuduće izbjeglo preklapanje poslova nadzor nad radom i aktima jedinica lokalne samouprave organizirao bi se na jednom mjestu, u okviru ministarstva nadležnog za lokalnu samoupravu.

Prijedlogom zakona preciziran je i institut raspuštanja predstavničkog tijela. Predviđeno je, naime, da se vijeće može raspustiti ako trajno ostane bez više od polovine članova. Posebnom glavom ovog zakona uređuju se i prava lokalnih dužnosnika. Prema predloženom, općim aktom predstavničkog tijela može se odrediti da općinski načelnik, gradonačelnik, župan te njihovi zamjenici, zatim član poglavarstva, predsjednik gradskog vijeća i predsjednik županijske skupštine mogu biti profesionalci. Iz tog kruga izostavljeni su povjerenici te

predsjednici općinskih vijeća. Gospodin Antić je, među ostalim, još naglasio da će se na Grad Zagreb i dalje primjenjivati odredbe Zakona o Gradu Zagrebu dok bi zakon čije se donošenje predlaže zanj vrijedio kao opći propis.

RADNA TIJELA

Prije rasprave u Županijskom domu predložena rješenja razmotrila su nadležna radna tijela.

U raspravi na sjednici **Odbora za zakonodavstvo** podržana je presumirana nadležnost jedinica lokalne samouprave i njihovu samoupravnom djelokrugu te uvođenje mogućnosti delegacije tih poslova na županiju odnosno mjesnu samoupravu.

Članove Odbora zanimalo je i kakav će pravni status imati Grad Zagreb. Izneseno je i stajalište prema kojem je, s ustano-pravnog aspekta, upitan Zakon o Gradu Zagrebu, koji temeljem ovog zakonskog prijedloga ostaje na snazi. Naime, člankom 134. stavak 3. tog zakona Gradu Zagrebu se može utvrditi položaj županije, pa slijedom toga treba mijenjati i naziv tog propisa.

Članovi Odbora predložili su da se stavak 1. u članku 19. Prijedloga zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi dopuni, na način da se u podstavku 10. iza riječi "zaštitu i unapređenje" dodaju riječi "kulturne baštine i". Više sudionika u raspravi negodovalo je zbog toga što usporedo s ovim zakonom, do održavanja sjednice, u saborsku proceduru nije dostavljen Prijedlog zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Nakon provedene rasprave Odbor je sugerirao Županijskom domu da ne podrži predloženi zakon. Isti zaključak donio je i **Odbor za unutarnju politiku, lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu**.

RASPRAVA

Predočiti izmjene Zakona o financiranju

Prvi sudionik rasprave, **Kruno Peronja**, predsjednik Odbora za

unutarnju politiku i lokalnu odnosno područnu samoupravu, ujedno je iznio i stavove Kluba zastupnika HDZ-a. Napomenuo je da su njegovi stranački kolege puno više očekivali od ovog zakonskog prijedloga, to više što Hrvatska ima višegodišnje iskustvo u funkcioniranju sustava lokalne samouprave (trebalo je koristiti i iskustva drugih europskih zemalja). Njihova je osnovna zamjerka da zastupnicima nisu istodobno dostavljene i izmjene Zakona o financiranju lokalne samouprave, bez čega se ne može provesti ni kvalitetna rasprava o ovom zakonu, a kamoli dati "zeleno svjetlo" za daljnju proceduru.

To, međutim, ne znači da u njemu nema i dobrih rješenja (npr. razgraničenje djelokruga državne uprave od lokalne samouprave, zadržavanje starog povijesnog pojma župan, opredjeljenje da članovi poglavarstva ne moraju biti i pročelnici upravnih odjela, itd.).

Osvrnuvši se na osnovna pitanja koja se uređuju ovim zakonom primijetio je, među ostalim, da samoupravni djelokrug lokalnih jedinica, uz prijedlog za omogućavanje diferenciranja nadležnosti i povjeravanja šireg kruga poslova većim i financijski jačim jedinicama nije dovoljno precizno određen. Naime, dosadašnja iskustva govore da lokalne jedinice ne cijene želju da se njihov posao racionalizira, a to se može postići jedino smanjivanjem broja članova vijeća i poglavarstava te propisivanjem koje to male općine ne trebaju imati poglavarstva (uz točno određen minimalni broj zaposlenika).

Omogućiti neposredni izbor lokalnih čelnika

U nastavku je iznio mišljenje svojih stranačkih kolega da bi neposredni izbor lokalnih čelnika bio veliki korak u daljnjoj decentralizaciji, ali i demokraciji kod izbora na lokalnim razinama. Smatraju, naime, da je predlagatelj trebao uvažiti mišljenje najšireg javnog mnijenja s tim u svezi. U prilog tome spomenuo

Neposredni izbor lokalnih čelnika bio bi veliki korak u daljnjoj decentralizaciji, ali i demokraciji izbora na lokalnim razinama.

je da čak i velike zemlje, ne samo u Europi nego i u Americi, imaju sustav neposrednog glasovanja na lokalnim razinama.

Po njihovu mišljenju pitanje glavnog grada treba jednom zauvijek riješiti na način kao što su to uredili Bečani, Parižani, ili građani Washingtona, a ne ostavljati za kasnije. Naime, s pravnog aspekta upitan je Zakon o Gradu Zagrebu koji i dalje ostaje na snazi, i to zbog toga što se njime može glavnom gradu utvrditi položaj županije (slijedom navedenog trebalo bi promijeniti i naziv tog propisa).

Svakako je korisna i odredba članka 22. stavak 1. koja omogućava da se odlukom predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave pojedini poslovi iz njenog samoupravnog djelokruga mogu prenijeti na županiju, odnosno mjesnu samoupravu. Međutim, odredbe članaka 19. i 20., u kojima su detaljno pobrojani poslovi regionalnog i lokalnog značaja, treba normativno dotjerati, tako da budu modernije, kraće i jasnije.

Hadezeovci, inače, pozdravljaju rješenje da se građanima omogućuje neposredno sudjelovanje u odlučivanju o lokalnim poslovima putem referendumu i mjesnog zbora građana, te da je odluka donesena na referendumu obvezatna za predstavničko tijelo. Smatraju, međutim, da odredbe kojima je regulirano raspuštanje predstavničkog tijela i zaštita prava na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu valja dodatno precizirati.

Više prava mjesnoj samoupravi

U statutima općina i gradova trebalo bi dati više prava i mjesnoj samoupravi.

Petar Novački je izvijestio da Klub zastupnika HSS-a podržava donošenje ovog zakona jer se njime poboljšava postojeća regulativa o lokalnoj i područnoj samoupravi. Napominju, međutim, da člancima 19. i 20. treba preciznije definirati obveze lokalne i regionalne samouprave, u skladu s posebnim zakonima koji tretiraju tu problematiku. Njihovo je mišljenje, također, da bi u statutima općina i gradova trebalo dati više prava i mjesnoj samoupravi.

Izrazivši podršku svojih stranačkih kolega **Ratko Maričić** glasnogovornik

Kluba zastupnika SDP-a, posebno je naglasio važnost razgraničenja lokalne samouprave od uprave, što je napravljeno već zadnjim izmjenama Ustava. To znači da će ubuduće svaka samoupravna jedinica samostalno obavljati poslove iz svog samoupravnog djelokruga, dok su se ranije svi ti poslovi, na neki način, usuglašavali u županiji (županije su bile jedinice lokalne samouprave i uprave). Pozitivno je to što su jedinice lokalne samouprave predloženim dobile u svoju nadležnost sve ono što je od interesa za neposredno odlučivanje građana (tzv. presumirana nadležnost) dok se posebnim zakonima prepušta razrada poslova koje ne obavljaju i njihovo prenošenje na obavljanje u upravu.

Dobrodošla mogućnost delegacije nadležnosti

Mogućnost delegacije nadležnosti bez subordinacije znači mnogo, naročito za lokalne jedinice slabije financijske moći.

Osim toga, ako pojedina lokalna jedinica utvrdi da nije u mogućnosti obavljati neku svoju nadležnost može se dogovoriti da prenese obavljanje tih poslova na drugu (npr. općina na grad ili županiju i obrnuto). Mogućnost delegacije nadležnosti bez subordinacije znači mnogo, naročito za lokalne jedinice slabije financijske moći, napominje zastupnik (u tu svrhu mogu i udruživati svoja sredstva). To bi, kaže, bio prirodni put do okrupnjavanja jedinica lokalne samouprave, za razliku od administrativnog.

Spomenimo i njihovu sugestiju da se u članku 30. regulira da je dužnost člana predstavničkog tijela, u pravilu, počasna te da se u članku precizira koje sve akte mogu donijeti predstavnička tijela jedinica lokalne i područne samouprave.

Budući da bi neposredni način izbora gradonačelnika iziskivao ne samo izmjenu dijela zakonskih odredaba nego i niz promjena u načinu funkcioniranja izvršnih tijela u jedinicama lokalne samouprave, slažu se s tim da, zasad, ne bi trebalo ići na tu soluciju. Međutim, u narednom razdoblju treba uložiti napore da se odredbe koje definiraju

odnos gradonačelnika i predstavničkog tijela prema biračkom tijelu, te njihov međusobni odnos, usklade do te mjere da se za četiri godine ili ranije prijeđe na sistem neposrednog izbora gradonačelnika.

Esdepeovce smeta i to što je u poglavlju o mjesnoj samoupravi zadržan naziv mjesni odbor, kao da se radi o nekom tijelu (iako je riječ o pojmu jedinice mjesne samouprave). Slažu se, inače, s tim da mjesne odbore biraju građani na svom zboru, ali smatraju da bi njihova tijela - vijeće i predsjednika - trebalo birati na isti način kao i tijela lokalne samouprave.

Tijela mjesnih odbora trebalo bi birati na isti način kao i tijela lokalne samouprave.

Sudeći po odredbama u poglavlju o imovini i financiranju lokalne i područne (regionalne) samouprave, može se pretpostaviti da je njihovo financiranje postavljeno na dobroj osnovi, budući da će decentralizacija ovlasti biti popraćena i decentralizacijom sredstava, kaže. Mišljenje je SDP-a da država, kao institucija, ne može biti isključivi izvor sredstava za financiranje jedinica lokalne samouprave. Ona može potpomagati neke njihove programe, ali izvor financiranja su građani, kao porezni obveznici, zaključio je zastupnik. Na kraju je napomenuo da će njegovi stranački kolege, uz navedene prijedloge, podržati donošenje ovog zakona.

Ključni cilj - policentrični razvitak Hrvatske

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSP-a - KDM-a **mr. Miroslav Rožić** podsjetio je na činjenicu da Hrvatska ima posebno dugu tradiciju lokalne samouprave (samostalne komune, slobodni kraljevski gradovi, itd). Imamo sreću i da nam glavni grad ima dobar geografski položaj i prilično je dobro dimenzioniran (i po broju stanovnika i po površini) a uz to imamo i niz regionalnih centara prikladne veličine i položaja. Budući da bi jedan od ključnih ciljeva hrvatske države trebao biti policentrični razvitak Hrvatske, prijeko je potrebno uvesti prikladniji oblik lokalne samouprave i bolje urediti odnose gradova i općina prema županijama, naglašava zastupnik.

Riječ je o svjesnom uništavanju postojeće organizacije lokalne samouprave, da bi se krenulo u njenu reorganizaciju, koja, izgleda, vodi ka regionalnom uređenju.

U nastavku je podsjetio da prema definiciji iz Europske povelje o lokalnoj samoupravi iz 1985. godine (Sabor ju je prihvatio 1992.) lokalne jedinice uređuju i upravljaju bitnim dijelom javnih poslova, uz vlastitu odgovornost i u interesu lokalnog pučanstva. Na to ga je ponukao Vladin plan o 20-postotnom financiranju osnovnog školstva i primarne zdravstvene zaštite iz općinskih i gradskih proračuna koji, po mišljenju zastupnika HSP-a i Hrvatskih demokršćana, dobar dio općina zasigurno neće moći provesti (to je opasan eksperiment koji će dovesti do nejednakosti u zdravstvenom i školskom standardu u različitim dijelovima Hrvatske). Očito je - kaže - intencija zakonodavca da mnoge lokalne jedinice iz tog razloga postanu problematične, tako da ih se mora ukinuti. Po ocjeni zastupnika HSP-a i Hrvatskih demokršćana riječ je o svjesnom uništavanju postojeće organizacije lokalne samouprave, da bi se krenulo u njenu reorganizaciju koja, izgleda, vodi ka regionalnom uređenju (postoji opasnost od eventualne federalizacije hrvatske države). To potvrđuju i odredbe iz poglavlja o suradnji općina, gradova i županija s jedinicama lokalne i regionalne samouprave drugih država, koje omogućavaju uvođenje "zajedničkih veća opština" koja će moći potpisivati raznorazne sporazume o suradnji, u skladu s međunarodnim ugovorima koje je sklopila Republika Hrvatska (dosad je za to trebalo pribaviti mišljenje Ministarstva vanjskih poslova).

Povjerenik ne može imati ovlasti prinudnog upravitelja

Rožić je spomenuo i zahtjev Kluba zastupnika da se u članku 83. st. 2. precizira koliko puta predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave treba donijeti opći akt suprotan Ustavu, zakonu ili drugom propisu, da bi se išlo na njegovo raspuštanje. Čini im se besmislenom i odredba koja

predviđa da će se to dogoditi ako predstavničko tijelo u zakonom određenom roku ne donese prostorni plan, a nisu zadovoljni ni formulacijom da će ono biti raspušteno ako ne može donositi odluke iz svog djelokruga dulje od 3 mjeseca (to bi trebalo regulirati statutom). Drže, također, da je jedina zadaća povjerenika da što prije provede izbore, a ne da otklanja uzroke zbog kojih je došlo do raspuštanja predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave (kad je riječ o lokalnoj samoupravi povjerenik ne može imati ovlasti prinudnog upravitelja). Među ostalim, zamjeraju predlagatelju da u zakonu nema ni slova o postupku prijenosa vlasti nakon izbora u općinama, gradovima i županijama, ni o tzv. sukobu interesa lokalnih dužnosnika. Zbog svega toga Klub zastupnika HSP-a i KDM-a neće glasovati za ovaj zakon, zaključio je Rožić.

Decentralizacija se ne može rješavati parcijalno

Zvonimir Puljić (HDZ) konstatirao je da se intencija dugo najavljivane decentralizacije više doima kao pokušaj rasterećenja proračuna nego nastojanje da se osnaže prava lokalne samouprave. Naime, u protekle dvije godine ta je tema bila dosta prisutna u Saboru i u medijima kao jedan od instrumenata današnje vlasti, a ondašnje oporbe, za kritiziranje HDZ-ovskih rješenja i Vlade. Za razliku od njihovih nekadašnjih prigovora da se premalo sredstava (svega 6 posto) ostavlja na raspolaganje lokalnim jedinicama, danas smo iz Kluba zastupnika SDP-a čuli da država ne može biti izvor sredstava za sve i da novac treba ubirati od građana, negodovao je zastupnik.

U nastavku je spomenuo da je HDZ-ov zakonski prijedlog o decentralizaciji u proceduri još od studenoga prošle godine, dok današnja parlamentarna većina, koja je u tome bila jako glasna, tek sada, 60

Intencija dugo najavljivane decentralizacije više se doima kao pokušaj rasterećenja proračuna nego nastojanje da se osnaže prava lokalne samouprave.

dana prije lokalnih izbora, nudi dijelove tog koncepta (u međuvremenu je stigao i zakon o financiranju lokalne samouprave). Podsjetio je na činjenicu da su već prilikom donošenja Zakona o izvršenju Državnog proračuna njegovi stranački kolege upozoravali da je to pitanje preozbiljno da bi se moglo odgađati i parcijalno rješavati. Naime, tim je zakonom bilo regulirano da su u državnom proračunu predviđena sredstva za domove umirovljenika, osnovno i srednje školstvo, opće zdravstvo te gradske i općinske bolnice samo do 1. srpnja, te da će nakon tog roka obveza financiranja biti prenesena na lokalnu samoupravu.

U nastavku je upozorio i na moguće posljedice ovakvog presinga u koji su dovedeni zastupnici, s obzirom na činjenicu da se izbori održavaju za dva mjeseca. Budući da se po zakonu moraju raspisati mjesec dana ranije, preostaje svega 30 dana za donošenje zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi, izboru članova njihovih predstavničkih tijela i nizu drugih, od kojih neki još uvijek nisu u proceduri. Primjerice, lokalne samouprave će morati preuzeti dokumentaciju i arhive koji se odnose na nove poslove (eventualno i kadrove) što će, također, biti uređeno posebnim zakonom. Pitanje je, kaže, i hoće li njihove statute promijeniti sadašnji sazivi općinskih i gradskih vijeća te županijskih skupština ili novi (prvi bi mogli iskoristiti mogućnost da promijene i broj vijećnika). Osim toga, navedeni zakoni moraju biti popraćeni i odgovarajućim promjenama zakona kojima se uređuju prihodi i financiranje lokalnih jedinica. Bilo bi dobro, kaže zastupnik, da predlagatelj predoči komparativne podatke o tome kako će se nov način financiranja odraziti na one bitne javne funkcije koje sada prelaze na pleća tih lokalnih samouprava (školstvo, zdravstvo i socijalna skrb...) kako u velikim tako i u malim jedinicama lokalne i područne samouprave. Po mišljenju zastupnika HDZ-a predlagatelji su namjerno izašli s ovom zakonskom regulativom namjerno izašli tako kasno, iz istih razloga iz kojih se ukida Županijski dom. Naime, da bi izbjegli javno suočenje s padom rejtinga idu na skraćene predizborne kampanje, kako bi što manje građana izašlo na izbore.

Predočiti komparativne podatke o tome kako će se nov način financiranja odraziti na one javne funkcije koje sada prelaze na pleća lokalnih samouprava (školstvo, zdravstvo, socijalna skrb, itd.).

Sugestija je njegovih stranačkih kolega da predlagatelj ovaj zakon povuče iz procedure i u drugo čitanje uputi HDZ-ov zakonski prijedlog koji nudi daleko bolja i cjelovitija rješenja (među ostali, i način financiranja lokalne samouprave).

Emil Soldatić (IDS) smatra da nedostaje političke hrabrosti i odlučnosti da se pitanje lokalne samouprave riješi do kraja. Naime, u Hrvatskoj su jedinice lokalne samouprave tako usitnjene da jednostavno neće moći realizirati obveze koje se utvrde ovim zakonom. Iako iz Ustava proizlazi da odnos državne, lokalne i regionalne vlasti u Hrvatskoj može biti samo odnos jednakopravnih subjekata, predloženim rješenjima omogućava se bilo kojem državnom službeniku provođenje nadzora zakonitosti općih akata lokalnih i regionalnih jedinica. Premda u Ustavu jasno stoji da o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom odlučuje Ustavni sud, zakonom se čak gradonačelniku daje mogućnost ocjenjivanja ustavnosti i zakonitosti nekog općeg akta, itd. Osim toga, predviđeno je da o tužbi zbog raspuštanja predstavničkog tijela lokalne odnosno regionalne jedinice odlučuje Upravni sud RH, iako bi o Ustavom zajamčenim pravima na lokalnu samoupravu jedini pravorijek mogao donositi Ustavni sud.

Prijeti opasnost od partitokracije

Nedostaje političke hrabrosti i odlučnosti da se pitanje lokalne samouprave riješi do kraja.

Po mišljenju zastupnika građani u lokalnoj i regionalnoj samoupravi zasigurno neće zloupotrijebiti svoje pravo u donošenju odluka, ali postoji opasnost da političke stranke jednostavno cijeli sustav pretvore u partitokraciju. Zbog toga treba točno

odrediti koliko općina do tisuću stanovnika može imati vijećnika i članova poglavarstva te mora li uopće imati poglavarstvo. Isto vrijedi i za one na čijem području živi do 5 ili 10 tisuća stanovnika. Nije logično da, primjerice, u gradu s oko 2 tisuće stanovnika predsjednik gradskog vijeća može biti profesionalac, a u općini koja broji 10 tisuća žitelja ne može. Prema predloženom, čak ni gradonačelnik ni predsjednik vijeća više se ne bi morali birati apsolutnom većinom vijećnika za razliku od članova poglavarstava. Za zastupnik nije prihvatljiv ni institut mirovanja vijećničkog mandata koji se, kako reče uvodi samo radi političkih kombinacija. Trebalo bi dobro odvagati i treba li gradovima koji imaju preko 30 tisuća stanovnika omogućiti da na svom području obavljaju i neke poslove iz djelokruga županija. To bi - kaže - automatski značilo udvostručenje broja županija. Unatoč neizvjesnoj financijskoj situaciji. Po mišljenju zastupnika institucionaliziranje jednake nadležnosti između županija i gradova predstavljalo bi potencijalni izvor sukoba između različitih institucija, to više što županijske i vlasti u gradovima mogu pripadati različitim političkim opcijama.

Nije logično da, primjerice, u gradu s oko 2 tisuće stanovnika predsjednik gradskog vijeća može biti profesionalac, a u općini koja broji 10 tisuća žitelja ne može.

Podsjetio je i na činjenicu da je zadnjih godinu dana raspušteno 30-tak gradskih i općinskih vijeća, računajući i Grad Zagreb koji je istodobno i županija. Unatoč tome nitko ne vodi računa o tome da, osim demokratičnosti, u cijelom ovom zakonu moramo imati i instrumente stabilnosti sustava (među ostalim, broj vijećnika mora biti neparan).

Zakonom ne bi trebalo imperativno nalagati osnivanje mjesnih odbora nego samo predvidjeti tu mogućnost (malim općinama nisu ni potrebni), smatra zastupnik. Spomenimo i njegovo upozorenje da će u većim gradovima biti teško skupiti 10 posto birača da bi se konstituirao mjesni odbor.

U nastavku je izrazio mišljenje da je o ovom zakonu, koji bi trebao odražavati interese lokalne samouprave, trebalo provesti javnu raspravu i u jedinicama lokalne samouprave i u županijama (iako pravi razgovor o ovoj materiji predstoji tek nakon lokalnih izbora).

Kako reče, nije za izravno biranje gradonačelnika jer to nije europski princip, ali je za to da se u cijelom sustavu izravno bira predstavnička vlast.

Dr. Slobodan Lang (imenovan Odlukom Predsjednika Republike) se također zalaže za neposredni izbor predstavnika građana u tijelima lokalne i regionalne samouprave. Prigovorio je predlagatelju da ne uvažava temeljni suverenitet pojedinca, iako svaka ideja liberalnosti u hrvatskoj političkoj povijesti počiva na pretpostavci da se poštuje pojedinca. Postoji li još koja država u Europi gdje je pravo odlučivanja u toj mjeri udaljeno od pojedinca - pita zastupnik. Naime, nakon lokalnih izbora građani neće znati kome se mogu obratiti kad im nešto zatreba, osim na adresu pojedinih stranaka. Ne sviđa mu se, kaže, ovakvo zatvaranje u političke torove. Po njegovom mišljenju upitno je i to kako će se prebacivanje odgovornosti za primarnu zdravstvenu zaštitu, školstvo i socijalnu skrb na lokalnu samoupravu odraziti na zdravlje ljudi, situaciju u školstvu, napose u siromašnijim područjima, itd. Tko se može usuditi izglasati ovakav zakon ako mu nadležni ministar ne obeća da se nikome zbog toga neće pogoršati zdravstveno stanje, da niti jedno dijete zato neće imati lošiju školu, itd. - pita zastupnik. Nadovezujući se na prethodnika mr. **Vladimir Mesarić (KDM)** je napomenuo da pravo pojedinca preferira i kršćanska demokratska doktrina, kao i supsidijarnost. Mnoge odredbe ovog zakona za demokršćane su prihvatljive, ali drže da je rok za donošenje cijelog paketa propisa o lokalnoj samoupravi neozbiljno kratak (ta pitanja zaslužuju temeljitiji pristup, pa i primjenu instituta javne rasprave, referendum, i sl.

Reorganizacija lokalne samouprave - dodatno financijsko opterećenje

Po mišljenju zastupnika dosadašnji ustroj lokalne samouprave bio je, uz

neke tehničke zamjerke, primjeren vremenu u kojem je postojao (stvaranje države, ratne okolnosti, obnova). Osim toga, kao mlada država, udovoljili smo zahtjevima mnogim mjestima, općina i gradova da budu ono što žele. Nema sumnje, međutim, da nakon osmogodišnje prakse, treba redefinirati to ustrojstvo. Jedno je, međutim, sigurno - zahvaljujući tome građani će ubuduće morati više izdvajati za funkcioniranje države, bilo one centralne, bilo one na lokalnoj razini. Naime, neke djelatnosti će se već u drugoj polovini godine financirati iz prihoda lokalne samouprave, ali državni proračun ipak nije smanjen za tu količinu novca. Izrazio je nadu da će barem neke jedinice lokalne samouprave tu slobodu i veće mogućnosti raspolaganja sredstvima iskoristiti za stvaranje boljih uvjeta u djelatnostima o kojima je riječ.

U nastavku je predložio dopunu članka 7. ovog Zakona naznakom da se područje županije ne može odrediti ili promijeniti bez prethodno pribavljenog mišljenja stanovnika tog područja (kao što je to predviđeno i za gradove i općine). Naglasio je da govori iz perspektive svoje Županije (Međimurska županija) koja je vrlo teško stekla taj status, a u proteklom razdoblju pokazalo se da je njeno postojanje itekako opravdano (zbog povijesnih, zemljopisnih, gospodarskih, civilizacijskih i drugih razloga).

Što se, pak, tiče suradnje između gradova, županija i općina to nije neka novina (mnogi od njih su se i dosad interesno povezivali) ali imperativno nalaganje te suradnje moglo bi značiti nešto drugo, odnosno dovesti i do neželjenih posljedica (primjerice, stvaranja nekakvih zajednica koje nisu u interesu Republike Hrvatske. Predloženim rješenjima se, očito, želi supstituirati Županijski dom, ali to nije ni približno adekvatna zamjena, napominje zastupnik. Da nema toga podržao bi, kaže, ovaj zakon jer je inače kvalitetno napravljen.

Zahvaljujući reorganizaciji lokalne samouprave građani će ubuduće morati više izdvajati za funkcioniranje države, bilo one centralne, bilo one na lokalnoj razini.

Trebalo je ojačati ulogu mjesne samouprave

Liberalna stranka bila je i ostala pobornik neposrednog izbora gradonačelnika, izjavila je **Ankica Mamić**, tom više što su brojne ankete javnog mnijenja pokazale da su i građani za to. Osvrnuvši se na izjavu jednog visokog državnog dužnosnika da neće dozvoliti stvaranje lokalnih šerifa, rekla je da ona nema ništa protiv toga ako su sposobni i ako vode lokalnu i regionalnu jedinicu na zadovoljstvo većine građana.

Smanjiti raspon između najmanjeg i najvećeg broja članova predstavničkih tijela i poglavarstava.

U nastavku je upozorila na proturječnost članaka 5. i 52. ovog Zakona. Naime, u prvom se definira grad, kao jedinica lokalne samouprave, pod uvjetom da ima više od 10 tisuća stanovnika, dok se u drugom spominju gradovi s manje od 8 tisuća stanovnika. Po njenom mišljenju u članku 8. trebalo bi jasnije odrediti i neke elemente statuta županije.

Po ocjeni zastupnice u članku 24. je dobro definiran institut referendum, a obveze koje po toj osnovi proizlaze za predstavničko tijelo. Pozitivno mišljenje ima i o članku 26. kojim se prvi puta uspostavlja veza između građana i predstavničkih tijela gradova, općina i županija, te daju rokovi u kojima se oni moraju očitovati o svemu što građane zanima i što predlažu. S obzirom na najave o pojeftinjenju uprave smatra da je u člancima 28. i 47. dat preveliki raspon između najmanjeg i najvećeg broja članova predstavničkih tijela i poglavarstava. Ako se već ide na 50 vijećnika u gradovima, to bi trebalo predvidjeti samo za one s više od 100 tisuća stanovnika.

Spomenimo i njenu sugestiju da se jasnije definira djelokrug odbora koje mogu osnivati predstavnička tijela. Dobro je, kaže, da je izražena nespojivost stručne funkcije pročelnika upravnih tijela i članova poglavarstva, ali bi to trebalo izričito napisati. Spomenula je i zahtjev iz Karlovačke županije da se u članku 49. imaju li članovi tih tijela pravo na naknadu. U slučaju ostavke pojedinog člana poglavarstva treba obvezati

predsjednika tog tijela da u određenom roku predloži novog člana.

Zastupnica je, među ostalim, primijetila da su građani očekivali da će kroz ovaj zakon, na neki način, ojačati uloga mjesne samouprave, odnosno da će biti izdefinirano koje odluke mjesnih odbora ili kotareva postaju obvezujuće za poglavarstva, te općinska i gradska vijeća. Budući da se u većini gradskih i županijskih uprava od 1993. godine do sada poprilično povećao broj zaposlenih (gradska uprava Karlovca je više nego utrostručena) nije jasno - kaže - hoće li sadašnji lokalni čelnici izborima ispasti iz igre i mogu li nova općinska i županijska poglavarstva donijeti odluku o smanjenju broja službenika u tim jedinicama.

Umjesto u redovnu proceduru na referendum

Pravo raspolaganja nekretninama preneseno je s predstavničkih na izvršna tijela, što je neprihvatljivo.

Budući da je riječ o svojevrsnom Ustavu za lokalnu samoupravu ovaj zakon je trebao ići na referendum, a ne u redovnu proceduru, konstatirao je i **Ivan Brleković (HDZ)** uz upozorenje da će između prvog i drugog čitanja ostati vrlo malo vremena. Zamjerio je predlagatelju da u članku 34., koji govori o ovlastima predstavničkog tijela jedinica lokalne i područne samouprave, nije propisao i pravo raspolaganja imovinom. Umjesto toga, zakonom je pravo raspolaganja nekretninama preneseno na poglavarstva, odnosno s predstavničkih na izvršna tijela, što je neprihvatljivo (pogotovo ima li se u vidu da neke općine možda neće imati poglavarstvo). Znači li to da će u tom slučaju općinski načelnik odlučivati o prodaji općinske zgrade, pita zastupnik i zaključuje da su predložena rješenja još jedan dokaz posvemašnje tendencije jačanja izvršne vlasti na račun predstavničkog ili zakonodavnog tijela.

Napomenuo je, među ostalim, da se zalaže za neposredno biranje čelnih ljudi izvršne vlasti u općinama, gradovima i županijama, pogotovo ako im se daju ovako velike ovlasti (takav sistem izbora imaju mnoge europske države, pa i Slovenija). S tim

Čisti razmjerni sustav ili sistem lista možda odgovara velikim izbornim jedinicama, ali ne i malim općinicama gdje svatko svakoga poznaje.

u svezi spomenuo je da čisti razmjerni sustav ili sistem lista koji se uvodi Zakonom o izborima članova predstavničkih tijela nije primjeren lokalnoj samoupravi jer se time gubi personalitet, odnosno osobnost. Takav izborni sustav možda odgovara velikim izbornim jedinicama ali ne i malim općinicama gdje svatko svakoga poznaje (daleko primjereniji bio bi većinski izborni sustav ili pola pola).

Mjesnim odborima - pravnu osobnost

Po njegovom mišljenju potpuno je neprimjereno rješenje predviđeno člankom 43., prema kojem ne prestaje odgovornost općinskog načelnika, gradonačelnika i župana za poslove koje su povjerali svojim zamjenicima. Govoreći o mjesnoj samoupravi podsjetio je na to da je na terenu nastao pravi "dar-mar" kad je mjesnim zajednicama oduzeto svojstvo pravnih osoba, zbog čega se društveni domovi po selima prešli u vlasništvo općina ili gradova (sada ih masovno prenose u vlasništvo dobrovoljnih vatrogasnih društava koja imaju status pravne osobe). U malim općinicama možda i ne treba osnivati mjesne odbore ali zato bi onima u gradovima i većim općinama trebalo dati određenu pravnu osobnost, smatra zastupnik (u protivnom će se dobrovoljna vatrogasna društva pretvoriti u mjesne zajednice).

U malim općinama možda i ne treba osnivati mjesne odbore, ali bi zato onima u gradovima i većim općinama trebalo dati određenu pravnu osobnost.

Primijetio je i da bi članak 83. stavak 1. točka 2. Prijedloga zakona trebao biti precizniji radi izbjegavanja voluntarizma i eventualnog kažnjavanja građana i birača tamo gdje lokalna vlast ne bude odgovarala stranački i ne bude po volji onima koji

je kontroliraju. Naime, iz predložene formulacije proizlazi da će ministarstvo, na prijedlog nekog činovnika, moći raspustiti predstavničko tijelo jedinice lokalne ili regionalne samouprave, ako povrijedi zakon ili drugi propis. Nema smisla ni predviđati raspuštanje predstavničkog tijela ako u zakonom određenom roku ne donese prostorni plan (izrada tog dokumenta je jako skupa a ima i određenu dinamiku), pogotovo u posvemašnjoj besparici lokalnih proračuna, upozorava zastupnik. Njegova je prognoza da će se situacija dodatno pogoršati prenošenjem financiranja osnovnog školstva, primarne zdravstvene zaštite i socijalne skrbi na općine i gradove (školama će trebati osigurati materijalne troškove a već sada su u derutnom stanju, zatim troškove prijevoza učiteljima, itd.). Uz sve ono što je rečeno u ime Kluba zastupnika HDZ-a, zastupnik dodaje da se u izradu ovog temeljnog zakona o lokalnoj i regionalnoj samoupravi ušlo ekspresno i nepripremljeno. Umjesto da se greške i nedostaci uočeni u praksi isprave, prave se nove greške. Drugim riječima, ovakav zakon nije nikakav kvalitativni pomak nabolje i zbog toga ga njegovi stranački kolege neće podržati.

Neprijemeren nadzor nad radom lokalne samouprave

Dobro je da smo krenuli s ovim zakonom, iako malo ubrzano, jer smo se svi ovdje zalagali za decentralizaciju, konstatirao je **Zlatko Komadina (SDP)**. Pozitivno je, također, što se njime ne zadire u postojeći teritorijalni ustroj općina i gradova. Predloženim će im se jedino omogućiti da same odluče o tome koje će ovlasti koristiti a koje će poslove prenijeti na druga tijela (npr. na županije). Osim toga neke od njih će se možda odlučiti i na spajanje, ali svojom autonomnom odlukom. Prema procjeni zastupnika taj će proces zasigurno trajati do kraja godine, dok se ne donesu novi proračuni tih jedinica odnosno novoizabranih predstavničkih tijela.

U nastavku je izrazio mišljenje da u ovaj zakon treba ugraditi institute male općine (do 3 tisuće stanovnika) i velikog grada koji će moći dobiti ovlasti županije (ne mogu svi gradovi imati vijeće od 40-tak članova). Smatra da bi zakonodavac trebao odrediti

maksimalan a ne minimalan broj članova poglavarstva. Drži, također, da nadzor nad radom lokalne samouprave nije primjereno definirano, pa čak i s aspekta Europske povelje o lokalnoj samoupravi. Tamo, doduše, stoji da država vrši nadzor nad zakonitošću općih akata lokalne samouprave, ali iz predloženog rješenja proizlazi da svaki činovnik svojevóljno može obustaviti od izvršenja određeni akt lokalne jedinice (to bi trebalo biti u nadležnosti ministra ili njegova pomoćnika). Osim toga, u zakonu bi trebalo izriječno stajati da će se izvori financiranja za nove nadležnosti jedinica lokalne i područne samouprave osigurati Zakonom o njihovom financiranju ali ne u manjem iznosu od onog koji se dosad za tu namjenu osiguravao u državnoj blagajni.

Omogućiti spajanje lokalnih i regionalnih jedinica

Po mišljenju zastupnika u zakon bi trebalo ugraditi i odredbu o udruživanju općina i gradova, pa i županija (ono što je sada predviđeno odnosi se na interesno udruživanje). Osim toga, tamo gdje to nalažu ekonomski uvjeti ili gospodarski interesi trebalo bi omogućiti i spajanje dviju općina koje autonomno izglasaju ukidanje svojih predstavničkih tijela. Po istoj logici i dvije županije bi mogle prerasti u veću regionalnu cjelinu, kao jedinicu lokalne samouprave.

Propisati da će se izvori sredstava za financiranje novih nadležnosti jedinica lokalne i područne samouprave osigurati zakonom o njihovom financiranju, ali ne u manjem iznosu od onog koji se dosad osiguravao za tu namjenu u državnoj blagajni.

Osim toga, ovim zakonom bi trebalo propisati da nositelji izvršne vlasti ne mogu biti članovi nadzornih odbora trgovačkih društava, niti upravnih vijeća ustanova, kao ni postojeći članovi uprava trgovačkih društava u vlasništvu jedinica lokalne samouprave. Također valja precizirati da članovi predstavničkih tijela ne mogu biti članovi nadzornih odbora društava u vlasništvu lokalne jedinice (nije

u redu da vijećnik kontrolira poslovanje tvrtke o kojoj sam odlučuje).

Po mišljenju zastupnika u članku 5. predloženog zakona trebalo bi predvidjeti da se neće ukidati postojeći gradovi s manje od 10 tisuća stanovnika, odnosno da će se o tome donijeti posebna odluka. Osim toga, u članku 21. valja precizirati da gradovi s više od 30 tisuća stanovnika, koji dobivaju status i ovlasti županije, mogu obavljati upravne poslove iz njenog djelokruga samo na svom području, a ne i za druge jedinice lokalne samouprave. Nadalje, broj članova predstavničkog tijela mora biti jasnije definiran i gradiran za manje općine i za velike gradove. U članku 40. bi trebalo ostaviti mogućnost da se jednog dana, bez promjene zakona, prijeđe na neposredni izbor gradonačelnika (predvidjeti da će odluku o tome donijeti gradsko vijeće).

Po mišljenju zastupnika predloženi model ustrojstva mjesne samouprave je pregazilo vrijeme. Budući da se u praksi ne može održati zbor građana kojem bi prisustvovalo 10 posto birača, sugerira da se omogućí osnivanje mjesnog odbora temeljem potpisa 2 posto birača određenog područja. Spomenimo i njegov prijedlog da se u članku 70. odredi rok u kojem će Vlada raspustiti predstavničko tijelo jedinice lokalne ili područne samouprave i imenovati povjerenika, kako bi se spriječio eventualni volontaristički pristup.

Uporište u europskim zakonodavstvima

Dobra je i pozitivna namjera da se rješenje problematike lokalne uprave i samouprave pokušava naći u europskim zakonodavstvima, rekao je **Božo Biškupić (HDZ)**. Kritiku je uputio spram brzine sprovođenja predloženih rješenja, ocijenivši da bi se neke stvari trebale sagledati u cijelosti. Drži kako u predloženom Zakonu fali, ono što Nijemci zovu "statirektor", odnosno čovjek koji objedinjuje pročelnike struke i vodi brigu o cijelom poslovanju grada. Iz tog razloga predložio je da se gradonačelnik bira neposredno.

Franjo Makovec (HSL) je mišljenja kako je sve manje ljudi spremno na rad u općinskim vijećima i poglavarstvima, a razlog je isključivo financijske prirode. Ista situacija je i s

mjesnim odborima, zaključuje zastupnik. Založio se potom za to da izbor župana, načelnika i granonačelnika bude neposredan. Neće to biti, kaže, nikakvi lokalni šerifi, već kvalitetni ljudi koji će biti kohezivni faktor unutar svojih jedinica lokalne samouprave. Ukazao je i na nepotrebnost da jedinice lokalne samouprave imaju dva predstavnička tijela. Smatra da je jedno sasvim dovoljno te bi to trebalo definirati u predloženom Zakonu. Drži također da je proporcionalni izborni sustav loš te da je korak nazad za lokalnu samoupravu. Predložio je da postoje izborne jedinice koje bi teritorijalno mogle pokriti općine.

I dalje se propisuje isti ustroj, samoupravni djelokrug, imovina i financiranje te nadležnosti tijela za sve jedinice lokalne samouprave uz mogućnost uvođenja različitosti samo kroz prenošenje nadležnosti s nižih na više razine, konstatira **Miroslav Prpić (HDZ)**. Smatra da ukoliko se nešto radikalno ne dogodi u sferi financiranja samouprave vjerojatno će preopsežan djelokrug poslova za općine biti problem koji će dovesti do sloma sustava. Lošim rješenjem drži i prijedlog da nekretninama i pokretninama u vlasništvu jedinica lokalne samouprave upravlja poglavarstvo. Predložio je potom da se, imajući u vidu okvire poslova i zadaća županija, predvidi obvezatni odgovarajući oblik suradnje župana s gradonačelnicima i načelnicima općina oko pitanja od interesa za samoupravu. Zaključio je da je predloženi Zakon uvod u racionalizaciju općina i gradova, odnosno smanjenje njihova broja te priprema za neku novu regionalnu podjelu u kojoj će svoj interes ostaviti samo neki.

Čemu dajemo poticaj da se u općinama mogu osnivati mjesni odbori, pitao je **Ivan Lacković (HDZ)**. Smatra kako će to dovesti do raspršivanja sredstava iz općina. Ako općine imaju jedva dovoljan broj stanovnika koliko im je potrebno da postanu općine, čemu u njima stvarati i mjesna odbore, zaključuje zastupnik.

Primjedbe je iznio i **Julije Derossi (HDZ)**. Smatra da nije u redu da se gradovi definiraju kao naselja s više od deset tisuća stanovnika. Kaže kako bi na taj način status gradova izgubili mnogi gradovi koje su Hrvati naselili još u rimsko doba, budući da danas ne ispunjavaju navedene uvjete. Stoga je

predložio da gradovi budu, neovisno o broju žitelja, sve one jedinice lokalne samouprave koje već imaju povijesni status grada. Osvrnuo se tada na definiciju županije, te konstatira kako je nelogično da je županija jedinica područne (regionalne) samouprave ako nije pretpostavljeno da postoje regije. Također je zamolio za pojašnjenje što znači da je županija jedinica regionalne ili područne samouprave ako je ona sama područna samouprava.

Time je rasprava zaključena te se je završnu riječ imao pomoćnik ministra

pravosuda, uprave i lokalne samouprave **Teodor Antić**. Rekao je da će sve iznesene primjedbe biti razmotrene, a neke je i pojasnio. Prvo se osvrnuo na razliku između lokalne i regionalne samouprave te je odgovorio da su gradovi i općine bazične jedinice lokalne samouprave. Županija, kaže, nije jedinica lokalne samouprave, ona je šire područje koje je povezano zajedničkim interesima. Taj naziv zadržan je iz tradicionalnih razloga, obrazlaže pomoćnik ministra. Naglasio je potom da se ovim

Zakonom ne predlaže nikakva nova regionalna podjela, budući da će i dalje postojati lokalna samouprava kao prvi stupanj samouprave i županijska samouprava kao drugi stupanj.

Glasovanje je pokazalo kako Županijski dom s (13 glasova "za", 23 "protiv" i 4 "suzdržana") nije podržao prihvaćanje Prijedloga zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

M.Ko.; M.S.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FINANCIRANJU JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I UPRAVE

Veća samostalnost, ali i obveze lokalne samouprave

Zastupnici Županijskog doma većinom glasova odbili su podržati donošenje zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave. Dominirale su primjedbe kako se povećavaju ovlaštenja i obveze jedinica lokalne samouprave, ali nisu osigurani stabilni izvori prihoda za te potrebe.

O PRIJEDLOGU

Zakonom o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave, između ostaloga, definiraju se izvori sredstava financiranja po razinama i vrstama prihoda, te vrste zajedničkih poreza i njihova raspodjela.

Budući da je u posebnim zakonima iz područja osnovnog i srednjeg školstva, zdravstva i socijalne skrbi propisano da se određeni javni troškovi više ne financiraju iz državnog proračuna nego iz županija i gradova, zakonom je potrebno osigurati odgovarajuća sredstva za prenošenje funkcije. Predlaže se to povećanjem udjela gradova i županija u raspodjeli poreza na dohodak. Neophodno je, kaže se u obrazloženju, županijama povećati udio poreza na dohodak, a gradovima stopu udjela u porezu na dohodak.

Gradu Zagrebu koji prema posebnim zakonima, pored dijela osnovnog školstva, preuzima i druge funkcije, predlaže se povećati udio poreza na dohodak sa 45 na 50 posto.

To se predlaže i za općine i gradove s područja od posebne državne skrbi. Nadalje, predlaže se povećanje udjela u raspodjeli poreza na dohodak onim otočkim općinama i gradovima koji će financirati kapitalne projekte od zajedničkog interesa za razvoj otoka u visini 25 posto od ukupno ostvarenog poreza na tom području.

Predlaže se formiranje sredstava za fond izravnanja, da bi se kompenzirala nedovoljna usklađenost ostvarenja prihoda. U fond izravnanja izdvajaju se i dodatna sredstva, od ukupnog ostvarenja prihoda od poreza na dohodak koja odgovaraju udjelu od 12 posto za sve decentralizirane funkcije (osnovno i srednje školstvo, socijalna skrb, zdravstvena zaštita i zdravstveno osiguranje).

Prijedlogom se proširuje materijalna osnova za financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave tako što se predlaže povećanje pojedinih oblika poreza i uvođenje novih. Jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave osigurava se veća samostalnost u određivanju

visine pojedinih vrsta lokalnih poreza i načina plaćanja.

Prema Prijedlogu, županijski porezi su - porez na nasljedstvo i darove, porez na cestovna motorna vozila, plovila, automate za zabavne igre, porez na priređivanje zabavnih i športskih priredbi i zabavnih igara.

Općine ili gradovi mogu uvesti prirez porezu na dohodak, na potrošnju, na kuće za odmor, na neobrađeno poljoprivredno zemljište, nekorištene poduzetničke nekretnine, na promidžbene oglase, na tvrtku ili naziv i porez na korištenje javnih površina.

Značajna je novost davanje mogućnosti svim općinama i gradovima da uvode prirez porezu na dohodak kao svoj izvorni prihod i to na dio poreza na dohodak koji im pripada po posebnom zakonu.

RADNA TIJELA

Predloženi zakonski tekst razmotrila su radna tijela. U ŽUPANIJSKOM DOMU, **Odbor za zakonodavstvo** nije raspravljao o predloženom zakonu, a odbori **za gospodarstvo i financije te za unutarnju politiku, lokalnu i**

područnu (regionalnu) samoupravu nisu poduprli prihvaćanje Prijedloga.

RASPRAVA

Dio Vladina programa

Zastupnicima u Županijskom domu obratio se mr. **Niko Raič**, pomoćnik ministra financija i rekao da je predloženi zakonski tekst dio Vladinog Programa koji se odnosi na fiskalnu decentralizaciju, a izmjene i dopune prati čitav niz drugih zakona. Omogućuje se prijenos javnih dobara na županije i gradove, te predstavlja prvi korak u procesu decentralizacije.

U izjašnjavanju klubova, koje je uslijedilo, zastupnici HDZ-a drže, rekao je **Rudolf Kőnig** da je zakon bitan za sve jedinice lokalne samouprave i građane. Međutim, jedno od pitanja koja se nameću jest - pokrivaju li decentralizirani troškovi opseg poslova koji se prenose na jedinice lokalne samouprave. Drugo - koliko će imati sredstava u dijelu u kojem su do sada imali.

Ocjenuje da je predlagatelj dobro riješio pitanje pomoći županijama koja se iz postojećih izvora neće moći pokriti. No, proizlazi da obuhvaća samo školstvo, skrb i zdravstvo, a zaboravlja se da je decentralizirano i - vatrogastvo, troškovi za obranu od tuče itd. Stoga zaključuje da predviđena sredstva neće biti dovoljna da bi se pokrili svi troškovi.

Uočeno je da nije dobro da planiranje troškova za održavanje prenesenih poslova određuje Ministarstvo jer onemogućava planiranje tih potreba, a morat će odgovarati za izvršenje.

Iz uvodnog razmatranja je razvidno, rekao je kako se bitno ne mijenja pozicija onim jedinicama lokalne samouprave kojima je ta promjena najpotrebnija. Proizlazi da će bogati biti još bogatiji, a razlike još veće.

Predlagatelj je ostavio mogućnost jedinicama lokalne samouprave da svoj fiskalni kapacitet povećavaju uvođenjem maksimuma dozvoljenih stopa poreza. One će međutim pasti na teret ionako siromašnih građana, prigovorio je zastupnik.

Što se tiče povećanja prihoda županijama, primjećuje da će malo porasti za sve osim Zagrebu, a zasigurno misli zastupnik, predlagatelju nije cilj razvijati samo glavni grad.

U osvrtu na zakonska rješenja primijetio je propust predlagatelja da navede da se porez plaća i na nekretninu. Prigovara velikom porez na automobile, motocikle, plovila što će građanstvu biti veliko opterećenje. Isto je s porezom na priređivanje zabavnih i športskih priredbi, jer će teško pasti športskim klubovima. Što se tiče poreza na neobrađeno poljoprivredno zemljište i na nekorištene poduzetničke nekretnine, smatra da će tim rješenjem najviše ubirati Grad Zagreb i kao takvo potpuno neprihvatljivo.

S tako ishitrenom odlukom lokalna samouprava imat će samo nezgode i oslobađati staračka domaćinstva, a istovremeno, ostvaren prihod neće biti velik.

Jednako će biti s plaćanjem poreza na nekorištene nekretnine, rekao je i sugerirao da se razmisli o rješenju da se pomogne vlasnicima da ih stave u funkciju.

Zastupnik je upozorio na rješenje za područja od posebne državne skrbi koje može imati i političke posljedice, te izražava čuđenje za takav propust predlagatelja. Samo zbog tog rješenja zakon nije prihvatljiv, rekao je prigovorivši što predlagatelj nije predvidio prihod od poreza na dobit.

Dobro rješenje ovog zakonskog prijedloga koji se tiče otoka treba proširiti na pogranična područja, jer je njima situacija vrlo teška, a posebno uz granicu sa Srbijom i Bosnom.

U ime Kluba je predložio dodatnu mjeru u kojoj bi se država odrekla dijela prihoda u jedinicama s malim prihodom po glavi stanovnika.

Predlagatelju upućuje da razmisli o tome tko će ubirati prihod od privatizirane dobiti sada siromašnih županija.

Srednjovjekovna decentralizacija

U ime Kluba zastupnika HSP - HKDU-a, mr. **Miroslav Rožić** je rekao kako već tjedan dana nastoji dokučiti što se zapravo krije iza ovih sasvim sigurno "ne običnih zakona".

Smatra kako nije slučajno da se zakon donosi u vrijeme postizanja

"stand by" aranžmana s međunarodnim institucijama. Naime, misli da se radi o diktatu međunarodnih financijskih institucija na državu da smanji javnu potrošnju, što ona mora barem prikazati. U ovom slučaju, proračun je prebačen na lokalnu samoupravu, "prodaje maglu" i "prelijeva iz šupljega u prazno", tj. iz državnog proračuna u lokalnu samoupravu, a zapravo "nema ni tu ni tamo". Zastupnik postavlja pitanje - u čemu je decentralizacija i čega se centrala odriče.

Postupak koji se zakonom predlaže doživljava kao "srednjovjekovnu decentralizaciju" u kojoj je krajnji cilj izrabiti kmeta. U primjeni zakonskog prijedloga boji se da će doći do bujanja administracije.

U ime Kluba zastupnika HSS-a, **Petar Novački** je, kao i neki zastupnici prije njega izrazio nezadovoljstvo što raspravi nije nazočan predstavnik Vlade.

Prijedlog može podržati samo zato što je početak namjere da se za lokalnu samoupravu donese zakon koji će imati kvalitetnija rješenja s decentralizacijom kao osnovom.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Zlatko Komadina** je naglasio da zakonski prijedlog predstavlja prvi korak u procesu decentralizacije, i pomak u odnosu na važeće zakone.

Cilj je razdijeliti porez i urediti potrebno financiranje zdravstva, školstva, socijalne skrbi u jedinicama lokalne samouprave, te urediti fond za izravnavanje. Smatra da u takvoj raspodjeli neće biti nezadovoljavajuća osnovnoškolska naobrazba.

Jednostavnije - zakon određuje u kom smislu seže briga države a u kojoj je zaduženje jedinica lokalne samouprave.

Država će gledati zadovoljiti prosjek, dok će boljestojeći odskočiti, rekao je, smatrajući da sustav obrazovanja treba drugačije organizirati.

Ne bi prihvatio ocjenu zastupnika, rekao je, da se prijedlogom uvodi novi harač jer su i do sada jedinice imale određeni prihod, a prijedlogom se daju i druge mogućnosti županijama.

U konačnici - može se očekivati jeftinija državna uprava, odnosno javna potrošnja, pa nije riječ o fingiranju. Potrošnja je lokalne jedinice također javna potrošnja. Predviđa smanjenje broja državnih službenika, jer će i jedinice lokalne samouprave voditi računa o prihodima i rashodima.

Za očekivati je da će se s postojećim novcem poboljšati tekuće održavanje objekata, a kapitalna izgradnja ovisiti o mogućnostima investiranja. Drugima će to omogućiti fond izravnjanja.

Zastupnica **Ivana Sućec Trakoštanec (HDZ)** nije se složila s tezom da do sada nije bilo sklonosti decentralizaciji u državnoj upravi. Zbog brojnih manjkavosti i nepreciznosti ocijenila je, da bi za građane bilo puno korisnije da se nastavak decentralizacije prema predloženom zakonskom tekstu ne provodi. Ispravak krivog navoda uputio je i zastupnik mr. **Božidar Pugelnik (HDZ)** koji je napomenuo da će jedinice lokalne i područne samouprave plaćati materijalne troškove, gradnju škola i nabavu opreme. Ocijenio je da su tu potrebne određene korekcije. Kako bi se ovi poslovi mogli nesmetano odvijati potrebno je uvođenje gradske službe koja će moći obaviti sve potrebne poslove.

Troškovi opterećuju jedinice lokalne uprave i samouprave

I zastupnik mr. **Franjo Križanić (HDZ)** ocijenio je da se tobožnja najavljena štednja na razini države

Štednja se provodi tako da se brojni troškovi prepuštaju jedinicama lokalne uprave i samouprave.

realizira tako, da se brojni troškovi usmjeravaju na jedinice lokalne uprave i samouprave.

Zastupnik **Zlatko Komadina** ponovno se javio kako bi odgovorio na kritičke osvrte i dodatno precizirao situaciju oko financiranja škola. Pojasnio je da su svi materijalni troškovi škole "od krede do spužve", u biti troškovi funkcije. Nije osporio da je sredstava i do sada manjkalo, ali je ocijenio da će lokalna samouprava morati voditi više računa o dobrom gospodarenju nego do sada. Odgovarajući na iznijete konstatacije, zastupnik **Križanić** istaknuo je da ne može prihvatiti obrazloženje. Upozorio je da je javna potrošnja porasla sa 48 posto na 52 posto, u gospodarskom društvenom proizvodu Republike Hrvatske. Hrvatska se istovremeno zadužila za

16 milijardi kuna, a za otplatu starih dugova odvojeno je 6 milijardi kuna.

Zastupnik **Kruno Peronja (HDZ)** ocijenio je da se predloženim izmjenama i dopunama razvija lokalna samouprava, čime se potvrđuje kontinuitet u provedbi Europske povelje o lokalnoj samoupravi. Ujedno je podsjetio na drugu tradiciju srednjovjekovnih statuta o samoupravi koje su donosili brojni hrvatski gradovi u Dalmaciji. Ipak, ocijenio je da su se usprkos dobrim namjerama predlagatelja, potkrale brojne pogreške i nedostaci, a važni zakonski prijedlozi rade se i donose na brzinu, bez stvarnog snimanja situacije na terenu. Županije u ovom trenutku ne mogu sagledati ocjenu budućeg stanja, jer nisu utvrđene njene nadležnosti i ovlasti. Trebalo bi precizirati kriterije Fonda za izravnavanje, jer po svojim ovlastima podsjeća na nekadašnje "fondove solidarnosti" iz nedavne prošlosti. Upozorio je zatim i na lošije strane ideje, kojom bi se oporezovali svi objekti i zapuštene poljoprivredne površine. Upozorio je da su ove situacije brojne, a javljaju se zbog nejasnih zakona i vlasničkih odnosa. Smatra da katastarske i gruntovničke nepreciznosti dominiraju osobito u mediteranskom dijelu Hrvatske, jer su posjednici često puta nedostupni i žive u različitim dijelovima svijeta. Smatra ujedno da država treba zadržati ovlasti u odlučivanju, ukoliko se radi o izgradnji kapitalnih projekata od interesa za razvoj otoka. Podsjetio je predlagatelja da previše optimistički projicira visinu financijskih sredstava koje bi trebalo prikupiti posredstvom županijskih, općinskih i gradskih poreza. Smatra da bi trebalo u pilot - programima utvrditi ovakve namjere, a decentralizaciju ne bi trebalo najavljivati na neprimjeren i ishitren način. Potrebno je istovremeno analizirati stanje u školstvu, zdravstvu i socijalnoj zaštiti jer su rečene djelatnosti uistinu opterećene brojnim problemima. Neophodno je paralelno utvrditi stabilne izvore prinosa financiranja koji će omogućiti i uspostaviti ravnotežu između prenesenih obveza i izvora financiranja. Važno je precizno izmijeniti nadležnosti i odgovornosti financiranja radi stvaranja ujednačenih standarda u temeljnim djelatnostima poput školstva i zdravstva. Uz ove poslove, potrebno je utvrditi kriterije prema broju stanovnika i gospodar-

skoj razvijenosti, a posebnu pozornost pri tome treba posvetiti područjima od posebne državne skrbi i otocima. Ne bi trebalo, upozorio je zastupnik, mijenjati pojedine zakonske odredbe. Kada se govori o Zakonu o lokalnoj samoupravi, istovremeno treba donijeti izmjene i dopune u Zakonu o financiranju. Zaključio je na kraju, da bi se sve predložene promjene trebale obaviti nakon temeljitog proučavanja, kada se dobiju brojevi podaci i snimi stvarno stanje na terenu.

Osigurati izvore financiranja

Zastupnica mr. **Ankica Mamić (LS)** upozorila je da će lokalna samouprava morati izdvajati znatno veći postotak sredstava nego do sada. Smatra da su pohvalne inicijative koje na teoretskoj razini podržavaju samoupravu, ali veliko je pitanje kako će sve to skupa funkcionirati na pitanjima financiranja. Ocijenila je da ipak treba očekivati značajne troškove u pripremi zakonskih propisa, jer će trebati prikupiti novu bazu podataka na terenu, utemeljiti porezno tijelo, te pronaći modele za utvrđivanje i naplatu dodatnih poreza. Podsjetila je i na moguće poteškoće, jer su

Treba pronaći modele za utvrđivanje i naplatu dodatnih poreznih obveza.

primjerice porezni podaci i broj žiro-računa zaštićene informacije koje banke ne moraju otvoriti i za ove potrebe.

Upozorila je zatim da se dodatnim porezima na osobna vozila najviše opterećuju vlasnici vozila manje snage, što može predstavljati udar na ionako nizak životni standard građana. Govoreći o novim poreznim opterećenjima, zastupnica je opisala moguće potrebe na modelu grada Karlovca koji će kao grad s više od 30.000 stanovnika, moći uvesti prirez po stopi od 18%. Analizirala je zatim moguću priljev financijskih sredstava po više poreznih osnovica, te ocijenila da se ne mogu očekivati značajniji prihodi od poreza na kuće za odmor, kao ni od oporezivanja neobrađenog zemljišta od staračkih domaćinstava. Ovo se osobito odnosi na korisnike socijalne pomoći, prognanike i izbjeglice, čiji povratak treba stimulirati, a ne oporezovati. Zbog potrebe dodatnog zapošljavanja osoba, predvi-

deni prihodi sigurno neće biti značajni, ocijenila je zastupnica Mamić. Ocijenila je da se ne može na jednostavan način preuzeti ni poslovni prostor tvrtke koja je bankrotirala, jer treba pričekati sudski nalog i redovnu proceduru prije mogućih promjena u vlasničkoj strukturi. Podsjetila je da povećanje udjela grada u prihodima od poreza na dohodak, predstavlja jedini izvor prihoda koji ne zahtijeva angažiranje financijskih sredstava za povećanje prihoda.

Upozorila je da će povećanje broja i opsega poreza dovesti do povećane porezne presije na građane, pri čemu se stvara privid smanjenja javne potrošnje na državnoj razini. Očigledno je da će porezni obveznici plaćati još više poreza nego do sada, ocijenila je zastupnica Mamić. Novi porezni tereti zaposlenih, te posebni porezi na automobile, neiskorišteno zemljište i nekretnine, bez obzira na socijalni status poreznih obveznika, neće pridonijeti razmjernom i pravednom poreznom opterećenju. Upozorila je da će se u međuvremenu provesti i lokalni izbori pa će novim lokalnim strukturama ostati samo desetak dana za prelazak na novi sustav financiranja, što je teško ostvarivo. Ukoliko predlagatelj ne uvede nekakav prijelazni rok, moguće su značajne poteškoće u provedbi, upozorila je zastupnica na kraju izlaganja.

Prednosti policentričnog razvoja

Zastupnik dr. **Živko Kolega (HDZ)** upozorio je da se Hrvatska u zadnjih desetak godina nije mogla policentrično razvijati. Dio je teritorija bio ratnom zonom pa je došlo do uništavanja brojnih perspektivnih gospodarskih djelatnosti, od turizma do poljoprivrede. Podržao je ideju o decentralizaciji, ali je upozorio da će ratom stradala područja još više zaostati ukoliko se ne osiguraju odgovarajući financijski izvori. Novi porezni nameti najviše će pogoditi stanovništvo najsiromašnijih županija, ocijenio je zastupnik. Upozorio je zatim i na pojedine proturječnosti predloženog zakonskog teksta. Moguće je da pojedini vlasnik neobrađenog zemljišta dobije rješenje o dodatnom porezu, a da istovremeno zbog rada u inozemstvu i izbjavanja iz Hrvatske, izgubi biračko pravo. Podsjetio je na slična rješenja od prije dvije godine, kada slična

odredba nije uvrštena u Zakon o otocima.

Novi porezi posebno će se negativno odraziti na otočko stanovništvo, te potaknuti daljnje iseljavanje, upozorio je zastupnik Kolega. Nedovoljno precizan način financiranja bolničkih troškova i zdravstva, pogoduje bolničkim sustavima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku, dok su ostale županijske bolnice diskriminirane. Smatra da se dodatnim poreznim opterećenjima Hrvatsku vodi u siromaštvo, a favoriziraju se pojedini centri. U proteklih nekoliko mjeseci značajno su narasli troškovi života, a država nastoji popraviti praznine u proračunu, jer Vlada nema gospodarsku viziju razvoja. Smatra da se pretjeralo u optuživanju HDZ-a za sve propuste, a narod očekuje da nove državne strukture napokon pokažu što znaju kako bi se popravila gospodarska situacija. Smatra da predloženi zakonski tekst nije pravedan jer kažnjava i osobe koje su oštećene zbog ratnih tegoba i tranzicijskih propusta i promašaja. Jadno je školstvo i zdravstvo, koje će se razvijati na pljački osiromašenog hrvatskog čovjeka, upozorio je zastupnik. Neprihvatljivim prijedlogom je ocijenio i namjeru predlagatelja da višak zaposlenih u pojedinim nadležnim ministarstvima potraži posao u županijama. Smatra da se oni trebaju uputiti na biro za nezaposlene u Zagrebu, ukazujući da

Predloženi zakonski tekst nije pravedan jer ne vodi računa o područjima koja su nastradala tijekom ratnih sukoba.

u županijama imaju dovoljno nezaposlenih službenika koji su išli na biro nakon rasformiranja bivših općina.

Zastupnik mr. **Franjo Križanić (HDZ)** upitao je za krajnji cilj predložene reorganizacije, odnosno decentralizacije. Smatra da je prvenstveno trebalo težiti racionalnijem gospodarenju koje se može izmjeriti ekonomskim parametrima. Prema brojkama koje je iskazao predlagatelj, razvidno je da će se za iste poslove trebati odvojiti 300 milijuna kuna više nego do sada, pa je upitna rentabilnost ponuđenog koncepta. Ocijenio je da se u ovaj projekt krenulo iz želje da se slijede trendovi decentralizacije, iako se nisu obavila

potrebna prethodna ispitivanja o svim posljedicama. Smatra ujedno da manje i siromašnije gospodarske cjeline neće moći ponuditi stabilne izvore financiranja koji bi jamčili uslugu prema dosadašnjim standardima. Ocijenio je ujedno da bi država trebala zaštititi ravnomjerni razvoj svih krajeva i doseći razinu tolerantnih razlika, nakon kojih se može lakše provoditi decentralizacija.

Provjeriti opravdanost predloženog koncepta

Smatra da će dodatne poreze morati provesti upravo najmanje razvijene regije i županije, a ovakav model ocijenio je apsurdnim. Upozorio je da se razlike mogu tolerirati na sekundarnim potrebama, ali temeljne potrebe građana ne bi trebale oscilirati zbog navedenih razloga. Razlike između pojedinih regija su neizbježne, ali treba u vidu imati i ratna razaranja kao i niz posljedica zbog naslijeđenog strukturnog stanja i pogrešnih koncepcija koje vuku korijen još iz perioda socijalizma. Proces decentralizacije ima svojih prednosti jer su ti sustavi racionalni i fleksibilni, te sposobni da se prilagođavaju određenim specifičnim uvjetima. Ipak, ne bi trebalo zaboraviti da se prioritetno odredi funkcija cilja efikasnosti koja se mjeri kroz efikasnost i rentabilnost, a koju je predlagatelj u predloženom zakonskom tekstu potpuno zanemario, ocijenio je zastupnik. Zatim je upozorio da ne treba robovati a priori stavovima o korisnosti decentralizacije jer se ovi sustavi trebaju uvoditi tek kada se ustvari tolerantna razlika razvijenosti pojedinih regija. Upozorio je na ranije slične zablude iz perioda socijalizma. Tada je proveden sličan koncept koji je rezultirao time da je plaća učitelja u Istri dvostruko veća nego u Međimurju. Smatra da će posljedice ovako koncipiranog sustava rezultirati značajnim padom pedagoškog standarda u onim krajevima koji su bili pogođeni ratnim stradanjima.

Za riječ se javio zastupnik dr. **Slobodan Lang (imenovan Odlukom Predsjednika Republike)** te ocijenio da je u prethodnoj raspravi na krivom mjestu upotrijebljen izraz "decentralizacija". Smatra da se radi o odbacivanju ljudi, odnosno o strogoj decentralizaciji kojoj je svrha

odbacivanje osnovnog blagostanja stanovništva.

Rad je nastavljen nakon stanke koju je zatražio Klub zastupnika HDZ-a, a prvi se za riječ u nastavku, javio zastupnik **Ivan Bajt (HSS)**. On je ocijenio da je donošenje rečenog zakonskog prijedloga inicirao Međunarodni monetarni fond. Zamjerio je Vladi što je pokrenula procese decentralizacije vlasti, a da nisu prethodno obavili decentralizaciju sredstava. Smatra da se sve veći broj obveza prepušta načelnicima općina i gradonačelnicima koji će u budućem periodu izbjegavati preuzeti neostvarive dužnosti i očekivanja. Kritički se osvrnuo i na moguće posljedice ovakvih zakonskih prijedloga. Ocjenjujući da svaka vlast nastoji osigurati temeljne zdravstvene, prosvjetne i socijalne standarde, zamjerio je Vladi da joj nije stalo do ovih ciljeva, jer kao da želi vladati bolesnim, glupim i polusitim narodom. Ocijenio je da se ovako predloženi zakonski tekst nikako ne može podržati, a pojedini članci, poput oporezivanja napuštenih parcela neće se moći realizirati bez odgovarajuće stručne službe, što će izazvati i dodatne poreze. Upozorio je da će predloženi koncept rezultirati poraznim posljedicama, a govoreći o školstvu, ocijenio je da se vraća na davni period kada se pisalo na pločici od škrljevaca.

Najavljena je decentralizacija odgovornosti, a nije provedena decentralizacija proračunskih sredstava.

Slabe točke procesa decentralizacije

Zastupnik **Dragutin Bračun (HDZ)** ocijenio je da mnogi ministri u Vladi Republike Hrvatske govore o tobožnjem uspjehu decentralizacije u svojim nadležnostima. Definirajući kako bi se trebao odvijati ovaj proces, zastupnik je upozorio da je predloženim zakonskim tekstom najavljena decentralizacija odgovornosti, ali bez odgovarajućih izvora financiranja. Tijelima lokalne uprave i samouprave predloženo je da za 100% ili 200% povise poreze na motorna vozila ili napuštena zemljišta, a ne vodi se računa o mogućim

posljedicama ovakvih prijedloga. Porez na kuće za odmor postojao je i do sada, a ispada da će se morati plaćati i dodatni porez za svaku klet koja je izgrađena u vinogradu ili u polju. Teško će se moći dodatno oporezovati i neobrađeno zemljište jer je u pojedinim županijama prosječni posjed jednog domaćinstva ispod 1,5 hektara površine. Naveo je ujedno i sve poteškoće ukoliko se pokuša oporezovati i neiskorišteni poslovni prostor, ukazujući da ne treba još dodatno kažnjavati osobe koje nisu uspjele zbog ukupne gospodarske situacije i opće nelikvidnosti. Ocijenio je da se ovakvim konceptom potpuno gube kriteriji, a rečeni zakonski prijedlog dovest će do potpunog osiromašenja naših ljudi, ocijenio je na kraju izlaganja zastupnik Bračun.

Dio malih općina će nestati

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) smatra da predloženi zakon podrivava sam sebe. Njime se vraćamo na ono što je bilo do 1993. godine i u sasvim drugom lokalnom ustroju i za što se vidjelo da nije dobro pa ako ovakav

Ako se već ide na nova zaduženja lokalnoj samoupravi onda bi joj trebalo prepustiti i dio PDV-a kojim bi poticala razvoj gospodarstva na svojem području.

zakon stupi na snagu dobar dio malih općina će nestati s lica zemlje, rekla je zastupnica naglašavajući kako zna probleme tih malih općina jer je bila jedno vrijeme gradonačelnica.

Oko financiranja svađat će se žitelji pojedinih sredina i njihovi izabrani predstavnici bez obzira na stranačku pripadnost jer neće moći podmiriti svoje interese. Ako nema prihoda nametat će se novi a 90 posto hrvatskih radničkih obitelji iz svojih redovitih primanja ne može podmirivati osnovne životne potrebe. Zastupnica je sigurna da je to prelijevanje iz šupljega u prazno ("Tahi je bio diletant za ove danas") jer ovi porezi na automobile, motocikle itd. iznosi su od kojih pamet staje i ljudi ih neće moći plaćati. Pri tome se ne smiju zanemariti ni dnevna poskupljenja goriva, mlijeka, kruha, mesa. Ako se već ide na nova

zaduženja lokalnoj samoupravi onda bi joj trebalo prepustiti i dio PDV-a kojim bi poticala razvoj gospodarstva na svojem području, predložila je zastupnica.

Dodatni problem vidi u mogućoj migraciji stanovništva zbog nižih poreza i prireza. Pa ako se već sve smanjuje, od prihoda do radnih mjesta onda bi poreze trebalo tome prilagoditi a ne povećavati, zatražila je zastupnica uz upozorenje da ne bi voljela da ovaj zakon bude nekakav tajni ulaz u smanjenje općina a u drugoj rundi i županija i ostanak nekakvih "Regija".

Miroslav Pečevski (HSS) misli da možda nabrojani porezi za poljoprivredna obradiva zemljišta i ne spadaju u ovaj zakon već da bi to bilo moguće riješiti zakonom o zemljištu. Ujedno je predložio da se predvidi kazna i za neobrađive površine pod niskim raslinjem, makijom. Nekada su te površine bile obrađene i znao se vlasnik i nisu bile izvorište mogućih požara kao što su to danas.

Upozorio je da će biti teško poreznim obveznicima realizirati obvezu o dostavi podataka o zemljištu koje se ne obrađuje (katastar, plaćanje biljega) jer se radi uglavnom o staračkim domaćinstvima ali i naplatiti porez na neiskorištene poduzetničke nekretnine. Teško je reći koliko će doista ova predložena rješenja profunkcionirati i sve to u smjeni lokalne garniture i stoga će trebati vremena za sve to i suočavanje s problemima na terenu, rekao je.

Nema još okolnosti

Petar Jurušić (HSS) misli da predloženi zakon kao inicijativu možda treba podržati no da za njegovo donošenje možda nisu stečene okolnosti. Posebno je pitanje njegove provedivosti u uvjetima u kojima se nalazi naša samouprava. Financiranje samouprave je složeno i pitanje je koliko smo u ovom trenutku spremni preuzeti sve obveze koje donosi ovaj zakon i o tome treba duboko razmisliti. Decentralizacija lokalne samouprave je potrebna ali je prethodno pitanje treba li Hrvatska imati 10 ministarstava i 21 županiju, rekao je, među ostalim.

Franjo Makovec (HSL) podsjetio je da je osam godina načelnik te da "živi" sa svim tim porezima i predloženi zakon smatra lošim rješenjem i ne može ga podržati. Očekivao je da će u 21. stoljeću krenuti proces deur-

banizacije i da će se selo izjednačiti s gradom i ljudi vraćati u pojedine sredine i popunjavati ih te se pritom pozvao na primjer Norveške gdje se novac ulaže baš u ruralna područja. Ovaj zakon ide u suprotnom smjeru i preferira industrijska središta a mala središta ostaju bez novca i mogućnosti ubiranja. Jer teško da će male sredine naplatiti poreze kojih nema, na vikendice, automobile, upozorio je te u vezi s ovim potonjim porezom dodao da će ti novci nestati u županijskom proračunu za školstvo, zdravstvo a trebali bi ići za ceste.

Ako se već moraju ubrati porezi najpametnije bi bilo da se država odrekne dijela PDV-a i da se ne iritira građanstvo, predložio je.

U praksi će doći do poremećaja

Dr. Ivan Marijanović (HDZ) naglašava kako ovakav splet promjena potpuno na glavu okreće lokalnu upravu i samoupravu. To iznenađuje i zabrinjava jer je očito riječ o stravičnoj žurbi i vremenskom tjesnacu ali i nedovoljnoj jasnoći financiranja. Pravnici i ekonomisti navode veliku neusklađenost i nemogućnost funkcioniranja ovakvog zakona te da će u praksi izazvati stravične nepravilike, poremećaje i sukobe.

Naime, neće se moći zadovoljiti potrebe koje ovaj zakon propisuje, naglasio je. U vezi s predviđenim povećanjem poreza na motorna vozila zastupnik je podsjetio da je ukazivao na njegovu besmislenost (uostalom auto nije ni luksuz) jer se već kroz cijenu goriva plaća porez i iz toga treba financirati sve ono što treba za

ceste i županije a ne da država servisira lokalnu upravu preko tih vozila.

"Duhovitim" drži predložene odredbe o prirezima na dohodak u svim općinama s obzirom na (ne)zaposlenost te nezadovoljstvo stanovništva s ionako malim dohocima, rekao je, ukazujući da će se i drugi predviđeni novi porezi teško ostvariti. Istrošena je municija i više se ne može napadati prethodna vlast pa se sada nudi zakon koji omogućuje lokalnoj upravi i samoupravi "udrite poreze i namirite potrebna sredstva" a kad ne bude tih sredstava može se reći s pravom "dali smo vam zakone a vi ih niste ostvarili".

Dr. Jure Burić (HDZ) boji se da će ovaj zakon, koji nudi decentralizaciju, dovesti do još jedne ovisnosti u Hrvatskoj. Osim ovisnosti o duhanu, piću i drogama imat ćemo i ovisnost o središnjoj vlasti, rekao je navodeći da će s ovim zakonom bogate županije biti još bogatije a siromašne još siromašnije. Sudbina nam nije dobra iz više razloga, jer sutra će nas ukinuti a prije toga su prodali i ovaj Dom i ovu zemlju, a sustavom bankarstva u Hrvatskoj već smo prodani jučer.

Već i vrapci na grani pjevaju da 94 posto bankarskoga sustava u hrvatskoj državi drže stranci pa se ne treba čuditi ako nam sa strane budu diktirali što ćemo i kako proizvoditi. Kao primjer iznio je slučaj jedne naše tvornice koja je u stečaju a proizvodi zajamčeno kvalitetnu hrvatsku beretu traženu i na američkom tržištu. Svaka banka bi jedva čekala "pratiti" takvu

tvornicu i predsjednik uprave te banke oduševio se ali je ipak morao otići pitati svog gazdu u Italiju a on je rekao "vaše je da prodajete beretu a ne hrvatski pištolj". O takvim stvarima koje će nas dovesti do propasti trebalo je više voditi računa a ne da se sada lovimo za vratove hoće li Vlada decentralizacijom stimulirati život u jednom velegradu, rekao je, među ostalim.

Petar Katalinić (HDZ) rekao je da je u ovoj raspravi već puno rečeno te da je čudno kako se donose zakoni, pa i Ustav, što je raritet u svijetu, po jednom blitzkriegu u zakonodavstvu. To govori o improvizaciji i praksi za koju zastupnik ne zna, kaže, kamo vodi. No takav način nije slučajan i u funkciji je dnevne politike i strategije bez taktike, smatra, podsjećajući pritom na zakon o dječjem doplatku, zakon o izborima. S predloženim zakonom ide se na opterećenja građana koji su već na granici egzistencije pa ga zanima iz kojih je izvora Vlada uzela podatke kao podlogu za ovakav zakon.

Osvrćući se na predviđene poreze naglasio je da se postavlja pitanje kamo danas ide Hrvatska pa i kad je riječ o politici prema selu i njegovim problemima, restrikcijama, pitanju prognanika, invalida Domovinskog rata.

Rasprava je zatim bila zaključena. Županijski dom većinom glasova nije podržao donošenje Prijedloga ovog zakona.

M.P.; V.Ž.; Đ.K.

PRIJEDLOG NACIONALNOG PROGRAMA ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE S PRIJEDLOGOM AKCIJSKOG PLANA ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE; PRIJEDLOG ZAKONA O UREDU ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE I ORGANIZIRANOG KRIMINALITETA; PRIJEDLOG ZAKONA O SPRJEČAVANJU SUKOBA INTERESA U OBNAŠANJU JAVNIH DUŽNOSTI

Najvažnija politička borba i odlučnost

Zastupnički je dom nakon rasprave prihvatio u prvom čitanju ove predložene zakone kao i Prijedlog nacionalnog programa za borbu protiv korupcije s Prijedlogom akcijskog plana. Uspjeh borbe protiv korupcije

ovisi o većem broju čimbenika, od kojih je najvažnija politička volja i odlučnost, navodi uz predložene materijale predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske

O PRIJEDLOZIMA

Za kraće prikaze predloženog Programa o zakona poslužili smo se i uvodnim izlaganjem pomoćnika ministra pravosuđa **Dubravka Palijaša** u Županijskom domu.

PRIJEDLOG NACIONALNOG PROGRAMA ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE; PRIJEDLOG AKCIJSKOG PLANA

Korupcijom smatramo svaki oblik zloporabe javne ovlasti radi osobnog dobitka. Takvo određenje je široko i pokriva veliki krug pojava. Javno mnijenje i politički način govora pod pojmom korupcije podrazumijeva sasvim različite društvene pojave: organizirani i gospodarski kriminal, lošu vlast i njene posljedice, ljudsku prevrtljivost i bahatost vlasti. Ne postoji zakonsko određenje korupcije ali se konvencionalno pod njom smatra davanje i primanje mita, protuzakonito posredovanje, zloraba obavljanja dužnosti državne vlasti, zloraba položaja i ovlasti, sklapanje štetnog ugovora, odavanje službene tajne te izdavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne. Svaka od navedenih određenja otkriva pojedini element fenomena korupcije i mada se o određenju mogu voditi sporovi, neosporna je društvena i politička šteta korupcije i njeno postojanje u Republici Hrvatskoj, stoji na početku Prijedloga programa.

Dalje se navodi da je korupcija štetna. Iako postoji oduvijek, u

Javno mnijenje i politički način govora pod pojmom korupcije podrazumijeva sasvim različite društvene pojave: organizirani i gospodarski kriminal, lošu vlast i njene posljedice, ljudsku prevrtljivost i bahatost vlasti.

modernoj državi ona postaje opasnost jer šteti obavljanju društvenih poslova, snižava potrebnu razinu morala u političkom odlučivanju, blokira javnu upravu, sudstvo čini nedjelotvornim. Postoje različiti izračuni šteta korupcije. Međutim, najveća šteta je u tome što ona iskrivljuje prioritete u političkom i gospodarskom odlučivanju i pogubno šteti javnoj odgovornosti i društvenom moralu.

Procjene o raširenosti korupcije govore o tome da je korupcija stvarni problem Republike Hrvatske. Prvi, ali nažalost nepouzdan podatak je statistika kaznenih djela. Uvid u statistike sugerira da se radi o vrlo malom broju prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za korupcijska kaznena djela. U razdoblju od 1992. do 1997. godine prijavljeno je ukupno 3.316 kaznenih djela, podignuto 1.408 optužnica, a pravomoćno je osuđeno 570 osoba. Dakle dolazi do svojevrstnog filtriranja korupcijskih predmeta tijekom kaznenog postupka te osuđom završi 17,2 posto prijavljenih djela, a bezuvjetnom kaznom zatvora koja je za djela predviđena tek 13 ili 0,0392 posto. Osim što taj podatak može upućivati na oprez - jer su moguće lažne prijave - on prije svega upozorava na postojanje nesklada između javne percepcije raširenosti pojave i javnog mnijenja. Istraživanja javnog mnijenja u Republici Hrvatskoj bez izuzetka pokazuju da percepcije i stavovi ispitanika korupciju smatraju raširenom (vrlo raširenom 65,8 posto,

32,9 posto te da je osuđuju (od 54 do 82 posto). I međunarodna istraživanja ukazuju u istom smjeru. Prema indeksu Transparency Internationala o korumpiranosti Republika Hrvatska se nalazi na 51. mjestu na listi od 90 zemalja.

Strategija borbi protiv korupcije podrazumijeva prepoznavanje zla korupcije, formiranje planova i aktivnosti borbe, zakonske izmjene, te mobilizaciju svih društvenih i političkih aktera. Uloga glavnih čimbenika političke vlasti u tome je presudna. Sve sastavnice državne vlasti, podjednako zakonodavna, izvršna i sudska vlast nose odgovornost na planu suzbijanja korupcije.

Činjenica da se radi o osjetljivom i javnom pitanju navodi na pomisao da se korupcija može smanjiti političkim kampanjama. Radi se zapravo o jednom sistemskom fenomenu, a ne posebnom obilježju neke političke stranke i opcije, pa takva kampanja vodi samo eliminiranju pojedinih korupcionara, protivnika ali ne i ukidanju same korupcije i zla koje korupcija proizvodi. Prave mjere suzbijanja korupcije su dugoročne i sustavne. Budući da nema vremena za čekanje, niti razloga za oklijevanje, potrebno je djelovati prema utvrđenim prioritetima.

Najbolji lijek - ekonomski razvoj

Osnovno shvaćanje da institucije sprječavanja i borbe protiv korupcije nisu učinkovite, da ekonomska

Zato se glavni rizik korupcije, budući da je određujemo kao zlorabu javne oblasti, nalazi uvijek u političkom sustavu.

situacija potiče razlike korupcije i osobne izazove, da tradicija i moral nisu dovoljni a nužni su uvjet borbe protiv korupcije, da civilno društvo i slobodni mediji nisu dovoljno jaki i ne mogu odgovorno snositi teret borbe protiv korupcije, zapravo znači da je protiv korupcije najbolji lijek ekonomski razvoj, politička demokratizacija i izgradnja institucija i modernog društva, rekao je pomoćnik ministra pravosuđa Dubravko Palijaš.

Ovi prioriteti svrstani su u Akcijski plan borbe s rokom izvršenja i nositeljima. Možda su neki rokovi preambiciozni, pa će se za drugo čitanje preurediti i odrediti primjerenije rokove izvršenja. Prioriteti su: vladavina prava i učinkovitost pravne države; osnivanje posebnog tijela za učinkovito suzbijanje korupcije (nositelji MUP, Ministarstvo pravosuđa, rok odmah); podizanje učinkovitosti kaznenog progona korupcije

(isti nositelji); organizacijske mjere u upravnom sustavu (Ministarstvo pravosuđa - programi do svibnja 2001.); decentralizacija (Ministarstvo pravosuđa); mjere financijske odgovornosti i druge ekonomske mjere (Ministarstvo financija i Ministarstvo gospodarstva) i međunarodne aktivnosti. U vezi s ovim potonjim pomoćnik ministra je rekao da je Hrvatska ratificirala kaznenopravnu konvenciju o korupciji, međutim, da smo na međunarodnom planu dužni još ove godine ratificirati i prije toga potpisati, a zatim i ratificirati Građansku pravnu konvenciju o korupciji Vijeća Europe, te pristupiti OECD-ovoj konvenciji. Među prioritetima spada i poticanje političke i građanske odgovornosti. Naime, u borbi protiv korupcije svako ima neki zadatak, svako nosi dio odgovornosti, a najveću odgovornost snosi onaj tko ima moć i političku vlast.

Borba protiv korupcije je zadatak države i odgovorne Vlade. Zato se glavni rizik korupcije, budući da je određujemo kao zlorabu javne oblasti, nalazi uvijek u političkom sustavu. Obveza dužnosnika, svakog onoga tko obnaša javnu vlast, je da to

radi u interesu društvene zajednice, rekao je, među ostalim zamjenik ministra.

Za provedbu Nacionalnog programa za suzbijanje korupcije, predviđeno je da se u okviru Ureda za suzbijanje korupcije organiziranog kriminala ustroji jedan poseban odjel koji će djelovati na preventivnoj i edukativnoj razini i on će provoditi i usmjeravati aktivnosti Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije, koordinirati provedbu Akcijskog plana, usmjeravati aktivnosti državnih tijela i drugih institucija, promicati civilno društvo, surađivati s nevladinim organizacijama i sredstvima javnog priopćavanja u podizanju javne svijesti o opasnosti od korupcije, organiziranog kriminaliteta, te potrebe njihova suzbijanja. Međutim, osim ovoga trebalo bi i u Hrvatskom saboru ustrojiti, formirati jedno posebno tijelo od predstavnika zastupnika i eventualno drugih nekih vanjskih članova (nacionalni stožer za borbu protiv korupcije) koje bi zapravo bilo mjerodavno za provedbu krajnjih političkih ciljeva Akcijskog plana.

PRIJEDLOG ZAKONA O UREDU ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE I ORGANIZIRANOG KRIMINALITETA

Ovim zakonom i ustrojem Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta državni sustav osigurava djelotvorne mjere i razmjerni odgovor novim pojavama korupcije i organiziranog kriminaliteta.

Donošenjem zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta određuje se svrha i funkcija Ureda kao posebnog državnog odvjetništva, njegova nadležnost i sastav, reguliraju se pitanje ustrojstva, nadležnosti za postupanje u predmetima određenih ovim zakonom te suradnja tijela državne vlasti i drugih tijela, pitanje međunarodne razmjene podataka i pružanje međunarodne pravne pomoći kao i postupovne odredbe u vezi s osiguranjem sredstava prihoda ili imovine stečene kaznenim djelima organiziranog kriminaliteta. Ovaj zakon sadrži odredbe o položaju "pokajnika" te zaštiti svjedoka i to na sveobuhvatniji način nego što je to

sada propisano važećim Zakonom o kaznenom postupku.

Uredom upravlja državni odvjetnik - ravnatelj. Ured u svom sastavu ima tajništvo, odjel za istraživanje i dokumentaciju, za sprječavanje pojave korupcije i za odnose s javnošću, odjel državnih odvjetnika koji nastupaju kao tužitelji i prateće službe.

Zakonom se propisuju djelotvorniji izvidi te uporaba posebnih istražnih mjera i sredstava radi prikupljanja dokaza, ali istovremeno zagarantirana je ipak sudska nadležnost i sudska garancija kod provođenja ovih mjera, poštivanje svih svjetskih i europskih standarda u pogledu zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda zaštićenih međunarodnim instrumentima kao što je to Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i sloboda.

Na ovaj će se način osigurati da Državno odvjetništvo dobije jedan pravi pravni instrumentarij, veće ovlasti nego što je imalo do sada

ukoliko se uspješno želi suprotstaviti kaznenim djelima korupcije i organiziranog kriminala.

Dosadašnje odredbe Zakona o kaznenom postupku, Zakona o sudovima nisu dovoljno djelotvorne i pravni instrumentarij nije dovoljan da se prekine organizirani kriminalitet, da ga se djelotvorno prije svega otkrije i procesuiraju, da se u fazi izvida i predistražnog i istražnog postupka prikupe dokazi koji će biti valjano izneseni pred sudom kako bi sud na temelju ovako prikupljenih dokaza mogao donijeti relativno brzo jednu zakonsku odluku o postojanju krivnje počinitelja kaznenih djela i nakon toga primijeni odgovarajuće sankcije prema odredbama Kaznenog zakona.

Predviđa se da pritvor tijekom istrage ukoliko se istraga produlji može trajati još 6 mjeseci dulje, dakle najviše do 12 mjeseci.

Posebno su važne odredbe o sudovima zbog težine ovih kaznenih predmeta i zbog preporuka Europe i

međunarodne zajednice da sve države osiguraju osim specijalizaciju policije na ovom planu i specijalizaciju pravosuđa. Dakle, moramo imati specijalizirane suce posebno obučene za djelotvorno suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala. Stoga se predviđa da se u većim županijskim sudovima, Osijeku, Zagrebu, Rijeci i Splitu, u njihovim istražnim centrima organiziraju posebni istražni odjeli s istražnim sucima koji bi radili samo na predmetima organiziranog kriminaliteta i korupcije. Isto tako za provođenje rasprava predviđaju se specijalizirani suci i bez suđenja sudaca porotnika (vijeće od tri suca).

Posebne su odredbe u ovom zakonu o zaštiti svjedoka, o položaju "pokaj-

nika" s time da je sada izriekom navedeno da oštećenik nakon što državni odvjetnik odustane od kaznenog progona i odbaci kaznenu prijavu nema pravo preuzeti kaznenu progon nego ima pravo postaviti samo imovinskopravni zahtjev za naknadu štete.

Posebne su odredbe u zakonu o osiguranju sredstava prihoda ili imovine stečene kaznenim djelima i te odredbe sadrže propise o osiguranju sredstava kojima se određuje postupak po kojima Ured i sudovi osiguravaju prisilno oduzimanje sredstava, prihoda ili imovine stečene kaznenim djelima omogućuje privremeno oduzimanje imovine koja se zaleđuje, počinitelj s njom ne može

raspolagati do okončanja kaznenog postupka.

Ovu odluku donosi sud po pravilima Ovršnog zakona na prijedlog Ureda i to se rješenje donosi, prije svega prethodno rješenje, u roku već od 12 sati, u roku do 21 dan i na snazi je do godine dana. Ako je kazneni postupak okončan prije, tada se to privremeno rješenje stavlja izvan snage, s time da najviše može trajati do 7 godina. Ako Državno odvjetništvo treba i mora po zakonskim odredbama goniti sve počinitelje kaznenih djela a naročito organiziranog kriminala i korupcije tada Državno odvjetništvo treba dobiti u ruke pravi instrumentarij da se uspješno ovom zlu stane na kraj, rekao je pomoćnik ministra.

PRIJEDLOG ZAKONA O SPRJEČAVANJU SUKOBA INTERESA U OBNAŠANJU JAVNIH DUŽNOSTI

Ovaj zakon predstavlja zapravo etički kodeks ponašanja javnih dužnosnika, koji treba spriječiti sukob interesa u situacijama kada dužnosnici imaju privatni interes koji utječe ili bi mogao utjecati na nepristranost dužnosnika u obnašanju javnih dužnosti. To je specifičan propis koji čini dio sveukupne borbe protiv svih oblika korupcije na zakonodavnoj razini.

Svrha Prijedloga zakona je spriječiti sukob interesa u obavljanju javnih dužnosti, odrediti pravne i moralne standarde ponašanja javnih dužnosnika pri obavljanju javnih dužnosti.

Postoje značajne razlike između ovog Prijedloga zakona i Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika koji je još uvijek na snazi. Svrha Prijedloga zakona je spriječiti sukob interesa u obavljanju javnih dužnosti, odrediti pravne i moralne standarde ponašanja javnih dužnosnika pri obavljanju javnih dužnosti.

Prijedlog zakona propisuje krug osoba dužnosnika na koje se primjenjuje ovaj Zakon (predsjednik RH, zastupnici u Hrvatskom saboru, članovi Vlade RH, zamjenik i pomoćnici ministara i drugi). Temelji se na načelima kojih se javni dužnosnici trebaju pridržavati a predstavljaju pravne i moralne

standarde dužnosnika. Izriekom se određuju zabranjena djelovanja dužnosnika (zloporabiti posebna prava dužnosnika u slučaju da se krši načelo jednakosti pred zakonom itd.) s obvezom izvještavanja o imovnom stanju (porezna kartica ovdje navedena kao javna isprava) prenošenje udjela u trgovačkim društvima na drugu osobu ili posebno tijelo. Regulira se pitanje primanja darova i pod kojim se uvjetima ne može određeni dar primiti, zadržati ili ga se treba prijaviti povjerenstvu te u kojem slučaju postaje imovina Republike Hrvatske i sastavni dio eventualno državnog proračuna.

Predviđa se osnivanje posebnog tijela Povjerenstva od 7 članova (imenuje ih Zastupnički dom Hrvatskog sabora na prijedlog Vlade RH) koje bi nadziralo djelovanje dužnosnika i tumačilo primjenu načela, odlučivalo o nastalom sukobu interesa te o načinu pokretanja postupka, vođenju postupka, donošenju odluka i donošenja pravilnika. Sankcije za kršenje odredaba ovog Zakona koje izriče Povjerenstvo odnose se isto tako na obustavu isplate dijela mjesečne plaće dužnosnika, opomenu i javno objavljivanje. One su oštre i više simbolične, jer se smatra da glavna sankcija kod kršenja ovih načela i obveza iz ovog Zakona treba biti zapravo politička osuda djelovanja takvog dužnosnika i zapravo nakon toga slijedi ono što je glavno - smjenjivanje s dužnosti, rekao je na kraju pomoćnik ministra Palijaša.

RADNA TIJELA

O ova dva predložena zakona potvrdno mišljenje su dali odbori ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo, za pravosuđe, izbor, imenovanja i upravne poslove te za unutarnju politiku i lokalnu samoupravu. Ova potonja radna tijela predložila su Domu da podupre Prijedlog nacionalnog programa za borbu protiv korupcije s Prijedlogom akcijskog plana.

O ovim predloženim materijalima raspravljala su i nadležna radna tijela Zastupničkog doma.

O PRIJEDLOGU NACIONALNOG PROGRAMA...

Odbor za zakonodavstvo osnovanim je ocijenio i podupire potrebu za donošenje Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije kao i Akcijskog plana. Radi brojnih manjkavosti odredaba i mjera koje sadrže prijedlozi ovih akata Odbor je predložio Zastupničkom domu da donese zaključak da o ovom Programu provede rasprava kao rasprava u prvom čitanju s prijedlogom da težište bude na raspravi u načelu. Taj svoj prijedlog Odbor je potkrijepio brojnim primjedbama i navodima izričaja počevši od one da Nacionalni program ni oblikom ni sadržajem nema karakteristike normativnog akta, pisan je poput referata na temu korupcije. Navodi, među ostalim, da

u Programu, ako je opći akt, valja izostaviti uporabu kratica te da se nepotrebno rabe uz hrvatske pojmove tuđice (element, fenomen, neefikasnost, sugerirati itd.).

Veći dio istih primjedaba odnosi se i na Akcijski plan, primjerice, u ime neke skupine navodi se da "identificiramo osam prioriteta...i da ovdje naglašavamo ponešto specifične ciljeve i zadatke", zatim, da se utvrđuje općenit zadatak poboljšanja uvjeta pravosuđa te prosudbe predlagatelja koje su dijelom ciljevi a dijelom obrazloženje. Akcijski plan ne sadrži dovoljno razvidno utvrđene mjere, nositelje aktivnosti, način provođenja, rokovi su dati u neprimjerenim vremenskim razdobljima s obvezama koje Plan kao akt ne može sadržavati, navodi Odbor.

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost nakon rasprave većinom je glasova odlučio predložiti Zastupničkom domu da se prihvati Prijedlog nacionalnog programa s Prijedlogom akcijskog plana, da se mišljenja, primjedbe i prijedlozi upute predlagatelju i da ih uzme u obzir kod izrade konačnog teksta Prijedloga nacionalnog programa i Akcijskog plana. Uz to, predlaže da se zaključkom obveže Vlada RH da Prijedlog nacionalnog programa s Prijedlogom akcijskog plana dostavi Zastupničkom domu istodobno s Konačnim prijedlogom zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta.

A u raspravi je ocijenjeno da predloženi Program na neki način predstavlja provedbeni akt zakona o Uredu. Istaknuta je nužnost izmjene Programom utvrđenih rokova uz ocjenu da Program predstavlja realnu i nužnu osnovu za učinkovitu borbu protiv korupcije i organiziranog kriminaliteta, a potaknuto je i pitanje razrješavanja suradnje između sigurnosnih službi i Ureda.

Odbor za pravosuđe jednoglasno predložio je Zastupničkom domu da prihvati ovaj Prijedlog nacionalnog programa s Prijedlogom akcijskog plana.

Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo dao je potporu za donošenje predloženog zakonskog teksta uz nekoliko primjedbi i prijedloga. Predložili su da se u članku 2. preispitaju mogućnosti proširenja broja dužnosnika i to kako na načelnike općina i gradonačelnike gradova, tako i na predstojnike, odnosno načelnike ureda u državnim

tijelima, županijama, gradovima i općinama. Predloženo je da se precizira pojam naknade u člancima 9., 10. i 11., te da se jezično i nomotehnički uredi članci: 3., 6., 17., 18., 19. i 20.

Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav razmotrio je Prijedlog zakona kao matično radno tijelo. Većina članova Odbora smatra da se ovaj problem treba razriješiti, ali ocjenjuju da se predložena rješenja trebaju do drugog čitanja značajno doraditi. Izraženo je i žaljenje što nije donijet etički kodeks o ponašanju dužnosnika čime bi prestala potreba za reguliranjem mnogih pitanja koja uređuju ovaj Prijedlog zakona. Članovi Odbora iz HSLS-a ocijenili su da je Prijedlog zakona neuspjela kombinacija etičkog kodeksa i zakona, navodeći pri tome da se rabi terminologija primjerena etičkom kodeksu. Međutim, većina članova Odbora je ocijenila da su navedeni termini primjereni, a na tekst Prijedloga iznijeli su i više primjedbi, prijedloga i mišljenja. Ocijenili su da bi naziv Prijedloga zakona trebalo nomotehnički urediti kako bi bilo razvidno da se radi o razrješavanju sukoba javnog i privatnog interesa. Odbor se nije složio s predloženim krugom dužnosnika iz članka 2., držeći da bi se njime moralo obuhvatiti pravosudne dužnosnike, suce Ustavnog suda, ravnatelje javnih ustanova, te ili sve gradonačelnike ili nijednoga. Također bi trebalo raspraviti da li u krug dužnosnika, u smislu ovog zakona spadaju i savjetnici Predsjednika Republike. Odbor je također upozorio da su formulacije mnogih članaka nejasne, a nomotehnički bi trebalo urediti odredbu članka 3. stavka 4. prijedloga, koja propisuje da dužnosnici moraju trpjeti interes građana o njima. Odbor nije prihvatio prijedlog zaključka članice Odbora **Dorice Nikolić** (tri glasa "za" i četiri "protiv"), da se predloženi tekst povuče iz procedure te da se nakon dorade uputi Zastupničkom domu, Prijedlog etičkog kodeksa ili Prijedlog zakona, u skladu s iznijetim primjedbama. Odbor je većinom glasova predložio Zastupničkom domu donošenje zaključka kojim se prihvaća da se Prijedlog zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti nakon rasprave uputi u drugo čitanje. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja izneseni u raspravi o Prijedlogu zakona na sjednici

Zastupničkog doma i njegovim radnim tijelima, uputit će se predlagatelju da ih uzme u obzir kod dorade predloženih rješenja u Konačnom prijedlogu zakona.

RASPRAVA

Županijski je dom objedinio raspravu o sva tri ova predložena materijala a nakon bjeđinjenog uvodnog obrazloženja pomoćnika ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Dubravka Palijaša**. Naglasio je da je korupcija zaista problem Republike Hrvatske i da je nije dovoljno suzbijati samo kaznenim zakonodavstvom i kaznenim pravosuđem nego da je treba suzbijati na svim razinama svi segmenti društva u Hrvatskoj.

Protiv korupcije se bori cijeli svijet

Prva je riječ zatražila **mr. Ankica Mamić (LS)**. Smatra da je svima jasno da borba protiv korupcije nije jednostavan posao i da se protiv nje bori godinama cijeli svijet. Složila se s više konstatacija predlagatelja u predloženom Nacionalnom programu pa tako i s onom da treba poticati privatizaciju državnog vlasništva budući da centralizirano upravljanje i nejasna struktura vlasništva potiču zloupotrebu ovlasti i s tim se i ova vlast u Karlovačkoj županiji bori ali bezuspješno. Naime, jedna tvrtka u Karlovcu sa 47 posto portfelja u vlasništvu Mirovinskog fonda uporno daje jednome čovjeku da njome upravlja a on je iz dana u dan vodi u propast.

Svima je jasno da borba protiv korupcije nije jednostavan posao i da se protiv nje godinama bori cijeli svijet.

Konstatacije su dobre no primjeri iz prakse (raspiše se javni natječaj za čelne ljude filijala Croatia osiguranja i onda se na intervenciju jednog

čovjeka promijene uvjeti natječaja) unose sumnju kako će krenuti daljnje radnje a i čini se da nema volje da se napravi i ono što se moglo, rekla je zastupnica. Podržava predloženo no o zakonu o Uredu se ne bi sada izjašnjavala jer kad se čita ovaj zakonski tekst "čovjeka obuzima nekakav strah kao da će se dio nekakve povijesti moći ponoviti ako to bude nečija volja".

Dragutin Bračun (HDZ) rekao je da se suština zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti može prihvatiti no "bode u oči" da zapravo sankcije za kršenje njegovih odredbi nisu nikakve jer što znači kazna od 1.000, 2.000 kuna, maksimalno 8.000 kuna za dužnosnika koji prima mjesečno kao član uprave 10.000 DEM. Trebalo bi navesti da će se onaj koji krši te odredbe ukloniti iz političkoga života.

Naglasio je da postojeći Zakon o obvezama i pravima dužnosnika izričito navodi što je (ne)dopušteno dužnosnicima. No dolaskom šestorice na vlast taj Zakon obilato krše saborski zastupnici i članovi Vlade. Naime, mnogi zastupnici nisu predali imovinske kartice, potpredsjednica Vlade Antunović izjavljuje da joj nitko neće gledati u novčanik, ministri Čačić i Fižulić krše Zakon već godinu i pol dana. No čini se da će to moći još šest mjeseci od donošenja ovog zakona jer se prijelaznim i završnim odredbama toliko predviđa za imenovanje članova Povjerenstva koji će odlučivati o sukobu interesa.

Akademik **Ivan Aralica (HDZ)** vidi da se predloženim ozakonjuju mehanizmi protiv korupcije već poznati u demokratskim zemljama što je, kaže, za pozdraviti. No činjenica je da demokratske zemlje sa svim tim mjerama nisu uspjele iskorijeniti korupciju. Danas se u europskim zemljama donose zakoni različitih naslova, primjerice u Italiji, a jedan improviziran naslov je antimafiokratski zakon, rekao je zastupnik. Jezgra takvog zakonskog projekta je sprječavanje sprege politike i kapitala otkuda i dolazi najviše korupcije a kod ove korekcije zakona o dužnosnicima otvorili smo mogućnost takve vrste korupcije kad se dopušta da dužnosnici bez nagrade budu članovi nadzornih odbora. Ako je taj član još i poslovni čovjek koji posjeduje čitav niz gospodarskih objekata gotovo je nemoguće spriječiti da on ne iskoristi svoj položaj za

unapređenje svojih privatnih poslova. Zato bi o tome trebalo voditi računa i dok Hrvatska ne bude išla u tom pravcu sve ove mjere koje poduzima korisne su ali sporadične.

Zakonom obuhvatiti i dužnosnike na lokalnoj razini

Zlatko Komadina (SDP) primijetio je da ovaj zakon nije pisan za dužnosnike u lokalnoj samoupravi a da ne vidi razliku između njih i dužnosnika središnje vlasti a zajednički im je upravljanje javnim novcem. Stoga bi među dužnosnike u smislu ovog zakona trebalo dodati gradonačelnike, članove poglavarstava velikih gradova, županija te članove uprave javnih poduzeća i trgovačkih društava u većinskom državnom vlasništvu, predložio je, među ostalim.

Miroslav Prpić (HDZ) govoreći o korupciji upozorio je da su svi građani dužni zalagati se za socijalnu pravdu i ispravljati pogreške među kojima je najveća isticanje gospodarskog dobitka koji se stavlja iznad moralnih vrijednosti. U demokratskoj je državi cjelokupni politički i gospodarski život uređen u skladu sa zahtjevima pravednosti. Demokracija i socijalna pravednost nisu zajamčene jednom zauvijek ako nema demokratske javnosti i ljudi koji nisu spremni plivati protiv struje. To je bit rješavanja problema i jedini način da se djelotvorno doskoči svim zamkama bez obzira na savršenost zakona. I obični ljudi koji pasivno prihvaćaju negativne pojave (veze, protuusluge) također su jedan od faktora korumpiranosti u društvu.

Ukoliko na nacionalnom planu moralne norme ne postanu osnovno mjerilo našeg ponašanja nikakvi zakoni neće biti dovoljni da se odupremo ovom zlu, naglasio je.

U vezi s predloženim odredbama pitao je na koji će način dužnosnik koji je vlasnik trgovačkog društva ili suvlasnik prenijeti nekome svoja prava i tko će financirati i snositi troškove prijenosa tog prava. A sigurno je da će onaj koji bude preuzeo te odgovornosti i prava tražiti protuuulugu pa će se postaviti i pitanje (teži se i manjim plaćama) isplati li se baviti politikom pa bi se mogli naći u zrakopraznom prostoru, rekao je, među ostalim.

Srećko Kljunak (HSS) je rekao da je činjenica da je Hrvatska jako

zahvaćena korumpiranošću i organiziranim kriminalom a u predizbornoj kampanji svi smo obećavali izgradnju novih zatvora i zatvaranja, u najvećem dijelu hadezeovih dužnosnika. Korupcije ima mnogo, u sudstvu, policiji, bankama, među političarima, no na raščišćavanju se radi malo.

Osnivanjem nekih radnih skupina samo se odugovlači u rješavanju problema i pomaže sudstvu da koristi pravne zastare. S obzirom na to koliko ima korupcije u Hrvatskoj Prijedlog nacionalnog programa trebao bi biti knjiga a ne samo da na nekoliko stranica piše što se smatra korupcijom a što ne.

S obzirom na to koliko ima korupcije u Hrvatskoj Prijedlog nacionalnog programa trebao bi biti knjiga a ne samo da na nekoliko stranica piše što se smatra korupcijom a što ne.

Svojom raspravom želi pomoći u vraćanju pokradenog novca u Hrvatsku pa ako treba neka se za to dade i "provizija" (rekao je da se zna da je jedan general CIA-e bio na sastanku s visokim dužnosnicima u Vladi i da je ponudeno vraćanje 10 milijardi dolara uz 30 posto) kako se zastarom ne bi sve izgubilo. Podržava osnivanje Ureda no smatra da je i pitanje to što se dosad napravilo a moglo se jer, primjerice, zastupnik je podnio kaznene prijave s dokazima u vezi s prikrivanjem kriminala u njegovoj Dubrovačko-neretvanskoj županiji što seže i do samog vrha hrvatske države. No ništa se nije napravilo čak zastupnik nije dobio od nadležnih ministara niti odgovor, rekao je spominjući slučajeve poput Dubrovačke banke, korumpiranosti u graditeljstvu (nema građevinske dozvole za most preko Rijeke Dubrovačke).

Kruno Peronja (HDZ) predložene materijale smatra vrlo važnima i da ih treba podržati. Njihovom provođenju obol treba dati Hrvatski sabor na način da se formira u Saboru stožer za suzbijanje korupcije a njegovim nazivom treba jasno odrediti značenje i važnost takvog tijela - Nacionalni stožer protiv korupcije ili Nacionalni savjet za realizaciju Programa suzbijanja korupcije stožer. Neke to

bude trajni zadatak i neka se počne s animacijom svekolike javnosti u tom djelovanju, počevši od dječjeg vrtića pa do Hrvatskoga sabora.

Dr. Slobodan Lang (imenovan Odlukom Predsjednika Republike) naglasio je da problem korupcije nije samo u tranzicijskim zemljama jer da je i Vlada EU-a smijenjena zbog korupcije. On je pesimist, kaže, i ne očekuje rezultat u tome jer nisu navedeni rokovi za pravne postupke. Ujedno je kao primjer iz svijeta moći i privilegiranih naveo slučaj američkog milijardera koji se obogatio probijanjem embarga, koji je izbjegavao plaćanje poreza zbog čega se i skriva od američkih vlasti u jednom švicarskom gradiću a bivši predsjednik SAD-a u svom posljednjem nastupu dao mu je oprost.

Prepreka gospodarskom razvoju

Ivan Brleković (HDZ) ukazuje da je korupcija snažna prepreka gospodarskom razvoju određenih zemalja odnosno ulaganju stranog kapitala. Radi se o ekonomskom riziku ali i o političkom a o čemu strani ulagači i te kako vode računa pa zbog toga različite međunarodne organizacije i institucije rade određene tablice pa je na jednoj od njih Hrvatska bila na neslavnom 74. mjestu od 90 zemalja da bi odmah nakon siječanjskih izbora skočila na 54. mjesto. Napredujemo, dakle, krupnim koracima naprijed i samom promjenom političke vlasti u bitnom se smanjila korupcija u Hrvatskoj, rekao je.

Podaci iz predloženog materijala o 3.316 prijavljenih kaznenih djela u razdoblju od 1992. do 1997. sa 1.408 podignutih optužnica i 570 pravomoćno osuđenih osoba su pokazatelji da nešto treba hitno poduzeti i da zaista nešto ne štima počevši od policije, koja nije dovoljno osposobljena i educirana pa do pravosudnih organa. Treba puno vremena i volje za osposobljavanje tog našeg aparata da bi mogao djelotvorno funkcionirati i uhvatiti se u borbu s društvenim zlom, korupcijom.

Progon korupcije, a ne progon ljudi

Upozorio je također da progon korupcije ne smije postati progon ljudi radi njihovih političkih pogrešaka te dodao da se to ovih dana događa na terenu i da se ljudi masovno pozivaju na informativne

razgovore, da ih se prisluškuje. Čovjek se ne može oteti dojmu da je čak na neki način i policija stavljena u službu obračuna s političkim neistomišljenicima ili u službu predstojećih lokalnih izbora. To kaže jer ne može drugačije protumačiti što policija nije obavijestila nadležnoga državnog odvjetnika nakon 4,5 mjeseci opsežne istrage o kaznenoj prijavi jedne partijske organizacije, što je duboka povreda Zakona o kaznenom postupku ali i eklatantno kršenje ljudskih prava, rekao je.

Sláže se da je Ured kao institucija potreban no drži da predviđene zakonske odredbe (članak 32.) otvaraju "nevjerojatne" mogućnosti (posebne mjere u sprječavanju djela ili njihovih istraživanja - snimanje razgovora, ulaska u nečiji dom itd.) pa bi ih do drugog čitanja trebalo dobro proučiti i uskladiti s postojećim konvencijama i sličnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava.

U vezi s predloženim zakonom o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti zastupnik je pitao hoće li se odredbe ovog zakona (odnose se i na razdoblje do godine dana nakon prestanka obavljanja dužnosti) odnositi i na zastupnike Županijskog doma koji će se očito ukinuti.

Srećko Kljunak nije se složio s konstatacijom da Hrvatska policija nije osposobljena i educirana, dapače, tvrdi da je osposobljena ali za zataškavanje i prikrivanje. Potkrijepio je to i odgovorom pomoćnika ministra unutarnjih poslova iz 1994. na svoje zastupničko pitanje u slučaju predavanja dokumenata SZUP-a i MUP-a državnom odvjetništvu u Neretvansko-dubrovačkoj županiji te drugim navodima o dokazima u vezi s prikrivanjem kriminala, lažnih svjedodžbi itd. a da ta gospoda još uvijek rade u policiji. Pitao je zašto se ti ljudi ne maknu i zašto se o tome još uvijek šuti.

Ivan Brleković objasnio je da nije govorio da hrvatska policija nije educirana i osposobljena za obavljanje svih poslova već da to nije u dovoljnoj mjeri za borbu protiv ovih visokosloženih i visokokvalificiranih meto-da djelovanja grupa, mafije, ljudi koji se bave korupcijom. No uvjerenja je, potvrdio je, da policija radi po političkom diktatu i pritisku.

Rasprava je zatim bila zaključena a završnu je riječ dobio **Dubravko Palijaš**, pomoćnik ministra. Zahvalio je na sveobuhvatnoj i konstruktivnoj

raspravi naglašavajući da će predlagatelj pomno razmotriti sve primjedbe i prijedloge.

Županijski je dom većinom glasova podržao donošenje razmatranih predloženih zakona odnosno Prijedloga nacionalnog programa.

O PRIJEDLOGU NACIONALNOG PROGRAMA ...

U Zastupničkom domu uvodno je o predloženom programu govorio zamjenik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ranko Marijan**. Premda je interes u suzbijanju korupcije prvenstveno domaći, hrvatski, aktivnosti suzbijanja korupcije su globalne. Hrvatski je interes spriječiti uvoz korupcije koji je vrlo često povezan s opasnostima neracionalnih gospodarskih investicija, zagađenjem okoliša, prljavim tehnologijama i nepotrebnih javnim investicijama. U borbi protiv korupcije svatko ima neki zadatak i nosi dio odgovornosti a najveću nosi onaj tko ima političku moć i vlast. Borba protiv korupcije je zadatak države i vlasti ali i svih nas, rekao je zamjenik ministra.

Zatim je predsjednica Odbora za zakonodavstvo **Ingrid Antičević Marinović (SDP)** iznijela stajalište tog radnog tijela i potom je otvorena rasprava.

Obuhvatiti i organizirani kriminal

Klub zastupnika HDZ-a apsolutno podržava napore i borbu protiv mita i korupcije, rekao je **Ivan Jarnjak (HDZ)**. Stoga bi i u naslovu ovog materijala trebalo dodati mito, korupciju i organizirani kriminal a protiv svega toga moramo se boriti isključivo zbog sebe, zbog Hrvatske. Ni u samom tekstu Programa nema ni riječi o organiziranom kriminalu pa do drugog čitanja svakako treba obuhvatiti i mjere protiv toga, to više

U borbi protiv korupcije svatko ima neki zadatak i nosi dio odgovornosti a najveću nosi onaj tko ima političku moć i vlast.

što se taj oblik borbe razlikuje od borbe protiv korupcije.

Osnovna dilema koja proizlazi iz predloženog Programa, koji je preopćenit i s kampanjskim pristupom, a i iz zakona o Uredu, je rješavati problem represivnim mjerama ili cijelu akciju usmjeriti na prevenciju. Naglasak treba dati preventivnom pristupu, smatra ovaj Klub zastupnika. Analiza o broju kaznenih djela zbog mita i korupcije (obuhvatiti i razdoblje od 1998. do 2000.), broja primanja mita, protuzakonitog posredovanja, zlorabe položaja i ovlasti u obavljanju dužnosti državne vlasti, sklapanja štetnih ugovora, odavanja službene tajne, odbačenih predmeta (nedostatak dokaza, pogreške u pripremi), mjesta događanja, način prijavljivanja tih djela (anonimno) odgovorit će treba li se baviti preventivom ili više represijom. Ured bi trebao imati tu preventivno-koordinativnu ulogu, rekao je, među ostalim zastupnik, predloživši da se u Kaznenom zakonu za onoga tko ponudi mito kad se radi o spašavanju života (primjerice čekanje na transplantaciju organa) ne predvidi kazna ali dvostruka za onog koji primi mito.

Ingrid Antičević-Marinović replicirala je predgovorniku i rekla da su i davatelj i primatelj mita gotovo podjednako opasne kriminalne figure te da Zakon o potvrđivanju kaznenopravne Konvencije o korupciji sankcionira i davatelja i primatelja mita. **Ivan Jarnjak** objasnio je da je predložio da davatelj mita ne bude kažnjen samo u slučaju kad je u pitanju život i da je to njegovo mišljenje s kojim ne bi trebalo polemizirati.

Vesna Škare-Ožbolt (DC) u ime Kluba zastupnika DC-a također je upozorila da su potrebni pravi podaci o prisutnosti korupcije, jer njene su posljedice poznate. Nitko sa sigurnošću ne može definirati opseg rasprostranjenosti korupcije u našem društveno-političkom životu pa stoga ni cjelovito definirati Nacionalni program za borbu protiv korupcije. S obzirom na to da je ovo prvi pokušaj stvaranja programa nužno je prije stvoriti strategiju za borbu s konkretnim mjerama za suzbijanje korupcije temeljenim na primjerima iz svakodnevnice građana te iskustvima drugih zemalja.

U kaznenom zakonodavstvu treba još jasnije razgraničiti i definirati sve oblike korupcije, primjerice, sada ne

postoji razgraničenje na pasivno i aktivno podmićivanje osoba u državnoj upravi (državnih službenika, sudaca), privatnom sektoru, predvidjeti procesuiranje onih hrvatskih državljana koji podmićuju inozemne službenike. Takav pristup ključan je za daljnju raspravu i pronalaženja rješenja za probleme korupcije. Uspješnost svakog takvog Programa ovisit će prije svega i o hrabrosti građana da se suoče s tim problemom i da svojom kooperativnošću s odgovarajućim tijelima pomognu u iskorjenjivanju ovog zla, smatra, među ostalim, Klub zastupnika DC-a.

S političkoga aspekta korupcija je jedna od glavnih prijetnji demokraciji i društvu a zahvaćanje korupcijom svih pora društva u mjeri da se i za najmanje usluge u javnom sektoru traži protuusluga stvara nepovjerenje prema državnim institucijama i dovodi do apatije građana i mišljenja da se ništa ne može promijeniti. To se može reći i za stanje u kulturi, znanosti, turizmu, zdravstvu i taj začarani krug može se razriješiti jedino vrlo odlučnim mjerama, rekla je zastupnica te u nastavku iznijela konkretne primjedbe na Program i Plan ističući da DC nije zadovoljan što se predlagatelj koristi frazama i preopćenitim formulacijama. Naglasila je da najprije treba donijeti jedinstveni Nacionalni program za borbu protiv korupcije, a prvi korak u tome je stvaranje strategije, s konkretiziranim oblicima i mjerama (nositelji, rokovi). Tek nakon takvih pretpostavki može se pristupiti detaljnoj borbi protiv korupcije i stvaranju konkretnoga i integralnog Programa koji će ovaj Klub zastupnika bezrezervno podržati, rekla je zastupnica.

Ozbiljan problem

Viktor Brož (HSL) ističe da je Klub zastupnika HSL-a najprije htio dati sebi odgovor je li u Hrvatskoj potreban takav Program i Ured s tako širokim ovlastima uz istodobno postojanje sadašnjih institucija države koje su nadležne i imaju ovlasti za borbu protiv korupcije. No odgovor ovisi o podacima i saznanjima o tome koliko je korupcije u našem gospodarstvu, društvenom životu, kolike su njezine štete posljedice i koliko je uspješan dosadašnji način suzbijanja korupcije i gospodarskoga kriminala. Naime, korupcija je prisutna niz

U nedostatku egzaktnih parametara o korupciji u nas prema indirektnim pokazateljima (prijavljena kaznena djela, izrečene kazne, pozicija na ljestvici Transparency Internationala) opća je ocjena da je korupcija zaista ozbiljan problem za Hrvatsku.

godina kao ozbiljan problem pa i prije osamostaljenja Hrvatske, njena štetnost bila je uočena i za vrijeme Vlade HDZ-a no nisu postignuti neki rezultati u njenom suzbijanju a bilo bi pogrešno tražiti opravdanje sadašnjeg stanja u nasljeđu.

U nedostatku egzaktnih parametara o korupciji u nas prema indirektnim pokazateljima (prijavljena kaznena djela, izrečene kazne, pozicija na ljestvici Transparency Internationala) opća je ocjena da je korupcija zaista ozbiljan problem za Hrvatsku. I to je razlog, uz činjenicu da su od 3. siječnja 2000. napravljeni neki pomaci, za prihvaćanje Programa odnosno pozitivan stav prema njemu. Tome u prilog govore i međunarodne obveze RH na tom području, rekao je zastupnik.

S obzirom na sve to, mi u HSL-u smatramo da je potrebno borbu protiv korupcije sada učiniti djelotvornijom, bolje organiziranom, odnosno učiniti znatno više nego dosad, dodao je. Kako se radi o predloženim zakonskim ovlaštenjima s primjenom represivnih mjera kojima se može dovesti u pitanje Ustavom utvrđeno pravo građana na poštivanje temeljnih ljudskih prava i sloboda, nužno je jasno definirati način djelotvorne kontrole rada i poštivanja Ustava i zakona, napomenuo je predlažući da se u prvom čitanju prihvati Program.

Luka Ročić (HSS) svesrdno pozdravlja u svoje i u ime Kluba zastupnika HSS-a Prijedlog programa smatrajući da samo dodatnim angažmanom i akcijama možemo korupciju i kriminalu stati na kraj. Riječ je o značajnoj, teškoj temi i teško je naći odgovore za liječenje takve bolesti. Ona je gotovo nevidljiva a svi znamo da postoji. Korupcija je nesumnjivo društveno zlo s dalekosežnim štetnim posljedicama a čini se, kaže zastup-

nik, da nikada kao sada ne šteti u obavljanju društvenih poslova (sudstvo, javna uprava) iskrivljujući prioritete u političkome i gospodarskom odlučivanju.

Zato je nužno tom društvenom zlu najaviti rat i trajnu borbu u kojoj svatko ima neki zadatak. Pomak naše zemlje sa 74. na 55. mjesto korumpiranih zemalja ukazuje da se borba isplati i da ima smisla, rekao je zastupnik podsjećajući da kapital ne dolazi u visoko korumpirane zemlje.

Borba protiv korupcije, a "mali" ljudi pritom podrazumijevaju plave koverte kao sinonim za mito koji moraju dati za usluge koje im pripadaju i sada se tome pokušava reći "ne", sastavni je dio procesa demokratizacije, modernizacije države i javne uprave i nema razloga za čekanje niti oklijevanje. Podržavamo u tome Vladu i djelovanje prema utvrđenim prioritetima. Bez obzira na prigovore koji se mogu uputiti svakom programu, pa i ovom, svojim prijedlozima i djelovanjem moramo mu omogućiti da saživi i ostvari ciljeve. Svaki pomak u tome bit će dragocjen za hrvatsku državu i društvo i stoga HSS podržava Prijedlog programa, rekao je na kraju.

Plaće su bitne

I **mr. Nikola Ivaniš (PGS)** podržao je Program u ime Kluba zastupnika PGS-a/SBHS-a. Slažu se kao i dosadašnji sudionici u raspravi da je pojava, koja je osnova ovoj raspravi, poprimila takve razmjere da je cjelokupno pitanje na tom području na rubu incidenta, bilo da se radi o mitu, štetnim ili nepotrebnim ugovorima, dozvolama za koncesiju itd. Pojave su takve da danas puno građana obeshrabreno tvrdi kako se ništa ne može učiniti "bez veze" i mita.

To je problem s kojim se moramo suočiti, upozorio je zastupnik te se s tim u vezi osvrnuo na značenje plaća u javnom sektoru, državnoj upravi i službe u društvu koja mogu biti vrata mitu i korupciji. Kad je riječ o MUP-u zastupnik drži da je otvoreno pitanje koliko nam treba policajaca ali je sigurno da nam trebaju i da moraju biti profesionalci, vrhunski obrazovani i dobro plaćeni. A to danas nisu i dapače plaće su im sramotno niske (primjerice, plaće šefova u policijskim upravama) pa se ovakva politika

Vlade u vezi s plaćama tog sektora ne može podržavati jer ne vodi dobrom.

Isto je i s državnom upravom na razini županija (područje urbanizma, gradnje, pomorstva, koncesija, inspeksijskih službi) koja je od goleme važnosti i u prilici je da stalno koketira s robom mita i korupcije a plaće pročelnika uprava su katastrofalno male. To utječe i na kvalitetu tih kadrova, upozorio je zastupnik posebno govoreći o zdravstvu i problemom mita i korupcije. Liječnikom se postaje nakon 14 i više godina školovanja uz trajnu obvezu skupog usavršavanja da bi takav liječnik imao plaću 8.000 kuna, što bi trebala biti plaća medicinskih sestara. I svakako da se malo može učiniti u vertikalni nadzora u zdravstvu protiv mita i korupcije, konstatirao je uz prigovor da se nedavnim zakonom ova struka svrstala u područje javnih službenika i namještenika. Dodao je da je slično i s područjem obrazovanja te spomenuo neprincipijelne rasprave i ne baš utemeljene hajke i tvrdnje da su plaće u javnom sektoru i državnoj upravi prevelike i da ih treba držati pod kontrolom i smanjivati, suprotno od potrebe da se te djelatnosti racionaliziraju i dobro plate u skladu s odgovornostima. Zastupnik je prigovorio i principu "daj mu malu plaću pa ga gurni u nekoliko nadzornih odbora".

Neposrednom politikom uvođenja reda na ovim područjima Vlada bi treba stvoriti preduvjete za uspješnost provođenja Programa, rekao je na kraju.

Ingrid Antičević-Marinović rekla je da Klub zastupnika SDP-a podupire ovaj Program jer je to uostalom i bilo izborna obećanje. Korupcija je ključna prijetnja pravnoj državi, direktno utječe na sposobnost i stabilnost države, raširena zahvaća bitne dijelove sustava, razara nepristranost službi i povjerenja u državu i samo pravo te ekonomski štetna. Ne treba tajiti da je korupcija postala politička veličina. S pravom se ističe da je ona most između politike, vlasti, gospodarstva i kao najpogibelnije, organiziranog kriminala, naročito u tranzicijskim zemljama. Susrećemo je u svim oblicima organiziranog kriminala, od onog mafijaškoga, uličnog do onog usredotočenog na državnu vlast, politiku i javne službe te onoga orijentiranoga na ekonomski i financijski sektor.

Lobiranje i korupcija

I međunarodna zajednica traži nove pristupe u borbi protiv korupcije i čvršću suradnju svih država i njihovih organa te predlaže čak da određeni organi dobiju kompetenciju da mogu djelovati i izvan granica svoje zemlje bez posredovanja diplomacije, navela je zastupnica Antičević-Marinović. Pri govoru o korupciji susrećemo se i s djelatnošću tzv. lobiranja, koja se uvriježila i u nas, dodala je zastupnica. Pitanje je dokle seže zakonito, dopušteno promoviranje određenih grupa kroz lobiranje a gdje to prerasta u korupciju. Zapadne zemlje već kažu da lobiranje u svojoj praksi nije ništa drugo nego bezočna korupcija, rekla je.

Ako se želi zahvatiti srž ove problematike treba se vratiti onima koji obnašaju visoke državne dužnosti i tražiti ono što se predlaže antikorupcijskim zakonima (popis imovine, prihoda itd.). Ukazujući da je politička korupcija vrlo opasna te konstatirajući da je u zadnjih godinu dana opao stupanj korupcionaštva u Hrvatskoj zastupnica je naglasila da najvažnije sredstvo u toj borbi treba biti razvijanje oblika kontrole i od građana i predstavničkih tijela. Ključno u jačanju državnih službi je i stvaranje snažnih, neovisnih jedinica za provođenje istraga u sprječavanju korupcije.

Ovim Programom i Akcijskim planom kao i drugim zakonima (sprječavanje sukoba interesa, zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije itd.) Vlada pokazuje odlučnost za obračun s kriminalom svake vrste a naročito s korupcijom i organiziranim kriminalom za što je i dobila mandat građana, naglasila je.

Dr. Đuro Njavro (DC) reagirao je na navod predgovornice smatrajući da je krajnje opasna i netočna teza da lobiranje nije ništa drugo nego korupcija. Nema moderne demokracije u svijetu bez lobiranja a kad bi se u praksi primijenilo ovo izjednačavanje to bi bilo gušenje a ne razvoj demokracije. No naravno da je potrebno raspraviti i objasniti pojam lobiranja, rekao je. **Ingrid Antičević-Marinović** ponovila je da se u zapadnim zemljama to sve više smatra korupcijom i da postoje zakonska rješenja koja razlikuju dopušteno lobiranje i ono koje prerasta u korupciju a i da naš kazneni zakon sadrži odredbu o protuzakonitom

Najgori oblik korupcije za jednog od zastupnika je ona sitna korupcija sitnih birokrata u državnim službama, lokalnoj samoupravi, koji uzimaju novac građanima za ono što su već platili.

posredovanju. Dr. Đuro Njavro ponovio je svoje stajalište složivši se da u Hrvatskoj treba (zakonski) urediti što je to lobiranje.

Dino Debeljuh (IDS) ističe da Klub zastupnika IDS-a u svakom slučaju podržava predloženi Program a podržat će i svaki zakon koji će napraviti pomak u pravcu suzbijanja korupcije. Danas smo u situaciji da korupcija cvate i građani se žale no do posljednjih godinu dana nije bilo bitnih pomaka protiv korupcije. Najgori oblik korupcije za zastupnika je ona sitna korupcija sitnih birokrata u državnim službama, lokalnoj samoupravi, koji uzimaju novac građanima za ono što su već platili.

Osobno smatra da je taj oblik korupcije lako riješiti no dosad za to nije bilo želje, rekao je. Uzrok korupciji nije niska plaća već nemoral i nedostatak straha da će se u tome biti uhvaćen, tvrdi zastupnik. Teže će se stati na kraj onoj drugoj korupciji višeg ranga i gdje se govori o milijunima DEM i vještije radi. No i za to ima lijeka-jedan zakon koji će sve to objedinjavati i takvima "zabiberiti", rekao je.

Zatim se prešlo na pojedinačnu raspravu.

Rasvijetliti mehanizme korupcije

Branislav Tušek (SDP) kazao je da je korupcija u Hrvatskoj oduvijek prisutna, ozbiljnije se o njoj govorilo od 1990-2000. no s premalom angažiranošću a u tom razdoblju došlo je i do njene ekspanzije. Odgovori na razloge tome nisu lagani i traže suptilniji pristup sociologa, psihologa, ekonomista, kaže zastupnik. No on smatra da su uzroci tome prije svega apsolutna vlast koja apsolutno kvari i korumpira te velika centralizacija vlasti. Desetogodišnji sustav vlasti proizvodio je sustav bez kontrole, s deficitom demokracije i pritiskom na javne medije, svime onim što proizvodi korumpirano

društvo, rekao je, izazivši žaljenje što sve to ne može potkrijepiti preciznim studijama i ozbiljnim informacijama jer nemamo ozbiljniju analizu korupcije a ni moralnu analizu tog fenomena. Isto se odnosi i na ovu raspravu o tako značajnoj temi i to je, smatra zastupnik deficit kao i onaj što nemamo iskustva u borbi protiv korupcije.

Ozbiljnije bavljenje korupcijom počinjemo danas prije svega ovim Programom i pratećim zakonima no prvi uvjet je politička volja, a ona je prisutna i u našem predizbornom programu, rekao je. A osnovni je cilj snažnija borba protiv korupcije s mobilizacijom što većeg broja ljudi koji u tome mogu pomoći. U tome treba temeljit rad (a ne žurba, spektakl) i u funkciji sprječavanja što znači rasvijetljavanja mehanizma korupcije.

Ključno pitanje je kako rasvijetliti moguće mehanizme ili sustav korupcije i prije svega kako odgovoriti na korupciju i spriječiti je te što pridonosi njenom porastu, smatra zastupnik. Zna da odgovori nisu jednostavni no drži da su velike investicije (HT, industrija nafte, ceste) vrlo izazovne i prihvatljivamac za dolazak i naseljavanja virusa korupcije. No ako znamo da taj virus voli ambijent tame, diskrecije i razgovora u četiri oka jedini je lijek javnost rada pod punim svjetlom reflektora, prismoćrom hrvatske javnosti i financijskoj decentralizaciji.

Jadranka Kosor (HDZ) priključila se svima onima koji pozdravljaju nastojanja u borbi protiv korupcije. Smatra da se u borbi protiv korupcije ne može djelovati samo progonom i kažnjavanjem jer je ona kancerogeno tkivo. O predloženim dokumentima govorit će konkretno (rasprava je ponešto preopćenita, lamentirajuća) jer oni moraju biti ozbiljni, provedivi. Treba ih rasteretiti suvišnih riječi (primjerice konstatacija da je korupcija štetna, da je borba protiv nje nužna) te precizirati mogućnosti o dojavama za korupciju (anonimne ili s punim imenom). Tu se otvara i mogućnost lažnih optužbi, upozorila je zastupnica kao i na to da su neki predloženi rokovi iz Akcijskog plana potpuno nerealni (izrada novih izbornih pravila za lokalnu samoupravu do 1. travnja itd.) a i primjerice, da se formulacija o slobodnom i aktivnom tisku promijeni u slobodne i aktivne medije.

Posebno je istaknula da se ne slaže s isticanjem zdravstva i školstva kao područja života u kojima cvate korupcija te je predložila ispuštanje tih odredbi jer bi u protivnom trebalo razmotriti i druga područja primjerice pravosuđe. Pozdravlja odlučnost u smislu jačanja javne svijesti u borbi protiv korupcije i smatra da u takvim javnim kampanjama mogu sudjelovati isključivo dokazani moralni autoriteti, a ne političari.

Nepravdno o nekim profesijama

Mr. Marin Jurjević (SDP) smatra da ne treba čuditi što se ponekad o nekim zanimanjima govori i nepravdno kao o više korumpiranima jer u našem društvu postoji običaj da se stvaraju stereotipi. Golema većina liječnika, nastavnika i političara pošteno su ljudi ali budući da o njihovoj profesiji ovisi veliki broj ljudi dovoljno je da samo jedan od njih bude podmitljiv i onda svi oni "poprimaju" te karakteristike, no na nama je da dokažemo da političari mogu biti i drugačiji, rekao je.

Rasprava je pokazala da se korupcija doživljava na dvije razine, uvjetno rečeno jedna je visoka, političko-državna a druga na razini svakodnevnoga života. U percepciji običnih ljudi većina korupcije vezana je za ovu razinu države, i razinu da se radi o teškoj, velikoj korupciji i protiv koje se treba više boriti iako mu je ona svakodnevna bliža i više se pojavljuje, rekao je zastupnik. Smatra da je dobro da se krenulo s ovim Programom kojim bi i Hrvatska ušla u krug civiliziranih demokratskih europskih zemalja. To će pridonijeti i većem dotoku stranog ulaganja i povjerenju inozemnih ulagača, rekao je, među ostalim zastupnik složivši se s tvrdnjom da su ljudi skloniji korumpiranosti ako nisu dobro plaćeni te da o tome treba voditi računa.

Za **dr. Ivana Čehoka (HSL)** stvar nije u zakonima i programima protiv korupcije jer ih u Hrvatskoj ima i previše već samo u tome da se izmijeni društvo i društvene navike. Teško se boriti protiv korupcije kada zapravo cijeli sustav tu korupciju podupire i zapravo izaziva. U raspravi se možda i pretjeruje i možda stvara dirigitirana paranoja da su sve naše službe korumpirane pa se sve generalizira a trebalo bi govoriti o imenima i točno određenim službama a ne u cjelini, primjećuje zastupnik.

Nije se ništa učinilo na pokretanju pravnog sustava i mehanizma i da pravosuđe bude učinkovitije a o pravnoj državi koja će s osjetljivošću detektirati korupciju ne može se razmišljati dok nam je pravni sustav blokiran. Sklonost korupciji raste s neučinkovitošću, kaže zastupnik i ne vidi opravdanja da dosad ministarstva nisu ništa učinila protiv sporih i predugačkih procesa dobivanja kojekakvih dozvola čime bi se onemogućilo da netko za to dodatno bude plaćen.

Uvesti tzv. slijepe usluge

Trebalo bi i uvesti tzv. slijepe usluge administracije, predložio je u nastavku zastupnik Čehok jer, kaže, mala smo zemlja i gotovo se svi poznajemo (feudalno društvo sa stričevima, kumovima, rođacima). Primjerice, kada neka osoba ide u invalidsku mirovinu njegov predmet nadležno liječničko povjerenstvo (Njemačka) dobiva tek na dan kada se o tome odlučuje i bilo kakva mogućnost korumpiranja liječnika je isključena. Mogu se uvesti i "slijepe" recenzije kad je riječ o udžbenicima (postoje u svijetu), o izboru ravnatelja ili direktora tvrtki a ne ovo kod nas da se unaprijed zna koje koverta dolaze na stol, rekao je.

Građani često i sami potiču korupciju jer u nas je bio običaj da se ide s kavom i viskijem u pojedine urede a to nije dobro i treba više raditi na edukaciji građana.

Osvrnuo se i na pitanje građanske budnosti u toj borbi te ocijenio da je Program, koji podržava, "najtanji" na području edukacije svih korisnika usluga osoba s javnim ovlastima. Građani često i sami potiču korupciju jer u nas je bio običaj da se ide s kavom i viskijem u pojedine urede a to nije dobro i treba više raditi na edukaciji građana, rekao je, među ostalim zatraživši i sprječavanje političke korupcije (npr. zapošljavanje u ministarstvima prema stranačkim kriterijima).

Ivan Jarnjak (HDZ) za raščišćavanje ove situacije oko mita i korupcije bitnim smatra zakon o proviziji koji

treba precizno propisati kada, tko i u kojim slučajevima i koliko provizije ima pravo primiti a i da se osigura plaćanje poreza na tu proviziju. Kako tog zakona nemamo ljudi vrlo često odbijaju legalno zarađenu proviziju iz straha da ne bi sutra bili optuženi. Program treba dopuniti i odredbama o organiziranom kriminalu jer to je ozbiljan problem i rješavanje ovih drugih segmenata bez njega ne bi bilo dobro, rekao je zastupnik.

Što se tiče Akcijskog programa neprihvatljivim ocjenjuje da ministarstva sama rade svoje programe protiv mita i korupcije jer nemaju za to stručne ljude a i svaki od njih imat će različit pristup i rezultat bi bio krajnje upitan. Te programe treba raditi u Uredu a na osnovi analiza stanja u ministarstvima. Zadaća pak Ureda treba biti prije svega preventivna, a trebao bi i pratiti svaki predmet koji se odnosi na mito i korupciju od početka pa do presude, smatra zastupnik. U vezi s navodima iz uvoda predloženog materijala da se uzima tzv. talijanski model borbe protiv mita, korupcije i organiziranog kriminala smatra da pri tome treba uzeti u obzir razlike između naše zemlje i Italije u broju stanovnika a i unutaršnjem stanju u državnoj upravi, pravosuđu te prihvatiti određene metode za postizanje konačnog cilja ali sve prilagoditi našoj situaciji.

Za **Dragu Krpinu (HDZ)** važnije od pisanja ovakvih programskih dokumenata je profesionalni državni ustroj i stvaranje pretpostavki za uspješnije otkrivanje, suprotstavljanje i kažnjavanje za djela mita i korupcije. Slaže se da su za čin mita i korupcije potrebne dvije strane, jer se ne može primiti mito ako se ne daje. U tom kontekstu mogu se uočiti određene naslijeđene društvene devijacije, mentalitet stvaran u nakaradnom totalitarnom komunističkom sustavu, koji je trajao gotovo pola stoljeća, gdje je ključ uspjeha bio u preporuci "druže, snađi se, i druže, imaš li vezu". Dakako da takav mentalitet ne može biti olako iskorišten, naglasio je zastupnik.

Kad su u pitanju mito i korupcija posebno je područje politička razina tog problema jer je u našem društvu vrlo rašireno uvjerenje da biti

političar i baviti se politikom znači pristajanje na nešto što baš i nije najčasnije i najpoštenije. Takvo uvjerenje dugoročno može biti pogubno za svako društvo, pa i hrvatsko jer dovodi do negativne selekcije ljudi koji se hoće baviti politikom i otvaranja prostora nečasima i nepoštenima koji će diktirati pravila društva i države, rekao je među ostalim zastupnik. Naglasio je i važnost nezavisnosti sudbene vlasti, profesionalizacije policije spominjući pritom slučaj Splitsko-dalmatinske policijske uprave gdje se ovih dana u službu primaju ljudi s kriminalnim dosjeima.

I danas su moguće dojave

Ivan Penić (HDZ) govorio je o opasnostima koje donosi korupcija kao jedno od najvećih današnjih zala uz drogu i trgovinu ljudima i oružjem. O tome se nedavno raspravljalo i na sastanku "velike" sedmorice predsjednika država i premijera pa kada je to tema zemalja razvijenih demokracija koje su naučile boriti se protiv tog zla onda mora biti i tema u zemljama tranzicije i poglavito kod nas, rekao je.

Pozivajući se na brojčane podatke iz predloženog materijala o podnesenim kaznenim prijavama i izrečenim kaznama (17,2 posto završilo s osudom a tek 0,03 posto bezuvjetnom kaznom zatvora) rekao je da analize pokazuju da je najveći broj kazni izrečen policajcima - no to govori da u svakom segmentu društva nisu postavljene jednake interne kontrole protiv tog zla. U predviđenom otvaranju posebnih linija za dojavu korupcije zastupnik vidi paralelizam (nije protiv toga) jer su takve dojave već i danas moguće. Naime, u svakom trenutku dana i noći operativno dežurstvo RH u MUP-u radi neprekidno 24 sata i ne zna ni za blag dane ni nedjelje.

Podržava predloženi Program a njegovim nedostatkom smatra što nije obuhvaćen organizirani kriminal te što nije koncizniji i jasniji.

Dr. Đuro Njavro naglasio je da korupcija može bitno umanjiti učinkovitost jednog demokratskog sustava i gospodarstva te da je to prisutna tema u svijetu ali i na pravi

način u hrvatskome političkom životu, kao što je bila, rekao je, i proteklih godina. Tada su donošene mjere pripremane u suradnji s međunarodnim savjetnicima i institucijama za stvaranje zakonskih okvira i utvrđivanje procedure za smanjenje korupcije, rekao je, među ostalim.

O tome kako stojimo s korupcijom kod javnih narudžbi, u velikim poduzećima, javnim službama potrebni su podaci (istraživanja hrvatskih instituta) kako bi rasprava na temelju njih bila kvalitetnija, primijetio je poput nekih drugih zastupnika. Naglasio je da posebnu pažnju treba obratiti točkama gdje može doći do pojave korupcije - doticaju javnoga i privatnog - te napraviti institucionalni okvir za usmjeravanje pažnje javnosti na ta pitanja.

Smatra da bi jedan odbor koji bi se bavio transparentnošću javnih službi i uočenim nepravilnostima trebao biti upravo u Hrvatskom saboru, koji je nezavisan od izvršne vlasti. Tom bi se odboru mogao požaliti svatko tko misli da je u njegovom slučaju bilo korupcije, rekao je, među ostalim smatrajući posebnim problemom tzv. malu korupciju. Drži da to treba rješavati ne samo represijom već stvaranjem uvjeta da svaki onaj koji radi u javnom sektoru, hrvatski

činovnik, liječnik, može živjeti d svoj plaće i da nema poticaj stjecati novac nemoralno.

Potrebna zajednička volja i akcija

Branislav Tušek iskoristio je petminutnu raspravu za dodatno iznošenje stajališta Kluba zastupnika

Ocjenjuje se da je borba protiv korupcije borba svih nas, ni u kojem slučaju stranačka, ne samo pravosuđa, policije ili budućeg Ureda.

SDP-a. Ocjenjuje da je borba protiv korupcije borba svih nas, ni u kojem slučaju stranačka, ne samo pravosuđa, policije ili budućeg Ureda. Ta borba protiv korupcije je prije svega trajanje, zajednička volja i akcija jer bit će loše ako se stvori privid da je problem korupcije riješen samim prihvaćanjem Nacionalnog programa ili zakona. Susjedna Italija dugi je niz godina pokušavala odgovoriti na pitanja kako rasvijetliti sustav korupcije i djelomičan odgovor je bio da je talijansko pravosuđe sustavno

koristilo zatvor za destabilizaciju određenih ljudi i njihovo progovaranje. Treba ući, dakle, u sustav razotkrivanja mehanizma korupcije, naglasio je osvrnuvši se i na spomenuto pitanje lobiranja. Njegov osnovni je cilj, što se tiče parlamenta, prije svega utjecaj na političko rješavanje posebnih interesa putem veza i usluga i ako je to tako moguće je ustvrditi da dolazimo barem pola koraka do čistog virusa korupcije ili političke korupcije u parlamentu, rekao je. Iznio je i podatke o istraživanju (uzorak 2000 ljudi) o korupciji: 70 posto ispitanika smatra da je u jednom modernom društvu neizbježan određeni stupanj korupcije a 44 posto da je bolje biti pošten ali slabo djelotvoran političar.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Zastupnički je dom jednoglasno (125 glasova "za") prihvatio Prijedlog nacionalnog programa za borbu protiv korupcije s Prijedlogom akcijskog plana za borbu protiv korupcije. Primjedbe, mišljenja i prijedlozi iz rasprave dostavit će se predlagatelju da ih uzme u obzir kod izrade konačnih tekstova Programa i Plana a Vlada se obvezuje da ih dostavi istodobno s Konačnim prijedlogom zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala.

O PRIJEDLOGU ZAKONA O UREDU ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE I ORGANIZIRANOG KRIMINALITETA

Hrvatska je prepoznala opasnost

Zastupnicima se u ovom domu obratio predstavnik predlagatelja, **Ranko Marijan**, zamjenik ministra pravosuđa i lokalne samouprave. On je, između ostaloga, rekao da je polazište ovog zakonskog prijedloga u činjenici što je Republika Hrvatska prepoznala opasnost od organiziranog kriminala. O veličini toga problema govori niz mjera koji se poduzima da se suzbije korupcija i organizirani kriminal. U djelima korupcije žrtve nisu vidljive pa je dodatna teškoća u otkrivanju, progonu i kažnjavanju. Ne smije se zaboraviti da predstavlja prijetnju demokraciji.

Prijedlog zakona određuje svrhu i funkcioniranje ureda a reguliraju se i

pitanja ustrojstva, nadležnosti, te suradnje tijela državne vlasti i drugih tijela.

Uređuje i pitanje međunarodne razmjene podataka i pružanja pravne pomoći, a sadrži i odredbe o položaju pokajnika te o zaštiti svjedoka (sveobuhvatniji od važeće odredbe Zakona o kaznenom postupku).

Niz međunarodnih konvencija upućuju na osnivanje ureda koji može učinkovito provesti borbu protiv

Niz međunarodnih konvencija upućuju na osnivanje ureda koji može učinkovito provesti borbu protiv organiziranog kriminala tako da sva tijela državne vlasti savjesno obnašaju svoju dužnost.

organiziranog kriminala tako da sva tijela državne vlasti savjesno obnašaju svoju dužnost.

Politička je odluka Vlade da se predloži Saboru osnivanje takvog ureda koji može pridonijeti borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala.

Zakon definira ured kao posebnu ustrojbenu jedinicu Državnog odvjetništva a sucima tu nije mjesto - rekao je predstavnik predlagatelja, te da taj dio odredbe treba preformulirati. Što se tiče rješenja u članku 32. preširok je a razrađuje posebne mjere nadzora te se zadire u neke osnovne slobode i prava čovjeka i građanina - to do drugog čitanja treba urediti.

Zakon uređuje i pitanje zaštićenog svjedoka, i taj dio treba još razraditi. Sporan je institut mjera oduzimanja sredstava ili imovine stečene kaznenim djelom. Ona je opravdana

ali treba osigurati da tijela državne vlasti to ne zloupotrijebe, to više što predviđa da se mogu oduzeti i prije pokretanja kaznenog postupka.

O ovim mjerama očekuje plodnu raspravu, rekao je i na kraju ustvrdio - ako je posljedica konvencija uspostava ureda koji može pomoći u organiziranoj borbi protiv kriminala, ne smiju se zaboraviti osnovna načela pravo na slobodu, čast, dostojanstvo i imovinu. I naglasio je - Konvencije i iskustva mnogih razvijenih zemlja pokazuju da predložena rješenja daju dobre rezultate.

U javnu raspravu

Nakon uvodnog izlaganja uslijedio je izvještavanje o stavovima radnih tijela. **Ingrid Antičević-Marinović** u ime Odbora za zakonodavstvo prenijela je stav po kojem - Odbor ocjenjuje osnovanima razloge navedene u zakonu te podupire njegovu donošenje. No, radi određenih manjkavosti u normativnom dijelu predlaže da se, sukladno poslovničkim normama Zastupničkog doma, provede rasprava s težištem na općoj raspravi.

Odbor obvezuje Vladu, rekla je, da prije, ili istovremeno s podnošenjem konačnog teksta zakona podnese i konačni prijedlog nacionalnog programa za borbu protiv korupcije s konačnim prijedlogom akcijskog plana za borbu protiv korupcije. Isto se odnosi na prijedloge izmjena i dopuna svih zakona u svezi sa suzbijanjem korupcije i organiziranog kriminala.

Upozorila je kako Prijedlog predviđa da ured bude jedan od ustrojenih jedinica državnog odvjetništva, a budući da ravnatelj ureda ima prava i dužnosti iz Zakona o sustavu državne uprave, nije razvidna pravna narav te uprave.

Pored ustrojstvene, organizacijske i posebnosti kadrovske naravi, Odbor uočava posebnosti i u sustavu osiguranja sredstava za rad - različit je sustav plaća osoba koje rade u uredu, a također drži neprihvatljivim predloženo utvrđivanje posebnosti u odnosu na brojne zakone pravnog sustava RH.

Preporuka je Odbora da se uredi dio prijedloga ili zakonska rješenja koja zadiru u kazneni postupak, nadležnost sudova, odvjetništvo, javno bilježništvo, stečajni postupak, ovršni postupak, sustav državne uprave,

pitanja policije, plaće sudaca, položaj državnih službenika i namještenika, ovlasti financijske policije, zaštite osoba, tajnosti podataka, pranja novca, nabavljanje roba i usluga državnom inspektoratu, te drugim inspekcijama.

Posebno valja preispitati ovlasti koje bi ured imao donošenjem ovog zakona a odnose se na ograničavanje ljudskih prava i sloboda Ustavom zajamčenih, pogotovo stoga što se predviđa preventivno i represivno postupanje.

Opravdana zabrinutost

O radu Odbora za pravosuđe izvijestio je **Luka Trconić** te se osvrnuo na dvije bitne reakcije javnosti. Drže opravdanom njezinu zabrinutost da će se osnivanjem Ureda dovesti u pitanje temeljne vrednote Ustava, premda je predstavnik predlagatelja bio spreman ugraditi sve mehanizme koji će to spriječiti.

Odbor je ocijenio da je ovaj zakonski prijedlog veoma važan jer se donosi radi potrebe suzbijanja korupcije i organiziranog kriminala kao izrazito opasnih i negativnih društvenih pojava. No, ukazuje na potrebu pronalaženja prave mjere, pogotovo što ocjenjuje da su uredu date široke ovlasti.

U raspravi Odbora izrečena je konkretna primjedba koja se tiče neopravdanog proširenja nadležnosti Ureda i na ona kaznena djela koja nemaju ili ne moraju imati veze s korupcijom i organiziranim kriminalom. Stav je Odbora da tu odredbu valja doraditi. S obzirom na to da predloženi zakon zadire u druge zakone i kazneno-pravne sfere, članovi Odbora postavili su i pitanje o mogućem usklađivanju.

Izražene su i druge rezerve glede predloženih odredbi, primjerice one koje reguliraju pitanje ispovjednosti svjedoka, zaštite identiteta i načina ispitivanja pred vijećem Vrhovnog suda, a vezano uz načelo javnosti i kontradiktornosti, saslušanja strana-ka i svjedoka.

Kao neprihvatljivo je ocijenjeno rješenje da odvjetnik ima obvezu izvješćivati ured o određenim podacima vezanim uz počinjenje kaznenih djela, jer bi time bila dovedena u pitanje obrana osumnjičenika ili okrivljenika, a treba misliti na obvezu odvjetnika da čuva profesionalnu tajnu. Iznijet je i prijedlog da se

provede javna rasprava i pronade kvalitetno rješenje, te je Odbor zaključio da Prijedlog treba prihvatiti, a predlagatelj do drugog čitanja uzeti u obzir izrečene primjedbe.

Osnivanje ureda ne proizlazi iz Konvencije

Nakon iznošenja stavova radnih tijela prešlo se na očitovanje klubova zastupnika. U ime Kluba zastupnika HDZ-a dr. **Ljerka Mintas-Hodak** je ustvrdila da je predloženi zakonski tekst logična izvedenica iz nacionalnog programa i akcijskog plana za borbu protiv korupcije. Podsjetila je da je već u toj raspravi ocijenjeno kako je korupcija veliko društveno zlo koje nagriza temelje društvenog morala, stabilnost institucija i pravni poredak. Valja znati, rekla je zastupnica da suzbijanje pretpostavlja sustavni pristup na svim društvenim razinama, uz postojanje niza razrađenih, preventivnih i represivnih mjera.

Ured kakav se predlaže po svojim ovlastima izlazi iz okvira Ustava i cjelokupnog pravnog sustava Republike Hrvatske te stvara osjećaj pravne i osobne nesigurnosti građana, ocjena je Kluba zastupnika HDZ-a.

Međutim, Vlada u akcijskom planu navodi kao svrhu osnivanja Ureda - selektivni pristup, te stručno usmjerenje na više razine, osobito one koji se odnose na ključne gospodarske odluke - zlorabu visokih položaja i utjecaja. U svezi s time dvoji može li se razumjeti da će se USKOK selektivno usmjeriti na korupciju na višim razinama ili i onu kojoj smo svakodnevno izloženi.

Jedan od temeljnih argumenata za osnivanje Ureda, predlagatelj navodi kazneno pravnu Konvenciju o korupciji, Vijeća Europe, te praksu drugih zemalja koje imaju slična tijela.

Istine radi, kako je rekla, ukazuje na rješenje u članku 20. Konvencije koje ne predviđa obvezu osnivanja posebnog tijela za borbu protiv korupcije nego se radi o obuci već postojećih. Osnivanje se ne propisuje ni našim zakonom, (rješenjem u članku 39.) nego kaže da će potpisnice

Konvencije imenovati središnje tijelo koje će biti odgovorno za slanje i odgovaranje na zahtjeve iz Konvencije. Ured kakav se predlaže osnovati ne proizlazi iz međunarodnih obveza nego, smatra zastupnica - to je isključiva politička volja i odluka koalicijskih stranaka. Ured kakav se predlaže po svojim vlastima izlazi iz okvira Ustava i cjelokupnog pravnog sustava Republike Hrvatske te stvara osjećaj pravne i osobne nesigurnosti građana, ocjena je Kluba zastupnika HDZ-a. Budući da se radi o borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, zastupnica sluti da Vlada računa na podršku javnosti, te da će ona radi toga zažmiriti na kršenje Ustava, zakona i ljudskih prava.

Klub je u svojoj raspravi dao punu podršku borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, naglasila je gospođa Hodak, ali nije nasilju pod pravnim poretom, te srozavanju dostignute razine temeljnih ljudskih prava. Zalaže se da ured, ako se već osniva, ima oblik pretežito preventivnog djelovanja, s koordinacijskim ovlastima, te manji naglasak na poduzimanju represivnih mjera.

Druge primjedbe na koje upozorava odnose se na predloženi ustroj, nadležnost, ovlasti pa i neovisnost ovog tijela.

Što se tiče ustroja - rješenja da je ured posebno ustrojstvena jedinica državnog odvjetništva, u koliziji su s rješenjima predloženima u zakonu o državnom odvjetništvu. Nadalje, drži upitnim kako će dio državnog odvjetništva kao ured provoditi nacionalni program, ako po članku 2. zakona o državnom odvjetništvu treba raditi isključivo na temelju Ustava, zakona i drugih propisa. Stoga pita predlagatelja - ne smatra li da je odredba u članku 19. - osiguranja ureda, osoba, objekata i radnji, u suprotnosti sa zakonom o izvršenju kaznenih sankcija i uloge koju ima pravosudna policija.

Suđenje za ova djela usmjeravaju se prema županijskim sudovima u Osijeku, Splitu, Rijeci i Zagrebu, što je protivno zakonu o sudovima opće nadležnosti. Slijedom ove odredbe, umjesto ubrzanja postupka doći će do potpunog zagušenja tih sudova i usporavanja postupka.

Kuriozum ovog prijedloga je u stavku 3. članka 21. - određuje da u slučaju važnih razloga glavni državni odvjetnik može dati u rad ureda i druge kaznene predmete do čime se nadležnost ureda neograničeno širi, a

temeljem slobodne procjene odvjetnika. On tim rješenjem postaje najmoćnija osoba u državi. Njegove se ovlasti šire do, primjerice, utaje poreza ili klevete. Zanimljivost je i u tome, kazala je zastupnica, da zakon o kaznenom postupku postaje lex specialis u odnosu na ovaj zakon koji se primjenjuje ako ovim zakonom nije drugačije predviđeno.

Zadire u ljudska prava

Prijedlog uredu daje brojne ovlasti čime se odstupa od osnovnih načela i odredbi našeg prava, te izravno zadiru i ograničava razina zaštite ljudskih prava, a da zakon, istovremeno ne predviđa nadzor nad radom ureda.

Osim što se predviđa da će stručnjacima za rad u ovom uredu trebati više vremena za provođenje istrage i drugih radnji, konstatira da isti oni koji su se svojevremeno zalagali za primjenu ljudskih prava sada predlažu drugačije radnje.

Nadalje, u Prijedlogu je krajnje problematično rješenje o ispitivanju svjedoka, upitna je povreda prava na obranu, načelo neposrednosti i druga načela kaznenog postupka kada se radi o pravu obrane.

Klub je uputio prigovor na rješenje - daje se mogućnost i prije pokretanja kaznenog postupka, da se osumnjičenoj osobi za kazneno djelo odredi praćenje i ozvučenje stana te prisilno oduzme imovina za koju se sumnja da je stečena izvršenjem kaznenog djela (traje 7 godina i nije u korelaciji s rokom iz ZKP-a) a ne kaže je li RH odgovorna za slučaj ako osoba bude oslobođena.

Prijedlog zakona predviđa da je ured neovisan a to ne može biti ako mu je na čelu županijski državni odvjetnik (bira se temeljem obvezujućeg mišljenja ministra pravosuđa a kojeg na mjesto ravnatelja imenuje glavni državni odvjetnik uz pretходnu suglasnost Vlade). Doda li se tome ministrovu pravu imenovanja, proizlazi da predsjednici sudova, ponovno, ovim zakonom dobivaju istaknutu ulogu (posebno kod tajnog saslušanja svjedoka) te se najnovijim zakonodavnim reformama, izvršna i pravosudna vlast suptilno isprepliću.

Takva mogućnost nije dobra, i ne vodi u punu demokraciju pa će ova rješenja, do drugog čitanja, trebati mijenjati (o tome je kritički govorio i predstavnik predlagatelja). Klub će tek tada moći podržati predloženi zakon.

Bolje se organizirati

U ime Kluba zastupnika DC-a **Vesna Škare - Ožbolt** je rekla - korupcija i organizirani kriminal ugrožavaju temelje demokratskog društva i Hrvatska u tom smislu mora biti bolje organizirana, ponajviše u slučaju kriminala vezanog uz drogu. Trenutno je najrašireniji i generira razvitak većine ostalih oblika organiziranog kriminala (pranje novca, prostitucija, šverc ljudima itd.).

Korupcija i organizirani kriminal ugrožavaju temelje demokratskog društva i Hrvatska u tom smislu mora biti bolje organizirana, ponajviše u slučaju kriminala vezanog uz drogu.

Osim što ugrožava temelje demokracije, bitno otežava gospodarski razvoj, destimulira poduzetništvo te je potrebno pronaći učinkovit model sprječavanja pojava korupcije i organiziranog kriminala.

Pri tome model za suzbijanje ne smije biti istovjetan djelovanju, odnosno ugrožavati temelje demokratskog društva. Stoga je zakonski prijedlog nužno potrebno doraditi. Naime, javnost je očekivala mnogo jasniji i Ustavom i pravnim sustavom usklađeniji zakon.

Upozorila je - uspostavom ureda prijete opasnost od još jednog administrativnog tijela, a vladajuća koalicija je svojevremeno, s pravom, bila protiv formiranja ureda za nacionalnu sigurnost (njime je stvoren jak ured a slab sustav nacionalne sigurnosti). U ovom slučaju, bolje je donijeti zakon o suzbijanju korupcije i organiziranog kriminala a uspostaviti kao jedno od sredstava suzbijanja. Sama činjenica što postoji neće suzbiti kriminal, upozorila je kao i na opasnost da se ured može odmetnuti od sustava državne vlasti.

Nepreciznost rješenja, omogućavaju zlorabe (transkripti razgovora postaju javna stvar), te se nameće pitanje - nisu li bivše oporbene stranke sada prestale biti osjetljive na moguća tajna praćenja i snimanja.

Uz rješenje o propisanim vrlinama sudaca nameće se pitanje što će biti s ispražnjenim mjestima istražnih sudaca kada za njima ima potrebe u redovnim postupcima.

Prijedlog nudi rješenje, za DC neprihvatljivo a propisuje prisilno oduzimanje sredstava prihoda ili imovine stečene kaznenim djelima što nije sporno, već poželjno i potrebno, ali upozorava - to ne može raditi ured. Pravo pripada sudovima i u manje demokratskim državama, rekla je zastupnica.

Neusklađenost s pravnim sustavom u predloženom je rješenju da sumnja na pojavu korupcije i kriminala može pasti na svakog građanina koji posjeduje više od 30 tisuća kuna. No, ovaj se problem može postaviti i drugačije - baviti se spomenutim djelatnostima i paziti da imovina nije veća od 30 tisuća kuna.

Spomenuti podatak DC ne smatra relevantnim nego zapravo činjenicu da se netko bavi korupcijom i organiziranim kriminalom, a svako protivno postupanje je odstupanje od ustavnog načela jednakosti pred zakonom.

Prema prijedlogu - imovina stečena na spomenuti način može biti oduzeta i zadržana 7 godina, a deblokirana ako kazneni postupak nije pravomoćno okončan. To nije sporno - rekla je zastupnica, jer se blokiranjem onemogućava rad i stvaranje novih zarada, međutim, prijedlog ne daje odgovor na pitanje - tko će biti odgovoran u slučaju nastanka šteta.

Rezimirala je - Klub drži nužnim donijeti zakon o iznalaženju modela za sprječavanje korupcije i organiziranog kriminala. Predloženi ne smatra dobrim jer preduboko zadire u Ustavom zajamčena ljudska prava i slobode, te ima dojam da se stvara atmosfera "držite lopova".

Izrazito nezadovoljstvo

U ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a **Boris Kandare** je informirao o stajalištima zastupnika te prenio njihovo izrazito nezadovoljstvo tekstom predloženog zakona. Prijedlogom se u značajnoj mjeri mijenja sustav pravosuđa unatoč razumljivu razlogu pogibelji od korupcije i organiziranog kriminala te nemogućnosti da se redovitim sredstvima postigne neophodni stupanj učinkovitosti.

Izdvojio je - nije jasna usklađenost s Ustavom a glede predviđene supsidijarne primjene odredaba Zakona o državnom odvjetništvu, tako značajne posebnosti kaznene sudbenosti odredba u članku 12. Zakona o državnom odvjetništvu nije primje-

rena osnova (otvara mogućnost da se Ustavom utvrđen položaj i zadaća suda ali i postupak pred sudom mijenjaju zakonima iz drugih područja). Drugim člankom (21.) predloženog zakona određena su pravila o suženoj kaznenoj nadležnosti Ureda u odnosu na kaznenu nadležnost Državnog odvjetništva, dok su u predložena dva stavka istog članka zakona precizno navedena sva kaznena djela iz važećeg kaznenog zakona te čudi stavak 3. toga članka koji omogućuje širenje tako precizno i usko određene nadležnosti, za to je potrebna samo subjektivna ocjena glavnog državnog odvjetnika ako "za to postoje osobito važni razlozi".

Klub traži da se predloženo proširenje nadležnosti ukine ili ograniči jasnim i precizno mjerljivim razlozima.

Prijedlog izmjene važećeg sustava stvarne nadležnosti u kazneno - pravnoj sudbenosti, uvođenjem posebne nadležnosti za određena kaznena djela u županijskim sudovima u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku, i ustrojavanje posebnih istražnih odjela. Nije prihvatljivo, opću materiju u nadležnosti sudova uređivati posebnim zakonima kojim se ustrojava posebna jedinica državnog odvjetništva.

U člancima od 28. do 33. normiran je predistražni postupak - njime se značajno proširuju sredstva zahvata u temeljna ustavna prava. Odnosno sudska kontrola je bitno uža od one određene pravilima redovnog postupka. Drži da je valja uskladiti s normama 16. Glave zakona o kaznenom postupku koja se nalazi u njegovim člancima 171. do 186.

Suvišnima smatra rješenja o posebnom produljenju roka istrage jer su hitne te rješenja o postupanju više istražnih sudaca jer je to propisano Zakonom o kaznenom postupku.

Što se tiče predloženih odredbi o zaštiti podataka o ispovjednosti svjedoka zbog opće važnosti, mjesto im je u općem kaznenom postupku, rekao je gospodin Kandare i prigovorio da nema ni riječi o posebnom, dugoročnom i trajnom programu naknadne zaštite svjedoka.

Usljed postojanja niza argumenata valja što hitnije prići temeljitoj reviziji kaznenog postupka, te odrediti posebne ovlasti ravnatelja Ureda u novom pravnom institutu svjedoka pokajnika koji je uopćen u Zakonu o kaznenom postupku.

U člancima 48. do 60. uređuje se osiguranje sredstava prihoda ili imovine koji su stečeni kaznenim djelima. Slijede pitanja - treba li uspostaviti novi sustav izvanparničnog postupka, pored općeg, kada se ista svrha može postići dosljednom primjenom važećih propisa te neće li ostati nedjelotvoran zbog nedovoljne upućenosti sudionika kaznenog postupka, u propise izvan kaznenog postupka.

Nakon ovih razmatranja stječe se dojam da su navedene odredbe suviše da ih je potrebno detaljno razraditi u općem kaznenom postupku te je to argument više da je potrebna temeljita reforma hrvatskog kaznenog prava.

Konačno stajalište glede zakonskog prijedloga - Klub drži da ga treba vratiti predlagatelju na doradu, uvrstiti primjedbe iz rasprave.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a dr. **Ivan Čehok** je definirao pojavu zla u društvu, zaključio - što je manje u pojedincu intelektualne i moralne oštine to će zlo više zahvaćati njega i sve oko njega. Što je u društvu manje snage i sposobnosti za borbu protiv zla i kriminala, a javnost manje budna i manje oštra u percepciji, zlo i kriminal će bujati.

Klub podržava Prijedlog i prigovara da cijela rasprava vodi u slijepu ulicu, i dok se naglašava potreba borbe protiv korupcije i kriminala a Hrvatska korumpirana u svim porama društva, uz prijedlog osnivanja ureda veže se pojam suspendizije ljudskih prava.

U pravosuđu ne ide sve najbolje, neučinkovito je blokirano i zagušeno starim predmetima, i državno odvjetništvo radi u "jadnim" uvjetima, državni se odvjetnici gotovo i ne usavršavaju a moderne tehnologije rabe kriminalci ni državna odvjetništva nisu ustrojena da brzo reagiraju na kriminalne pojave, kao ni kriminalna policija.

U raspravi valja govoriti o tome koliko su postojeće službe u stanju nositi se s pojavama sve sofisticiranijeg kriminala.

Što se tiče prigovora da se rješenjima suspendiraju ljudska prava, drži da se ne smije ići dalje od razine kojom se prevenira moguća ugroza tih prava primjenom kriminalnih radnji.

Klub sugerira Vladi da do drugog čitanja uzme u obzir prijedloge i primjedbe te ured dobije ulogu jedne od temeljnih institucija za suzbijanje

korupcije i kriminala da bude nadziran te klub neće dopustiti da u ime borbe protiv "fantomskog zla bude stvorena fantomska institucija".

Globalizacija društva- globalizacija kriminala

O stavu Kluba zastupnika SDP-a izvijestila je **Ingrid Antičević-Marinović**. Podupire donošenje u nekim odredbama da zakon treba doraditi - "neće izgubiti na efikasnosti a dobit će na demokratičnosti".

Razlog uspostave ureda u želji je da se postigne što veća učinkovitost u odnosu prema organiziranom kriminalu, jer je on organiziran a država tek uspostavlja organizaciju, a ne može mu se usprotiviti sudac.

Prije nego se kritički osvrnula na odredbe kaznenog zakonodavstva vezane uz organizirani kriminal, zastupnica je podsjetila na definiciju pojma organiziranog kriminala.

Napominje da se globalizacijom društva globalizira kriminal, te je velikim dijelom odraz gospodarskih, političkih i društvenih prilika. Budući da im se prilagođava, to je i opasniji.

Opasnost je veća kada s tako stečenim novcem želi ponovno prodrijeti u politiku i ekonomiju te donositi odluke koje će odgovarati kriminalu. Slabi državno-pravna

Što je u društvu manje snage i sposobnosti za borbu protiv zla i kriminala, a javnost manje budna i manje oštra u percepciji, zlo i kriminal će bujati.

struktura i diskreditiraju se moralne vrijednosti.

Da bi borba bila uspješnija ratificiran je dokument. Članak 20. Konvencije predviđa da države potpisnice osnuju posebno tijelo za borbu protiv korupcije. Tijelu treba osigurati neovisnost u djelovanju sukladno temeljnim načelima ustavnog i općepavnog poretka. Tijelo bi bilo specijalizirano s utvrđenim preventivnim i represivnim djelovanjem, a obveza je države da osigura i provodi osposobljavanje, te financira tijelo.

Isto se navodi i u zaključku Europske konvencije o specijaliziranim službama za borbu protiv

korupcije, tzv. Istambulske deklaracije - izvodi istrage i kazneni progon trebaju biti povjereni specijaliziranim službama koje imaju stručnost, znanje i sredstva.

Stoje primjedbe vezane uz naše kazнено zakonodavstvo, pa moraju biti promijenjene ili doradene.

Naime, tradicionalna načela i institucije nisu dovoljno prilagođeni visokoj profesionalnosti i organiziranosti zločinačkih organizacija i njihovoj metodi djelovanja.

Opravdano je pitanje proboja u kazнено zakonodavstvo i temeljne institute i upozorenje da treba voditi računa o nesmanjivanju demokracije, povredama građanskih prava sigurnost i sloboda, no istovremeno misliti na zaštitu prava žrtava ucjena, reketa i sličnog.

Predloženo rješenje u članku 51. treba izmijeniti jer drži da i najgori zločinci imaju pravo na obranu.

Tumačenje Konvencije

Za ispravak netočnog navoda javila se dr. **Ljerk Mintas-Hodak**, na riječi da su države obvezne osnovati ovakav ured. To je isključivo politička volja vladajuće strukture, jer e u članku 20. Konvencije kaže da će zemlje potpisnice donijeti takve mjere koje su nužne kao jamstvo da su osobe ili tijela obučene za borbu protiv korupcije, a oni će uživati potrebnu neovisnost sukladnu osnovnim načelima pravnog sustava dotične zemlje. Nadalje, zemlje potpisnice imenovat će središnje tijelo ovisno o okolnostima ili nekoliko središnjih odgovornih tijela.

U uzvratu ispravka **Ingrid Antičević-Marinović** je upozorila da je zastupnica Hodak pročitala prvi dio rečenice a nije ostalo - zemlja potpisnica jamči da je osoblje takvih tijela prošlo primjerenu obuku i da posjeduje odgovarajuća financijska sredstva.

Dr. **Ljerk Mintas-Hodak** je upozorila da navod u prvoj rečenici pretpostavlja već postojeće osobe i tijela, za borbu protiv korupcije. **Ingrid Antičević-Marinović** je negirala tvrdnju rekavši da je to interpretacija zastupnice, ali da je i točna ne dovodi se u pitanje osnivanje ureda.

Dr. **Ljerk Mintas-Hodak** je izrazila zadovoljstvo što je zastupnica shvatila da navedeni članci nisu temelj za osnivanje ureda ali je politička volja vladajuće šestorke.

Međutim, **Ingrid Antičević-Marinović** smatra da nije bit u tijelima nego činjenici da država mora osigurati dodatna sredstva za obuku specijaliziranih osoba koji će se suprotstaviti organiziranom kriminalu.

Dr. **Ljerk Mintas-Hodak** je uzvratila da obuka nije jedina bit Konvencije nego jedan od elemenata u obuci specijaliziranih tijela koja sudjeluju u suzbijanju korupcije. Mnogo je važnije uskladiti odredbe kaznenog zakona u smislu koruptivnih kaznenih djela određenih u Konvenciji, a za to nije potrebno osnivati posebni ured.

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Luka Roić** je konstatirao da je u svijetu i u nas u porastu broj kaznenih djela, organizirani kriminal i korupcija i očita je potreba za uspostavljanjem ureda naročito u tranzicijskim zemljama.

Korupcija je teško vldljiv oblik i takav za progon i kažnjavanje, i kao i organizirani kriminal ugrožava temeljne vrijednosti društva.

Valja ustrojiti ured kao dio državnog odvjetništva, a naročito važnom smatra odredbu o položaju pokajnika i zaštita svjedoka (sveobuhvatnije nego u Zakonu o kaznenom postupku).

Što se tiče ocjena o eventualnom kršenju ljudskih prava, valja iznaći pravu mjeru u funkcioniranju ureda i rezultatima, bez ugroze demokratskih principa. Zbog ugroženih prava građana uslijed neefikasnog pravosuđa, policije i državnog odvjetništva ne smije biti otvoren lov na vještice.

Ta činjenica mora biti dodatni motiv za iznalaženje što stručnijih rješenja, koja nedostaju u rješenju o nadzoru tog tijela.

Od antike...

U nastavku rasprave prešlo se na pojedinačnu raspravu u trajanju 10 minuta. Prvi je bio **Vladimir Šeks (HDZ)**.

Uvodno je napomenuo da se od antičkih vremena svako civilizirano društvo susreće i bori s problemom korupcije, i organiziranog kriminala, a klasično društvo uvijek je korak iza.

Međutim, pitanje je neće li se u toj borbi zadirati u temelje ustavnog poretka i ljudska prava. Naime, smatra da je Prijedlog upitan sa stajališta ustavnosti, te da njegovog

donošenje zahtijeva niz izmjena drugih zakona.

Dvojbjen je i cilj, pa iako pisan u najboljoj namjeri vodi u povredu Ustava i temeljnih ljudskih prava, na što navodi rješenje u članku 30. - ured ima ovlasti od građana uzimati izjave, koristiti ih kao dokaze u kaznenom postupku, nalaže i traži od financijske policije privremeno oduzimanje predmeta do donošenja presude može devizni nadzor zatražiti od policije poduzimanje svih mogućih radnji a dulje neizvršavanje zahtjeva predstavlja teži stegovni prijestup odgovornih osoba državnih tijela. Ured je nadređen ogromnom dijelu tijela državne uprave, a bit problema da na zahtjev ureda sudac može odrediti tajno praćenje, tehničko snimanje, simuliranje otkupa predmeta, simuliranje primanja ili davanja potkupnine, nadziranje prijevoza i isporuke predmeta kaznenog djela a protiv osobe za koju postoji osnovana sumnja, odrediti mjere tehničkog snimanja prostorija, doma i "namjestiti puška".

Jednako je neprihvatljivo (članak 51.) da javni bilježnici, revizori i odvjetnici prije prihvatanja obrane u

kaznenom postupku obavijeste ured o transakciji imovine ili prihode od počinjenog kažnjivog djela.

Mogućnost oduzimanja sredstava, prihoda i imovine i bez saslušanja osobe može se odužiti do 7 godina i spada pod načelo - "cilj opravdava sredstvo".

Jadranka Kosor (HDZ) rasprava se može sažeti iznaći ravnotežu u zaštiti ljudskih prava i djelotvornosti pravne države. Ne sumnjajući u dobre namjere predlagatelja, sugerira oprez pred zloupotrebama i nerješivim problemima.

USKOK ne smije građanima lediti krv u žilama nego biti stalna prijetnja kriminalcima.

Upozorava da valja pronaći mjeru u suzbijanju kriminala i ne dozvoliti prevagu represije jer dovodi policijsku državu. Predložena rješenja koncentriraju preveliku moć u ured, te za zakonodavca predstoji posao zadiranja u odredbe drugih zakona.

Posebno je upozorila na rješenje (članak 51.) o mogućnosti prisluš-

kivanja, a time i zloupotreba. Ne dokaže li se kazneno djelo a imovina bude oduzeta upućuje pitanje predlagatelju što će biti s oštetom.

USKOK ne smije građanima lediti krv u žilama nego stalna prijetnja kriminalcima, rekla je.

Zakon treba urediti i pritom ne dovoditi u sumnju postojeću temeljnu ideju predlagatelja.

Nakon iscrpne rasprave glasovalo se o Prijedlogu zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala te prijedlogu da sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja budu upućeni predlagatelju radi pripreme konačnog teksta. O tome se pozitivno izjasnila većina zastupnika 91 "za" 5 "protiv", a 30 "suzdržanih". Glasovalo se i o prijedlogu Odbora za zakonodavstvo, da se obveže Vladu Republike Hrvatske da prije ili istodobno s podnošenjem Konačnog prijedloga ovog zakona podnese i prijedloge izmjena i dopuna svih zakona u dijelu u kojem se pojedina pitanja u svezi sa suzbijanjem korupcije i organiziranog kriminala predlože ovim zakonom urediti na drugačiji način.

PRIJEDLOG ZAKONA O SPREČAVANJU SUKOBA I INTERESA U OBNAŠANJU JAVNIH DUŽNOSTI

O predloženom zakonskom tekstu uvodnu je riječ dao predstavnik predlagatelja, zamjenik ministra pravosuđa, uprave i lokalne uprave **Ranko Marijan**. Upozorio je da je važno nepristrano obavljanje javnih poslova, jer tako jamči pravedni i zakonit ustroj državne vlasti. Radi toga treba ukloniti i najmanju sumnju u objektivnost ponašanja vlasti, te osigurati nezavisan status državnih službenika i dužnosnika. Ovaj se status osigurava primjerenim plaćama, beneficijama i imunitetom, vodeći pri tome računa i o mjerama koje sprječavaju sukob javnih i privatnih interesa. Glavni cilj regulacije je podizanje razine povjerenja u legitimitet i nepristranost vlasti. Regulativa nije cilj sama po sebi, već je usmjerena na širenje demokratske političke kulture. Naveo je zatim određene zakonske usporednice kako je slična materija uređena u SAD, Velikoj Britaniji, Francuskoj i Njemačkoj. Ocijenio je da bi predloženi zakonski tekst bio specifičan propis koji bi uređivao samo institute kojima se nastoji spriječiti i onemogućiti sukob inte-

resa državnih dužnosnika prilikom obnašanja javne dužnosti. On je u tom smislu usmjeren prije svega na stvaranje preduvjeta, da do sukoba interesa uopće ne dođe i predstavlja dio sveukupne borbe protiv svih oblika korupcije na zakonodavnoj razini.

Predložene su loše i kontradiktorne odredbe

Zastupnica **Jadranka Kosor** uzela je riječ govoreći u ime Kluba zastupnika HDZ-a, te u uvodnom dijelu izlaganja pozdravila namjeru predlagatelja. Podsjetila je zatim na ranije donesene zakonske odredbe o obvezama i pravima državnih dužnosnika kojima su se djelomice uređivala prava i obveze dužnosnika. Dajući usporedbe, ocijenila je da je predloženi zakonski tekst slab i nekompetentan, pun neobičnih i kontradiktornih odredbi. Klub zastupnika HDZ-a predložio je da se zbog ovih prigovora i nejasnih tumačenja koje je nemoguće popraviti, obavi prethodna rasprava, napomenula je zastupnica. Analizirala

Zbog velikog broja propusta i pogrešaka, trebalo bi obaviti prethodnu raspravu.

je zatim pojedine članke, upozoravajući na nejasne i neprecizne formulacije (čl. 3. točke 3. i 4., te čl. 9.). U ovom potonjem govori se o primanju darova, ukazujući da dužnosnici mogu primiti i zadržati dar čija je vrijednost manja od 500 kuna. Smatra da je teško procijeniti vrijednost dara jer i buket cvijeća od nekoliko orhideja može premašiti postavljenu granicu. Govorila je zatim i o zadacima povjerenstva koje odlučuje o sukobu interesa, a koje je sastavljeno od sedam članova. Kao loše ocijenila je rješenje da Vlada Republike Hrvatske, imenuje četiri zastupnika u povjerenstvo, procjenjujući da rečene zadaće treba utvrditi Hrvatski sabor. Neprimjerenim smatra i odredbu kojom povjerenstvo može pokrenuti postupak i na temelju anonimne prijave, jer se time otvaraju ozbiljne dvojbe. Zastupnica je zaključila da treba razmisliti i o

predloženim sankcijama (čl. 20.), ocjenjujući da se predložena rješenja trebaju doraditi i precizirati.

Zastupnica **Dorica Nikolić** napomenula je da je Klub zastupnika HSLs-a jednoglasno donio odluku da se predlagatelju uputi dopis kojim bi ga se potaknulo da predloženi zakonski tekst povuče iz procedure. Budući da do sada nisu dobili povratnu informaciju ocijenili su da je ovaj zahtjev odbijen. Navela je zatim i argumente koji su ih motivirali na ovaj prijedlog, te istaknula da je predloženi zakonski tekst zapravo neprecizan spoj zakona i etičkog kodeksa. Podsjetila je da i sam predlagatelj ocjenjuje da je riječ o "specifičnom propisu", a osim toga, zakonom se ne trebaju upućivati obavijesti, već precizne odredbe. Ukazala je zatim i na brojne pogreške i nedorečenosti, napominjući da promjene trebaju obuhvatiti i sam naziv zakona koji je nedovoljno precizan. Zapitala je zatim za razloge zbog kojih je predlagatelj izostavio dužnosnike sudbene vlasti iz odredbi koje su precizirane u čl. 2. zakonskog prijedloga. Smatra da je i slijedeći članak, u kojem se govori o međusobnim odnosima i objektivnosti dužnosnika nedovoljno jasan, odnosno neprecizan. Ocijenila je da ne treba licitirati gornjim iznosom vrijednosti dopuštenih darova jer takvu praksu treba u potpunosti prekinuti. Odlučno je upozorila da se ne smije ozakoniti primanje nikakvih darova, a na kraju i procijenila da se rečeni zakonski prijedlog može dovesti u svezu sa slijedećim izborima.

Zastupnica **Milanka Opačić (SDP)** javila se za repliku i ocijenila da pojedine nepreciznosti ne smiju služiti za ismijavanje predloženog zakonskog teksta. Visina iznosa za darove određena je temeljem sličnih zakonskih propisa u drugim državama koje su isto tako normirale ovaj dio ponašanja državnih dužnosnika. Iznijete ocjene motivirale su zastupnika **Joška Kontića (HSLs)** na primjedbu, da ne bi trebalo prigovarati i pozivati se na Poslovnik ukoliko se netko od zastupnika nasmije.

Borba protiv korupcije u društvu

Zastupnica **Gordana Sobol** govorila je u ime Kluba zastupnika SDP-a, te uvodno napomenula da se Prijedlog

Potrebno je zacrtati pravne, ali i moralne standarde ponašanja javnih dužnosnika.

zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti, prvenstveno treba gledati kao dio sveukupne borbe protiv svih oblika korupcije u društvu. Smatra da bi predloženi zakonski tekst trebao odrediti pravne, ali i moralne standarde ponašanja javnih dužnosnika. Ocijenila je da je Republika Hrvatska u analizama nezavisnih izvora bila prošlih godina ocjenjivana kao zemlja visokog stupnja korumpiranosti u svim segmentima društva. Zbog ovih je razloga važno da se etički i pravno, normiraju ove vrste ponašanja javnih dužnosnika. Smatra da je situacija odviše ozbiljna da bi se o njoj samo karikaturno govorilo. Zastupnica je ocijenila da bi trebalo promijeniti i naziv zakonskog prijedloga, tražeći da se pojasni pojam sukoba privatnog i javnog interesa u obnašanju javnih dužnosti. Kategoriju dužnosnika trebalo bi proširiti i na lokalne razine, a trebalo bi doraditi i pojasniti odredbe članaka: 3., 4., 6., i 9. Upitnim smatra i odredbu po kojoj bi dužnosnici popunjavali sastav Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa. Na kraju je podržala donošenje predloženog zakonskog teksta, ocjenjujući da ide u onom smjeru koji podržava velika većina građana Republike Hrvatske. Ocijenila je da zakon treba uputiti u drugo čitanje, uz sve primjedbe i sugestije koje su iznijete tijekom rasprave i na radnim tijelima.

Treba razvijati političku kulturu i odgovornost

Zastupnica **Vesna Škare - Ožbolt** govorila je u ime Kluba zastupnika DC-a. Ocijenila je da je predloženi zakonski tekst previše općenit, a s obzirom na obuhvaćenu problematiku i upitan u predloženom obliku. Naime, osim što su u prijedlogu nabrojani dužnosnici čije djelovanje obuhvaća, te zabranjena područja uz predložene sankcije, tekst prijedloga ne nudi odgovore na pojedina ključna pitanja. Ovo se primjerice odnosi na dvojbe kako otkriti i dokazati da se dužnosnik bavio zabranjenom djelatnošću u svom djelokrugu. Demokratski centar drži da se predloženim zakonskim tekstom neće razriješiti većina dvojbi

i problema u području zloupotreba u obnašanju javnih dužnosti, upozorila je zastupnica. Polazne osnove prepune su općih mjesta i nelogičnosti, bez konkretnih mjera. Nastoje se normirati određena moralna načela, čija se kontrola prepušta diskrecionoj ocjeni povjerenstva. Neprihvatljivim je ocijenila i propisivanje moralnih načela, umjesto nužnog razvijanja političke kulture i načela odgovornosti uz maksimalno uvažavanje javnosti. Upozorila je ujedno da bi građani prilikom izbora trebali obaviti prvi krug selekcije, odnosno trebali bi spriječiti izbor pojedinca koji je otprije zapamćen kao osoba sklona zloupotrebama dužnosti. Ukazala je zatim na pojedine nepreciznosti koje izviru iz odredbi u članku 4. u kojemu se navodi i definira povezanost dužnosnika s ostalim osobama, srođnicima i partnerima. Osobito smatra da treba ukazati na dosta česte pojave koruptivnog ponašanja. Riječ je o zloupotrebi kojom dužnosnik na temelju informacija koje posjeduje, omogućava svojim partnerima dobivanje poslova, odnosno dobiti. Ovaj je problem izražen u svim zemljama, pa Hrvatska nije usamljeni izuzetak, upozorila je zastupnica. I članak 9. kojim se ograničava primanje darova prepun je nelogičnosti, od kojih je izdvojila vrijednost dara u iznosu od 500 kuna. Zastupnica je ocijenila da su zbog nepreciznosti moguće razne interpretacije, a slijedom toga i zloupotrebe.

Imajući na umu sve iznijete primjedbe, DC-a ne može prihvatiti ovako općenit Prijedlog zakona koji ne nudi konkretna rješenja kojima bi se spriječio sukob interesa u obnašanju dužnosti. Potrebno je stvoriti stvarne mehanizme za borbu protiv zloupotrebe prilikom obnašanja dužnosti, zaključila je zastupnica Škare - Ožbolt.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik dr. **Ante Simonić**. On je predloženi zakonski tekst ocijenio prijedlogom koji je usmjeren na stvaranje preduvjeta da ne dođe do sukoba interesa, pa predstavlja značajni dio sveukupne borbe protiv svih oblika korupcije. Odredbe zakona upućene su dužnosnicima, ali isto tako i javnosti koja treba na odgovarajući način biti obaviještena što dužnosnici smiju, a što ne smiju činiti. Istovremeno se dužnosnici moraju štititi od neutemeljenih optužbi, ocijenio je zastupnik. Naveo je zatim što naša javnost očekuje od političara

i kakvi bi kriteriji trebali prevladavati u složenom i osjetljivom poslu kakva je politika. Od političara se, nastavio je zastupnik, očekuje iskrena i odvažna zauzetost za društvenu pravdu. Upozorio je istovremeno, da nema laganih rješenja za ozbiljne probleme, jer da su rješenja jednostavna, onda i politički angažman ne bi predstavljao nikakav izazov.

Podržao je stav da su angažiranja u politici neka vrsta kulturološkog traganja, što uključuje i operativne poslove upravljanja i rješavanja prispjelih problema. Politički angažman donosi i određene rizike, jer uvijek vrebala opasnost da se političare, kao i sve javne djelatnike, krivo shvati. U današnje doba, sve je veći broj osoba razočaranih nemogućnošću utjecaja na politička kretanja. Ljudi su istovremeno i sumnjičavi prema svim oblicima ideologije.

Glasači trebaju onemogućiti izbor onih pojedinaca koji su zapamćeni zbog zloupotreba dužnosti.

Političari trebaju pozivati na zajedničko djelovanje koje će poticati i ohrabrivati ostale ljude da se izborimo za bolju budućnost u kojoj neće dominirati pojedinačna ili skupna sebičnost, ocijenio je zastupnik Simonić. Smatra ujedno da su u politici važne vrline kompetentnosti, hrabrosti i mudrosti, ali na prvom bi mjestu trebalo iskazivati poštenje i odgovornost.

Naime, neprijeporno je da politika tijekom stalnog gibanja na površinu izbaci, ne samo mudre i sposobne, već i mediokritete, varalice, prevrtljivce i ratoborne nametljivce, upozorio je zastupnik. Ocijenio je da se u predloženom zakonskom tekstu, usprkos brojnim propustima i nepreciznostima ipak predviđaju sankcije. Analizirao je zatim slabosti i nedorečenosti pojedinih odredbi koje je pronašao u člancima: 2., 3., 6. i 8. ukazujući ujedno, na niz jezičnih pogrešaka i nomotehničkih nepreciznosti. Na kraju je podržao donošenje zakona koji će sankcionirati sukobe osobnih i općih interesa tijekom obnašanja javnih dužnosti. Upozorio je da treba izraditi i etički kodeks, ali i jedno i drugo mora biti primjereno i kvalitetno, kako se ne bi pretvorilo u vlastitu suprotnost.

Vratiti povjerenje u institucije države

Za riječ se zatim javila zastupnica **Milanka Opačić (SDP)** i podsjetila da Zastupnički dom već duži niz godina traga za ovakvim zakonom. Upozorila je na snažne poruke javnosti kojima se ukazuje da je poljuljano povjerenje u institucije hrvatske države. Budući da se nije adekvatno reagiralo na pojave korupcije i podmićivanja, sada smo zapljusnuti mnogim medijskim aferama, upozorila je zastupnica. Takvo ponašanje rezultiralo je ujedno visokim stupnjem nepovjerenja prema institucijama sustava, pa je donošenje predloženog zakonskog teksta prijeka potreba. Smatra da se ovaj zakonski prijedlog ne dotiče toliko javne uprave koja bi trebala dobiti vlastiti kodeks ponašanja, a koji bi bio prateći dokument Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

Zastupnica je zatim ocijenila da kod građana dominira zabrinutost da se i najjednostavniji poslovi s državnom administracijom mogu realizirati jedino putem veza i poznanstava. U predloženom zakonskom tekstu govori se prvenstveno o poklanjanju i primanju darova. Podsjetila je zatim na etičnu dvojbenu pojedinih skupih poklona iz nedavne prošlosti, ukazujući da su dužnosnici primali i poklone poput vrijednih automobila. Nakon toga dala je i presjek zakonodavnih i etičkih propisa kojima se ovo pitanje uređuje u SAD, Velikoj Britaniji, Finskoj, Nizozemskoj i Norveškoj. Napomenula je ujedno da su slični zakoni nedavno izglasani i u Italiji i Kanadi. Ocijenila je da je ipak najbolji sud javnosti, koji korumpirane dužnosnike zauvijek drži na distanci od ponovnog izbora u državna tijela. Predložila je na kraju da se predloženi zakonski tekst prosljedi u drugo čitanje u kojemu će se ukloniti određene nejasnoće i nepreciznosti.

Naslučuje se antipoduzetnička nota

Zastupnica **Dorica Nikolić (HSL)** ponovno je govorila o slabostima u predloženom Zakonu, ocjenjujući ga antipoduzetničkim. Predstavljen je na krivi način, ostavljajući dojam da su svi sumnjivi, a naročito oni koji obnašaju pojedine državne dužnosti. Ponovno je istaknula da se miješaju zakonske odredbe i etičke upute u

jednom tekstu, što potvrđuje ocjenu da je riječ o određenoj mješavini ili "gemištu". Ukazala je zatim na uočene propuste, analizirajući pojedine članke. Svoje je kritike osobito fokusirala prilikom analize članaka 12. predloženog zakonskog teksta. Njime se, upozorila je zastupnica, predviđa mogućnost rada dužnosnika u nadzornim odborima, ali bez prava na naknadu. Istovremeno se dozvoljava naknada putnih i drugih troškova, a da se ne precizira koji su to drugi troškovi. Pojedine nejasnoće svakako bi trebalo ispraviti jer se na ovakav način promovira novi tip dužnosnika; koji nikada ranije nije radio, nije ništa stekao, a ništa nije učinio ni za vrijeme Domovinskog rata.

Zastupnica **Snježana Biga - Friganović (SDP)** uvodno je podržala donošenje predloženog zakonskog teksta jer je krajnje vrijeme da se otpočne rat s korupcijom. Iznijela je bojazan da ovakav način ponašanja može postupno ući u sve pore hrvatskog društva, pa je predloženi zakonski tekst na tragu ranijih zajedničkih proklamacija i apela. Govoreći o strukturi državnih dužnosnika, ocijenila je da nema razloga da se iz ovoga popisa izuzmu dužnosnici u pravosuđu, te lokalnoj upravi i samoupravi. Navela je stupanj organiziranosti sličnih službi u SAD-u, koje djeluju pod nazivom Ureda za etiku, a mogu preispitivati ponašanje svih dužnosnika, od predsjednika SAD-a do posljednjeg činovnika u izvršnoj vlasti. Zamjerila je što se korektna namjera nastoji karikirati, te ukazala na farsu i neiskrenost bivše vlasti koja je uvodila nadzor putem imovinskih kartica. Ova se ideja kompromitirala onoga trenutka, kada je ocijenjeno kako novac ne predstavlja imovinu. Zaključujući izlaganje, zastupnica je ponovila da podržava ovaj prijedlog zakona, uz poziv da se poštuje trodioba vlasti, a etički kodeks, odnosno zakon, trebao bi se donijeti za sva tri stuba vlasti.

U drugom čitanju treba ukloniti sve uočene nejasnoće i nepreciznosti.

Zastupnik **Mario Kovač (HSL)** ocijenio je da se ovim zakonskim prijedlogom šalju signali hrvatskoj javnosti, da su političari i državni dužnosnici osobe sumnjiva morala koje se mora temeljito nadzirati.

Druga važna poruka problematizira ambicije svih poduzetnika, koji namjeravaju obnašati državnu dužnost kao nespojive i neetične. Upozorio je da Ustav Republike Hrvatske u članku 49. navodi kako je poduzetnička i tržišna sloboda temelj gospodarstvenog ustroja države. I on se osvrnuo na pojedine odredbe koje su, po njegovom mišljenju, poput članka 6. predloženog zakonskog teksta pune nepreciznosti i improvizacije. Smatra da se koruptivna kaznena djela mogu uspješno progoniti i temeljem postojećih zakonskih propisa. Nije zadovoljan ni s temeljnom porukom koja proizlazi između redaka, jer izgleda da su svi poduzetnici i vlasnici dionica nepoštene i nemoralne osobe.

Javljaajući se za repliku zastupnik **Romano Meštrović (SDP)** podsjetio je na metode koje je bivši predsjednik SAD-a, Ronald Regan koristio kao branu za korupciju. Zamjerio je da pojedini ministri odlazeći na posao reklamiraju vlastite proizvode, pa je svakako potrebno donijeti predloženi zakonski tekst.

Predloženi zakon jača pravnu državu

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** podržao je temelj ove ideje, jer je riječ o programu koji treba ojačati pravnu državu i podići ugled vlasti u društvu. Upozorio je na negativnosti koje se javljaju u društvu, te napomenuo da one neće, same po sebi, nestati. Upozorio je na globalne razmjere koruptivnog ponašanja, spominjući afere u Japanu, sumnjive novčane fondove bivšeg njemačkog kancelara, te afere u koje je bio upleten francuski državnik Mitterand. Ocijenio je da treba bdjeti i nad provedbom postojećih zakonskih propisa i nadzorom imovinskih dokumenata, pa će se brzo uvidjeti kuda idu tragovi novca. Smatra da svi državni dužnosnici moraju računati na jednak tretman

kada je u pitanju ovaj zakonski propis, odnosno zakonski prijedlog. Podržao je njegovo donošenje, ističući da na moralno ponašanje treba ukazivati od samih početaka, od prvih školskih klupa. Treba djeci u školama govoriti da je moral kategorija koja izdiže čovjeka i daje mu osobit društveni status, zaključio je zastupnik.

Nije dobro ukoliko se između redaka zakona provuče teza o nepoštenju svih poduzetnika.

Zastupnica **dr. Zrinjka Glovacki - Bernardi (HSL)** ocijenila je da podržava antikorupcijske zakone, jer državni dužnosnici moraju posjedovati primjeren kodeks ponašanja. Nažalost, zakon u ovom obliku nije zadovoljio očekivanja, ocijenila je zastupnica. Analitički se zatim posvetila raščlanjivanju nepreciznosti u pojedinim člancima, ocjenjujući da pojedina rješenja nisu učinkovita i vjerodostojna. Ocijenila je da povjerenstvo zapravo ne sankcionira narušavanje odredbi rečenog zakona, a jedina prava kazna bila bi zacijelo - oduzimanje mandata. Zamjerila je na kraju da zakonski prijedlog nije prošao lekturu, a pojedine konstrukcije imputiraju da je zakonski prijedlog zapravo u suprotnosti s etikom.

Mito i korupcija razaraju društvene temelje

Zastupnik **Ante Grabovac (HSL)** ocijenio je da su mito i korupcija kancerogena materija, koja razara same društvene temelje. Ova je pojava raširena u svim zapadnim zemljama, a praksa u tranzicijskim zemljama ukazuje da i ova društva nisu imuna na koruptivnu praksu. Predloženi zakonski tekst motiviran je dobrim namjerama, ali pojedina predložena

rješenja nisu prihvatljiva. Ukazao je zatim na pojedine manjkavosti, jer bi se prema predloženim rješenjima, dužnosnici trebali odreći poduzeća koje su ranije, samostalno i u skladu sa zakonskim propisima mukotrpno razvijali. Ocijenio je da se poduzetnik a priori ocjenjuje lošim ocjenama i namjerama, a zakonski tekst potiče antipoduzetničko raspoloženje. Mnogi uspješni i poštenu poduzetnici proglašavaju se lopovima i kriminalcima, ukazao je zastupnik. Upozorio je da tisuće školovanih i mladih stručnjaka definitivno napušta Hrvatsku jer ne naziru mogućnost izlaska iz gospodarske situacije. Zbog takve situacije, ne bi se smjelo poticati razmišljanje kako je najbolje ništa ne posjedovati i poticati duh egalitarizma. Napomenuo je da će glasovati protiv donošenja ovog zakonskog prijedloga. Iskazao je na kraju i očekivanje da će Vlada Republike Hrvatske prepoznati slabosti ovog prijedloga te povući prijedlog iz procedure. Na kraju je napomenuo da je i 1990. godine bio poduzetnik, a kao takav je bio izabran i u Zastupnički dom Hrvatskoga sabora. Nakon toga predsjedavajući je zaključio raspravu, najavljujući glasovanje o predloženom zakonskom tekstu u nastavku zasjedanja.

Predsjedavajući je predložio prihvaćanje zaključaka kojim se prihvaća Prijedlog zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske, da kod izrade konačnog prijedloga zakona, uzimajući u obzir primjedbe i prijedloge iznesene u raspravi, radnim tijelima i sjednici Hrvatskog sabora, izvrši korjenite promjene teksta zakona ili dostavi novi prijedlog zakona. Zastupnici su većinom glasova (63 glasa "za", 28 "protiv" i 5 "suzdržanih"), donijeli predloženi zaključak.

Đ.K.; M.P.; V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O STATUSU RODITELJA ODGAJATELJA

Prava prema gospodarskim mogućnostima

Unatoč pozitivnom mišljenju Županijskog doma Zastupnički je, uvaživši stajalište Vlade RH i većine radnih tijela, odbio Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja čije je donošenje predložila Jadranka Kosor, zastupnica u tom Domu. Osnovni je razlog, dakako, financijske prirode, budući da su zastupnici procijenili da Hrvatska trenutno nije u mogućnosti svojim gospodarskim potencijalom isfinancirati prava koja bi, temeljem ovog zakona, stekli roditelji odgajatelji. Zastupnica je, naime, predlagala da se pravo na stjecanje tog statusa prizna jednom od roditelja koji imaju najmanje četvero uzdržavane djece do 18 godina. Prema njenom prijedlogu do punoljetnosti najmlađeg djeteta oni bi imali pravo na novčanu naknadu u iznosu prosječne plaće, te pravo na mirovinsko osiguranje i zdravstvenu zaštitu.

Zastupnici su se priklonili stajalištu Vlade RH da se poboljšanje položaja obitelji i pozitivni demografski pomaci mogu ostvariti jedino poboljšanjem cjelokupne gospodarske i socijalne situacije u Republici Hrvatskoj, te cjelovitim i pravednijim uređenjem različitih obiteljskih povlastica.

Međutim, većina zastupnika Zastupničkog doma priklonila se mišljenju Vlade koja to ne smatra dovoljno poticajnom mjerom za porast nataliteta. Drže da bi bilo bolje poticati roditelje bez djece da se odluče na dijete, odnosno one koji imaju jedno ili dvoje da idu na povećanje obitelji. Drugim riječima, stoji na stajalištu da se poboljšanje položaja obitelji i pozitivni demografski pomaci mogu ostvariti jedino poboljšanjem cjelokupne gospodarske i socijalne situacije u Hrvatskoj te cjelovitim i pravednijim reguliranjem različitih obiteljskih povlastica.

O PRIJEDLOGU

Obrazlažući zastupnicima razloge zbog kojih je predložila donošenje ovog zakona **Jadranka Kosor** je podsjetila na činjenicu da je Hrvatska suočena sa zabrinjavajućim trendom depopulacije koja je već prisutna u 18 županija (osim Zadarsko-kninske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske). To je posljedica demografskih kretanja, osobito u posljednjih 50 godina i predstavlja odumiranje stanovništva. Naime, čista reprodukcija (dvoje djece po ženi u reprodukcijском razdoblju) zabilježena je zadnji put 1962. godine. Međutim, od 1990. godine u Hrvatskoj nema niti jednostavnog obnavljanja stanovništva.

Prijeko je potrebno stvoriti uvjete za rađanje najmanje dvoje djece u obitelji i tako osigurati barem čistu reprodukciju stanovništva.

Po riječima zastupnice prirodni priraštaj je tijekom devedesetih godina stalno ispod nule, naročito danas, otkako se djeca rođena u dijaspori ne ubilježavaju u matične knjige Republike Hrvatske. Zabrinjavajuća je, kaže, i činjenica da je u Hrvatskoj sve manje ženske djece, budući da se na 100 djevojčica u prosjeku rađa 104 do 107 dječaka. Prijeko je potrebno, stoga, stvoriti uvjete za rađanje najmanje dvoje djece u obitelji i tako osigurati barem čistu reprodukciju stanovništva. U protivnom će, zbog izrazite depopulacije i niske stope nataliteta, broj stanovnika u Hrvatskoj do 2050. godine pasti na 3 milijuna.

Zastupnica je u nastavku napomenula da se njen prijedlog temelji na odredbama Nacionalnog programa demografske obnove, donesenog 1996. godine, u kojem je jasno zapisano da jedna od poticajnih mjera može biti i ostvarivanje statusa majke odgajateljice. Takva mogućnost je bila

predviđena i člankom 63. Zakona o radu. Noveliranjem tog zakona uvažen je, kaže, njen amandman kojim je omogućeno da to pravo mogu steći oba roditelja, prema posebnom propisu (to je u skladu s ustavnim promjenama kojima je jednakost spolova postala i posebna ustavna kategorija). Slijedom toga predložila je i ovaj zakon prema kojem bi status roditelja odgajatelja mogao steći jedan od roditelja koji imaju najmanje četvero uzdržavane djece mlađe od 18 godina (trajao bi dok najmlađe dijete ne postane punoljetno). Za to vrijeme roditelj odgajatelj ostvarivao bi pravo na novčanu naknadu u iznosu prosječne mjesečne plaće u državi (alternativno prosječnu plaću odgajatelja u dječjim vrtićima) te pravo na mirovinsko osiguranje i zdravstvenu zaštitu. Nakon prestanka tog statusa korisnik bi imao pravo prvenstva kod zapošljavanja, na prekvalifikaciju, stjecanje dodatnih znanja i vještina te korištenje poticajnih mjera za samozapošljavanje. Pravo na mirovinu stjecao bi prema općim propisima o mirovinskom osiguranju. Zastupnica je predložila i alternativno rješenje - da pravo na starosnu mirovinu roditelj odgajatelj ostvaruje pod istim uvjetima koji vrijede i za saborske zastupnike, odnosno s navršenih 55 godina (žene) i 60 godina (muškarci) te 20 godina staža osiguranja.

Predložena rješenja sukladna međunarodnim standardima

Predlagateljica smatra da bi se primjenom ovog zakona znatno poboljšao materijalni položaj mnogih obitelji s četvero i više djece u kojima radi samo jedan roditelj. U obiteljima gdje su oba roditelja zaposlena jedan od njih mogao bi se odlučiti da ostane kod kuće i potpuno se posveti podizanju i odgoju djece, ako im država omogući uvjete za to. Po riječima zastupnice ozakonjenje i primjena prava roditelja odgajatelja nije suprotno, već sukladno međunarodnim dokumentima i standardima. U prilog tome citirala je odlomak iz "Plana djelovanja za primjenu

Status roditelja odgajatelja mogao bi steći jedan od roditelja koji imaju najmanje četvero uzdržavane djece mlađe od 18 godina.

Svjetske deklaracije o opstanku, zaštiti i razvoju djece" u kojem, među ostalim, stoji da bi sve ustanove u društvu morale poštivati i podržavati napore roditelja skrbnika i dr. da odgajaju djecu i skrbe o njima u obiteljskom okružju. Nakon predstojećeg popisa stanovništva imat ćemo, kaže, realnu sliku o tome koliko je u Hrvatskoj obitelji s četvero i više djece. Prema popisu iz 1991. bilo ih je oko 11 tisuća, ali se pretpostavlja da četvrtina majki ili očeva iz tih obitelji ne bi koristilo pravo na status roditelja odgajatelja. To znači da bi se za korisnike prava iz ovog Zakona (računa li se visina prosječne plaće u državi od oko 3200 kn) mjesečno iz Državnog proračuna izdvajalo oko 26 mln. kuna, a godišnje oko 320 mln. kuna. Dakako, to se ne odnosi već na ovu proračunsku godinu, budući da nisu planirana sredstva za tu namjenu.

Komentirajući neke napomene iz negativnog mišljenja Vlade, primijetila je da nije točna tvrdnja da je Zakonom o radu predviđeno pravo na stjecanje statusa majke odgajateljice (članak 63. je u međuvremenu promijenjen). Budući da Vlada predloženo rješenje ne smatra dovoljno poticajnom mjerom za porast nataliteta morala bi ponuditi svoje rješenje, napominje predlagateljica. Sudeći po socijalističkoj formulaciji iz njenog Mišljenja da bi korištenje status roditelja odgajatelja kod određene kategorije stanovništva moglo smanjiti interes za privredivanjem, što bi dovelo u pitanje i načelo izgrađivanja svijesti o odgovornom roditeljstvu, Vlada pokazuje prilično nerazumijevanja za ovaj problem, zaključila je zastupnica, apelirajući na kolege da podupru njen prijedlog u prvom čitanju.

RADNA TIJELA

Prije rasprave u saborskim domovima o predloženom zakonu izjasnila su se nadležna radna tijela. **Odbori** Županijskog doma **za unutarnju politiku i lokalnu samoupravu te za**

gospodarstvo i financije sugerirali su zastupnicima tog Doma da podrže njegovo prihvaćanje.

Mišljenja radnih tijela Zastupničkog doma bila su podijeljena.

Odbor za obitelj, mladež i šport sugerirao je Zastupničkom domu da prihvati Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja. U raspravi na sjednici tog radnog tijela naglašeno je da bi prije podnošenja konačnog zakonskog prijedloga trebalo prikupiti podatke o mogućim uštedama na drugim stavkama koje su u izravnoj vezi s uvođenjem ovog instituta (npr. uštede od bolovanja, smanjenje troškova za boravak djece u dječjim vrtićima i sl.). Naime, takva analiza trebala bi dati argumente za osiguranje sredstava u Proračunu za iduću godinu, od kada bi se, u slučaju njegova donošenja, moglo započeti s primjenom novog zakona.

Članovi Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, naglasili su da je prijeko potrebno poduzeti mjere za provođenje Nacionalnog programa demografske obnove, odnosno poticanje pronatalitetne politike. Upozoravaju, međutim, da za raspravu o predloženom zakonu nedostaje niz bitnih podataka. U prvom redu, nije poznat broj obitelji na koje bi se primjenjivao, a to znači ni visina sredstava koju bi za tu namjenu trebalo osigurati (i sama predlagateljica očekuje potpunije podatke za procjenu sredstava od predstojećeg popisa stanovništva). Po mišljenju članova Odbora bilo bi loše rješenje da se deklarativno utvrde prava roditelja odgajatelja, a ne osiguraju sredstva za njihovu realizaciju. Pojedini članovi Odbora bili su mišljenja da stimuliranje nataliteta pretežno kroz utvrđivanje prava (npr. doplatka za djecu, porodne naknade i dr.) neće samo posebi dovesti do bitnog poboljšanja. Po ocjeni članova tog radnog tijela prijedlog da status roditelja odgajatelja može ostvariti samo roditelj s četvero djece mlađe od 18 godina nije dovoljno poticajna mjera za porast nataliteta. Drže da bi bilo bolje poticati roditelje koji nemaju djecu da se odluče na dijete, odnosno one koji imaju jedno, na dvoje, itd. Pritom prvenstveno treba imati u vidu ukupnu gospodarsko - socijalnu situaciju, te stvaranjem mogućnosti većeg zapošljavanja mladih poboljšati ukupni standard mladih obitelji.

Nakon rasprave Odbor je, većinom glasova, sugerirao Zastupničkom domu da ne prihvati predloženi Zakon

u ponudenom tekstu. Nije ga podupro ni **Odbor za zakonodavstvo** iz razloga sadržanih u mišljenju Vlade RH.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH je također predložila Zastupničkom domu da ne prihvati Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja. U svom Mišljenju navodi da podržava svaku inicijativu za poboljšanje položaja obitelji i njenih članova, ali prvenstveno stvaranjem povoljne gospodarske i socijalne situacije u društvu. Ujedno najavljuje da će, u okviru gospodarskog i programa poticanja zapošljavanja, provesti konkretne mjere kojima će se poboljšati ukupni životni standard u Republici Hrvatskoj, pa i materijalni položaj obitelji s više djece. S tim u svezi već se razmatra i mogućnost adekvatnijeg i pravednijeg uređenja različitih socijalnih prava, osobito onih koja se odnose na tzv. obiteljska davanja (porodne naknade, doplatka za djecu, oprema za novorođenčad, itd.). Naime, sada su ta davanja u ingerenciji više ministarstava i državnih upravnih organizacija a normirana su mnoštvom propisa. U takvoj situaciji izdvajaju se značajna, a ipak nedovoljna proračunska sredstva, navedeni instituti postaju sve manje kompatibilni s europskim standardima a nerijetko se događa i nepravedna kumulacija ostvarivanja različitih socijalnih prava od istih korisnika. Iz navedenih razloga nameće se potreba za cjelovitim sagledavanjem sustava obiteljskih povlastica radi adekvatnije raspodjele proračunskih sredstava i njihove pravednije distribucije određenim kategorijama stanovništva, stoji u Mišljenju Vlade.

Uvođenjem instituta roditelja odgajatelja ne bi se postiglo poboljšanje položaja obitelji u Hrvatskoj jer bi se taj institut primjenjivao na relativno manji broj obitelji, napominje dalje Vlada. Prijedlog da taj status ostvare roditelji koji imaju najmanje četvero djece mlađe od 18 godina ocjenjuje nedovoljno poticajnom mjerom za povećanje nataliteta. Smatra, naime, da bi bilo efikasnije roditelje bez djece stimulirati da se odluče na dijete, a one s jednim ili dvoje djece da idu na povećanje obitelji.

U svom Mišljenju Vlada, među ostalim, podsjeća da je člankom 63. stavak 1. Zakona o radu utvrđeno

samo pravo na stjecanje statusa majke odgajateljice, pa je, sukladno tome, upitno proširenje tog prava i na drugog roditelja. Smatra neprihvatljivim i korištenje termina "roditelj - odgajatelj" isključivo za roditelje četvero i više djece, na temelju čega bi se moglo zaključiti da roditelji s manjim brojem djece nemaju općedruštveni priznati status roditelja odgajatelja.

Po mišljenju Vlade nepotpuno su iskazani i financijski pokazatelji potrebnih sredstava za provedbu predloženog zakona. Smatra, naime, da bi za tu namjenu iz državnog proračuna trebalo izdvojiti daleko veća sredstva od predviđenih 320 mln. kuna godišnje, ne računajući plaćanje doprinosa za zdravstveno i mirovinsko osiguranje roditelja odgajatelja.

Slijedom navedenog, Vlada RH ostaje na stajalištu da se poboljšanje položaja obitelji i pozitivni demografski pomaci mogu ostvariti jedino poboljšanjem cjelokupne gospodarske i socijalne situacije u Republici Hrvatskoj, te cjelovitim i pravednijim uređenjem različitih obiteljskih povlastica, što će u najkraćem roku predložiti Zastupničkom domu Hrvatskog sabora.

RASPRAVA

Dr. Jure Burić (HDZ) izrazio je neslaganje s navodima predstavnice Vlade da bi predloženo imalo malo efekta rješenje u pogledu demografske obnove, s obzirom na to da u Hrvatskoj ima svega 2 posto obitelji s četvero djece. Napomenuo je da dvoje djece u jednoj obitelji nije nikakav prirast, nego pad nataliteta. Naime, treba imati u vidu i činjenicu da mnogi muškarci i žene ne zasnuju obitelj, te da je 10 do 20 posto brakova neplodno. Prema tome, dvoje djece još uvijek znači izumiranje stanovništva. Tek treće dijete u obitelji predstavlja neznatni porast, a s četvrtim se već možemo nečemu nadati, kaže zastupnik. Stoga društvo mora stimulirati obitelji da se odluče na četvrto dijete. Podržavši predloženi zakon **Ivan Lacković (HDZ)** je napomenuo da je obitelj temelj društva i države i stoga država prije

Država prije svega treba pomagati mladim obiteljima.

svega treba pomagati mladim obiteljima.

Odrediti još neke kriterije

Ankica Mamić (LS) najavila je da će kod odlučivanja o ovom zakonu biti suzdržana. Smatra, naime, da za stjecanje statusa roditelja odgajatelja ne može biti jedini uvjet broj djece, nego da, uz to, treba odrediti još neke kriterije kako bi se spriječila eventualne zloporabe. Naime, u obiteljima ima i neodgovornih roditelja, alkoholičara i sl. koji bi mogli novčana sredstva dobivena od države nenamjenski koristiti.

Jedno je voditi demografsku politiku u bogatom a drugo u siromašnom društvu, napominje **Zlatko Komadina (SDP)**. Pad nataliteta najbolji je odraz socijalne slike društva. Stoga nikoga ne bi trebalo tjerati da ima djecu (to mora biti želja dvoje supružnika) već mladima valja osigurati stan i posao, pa će biti i djece. Po njegovom mišljenju ovaj zakon, bez obzira na dobru namjeru predlagateljice, vodi u krivom smjeru (ne rješava broj djece administrativnim mjerama). U krajnjoj liniji, moglo bi se shvatiti da se predloženim poručuje građanima da im je u ovakvoj socijalnoj situaciji lakše ići na povećavanje broja djece nego se nadati poslu. Pitanje je, kaže, je li to pametno i odgovorno prema djeci koja će se na takav način rađati, to više što su velike obitelji najčešće upitnog socijalnog stanja. Osim toga, što će se dogoditi ako se ljudi temeljem ovakvih poticaja odluče povećati obitelj a mi za koju godinu ukinemo zakon, pita zastupnik.

Predložio je, među ostalim, da se razmotri mogućnost uvođenja poreza na samce te oporezivanja obitelji s jednim djetetom, kao što se to prakticira u nekim drugim zemljama. Iz tih izvora alimentirala bi se sredstva za poticanje pronatalitetne politike.

Nije istina da se roditeljstvo ne stimulira i administrativnim metodama, kaže **dr. Jure Burić**. Ne slaže se ni s tvrdnjom prethodnika da su

Broj djece ne rješava se administrativnim mjerama.

većina brojnih obitelji socijalni problemi. Napomenuo je, također, da mnogi poznati i priznati Hrvati potječu iz velikih obitelji (kako bi izgledala hrvatska povijest da se tih ljudi danas odrekne).

Nakon što je predsjednica Doma, dr. Katica Ivanišević, zaključila raspravu zastupnici su većinom glasova (24 "za", 9 protiv i 4 suzdržana) podržali Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja. Primjedbe, prijedlozi i mišljenja iz rasprave upućeni su predlagatelju radi izrade Konačnog prijedloga zakona.

Nakon uvodnog izlaganja Jadranke Kosor, **Dubravka Šuica** izvijestila je zastupnike o stajalištima Odbora za obitelj, mladež i šport. Potom se javio za riječ **dr. Tibor Santo (zastupnik pripadnika mađarske nacionalne manjine)** da bi ispravio netočne navode predlagateljice. Izjavio je da se, u osnovi, slaže s tim da populaciona politika prije ili kasnije mora doći na dnevni red ali ne zbog toga što se rađa manje dječaka nego djevojčica. Naime, statistički podaci pokazuju da je tako oduvijek, ali budući da su muškarci podložniji umiranju i stradavanju, u kasnijoj dobi taj se odnos izniveli. Kako reče, ne stoji ni tvrdnja gospode Kosor da je planiranje obitelji socijalistička izmišljotina jer je i prema definicijama svjetske zdravstvene organizacije i UN-a cilj populacione politike rađanje željenog djeteta, što podrazumijeva i odgovorno stupanje u brak i rađanje djece. Populaciona politika je ipak nešto više od reprodukcije, napominje zastupnik. **Jadranka Kosor** je pojasnila da nije izrekla spomenutu ocjenu, nego da jednu formulaciju iz mišljenja Vlade smatra pomalo socijalističkom.

Nakon toga je **Darinka Orel** upozнала zastupnike sa stavovima Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, a potom su dobili riječ predstavnici klubova zastupnika.

Vlada trebala predložiti konkretne mjere

Gordana Sobol napomenula je da Klub zastupnika SDP-a ne podržava donošenje ovog zakona, iako se slaže s ocjenom stanja iznesenom u

obrazloženju, odnosno s konstatacijom da je Hrvatska suočena sa zabrinjavajućim trendom depopulacije, osobito nakon 1990. godine. Naime, proces tranzicije, ratna stradanja te eksperiment privatizacije proveden u tom razdoblju doveo je do općeg osiromašenja građana Hrvatske. Ne može se reći da se u tom razdoblju nisu nastojale poduzimati mjere radi demografske obnove (Nacionalni program donesen je još 1996. godine) ali sve nakon toga se uglavnom svodilo na propagandne poruke koje nisu mogle imati većih efekata. Po mišljenju njenih stra-

Populacijska politika ipak je nešto više od reprodukcije.

načkih kolega odgovorno roditeljstvo podrazumijeva puno više od same ljubavi ili želje za većim brojem djece. Zato, prije svega, treba imati potrebne uvjete, koji se mogu ostvariti poticanjem zapošljavanja, te stabilnom gospodarskom i socijalnom situacijom, odnosno mjerama za poboljšanje životnog standarda građana.

Budući da u Državnom proračunu nisu predviđena sredstva za provedbu ovog zakona (iako bi se odnosio na relativno manji broj obitelji zasigurno će trebati osigurati veći iznos od planiranog) esdepeovci ne podržavaju njegovo donošenje. Umjesto toga, sugeriraju da se pričekaju rezultati popisa stanovništva i da na temelju toga Vlada predloži konkretne mjere. Očekuju, naime, da u što kraćem roku adekvatnije i pravednije uredi cijeli sustav različitih socijalnih prava, osobito onih koja se odnose na tzv. obiteljska davanja (nadaju se da će sve započete i planirane reforme mirovinskog, zdravstvenog i poreznog sustava ići ka tom cilju).

U što kraćem roku adekvatnije i pravednije urediti cijeli sustav različitih socijalnih prava, osobito onih koja se odnose na tzv. obiteljska davanja.

Nema novaca za financiranje novih prava

Predlagateljica ispravno konstatira da treba stvoriti uvjete za rađanje najmanje dvoje djece u obitelji kako bi

se osigurala barem čista reprodukcija stanovništva, primijetila je **Ljubica Lalić**, govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a. Međutim, ovaj zakonski prijedlog nije u toj funkciji, budući da se njime regulira status roditelja odgajatelja u obiteljima s četvero i više djece. Po mišljenju njenih stranačkih kolega Republika Hrvatska trenutno nije u mogućnosti svojim gospodarskim potencijalom isfinancirati prava koja bi, temeljem ovog zakona, stekli roditelji odgajatelji u obiteljima s četvero i više djece (novčana naknada u visini prosječne plaće, plus mirovinsko i zdravstveno osiguranje, pravo na prekvalifikaciju, itd.). To znači da ne bi bila postignuta osnovna svrha ovog zakona - poticanje nataliteta. Osim toga, ostaje otvoreno pitanje bi li se njegovim donošenjem stvorili uvjeti barem za čistu reprodukciju, odnosno kako bi se to odrazilo na obitelji s manje od četvero djece te na brojne nezaposlene, od kojih je većina mlađa od 30 godina, i na one koji će uskoro postati radno sposobni ali bez mogućnosti zapošljavanja. Po riječima zastupnice haesesovci se zalažu za stvaranje takvih uvjeta življenja koji će omogućiti da u svakoj obitelji djeca, neovisno o njihovoj broju, odrastaju u ozračju sreće, ljubavi i razumijevanja, ali pritom žele biti realni i odgovorni prema biračima. Svjesni trenutnih gospodarskih mogućnosti zadovoljni su što kategorija roditelja odgajatelja nije nestala iz zakonske regulative (npr. zadržana je u Zakonu o radu) ali ne mogu podržati donošenje zakona koji se neće moći primijeniti u praksi.

Voditi računa i o samohranim roditeljima

Darinka Orel informirala je kolege da Klub zastupnika HSL-a iz tih razloga ne podupiru predloženi zakon, već mišljenje Vlade. Haesesovci podsjećaju da zbog nedostatka sredstava nije zaživio ni ranije utvrđen institut majke odgajateljice pa je, dakako, upitno i proširenje tog prava na drugog roditelja. Osim toga, u slučaju usvajanja ovog zakona roditelji s manjim brojem djece ne bi imali općedruštveni status roditelja odgajatelja (možda se ovdje potencira ona stara teza o tome kako je jedino majka s troje djece prava Hrvatica). Haesesovci upozoravaju da treba voditi brigu i o statusu samohranih roditelja (prema popisu iz 1991.

godine u Hrvatskoj ih ima oko 170 tisuća). Smatraju da u prvom redu treba poticati mlade roditelje da se, za početak, odluče barem za jedno, a kasnije i za drugo dijete, ali im prethodno treba osigurati zaposlenje i rješenje stambenog pitanja.

Hrvatska trenutno nije u mogućnosti svojim gospodarskim potencijalom isfinancirati prava koja bi, temeljem ovog zakona, stekli roditelji odgajatelji.

To je itekako važno ima li se u vidu da je, prema neslužbenim podacima, u proteklih 10 godina iz Hrvatske otišlo u svijet 140 tisuća mladih ljudi.

Jadranka Kosor negirala je tvrdnju da promiče tezu da je majka koja ima troje djece prava Hrvatica. Ja sam zadnja koja bi promicala takvu tezu jer sam, kao što znate, majka jednog djeteta ("unatoč tome smatram se dobrom Hrvaticom"), izjavila je. Predbacila je prethodnici da ne poznaje dovoljno odredbe članka 63. Zakona o radu (po toj bi logici i Vlada promicala spomenutu tezu) te napomenula da joj nije ni na kraj pameti da u ovom zakonskom prijedlogu zaobiđe samohrane majke i očeve. **Darinka Orel** je rekla da, spominjući tu staru tezu, nije aludirala na predlagateljicu.

Demografska obnova zahtijeva hitno djelovanje

Dubravka Šuica, glasnogovornica Kluba zastupnika HDZ-a, rekla je da je ova rasprava i atmosfera u sabornici podsjećaju na onu o porodiljnim naknadama (izgleda da je i ova tema rezervirana gotovo isključivo za žene). Napomenula je da se njeni stranački kolege slažu s mišljenjem Vlade da stimuliranje nataliteta samo kroz priznavanje prava (npr. porodne naknade, dječji doplatok, status roditelja-odgajatelja) neće dovesti do bitnog poboljšanja, ali su uvjereni da bi predloženi institut ipak pozitivno utjecao na porast stanovništva, samo treba pronaći sredstva za njegovu primjenu. Apelirala je na zastupnike da prihvate predloženi zakon u prvom čitanju, jer će to ipak biti pomak u rješavanju problema depopulacije. Nema sumnje da bi taj problem

trebalo integralno riješiti, ali pitanje demografske obnove zahtijeva hitno djelovanje, naglasila je.

Nema smisla stimulirati siromaštvo

Protiv donošenja ovog zakona bila je i **Ingrid Antičević - Marinović (SDP)**. Prigovorila je predlagateljici da je iz točnih podataka u ocjeni stanja izvela pogrešan zaključak. Točno je, kaže, da nas je svakim danom sve manje i da starimo kao nacija, ali nitko ne brani da se djeca rođena u dijaspori upisuju u naše matične knjige, što se do 90-te godine prakticiralo. Zasmatalo ju je, međutim, što predlagateljica govori o dvoje djece po ženi u reproduktivskom razdoblju kao o čistoj reprodukciji. Ako se već pozivate na ustavnu kategoriju jednakosti spolova, a ponekad je i sama nauka diskriminatorna u odnosu prema ženi, moguće je da ste i navedene znanstvene podatke crpili iz takve seksističke nauke, spočitnula je Jadranki Kosor.

Poticati mlade obitelji da se, za početak, odluče barem za jedno dijete, ali im prethodno treba osigurati zaposlenje i rješenje stambenog pitanja.

Po njenom mišljenju predloženim zakonom neće se postići svrha a posljedice njegova donošenja mogu biti kobne. Naime, poticati rađanje četvrtog djeteta u obitelji koja nema prihoda znači stimulirati siromaštvo. Osim toga, prema Poslovniku Zastupnički dom ne može odlučivati o prijedlogu zakona kojim se stvaraju

materijalne obveze prije nego li utvrdi, na temelju izvješća Odbora za financije i Državni proračun, da se mogu osigurati potrebna sredstva.

Predloženi propis nekonzistentan

Po ocjeni zastupnice cijeli taj propis je nekonzistentan, u suprotnosti s drugim zakonima a i pojedine odredbe međusobno kolidiraju. Primjerice, članak 1. je u suprotnosti sa samom biti ovog zakona koji nosi naziv zakon o statusu roditelja odgajatelja (trebalo je navesti da taj status mogu ostvariti i majka i otac a ne majka ili otac). Po njenom mišljenju prebivalište djece ne bi trebalo biti uvjet za stjecanje tog statusa. Nadalje, članak 2. je posve u suprotnosti s Obiteljskim zakonom u kojem stoji da su roditelji dužni uzdržavati svoju djecu. Upozorila je i na to da bi primjenom članka 3. bili oštećeni roditelji koji su u radnom odnosu, odnosno koji žive od nesamostalnog rada. Njime se, naime, predviđa da prava iz statusa roditelja odgajatelja može ostvariti osoba koja nije zaposlena ili koja, po osnovi samostalnog rada i s njime izjednačenih oblika rada, ostvaruje dohodak (prihode) manji od prosječne mjesečne plaće. Pitanje je, kaže, i gdje bi se majka koja izrodi četvero djece u kasnijoj dobi mogla zaposliti i to još s pravom prvenstva.

Na kraju je ponovila da u potpunosti podržava mišljenje Vlade te

Predloženim zakonom neće se postići svrha a posljedice njegova donošenja mogu biti kobne.

podsjetila na riječi Svetog oca o odgovornom roditeljstvu i sretnoj djeci u obitelji, ali u kojoj i otac i majka rade.

Bogatstvo se ne mjeri samo novcem

Bogatstvo i siromaštvo ne mjere se samo novcem, nego prije svega ljubavlju i odnosom prema djeci, primijetio je **Luka Rojić (HSS)**. U prilog tome podsjetio je na činjenicu da su mnogi ljudi rođeni u brojnim obiteljima postigli puno više u životu nego oni koji su živjeli u izobilju.

U završnoj riječi **Jadranka Kosor** je pojasnila da su podaci navedeni u obrazloženju Prijedloga zakona preuzeti iz opsežnog istraživanja koje je, u suradnji s kolegama, provela dr. Lada Magdić (podupro ih je i prof. dr. Asim Kurjak). Kako reče, nije predvidjela a status roditelja odgajatelja mogu ostvariti i otac i majka jer smatra da bi to bilo preskupo za državu.

U nastavku je konstatirala da iz rasprave proizlazi da zastupnici podupiru duh ovog zakona, ali da neće glasovati za nj. Stoga se opravdano postavlja pitanje do kada će odredbe članka 63. Zakona o radu kojim je predviđeno da će se status roditelja odgajatelja regulirati posebnim zakonom, ostati mrtvo slovo na papiru. Izlaganje je završila napomenom da stvaranjem uvjeta za rađanje više djece u obitelji nikako ne potičemo siromaštvo, već ljubav.

Nakon ove rasprave uslijedilo je glasovanje. Ishod - većinom glasova nazočnih zastupnika (84 glasa "za", 36 "protiv" i 5 suzdržanih) Zastupnički dom odbio je Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja.

M.Ko.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O ZABRANI I TRENUTNIM DJELOVANJIMA ZA UKIDANJE NAJGORIH OBLIKA Dječjeg RADA

Županijski je dom u hitnom postupku bez rasprave jednoglasno podržao donošenje ovog zakona, predlagateljica

Vlade Republike Hrvatske. Njime se potvrđuje Konvencija koja se odnosi na sve osobe mlade od 18 godina i poziva na trenutne i učinkovite mjere koje će osigurati zabranu i ukidanje najgorih oblika dječjeg rada kao pitanje nužnosti.

Konvencija, koju je usvojila Međunarodna organizacija rada 1999. godine, primjenjuje se već u više od 50 zemalja svijeta, uključujući SAD i 12 zemalja EU i Hrvatska time upotpunjuje

regulativu na području zaštite djece i dječjeg prava, rekao je u Županijskom domu u kraćem uvodnom obrazloženju pomoćnik ministra za socijalnu skrb dr. Nino Žganeć.

Podršku donošenju ovog zakona dali su nadležni odbori Županijskog doma: Odbor za zakonodavstvo te Odbor za nacionalnu sigurnost i vanjsku politiku.

D.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O ARBITRAŽI; PRIJEDLOG ZAKONA O DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU

Više povjerenja u hrvatski pravosudni sustav

S obzirom na to da je Županijski dom proveo zajedničku raspravu o navedenim zakonima, njihov prikaz i mišljenja radnih tijela te raspravu i u Zastupničkom domu objedinili smo kao jednu tematsku jedinicu. Uz pozitivno mišljenje i podržavanje Županijskog, Zastupnički dom je većinom glasova odlučio da predloženi zakoni idu u drugo čitanje. Oba zakonska prijedloga idu za tim da se riješe nagomilani problemi s kojima se susreću hrvatska pravosudna tijela, a predlagatelj je Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOZIMA ZAKONA

O ARBITRAŽI, TE...

U prikazivanju Zakona poslužili smo se uvodnim izlaganjem zamjenika ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ranka Marijana**.

Zakonom bi se normirala sva relevantna pitanja arbitražnog prava koja su do sada uređena s nekoliko zakona, a ukinule bi se odredbe o parničnom postupku koji se odnosi na arbitražu. Definirala bi se arbitražu, ugovor o arbitraži, arbitražni postupak, pravorijek i završetak postupka, pravni lijek protiv pravorijeka, priznanje i ovrha pravorijeka, sudski postupak, postupak priznanja ovrhe pravorijeka te prijelazne i završne odredbe.

Arbitražni sudovi su nedržavna pravosudna tijela ili mediji koji su ovlašteni za suđenje u imovinsko pravnim sporovima temeljem zakona i suglasja stranaka. Uloga države i pravosudnih tijela svodi se na pružanje samoupravne podrške tim tvorevinama te garantiranje pravne snage pravomoćnih sudskih presuda. O volji stranaka ne ovisi samo ovlaštenje arbitra da sudi, nego i tema suđenja te činjenična, normativna i procesna građa.

Takav sustav suđenja dosta je raširen u svijetu, a poglavito u Europi

te predlagatelj u uvođenju takvog sustava vidi mogućnost lakšeg dolaska stranog kapitala u Republiku Hrvatsku. Arbitražni sudovi bi ubrzali rješenje cijelog niza sporova i problema te bi vlasnik kapitala na taj način bio sigurniji u svoje investicije.

...O DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU

Zamjenik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ranko Marijan** upoznao je zastupnike i s odredbama predloženog Zakona o državnom odvjetništvu te smo se i tim izlaganjem poslužili u prikazu Zakona.

Zakonom se uređuje ustrojstvo, rad, nadležnost i ovlasti državnih odvjetništava, unutarnje ustrojstvo državnih odvjetništava, imenovanje i prestanak dužnosti državnih odvjetnika i njihovih zamjenika, dužnosti i prava državnih odvjetnika, stegovna odgovornost zamjenika državnih odvjetnika, državno odvjetnička i pravosudna uprava, kolegij državnih odvjetništava, Državnoodvjetničko vijeće, državnoodvjetnički službenici i namještenici, čuvanje službene tajne, sredstva za rad državnih odvjetništava, preuzimanje državnih dužnosnika, službenika i namještenika te imovine državnih pravobranitelja.

Osnova uređenja nove nadležnosti Državnog odvjetništva je štititi imovinu Republike Hrvatske te temeljem punomoći imovinu jedinica lokalne samouprave i područne samouprave. Pri tome općinska, državna odvjetništva postupaju pred općinskim sudom, županijska državna odvjetništva pred županijskim sudom, a Državno odvjetništvo Republike Hrvatske u postupcima pred Vrhovnim, Ustavnim i Upravnim sudom Republike Hrvatske. Temeljem posebne punomoći nadležna državna odvjetništva zastupaju u građanskim i upravnim predmetima pravne osobe u vlasništvu ili pretežitom vlasništvu RH te jedinice lokalne uprave i samouprave kada je to s obzirom na

predmet postupka opravdano. Nadležna tijela RH su obvezna prije zaključenja pravnog posla pribaviti mišljenje Državnog odvjetništva o pravnoj valjanosti tog posla kojim se stavljaju u promet nekretnine u njihovu vlasništvu. S druge strane Državno odvjetništvo je dužno dati pravno mišljenje o svim pitanjima koja se odnose na imovinsko-pravne poslove i zaštitu imovine prirodnih bogatstava, nekretnina, stvari i prava od interesa za Republiku Hrvatsku.

U postupcima koji se vode pred međunarodnim ili stranim sudovima glavni državni odvjetnik može pod određenim uvjetima ovlastiti odgovarajućeg stranog stručnjaka da zastupa ili suzastupa Državno odvjetništvo u postupku ali uz prethodno mišljenje Odbora Zastupničkog doma za pravosuđe.

Županijskog i općinskog državnog odvjetnika imenuje iz redova zamjenika državnog odvjetnika glavni državni odvjetnik uz prethodno pribavljeno pozitivno mišljenje ministra nadležnog za poslove pravosuđa te mišljenja odgovarajućeg kolegija Državnog odvjetništva na vrijeme od četiri godine.

Odluku o razrješenju, u slučajevima predviđenim zakonom, za glavnog državnog odvjetnika donosi Zastupnički dom, a za županijskog i općinskog državnog odvjetnika glavni državni odvjetnik.

RADNA TIJELA

O arbitraži

Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo nije raspravio o predloženom Zakonu zbog neprisutnosti predstavnika predlagatelja na sjednici Odbora.

Odbori ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo i za pravosuđe podržali su prihvaćanje Prijedloga zakona o arbitraži.

Odbor za zakonodavstvo iznio je i niz primjedaba. Smatra da bi izričaj

cijelog zakona trebalo urediti kako bi bilo razvidno da se radi o propisu kojim se uređuje arbitraža u bilo kojem sporu s građanskopravnim ili trgovačkim obilježjima stranaka. Trebalo bi preispitati i odredbe u odnosu na pokušaj dostave pripćenja jer bi, prema predloženom rješenju, moglo doći do provedbe postupka a da stranki nije poznato da je određeni akt uopće i donijet. Valjalo bi odrediti i dosljedno u cijelom tekstu rabiti isti pojam "sporazum" ako se radi o sporazumijevanju odnosno ugovoru. Drže kako je nužno preispitati mogu li dužnosti arbitra obnašati i suci Ustavnog suda, a upitno je i prisilno provođenje privremene mjere koju je izrekao arbitražni sud, od nadležnog suda, po zahtjevu jedne stranke. Predložili su potom doradu odredbe o mjestu arbitraže, jer bi prema predloženom arbitražni sud mogao odrediti da mjesto arbitraže bude i u inozemstvu. Upitne su i odredbe glede zahtjeva za priznanje, budući da do sada postoje rješenja prema kojima odluka arbitražnog suda ima snagu izvršne isprave. Na kraju su članovi Odbora zaključili da je, uz izneseno, potrebno tekst cijelog zakona nomotehnički doraditi.

Primjedbe na Zakon iznio je i Odbor za pravosuđe. Iskazali su rezerve u svezi s odredbama koje reguliraju pitanje tužbe za poništenje pravorijeka i nadležnosti redovnih sudova kao i postupka u takvom slučaju u odnosu na dosadašnja zakonska rješenja s obzirom na učinkovitost i brzinu postupka. Destimulirajući bi mogli biti instituti priznanja i ovrhe domaćih pravorijeka i nužnosti obraćanja sudu da pravorijek provjeri te dopusti ovrhu. Isto tako, pravorijek iz arbitražnog postupka predstavlja negativnu procesnu pretpostavku što se ne smatra dobrim rješenjem u slučaju da nadležni sud ne prizna i ne odredi ovrhu pravorijeka. Također je nužno sagledati posljedice ukidanja nekih odredbi Zakona o parničnom postupku.

O Državnom odvjetništvu

Odbori ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo te za pravosuđe, izbor, imenovanja i upravne poslove predložili su da Dom podrži prihvaćanje predloženih zakonskih rješenja.

Odbori ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo te za pravosuđe

smatraju da bi i ovaj Prijedlog zakona trebao biti prihvaćen, međutim, nisu njime u potpunosti zadovoljni.

Odbor za zakonodavstvo smatra da bi trebalo preispitati odredbe o utvrđivanju nadležnosti i ovlasti u odnosu na prijedlog da se ne odnose na postupanje u drugom stupnju. Predložili su da državno odvjetništvo poduzima samo radnje iz svoje nadležnosti, a posebno upitnim su nazvali poduzimanje svih radnji pred Ustavnim sudom. Drže kako bi trebalo utvrditi obvezu Glavnom državnom odvjetniku da u određenom slučaju ovlasti za postupanje odgovarajućeg stranog stručnjaka. Mišljenja su da odgodu ili prekid ovrhe može odrediti samo sud te je neprihvatljivo obvezati sud da dostavlja na uvid pravomoćno dovršeni spis na traženje Državnog odvjetništva. Predložili su potom da se utvrdi obveza državnog odvjetnika da napatuk koji ne izvršava svoju ulogu dađe na rješavanje drugom zamjeniku državnog odvjetnika ili drugom nižem državnom odvjetniku. Također je nužno odrediti koji su predmeti od posebnog državnog interesa i značenja. Zadnje na što je Odbor ukazao je utvrđivanje rješenja za koja je nadležan Zakon o sudovima.

Odbor za pravosuđe je izrazio mišljenje da Zakon mora odgovoriti propitivanju o pravednosti i praksi odredbi o preuzimanju nadležnosti te dužnosnika i djelatnika dosadašnjeg državnog pravobranitelja kako bi se izbjeglo puko mehaničko pripajanje koje ne bi vodilo računa o osposobljenosti djelatnika jedne i druge institucije za bitno različite poslove i nadležnosti koje se sada ujedinjuju u jednom pravosudnom tijelu. Zatraženo je i preispitivanje rješenja vezana uz podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti koja bi u praksi mogla dovesti do situacije da se državni odvjetnik koji je izgubio parnicu i nema prava na reviziju nađe u situaciji da mu se protustranka obrati s prijedlogom za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Konkretna primjedba odnosile su se na uređenje naziva Općinsko državno i Županijsko državno odvjetništvo, budući da općine i županije nisu države. Nužno je izbjeći i imperativni oblik "mora potvrditi" te ga zamijeniti izričajem koji neće anticipirati odluku ovlaštenog tijela. Nužno je predvidjeti mogućnost da se u pojedinom državnom odvjetništvu mogu imenovati najmanje dva ili više zamjenika državnog odvjetnika. Smatra također,

kako je potrebno precizirati da Glavni državni odvjetnik mora ovlastiti odgovarajućeg stranog stručnjaka prilikom zastupanja na međunarodnim ili stranim sudovima. Zamjereno je i što nije navedeno kako će postupiti zamjenik državnog odvjetnika ili državni odvjetnik nižeg državnog odvjetništva ako obvezni napatuk ocijeni protuzakonitim, a državni odvjetnik višeg ranga ga nije oslobodio od daljnjeg postupanja u tom predmetu. Odbor smatra kako je potrebno definirati da više Državno odvjetništvo stavlja nižem primjedbe na nedostatke koje je uočilo prigodom odlučivanja o pravnom lijeku ili na drugi način. Ukazano je i na pitanje imenovanja, uvjeta i kriterija kao i kruga osoba iz kojeg se mogu imenovati pojedini državnoodvjetnički dužnosnici vezano uz rješenja iz Zakona o sudovima.

RASPRAVA

Općine nisu u stanju plaćati državno pravobraniteljstvo

Budući da je Županijski dom objedinio rasprave o predloženim zakonima, uvodno je **Ranko Marijan**, zamjenik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, iznio glavne značajke oba zakona.

Ivan Brleković (HDZ) se u ime Kluba zastupnika HDZ-a osvrnuo na buduće ovlasti i nadležnosti Državnog odvjetništva glede zastupanja imovinskih prava i interesa jedinica lokalne samouprave. Tvrdi da je jedna od najvećih manjkavosti dosadašnjeg Zakona o javnom pravobraniteljstvu upravo bila odredba da Državno

Materijali koji su pred nama govore o jednom doista modernom pristupu koji će pridonijeti rasterećenju poslova pojedinih državnih tijela kako bi se svrhovitije, učinkovitije i ekonomičnije rješavali pravni problemi.

pravobraniteljstvo zastupa državu i županije, a općine i gradove samo putem punomoći. Općine su skromnih proračuna i nisu u stanju plaćati odvjetnike ili državno pravobraniteljstvo, zaključuje zastupnik. Zamolio je da predlagatelj o tome razmisli jer, kaže, mora postojati jedna kompetentna institucija koja će štiti imovinska prava i interese jedinica lokalne samouprave.

Materijali koji su pred nama govore o jednom doista modernom pristupu koji će pridonijeti rasterećenju poslova pojedinih državnih tijela kako bi se svrhovitije, učinkovitije i ekonomičnije rješavali pravni problemi, rekao je **Kruno Peronja (HDZ)**. Izrazio je zabrinutost prijedlogom odredbe koja se odnosi na službenike Državnog pravobraniteljstva s deset i više godina radnog staža, te pita hoće li oni zaista ostati bez posla? Smatra da bi odvjetnici trebali imati mogućnost zastupanja općina, gradova i županija te da za to budu plaćeni po definiranim tarifama pa i niže po dogovoru. Time bi se, kaže, postigla brzina rješavanja predmeta, budući da se moderno sudstvo ustvari sastoji od nagodbi.

Srećko Kljunak (HSS) ukazao je na dio Prijedloga zakona o državnom odvjetništvu koji govori o prestanku dužnosti državnih odvjetnika. Upitao je, smatra li se zlorabom položaja, ako netko od visokih državnih dužnosnika sudaca dobije kredit od banke na povlaštenu način, npr. dobivanje određene svote novaca bez pologa? Ukoliko je to zloraba položaja, može li on, ukoliko mu se to dokaže, ostati na svojoj dužnosti, pita dalje zastupnik. Tvrdi kako takvih slučajeva ima, a Udruga sudaca o njima šuti. Međutim, kaže, da ukoliko bi se uveo red u sudstvu, značilo bi to da će mnogi suci morati napustiti svoje položaje i Hrvatska bi imala pomanjkanje kadra za te vrste poslova.

Zlatko Komadina (SDP) je mišljenja da bi u Zakon o arbitraži trebalo ugraditi obvezu da su tvrtke kod ugovaranja poslova dužne i obvezne ugovoriti arbitražu. Arbitraža bi, kaže, trebala biti obveza ugovaranja te kraća i jeftinija od sudskih sporova, kako bi se njome rješavao dio sporova. Što se tiče nagodbe u sporu, zastupnik kaže, da bi zakon morao definirati da se ona može izvršiti samo prije pokretanja sudskog spora. Smatra

kako je nelogično da strane koje se spore plaćaju sud i advokate, a da cijeli slučaj na kraju završi nagodbom. Također drži da bi u javnom bilježništvu trebalo uvesti konkurenciju. Ne vidi razloga zašto javnobilježničku praksu ne bi mogao obavljati svatko tko za to ispunjava uvjete. Na taj način izbjeglo bi se stvaranje jedne povlaštene kategorije pravnika i njihovog monopola.

Mr. Miroslav Rožić (HSP) se nadovezao na izlaganje gospodina Kljunka koji je spomenuo korupciju u sudstvu zbog koje nitko ne odgovara. Ako u Hrvatskoj sude korumpirani suci, onda mi zapravo nemamo državu, ne pravnu, nego nikakvu - drži zastupnik. Osvrnuo se na slučaj impeachmenta predsjednika SAD-a Clintona, koji je odgovarao samo zato jer je lagao, konstatiravši kako za laž državni odvjetnik ne osjeća posljedice što izaziva veliku nesigurnost.

Nakon rasprave za riječ se javio **Ranko Marijan**, zamjenik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. Rekao je kako je rasprava bila više sadržajna, a da bi on bio zadovoljniji konkretnim prijedlozima i primjedbama o arbitraži i Državnom odvjetništvu. Odgovorio je potom na neke iznesene dvojbe. Naglasio je kako Republika Hrvatska ima manjak administrativnog osoblja u sudovima, Državnom odvjetništvu i pravobraniteljstvu te da nema razloga za bojazan da će zbog restrikcija ljudi izgubiti posao. Osvrnuo se i na arbitražu te rekao da je to trend u svijetu, smisao kojeg je rasterećenje sudova. Istaknuo je i izneseni stav o korupciji u pravosuđu te konstatirao kako takvim konstatacijama štetimo sami sebi. Tvrdi kako najveći broj pravosudnih dužnosnika izuzetno časno i odgovorno obavlja svoju složenu dužnost. Vrlo pogubno za naše društvo može biti ukoliko nećemo čuvati dignitet našeg pravosuđa, zaključio je zamjenik ministra. Na kraju izlaganja osvrnuo se i na primjedu kako državni odvjetnici ne rješavaju sporove jedinica lokalne samouprave, te rekao kako bi se to pitanje moglo riješiti Zakonom o lokalnoj upravi i samoupravi.

Županijski dom je većinom glasova podržao prihvaćanje Prijedloga zakona o Državnom odvjetništvu i Prijedloga zakona o arbitraži.

O ARBITRAŽI

Uvodno izlaganje zamjenika ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ranka Marijana** o Prijedlogu zakona o arbitraži iskoristili smo kako bismo ga prikazali.

Ovo je zaista jedan dobar zakonski prijedlog

Klub zastupnika HDZ-a pozdravlja što se napokon ostvaruje ideja o jednom sveobuhvatnom hrvatskom zakonu o arbitraži, rekla je u ime Kluba **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)**. Vjeruje kako će taj Zakon postići sigurno objedinjavanje i osuvremenjivanje arbitrnog prava u Hrvatskoj te veću preglednost normi koje stoje na raspolaganju možebitnim zainteresiranim korisnicima arbitraže. Nada se kako će se Zakonom također postići intenzivnije korištenje arbitraže kod nas čime će se znatnije rasteretiti hrvatski sudovi, a na međunarodnom planu postići će se veće povjerenje u hrvatsko arbitražno pravo. Kaže, da uz podržavanje predloženih zakonskih rješenja koja su uglavnom dobro postavljena i sintetiziraju već uhodana pravna rješenja u našem arbitrnom pravu, Klub misli da se neke stvari mogu poboljšati. Ukazala je na članak 3. koji govori o tome da stranke mogu ugovoriti arbitražu za rješavanje sporova o pravima kojima mogu slobodno raspolagati, te pita je li namjera predlagatelja bila omogućiti strankama da ugovorom o arbitraži isključe primjenu tzv. međunarodne nadležnosti hrvatskih sudova koja postoji prema nekim posebnim zakonima. Ukazala je dalje na odredbu koja predviđa mogućnost da Arbitražni sud izrekne bilo koju privremenu mjeru koju smatra potrebnom s obzirom na predmet spora. Smatra kako je mogućnost izricanja privremenih mjera vrlo osjetljivo pravno i političko pitanje te predlaže da se o navedenoj odredbi promisli napose s obzirom na odredbu članka 44. ovog zakonskog prijedloga

u kojem se daje pravo svakoj stranci arbitraže da se prije ili tijekom trajanja arbitražnog postupka obrati sudu zbog određivanja privremenih mjera osiguranja tražbine. Slijedeće za što smatra da je vrijedno promišljanja je ovrha domaćeg arbitražnog pravorijeka, što znači da će od sada domaći arbitražni pravorijeci biti podvrgnuti gotovo sličnom postupku priznanja kao inozemni. Ovakvo rješenje slabi pravnu snagu arbitražnog pravorijeka ili odluke, a time onda naravno i samu ulogu arbitražnog sudišta kao načina rješenja među strankama, kaže zastupnica. Na kraju izlaganja je zaključila da se radi o zaista jednom dobrom zakonskom prijedlogu kojeg će Klub zastupnika HDZ-a podržati.

Zakon svakako treba podržati

Klub zastupnika HSLŠ-a predloženi zakon drži vrlo dobrim i svakako ga treba podržati, rekao je u ime Kluba Mario Kovač (HSLŠ). Smatra da će se njegovim donošenjem hrvatsko arbitražno pravo regulirati jednim preglednim aktom te uskladiti s najvažnijim međunarodnim arbitražnim instrumentima. Zakon bi sigurno mogao pripomoći u rasterećenju preopterećenog pravosuđa koje "stenje" pod cca milijun neriješenih slučajeva, konstatira zastupnik te dodaje kako je to "kost u grlu" za hrvatske ambicije privlačenja stranog kapitala. Mišljenja je da se glavni problem u primjeni ovog

Donošenjem Zakona o arbitraži hrvatsko arbitražno pravo regulirat će se jednim preglednim aktom te uskladiti s najvažnijim međunarodnim arbitražnim instrumentima.

zakona može pojaviti u sferi podnošenja tužbe za poništaj pravorijeka. Ako bi se širom otvorila vrata velikom broju ovakvih tužbi Zakon ne bi mogao ostvariti zadane ciljeve jer bi najvjerojatnije krajnji rezultat bio dodatno povećanje broja sporova pred državnim sudovima, konstatira zastupnik. Smatra također da je rok od tri mjeseca za podnošenje tužbe za poništaj pravorijeka predug. Drži kako arbitražno sudovanje nije savršeno i ima svojih negativnih

osobina koje su rezultat teškoća u pronalaženju adekvatnih arbitara u konstituiranju arbitražnog kolegija, sporog postupanja, nedovoljnog poznavanja prava, nedovoljne moralne čvrstine i nepristranosti arbitara, mogućnosti visokih honorara te opasnosti da se suđenje po kriterijima pravičnosti ne pretvori u samovolju. Zaključio je da se arbitražno pravo manifestira kao odraz određene društvene solidarnosti među protivnicima u sporu, njihove uzajamne lojalnosti i u trenucima spremnosti stranaka da prihvate rješenja koja nužno ne moraju predstavljati maksimalno ostvarenje njihovih zahtjeva.

Glavna značajka arbitražnih sudova je suđenje po načelu pravičnosti

Predlagatelju nije bilo teško izraditi ovako dobar zakon budući da arbitraža ima dugu tradiciju u Republici Hrvatskoj.

Stavove Kluba zastupnika SDP-a iznijela je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Na početku izlaganja rekla je kako je začuđuje što je HDZ odao veliko priznanje predloženom zakonu, na što ju je predsjedatelj opomenuo da se drži teme. Iznijela je dalje mišljenje kako predlagatelju nije bilo teško izraditi ovako dobar zakon budući da arbitraža ima dugu tradiciju u Republici Hrvatskoj. Istaknula je da predloženi Zakon želi ostvariti preglednost arbitražnog prava domaćim i stranim potencijalnim strankama te će predstavljati "putokaz" kako rješavati sporove koji predstavljaju klasičnu nadležnost građanskih sudova. Smatra da je karakteristika svih arbitražnih sudova suđenjem po načelu pravičnosti, a iskustva pokazuju da su se suci takvih sudova tim načelom i povodili što stranke izuzetno poštuju. Tvrdi dalje kako sporazum o arbitraži predstavlja kompromisnu točku do koje ugovorne strane dolaze odričući se domaćeg pravosuđa što potiče težnju prema solidarnosti. Navela je tada i neke primjedbe. Čini joj se da bi načelno trebalo urediti izričaj čime bi bilo jasno da se u Zakonu radi o arbitražama s građanskopravnim obilježjima. Zatim, kada se govori o

pokušaju dostave strankama pisanih priopćenja, smatra da odredba nije do kraja jasna te bi mogla onemogućiti jednoj stranci da raspravlja o postupku. Navela je i potrebu definiranja, mogu li dužnosti suca arbi-tra obnašati i suci Ustavnog suda. Klub zastupnika SDP-a podržat će predloženi Zakon jer drži da će on zasigurno odteretiti itekako opterećeno pravosuđe, naročito trgovačke sudove, čime bi se lakše privukao strani kapital u Hrvatsku, zaključila je zastupnica.

Za repliku se javila **Jadranka Kosor (HDZ)** osvrnuvši se na izjavu gđe Antičević-Marinović glede pohvala HDZ-a predloženom Zakonu. Rekla je kako ovo nije prvi ni posljednji put da najveća oporbena stranka podupire zakone koji su dobri. Nažalost, kaže, takvih je u zadnje vrijeme sve manje.

Predloženi Zakon je vrhunski stručni rad

Donošenje samostalnog Zakona o arbitraži je svakako ozbiljan i značajan pravni projekt, rekao je u ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a **dr. Boris Kandare (HSP)**. Kaže dalje, da arbitraža u svakom slučaju predstavlja jedan moderan način rješavanja građanskih te naročito trgovačkih sporova. Ukazao je potom na potrebu da predloženi Zakon ima hrvatski naziv te je predložio da glasi Zakon o izbranom sudovanju. Istaknuo je da je Klub uglavnom zadovoljan predloženim tekstom, da ga drži vrhunskim stručnim radom te nema načelnih primjedbi. Od pojedinačnih primjedbi ukazao je na odredbu da se pasivnost na zaključenje ugovora o arbitraži u prometu smatra danom suglasnošću na arbitražnu ponudu. Smatra da to uvodi u cijelu materiju posebno pravilo po kome se uobičajena šutnja smatra pristankom, što je staro pravilo i ne bi trebalo biti u prijedlogu ovog Zakona. Također, drži kako odsustvo prigovora o nadležnosti

Donošenje samostalnog Zakona o arbitraži je svakako ozbiljan i značajan pravni projekt jer arbitraža predstavlja jedan moderan način rješavanja građanskih te naročito trgovačkih sporova.

arbitražnog suda ne može nikako biti razlog za utvrđenje valjanosti ugovora o arbitraži. Tu bi valjalo istaknuti da je već sama tvrdnja o nevaljanosti ugovora o arbitraži jedan od najvažnijih razloga za poništenje arbitražnog pravorijeka, tvrdi zastupnik. Ukazao je i na nedostatak navođenja razloga za poništaj te razloga koji se priznaju za ponavljanje postupka. Zadnju primjedbu iznio je na odredbu koja utvrđuje nadležni sud za sve akte u arbitražnom i postarbitražnom postupku. Mišljenja je da svojevršno zakonsko delegiranje nadležnosti u korist zagrebačkih sudova nije opravdano te da bi za poništenje arbitražnog pravorijeka trebao biti nadležan svaki onaj sud koji bi za spor bio nadležan da ga stranke nisu isključile svojim ugovorom o arbitraži.

Zakon je izvrstan pravni projekt vrlo temeljito razrađen

I **Luka Trconić (HSS)** je u ime Kluba zastupnika HSS-a iznio pohvalu predloženom Zakonu. Kaže kako je to doista izvrstan pravni projekt koji je vrlo temeljito rađen. Složio se potom s prijedlogom da se naziv arbitražni sud mijenja u izabrani sud. Zaključio je da ova nova kvalifikacija arbitražnog prava otvara nove mogućnosti za Republiku Hrvatsku koja time prihvaća europske standarde.

Bilo je zadovoljstvo slušati ovakve pohvale, rekao je nakon rasprave zamjenik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ranko Marijan**. Ujedno je izrazio nadu da za sve više budućih zakonskih rješenja rasprava u Saboru ima ovakav tijek.

Zastupnički dom je većinom glasova (89 "za", 29 "protiv" i 7 "suzdržanih") prihvatio Prijedlog zakona o arbitraži.

PRIJEDLOG ZAKONA O DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU

Uvodno izlaganje imao je zamjenik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, a upravo njime smo se poslužili pri prikazu zakona.

Državno odvjetništvo je pod nadzorom Vlade

Klub zastupnika HDZ-a glasovat će protiv prihvaćanja Prijedloga zakona o Državnom odvjetništvu, rekao je u

Ova nova kvalifikacija arbitražnog prava otvara nove mogućnosti za Republiku Hrvatsku koja time prihvaća europske standarde.

ime Kluba **Vladimir Šeks (HDZ)**. Naglasio je kako je Državno odvjetništvo prema Ustavu samostalno i neovisno pravosudno tijelo, no, konstatira da odredbe predloženog zakona demantiraju tu tvrdnju. Kaže, kako na zahtjev ministra nadležnog za poslove pravosuđa Državno odvjetništvo mora prekinuti svako daljnje postupanje u konkretnom slučaju osim ako postoji opasnost od zastare. Ministar pravosuđa ima i odlučujući utjecaj na imenovanje županijskih i općinskih odvjetnika, ističe zastupnik dodavši kako ni jedno tijelo nije samostalno i neovisno ako na njegove čelnike odlučujuće utječe izvršna vlast. Ministar pravosuđa nadležan je i kod prijedloga za razrješenje Državnog odvjetničkog vijeća, kod zahtjeva za pokretanje postupka zbog počinjenog stegovnog djela te se uz njegovu suglasnost utvrđuje broj namještenika i službenika Državnog odvjetništva, naglašava gospodin Šeks. Zaključio je kako je cijeli niz odredbi Prijedloga zakona o Državnom odvjetništvu u proturječnosti s ustavnom odredbom da je Državno odvjetništvo samostalno i neovisno pravosudno tijelo te kada bi bio prihvaćen bilo bi nužno promijeniti Ustav i u njemu ustvrditi da je Državno odvjetništvo pod nadzorom Vlade, odnosno dotičnog ministra.

Zaista je čudno shvaćanje samostalnosti i neovisnosti državnog odvjetništva, kako je iznio gospodin Šeks, rekla je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Smatra kako je samostalnost i neovisnost Državnog odvjetništva nužna, ali, kaže, da nitko ne može biti samostalan mimo zakona. Ono što se želi postići je da Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave donosi akte koji su prijeko potrebni da Državno odvjetništvo funkcionira, zaključila je zastupnica.

Ako je Državno odvjetništvo samostalno i neovisno pravosudno tijelo onda bi donošenje navedenih akata trebalo biti u njegovom djelokrugu - odgovorio je **Vladimir Šeks**.

Ingrid Antičević-Marinović smatra da gospodin Šeks nije u pravu, jer bi bilo suvišno državnog odvjetnika opterećivati poslovima pravosudne uprave.

Donošenje ovog Zakona je nužno zbog ustavnih promjena

Mladen Godek (HSLŠ) je u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a podržao donošenje predloženog Zakona, za kojeg kaže da je nužnost, koja je uvjetovana ustavnim promjenama. Osvrnuo se tada na izlaganje gospodina Šeksa te smatra da svojim argumentima nije ukazao na suštinu stvari. Naglasio je i kako se nije protivio da državnog odvjetnika imenuje predsjednik Tuđman, ali mu ne odgovara kada državnog odvjetnika u određenoj proceduri bira Hrvatski sabor koji je najkompetentnije tijelo da napravi takav odabir. Iako Državno odvjetništvo ima svoje specifičnosti, Klub zastupnika HSLŠ-a drži kako bi

Cijeli niz odredbi Prijedloga zakona o Državnom odvjetništvu u proturječnosti je s ustavnom odredbom da je Državno odvjetništvo samostalno i neovisno pravosudno tijelo.

bilo opravdanije da županijskog i općinskog državnog odvjetnika imenuje Državno odvjetničko vijeće, ističe zastupnik. Smatra kako je glavno nezadovoljstvo pravosuđem njegova neefikasnost rada, a procedura je takva da sve počinje od Državnog odvjetništva kada su kazneni postupci u pitanju. Upravo na tom nivou je usko grlo što predstavlja bit problema koji mora biti riješen ovim Zakonom, tvrdi gospodin Godek. Mišljenja je da Državno odvjetništvo ima dva kronična problema, a to su nedostatak kadrova i materijalnih sredstava, ali je izdvajanje sredstava u tu svrhu neophodno ukoliko očekujemo da nam pravosuđe bude efikasno. Shvaća da se ta problematika ne rješava predloženim Zakonom, ali je to istaknuo kako bi

Državno odvjetništvo je usko grlo, što je bit problema koji mora biti riješen ovim Zakonom.

pridonio shvaćanju važnosti Državnog odvjetništva kao važnog elementa funkcioniranja pravne države.

Nije državnog odvjetnika predlagao i imenovao državni poglavar, nego je to prema članku 121. Ustava radilo Državno sudbeno vijeće, replicirao je **Vladimir Šeks**.

Na repliku je odgovorio **Mladen Godek (HSLŠ)** rekavši kako je imenovanje državnog odvjetnika teško prošlo bez mišljenja i utjecaja državnog poglavara koje nije navedeno u Ustavu.

Netočni navod ispravila je **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)** kazavši kako je gospodin Godek očito zaboravio da je predsjednik HSLŠ-a javno izjavljivao da će državni odvjetnik postati gospodin Ortyński, a šestorka je potom to i odlučila mimo predviđenog postupka.

Nisam zaboravio zato jer za to nikad nisam ni čuo, odgovorio je **Mladen Godek**.

Zabrinutost spajanjem državnog odvjetništva i državnog pravobranitelja

U ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a govorio je dr. **Boris Kandare (HSP)** iznijevši konkretne primjedbe na predloženi Zakon. Iskazao je zabrinutost za učinkovito postupanje, kako kaže, novog pravosudnog tijela koje je nastalo mehaničkim spajanjem državnog odvjetništva koje djeluje u kaznenom postupanju i državnog pravobranitelja koji djeluje u građanskim i trgovačkim postupcima. Smatra da je u tako formiranom Državnom odvjetništvu nužno odvojiti odjele koji se bave kaznenim od odjela koji se bave građanskim i trgovačkim pravom. To bi moglo izazvati poteškoće u radu, te zastupnik predlaže da se u Zakonu predvide odredbe kojima bi se eventualne nejasnoće riješile. Osvrnuo se tada na tri ustrojstvene vrste državnog odvjetništva, općinsko, županijsko i odvjetništvo Republike Hrvatske. Kako je Državno odvjetništvo prema Ustavu samostalno tijelo, drži kako bi ono trebalo biti jedinstveno te samo imati svoje općinske i županijske urede. Ukazao je i na nužnost promjene članka 16. koji govori o ulozi Državnog odvjetništva u svim pravnim poslovima kojima RH stječe ili otuđuje nekretnine te predlaže da se u njemu navede kako mišljenje Državnog odvjetništva

je priloženi dokumenti u zahtjevu za upis u promjene vlasništva u zemljišnoj knjizi treba biti uvjet za valjanost zaključenog posla. Nije se složio ni s člankom 27. koji daje pravo državnom odvjetniku da oslobodi od daljnjeg postupanja svog zamjenika ili nižeg državnog odvjetnika koji smatra da je provedbeni naputak za vođenje predanog mu predmeta protuzakonit. Mišljenja je da bi u takvoj situaciji trebalo odrediti arbitriranje posebnog tijela. Založio se i za to da zamjenike državnog odvjetnika bira i imenuje Državno odvjetničko vijeće na četiri godine kao i državnog odvjetnika te da zamjeniku prestaje dužnost kada i državnom odvjetniku. Na kraju izlaganja iskazao je mišljenje kako bi tri člana Državnog odvjetničkog vijeća trebalo birati iz redova zastupnika Zastupničkog doma Hrvatskog sabora, čime bi ono imalo 12 članova.

Svi se slažemo da je Državno odvjetništvo jedan od bitnih segmenata pravosuđa i ako ono nema položaj koji bi trebalo imati pravosuđe ne može biti efikasno, rekao je u ime Kluba zastupnika HSS-a **Luka Trconić (HSS)**. Konstatira da je Državno odvjetništvo prije svega pravosudno tijelo čija zadaća je kazneni progon, a sada mu se daje i ovlaštenje da poduzima pravne radnje za zaštitu imovine Republike Hrvatske. Smatra kako je bitno da se riješi pitanje određenih naziva, budući da nisu logični termini općinsko i županijsko državno odvjetništvo, jer općine i županije nisu države. Zaključio je kako će Klub zastupnika HSS-a podržati ovaj zakonski prijedlog u kojem, drži, treba još više naglasiti samostalnost i neovisnost Državnog odvjetništva.

Nisu definirana područna državna odvjetništva

Josip Leko (SDP) je u ime Kluba zastupnika SDP-a rekao kako Zakon predviđa da državni odvjetnik obavlja postupanje protiv počinitelja kaznenih djela, drugih kažnjivih radnji te poduzima pravne radnje radi zaštite

Državno odvjetništvo jedan je od bitnih segmenata pravosuđa i ako ono nema položaj koji bi trebalo imati pravosuđe ne može biti efikasno.

U Državnom odvjetništvu nužno odvojiti odjele koji se bave kaznenim od odjela koji se bave građanskim i trgovačkim pravom.

imovine. Predlaže da bi u tom dijelu trebalo ugraditi odredbu da Državno odvjetništvo štiti imovinska prava RH. Ukazao je potom na odredbu prema kojoj se Državno odvjetništvo definira kao jedinstveno pravosudno tijelo, međutim, kaže, često se spominje i područno državno odvjetništvo, koje nije definirano. Mišljenja je i da naziv općinskog i županijskog Državnog odvjetništva ne odgovara njihovu djelokrugu. Također smatra da bi se zakonom morao taksativno utvrditi djelokrug, ovlasti i nadležnosti državnog odvjetnika. Osvrnuo se i na odredbu prema kojoj Državno odvjetništvo temeljem posebne punomoći u građanskim i upravnim stvarima zastupa pravne osobe te vlasništvo i vlasnička prava Republike Hrvatske. Smatra da ovakvo rješenje nije dobro, budući da omogućuje da Državno odvjetništvo zastupajući pravne osobe u vlasništvu RH samo sebi podnosi zahtjev za pokretanje postupka zaštite zakonitosti. Kako je djelokrug Državnog odvjetništva zastupanje i u civilnim predmetima, drži da bi ta vrsta djelatnosti Državnog odvjetništva mogla postati favorizirana, što je suprotno svjetskim trendovima koji naglašavaju rješavanje takvih slučajeva arbitražom. Zaključio je kako će SDP nastojati da se sve izrečene primjedbe uvažavaju te će podržati predloženi Zakon.

Zakon treba vratiti na doradu

Ovaj zakonski prijedlog je konceptijski promašen zbog spajanja Državnog pravobraniteljstva i Državnog odvjetništva, smatra u ime Kluba zastupnika DC-a **Vesna Škare-Ožbolt**. Lošim drži i to što se Državno odvjetništvo predlaže ustrojiti kao kazneno i upravno odvjetništvo. Predlaže da se u Zakonu za te posebne poslove odrede i posebna poglavlja. Promašaj je, kaže, i to što se nadležnost propisuje isključivo kroz sudsku nadležnost. Posljedica toga će biti da 90 posto svih predmeta Državnog odvjetništva iz imovinsko-pravnih odnosa pređe u nadležnost

Državno odvjetništvo trebalo bi štiti i imovinska prava RH.

Općinskog državnog odvjetništva, te će slučajeve rješavati manje stručni ljudi, konstatira zastupnica. Drži kako bi se negativne posljedice mogle izbjeći time da se stvarna nadležnost državnih odvjetništava propiše ovisno o visini vrijednosti spora. Time bi se, kaže zastupnica, zaštitio imovinski interes Republike Hrvatske, ali i uveća broj zamjenika na razini županijskih državnih odvjetništava. Založila se i za to da se obveže jedinice lokalne samouprave da u poslovima pri kupovini ili prodaji nekretnina obvezatno moraju pribaviti pravno mišljenje na nacrtu ugovora od Općinskog državnog odvjetništva. Što se tiče održavanja kolegija Državnog odvjetništva, mišljenja je kako bi bilo dobro da na njima sudjeluju svi zamjenici državnog odvjetnika. Iznijela je tada pojedinačne i konkretne primjedbe. Smatra da bi trebalo brisati odredbu o tome da se za progon počinitelja određenih kaznenih djela zakonom mogu propisati i drugi ustrojstveni oblici te da nadležnost, ovlasti, ustrojstvo i položaj posebnih ustrojstvenih jedinica unutar državno odvjetničke organizacije utvrđuju zakonom. Drži da se i bez te odredbe posebnim zakonima mogu predvidjeti i drugi ustrojstveni oblici Državnog odvjetništva. Članak 17. stavci 2. i 3. su protuustavni i Vlada ne može davati upute za postupanje samostalnom i neovisnom pravosudnom tijelu - Državnom odvjetništvu, zaključuje gđa Škare-Ožbolt. Predložila je i da suglasnost prilikom davanja ovlaštenja stranom stručnjaku da zastupa RH u postupcima pred međunarodnim ili stranim sudom daje ministar nadležan za pravosuđe. Založila se također za smanjenje radnog iskustva potrebnog da bi netko postao zamjenik županijskog državnog odvjetnika sa 8 na 6 godina,

a za zamjenika državnog odvjetnika sa 15 na 10. Na kraju izlaganja rekla je da bi Zakon prema, mišljenju Kluba zastupnika DC-a, trebalo vratiti na doradu.

Ovaj zakonski prijedlog je konceptijski promašen zbog spajanja Državnog pravobraniteljstva i Državnog odvjetništva.

Dr. **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)** osvrnula se na spajanje Državnog odvjetništva i Državnog pravobraniteljstva. Rekla je da nema ništa protiv toga da se Državno pravobraniteljstvo ukine ili reorganizira, ali način na koji se to predlaže u ovom zakonu nije dobar. Državno odvjetništvo bi na taj način postalo preglomazno tijelo koje će biti sastavljeno od dva potpuno odvojena segmenta, drži zastupnica. Drugo na što je ukazala je zadiranje izvršne vlasti u Državno odvjetništvo. To je, kaže, evidentno u nekoliko članaka, a posebno u određivanju broja zamjenika državnih odvjetnika, pa i u utvrđivanju okvirnih mjerila za rad Državnog odvjetništva. Nedopustivim drži da je državni odvjetnik dužan, na zahtjev ministra nadležnog za poslove pravosuđa, podnijeti izvješće o pojedinim vrstama kaznenih postupaka. Takvom odredbom apsolutno se odstupa od odredbe članka 2. koji kaže da je Državno odvjetništvo samostalno i neovisno pravosudno tijelo, zaključila je gđa Mintas-Hodak.

Za repliku se javila **Ingrid Antičević-Marinović**. Smatra kako je vrlo značajno spajanje Državnog pravobraniteljstva i Državnog odvjetništva, budući da je nemoguće suditi u kaznenim stvarima, pogotovo o krivnji gdje se najviše raspravlja o jednom temeljnom i najsloženijem institutu bez poznavanja građanskog prava.

Moje mišljenje je drugačije i temelji se na činjenici da su državni odvjetnici radili na kaznenim predmetima, a materija građanskog prava na kojoj su radili državni pravobranitelji je takve prirode da je gotovo nevjerojatno kako bi državni pravobranitelji bili kvalificirani na jednak način zastupati stranke u kaznenim predmetima, odgovorila je dr. **Ljerka Mintas-Hodak**.

Nakon rasprave zamjenik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ranko Marijan** pojasnio je iznesene nejasnoće. Rekao je da nema mehaničkog spajanja Državnog odvjetništva i Državnog pravobraniteljstva, već da je intencija spajanjem njihovih poslova postići učinkovitiji rad i bržu međusobnu komunikaciju oko nekih predmeta gdje postoji interes države zbog zaštite imovine i učinkovitijeg progona počinitelja kaznenih djela. Smatra kako u Zakonu nije dovoljno naglašena osnova koja proizlazi iz Ustava, a to je samostalno i neovisno Državno odvjetništvo. Ukazao je i na odredbu da županijske i općinske državne odvjetnike imenuje ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave te drži oportunim da se to izbaci iz predloženog Zakona čime bi se isključivo državnom odvjetniku prepustio taj odabir. Kada se govori o trajnom imenovanju zamjenika državnog odvjetnika, smatra da tu treba inzistirati na profesionalnosti kandidata i njihovoj neovisnosti o šefovima s kojima su vezani samim činom postavljanja uz mogućnost promjene, kaže zamjenik ministra. Što se tiče, naziva Županijsko i Općinsko državno odvjetništvo, kaže da se slaže kako to nisu dobri termini te da će do slijedećeg čitanja Zakona biti izmijenjeni na najlogičniji mogući način.

Zastupnici su tada prešli na glasovanje te su većinom glasova (89 "za", 29 "protiv" i 7 "suzdržanih") prihvatili Prijedlog zakona o Državnom odvjetništvu.

M.S.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZBORU ČLANOVA PREDSTAVNIČKIH TIJELA JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Za lokalne izbore primjenjivat će se čisti razmjerni sustav

Zastupnici Zastupničkog doma Hrvatskog sabora većinom su glasova podržali Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, iako su zastupnici Županijskog doma o zakonskom prijedlogu uputili negativno mišljenje. U opsežnoj su raspravi iznesene mnoge primjedbe, mišljenja i prijedlozi, prije svega vezano uz izborni model, sastav biračkih odbora, institut inkompatibiliteta vijećničke dužnosti, te proporcionalnu zastupljenost nacionalnih manjina, od kojih će Vlada neke uvrstiti u Konačni prijedlog zakona.

O PRIJEDLOGU

U prikazivanju zakonskog prijedloga poslužit ćemo se uvodnim izlaganjem ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, **Stjepana Ivaniševića** pred zastupnicima Zastupničkog doma.

Ministar je kazao kako se Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne, odnosno regionalne samouprave konceptualno razlikuje od važećeg zakona, prije svega jer je predloženo da se prijeđe na čisti razmjerni sustav te da se svi članovi predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave i regionalne samouprave biraju na temelju stranačkih i neovisnih lista, razmjerno podršci birača, uz jedinstvenu prohibitivnu klauzulu od 5 posto.

U dosadašnjem mješovitom izbornom modelu 3/4 vijećnika se biralo razmjernim sustavom, a jedna četvrtina relativnom većinom.

Sa stručnog gledišta moglo bi se raspravljati o tome što se time dobiva, a što gubi, jer ima argumenata u prilog toj promjeni kao i argumenata protiv promjene. Primjerice, mješoviti izborni model omogućio bi u većoj mjeri izbor osoba, što je na lokalnim razinama više moguće nego na nivou države, a to se osigurava u prvom redu većinskim sustavom, gdje se

bira po jedan vijećnik u svakoj izbornoj jedinici, no istovremeno prijelaz na ovaj tip izbornog sustava ima i svojih prednosti u odnosu na teškoće većinskog sustava. Teškoće proizlaze iz krojenja izbornih jedinica u kojima se biraju pojedinačni vijećnici s pojedinačnim mandatom.

Jedan od najtežih problema većinskog sustava je način formiranja izbornih jedinica na način da one doista izražavaju u punoj mjeri ravnopravnost sudjelovanja biračkog tijela u izboru svojih predstavnika. Teritorijalno krojenje, "gerimandering" svake vrste moguć je kod određivanja takvih izbornih jedinica, međutim, kod razmjernog sustava bi te manipulacije bile u velikoj mjeri onemogućene, jer je čitava lokalna jedinica jedna izborna jedinica.

Osim ove konceptualne promjene u zakonu je predloženo unijeti rješenja za sve ono što je praksa označila kao poteškoće izbornog procesa.

Prihvaćeno je razlikovanje između redovnih i prijevremenih izbora i točno je određeno da se redovni izbori održavaju svake četvrte godine u jednom određenom terminu. Radi se o trećoj nedjelji u svibnju svake četvrte godine. Time bi se riješio problem mandata onih vijećnika koji su izabrani na prijevremenim izborima, ako dođe do raspuštanja lokalnog predstavničkog tijela tijekom mandata - traje li mandat tih vijećnika do kraja ili ne. Prijevremeni izbori kao kategorija jasno određuju da njihov mandat završava s redovnim izborima koji su svake četvrte godine.

Također, eliminirani su instituti nositelja liste u smislu koji je dosad važio. Liste predlažu političke stranke ili grupa građana, a onda nositelj liste, odnosno ime onoga koji s piše na glasačkom listiću je ime osobe koja je prva na toj listi navedena.

Time se izbjegava eventualno manipuliranje tom institucijom, a predlagatelj zastupa stajalište kako je ovim zakonskim prijedlogom na bolji

način riješeno pitanje prestanka mandata, odnosno inkompatibiliteta i posebno zamjenjivanja vijećnika za slučaj da je on izabran na neku dužnost koja je nespojiva s vijećničkom dužnošću.

Otvara se pitanje treba li u tom pogledu ostaviti veću slobodu za predlagača, u prvom redu političkim strankama, ili treba ići automatizmom.

Vlada predlaže da lista koju stranka predlaže i koja se verificira od izbornog povjerenstva od tog časa postaje ponuda biraču i ne bi smjela utjecati na proces zamjenjivanja vijećnika koji su na toj listi kada je lista već bila na izborima, neovisno o redosljedu koji je u njoj utvrđen. Liste su uvijek fiksne i predstavljaju osnovu za razmjerni sustav i po toj logici trebao bi omogućiti da to sljedeći s liste zamjenjuje onoga kome prestane mandat iz zakonom predviđenih okolnosti.

Uvedena je i kategorija mirovanja mandata što je isto važno za one koji eventualno obavljaju neku od izvršnih funkcija koja je inkompatibilna, uveden je jedinstveni izborni prag tako će sve liste bez obzira na to da li ih predlaže jedna, više ili nekoliko stranaka imati isti izborni prag od 5 posto. Razlikovanje tog praga za koalicijske liste imalo je uvijek za svrhu destimuliranje predizbornog koaliranja.

Diferencirani izborni prag je mogao rezultirati jedino time da se stimulira da stranke nastupe sa zajedničkim listama. Eventualno bi bila prihvatljiva norma da samo takve liste mogu biti gdje jedna stranka predlaže listu ali toliko daleko po našem sudu nije trebalo ići, liste mogu biti koalicijske, neka se tretiraju na isti način kao što su jednostranačke liste.

Glede sastava biračkih izbora nije prihvaćena formula stranačke predstavljivosti. Bila je prijedloga da se u tom pogledu ustanovi pravilo po kojem bi se birački odbori strukturirali na temelju rezultata

prethodnih izbora u odnosu na pojedine političke stranke.

Po uzoru na izborni zakon za zastupnike u Hrvatski sabor u Prijedlog zakona uključene su odredbe koje reguliraju sudjelovanje promatrača nevladinih udruga, a formulirana su i njihova prava da daju primjedbe na zapisnik o glasovanju i prebrojavanju glasova. Također, riješeno je pitanje konstituiranja predstavničkog tijela na način kako je to u Ustavu uređeno za Zastupnički dom, na način da se tijelo konstituira onog časa kada izabere svog predsjednika, kazao je ministar Ivanišević pred zastupnicima, obrazlažući najvažnije odredbe Prijedloga zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

RADNA TIJELA

Radna tijela ŽUPANIJSKOG DOMA, Odbor za zakonodavstvo i Odbor za unutarnju politiku, lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. na svojim su sjednicama raspravili Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Oba su odbora odlučila predložiti Županijskom domu da ne podrži zakonski prijedlog.

Članovi Odbora za zakonodavstvo ocijenili su da je proporcionalni sustav, koji je predložen ovim zakonskim prijedlogom, loš i nedostatan za pokrivanje teritorija općina. Ukazano je i na neprihvatljivost članka 33. stavak 3. ovog zakonskog prijedloga po kojem predsjednik biračkog odbora i njegov zamjenik ne smiju biti članovi niti jedne političke stranke, a po mogućnosti trebaju biti pravne struke. Prevedeno, to u praksi znači da predsjednik i njegov zamjenik mogu biti članovi političke stranke i ne trebaju biti pravne struke. Ovaka konstrukcija, koja je potvrđena u praksi, je moguća zato što nema propisa koji regulira članstvo u političkoj stranci, pa je moguće da se predsjednik i njegov zamjenik na dan kada birački odbor obavlja svoj posao ispišu iz stranke a drugi dan ponovno upišu. Nije sporna ni činjenica da prvenstveno u većim sredinama ali i u manjim nema dovoljno pravnika koji bi trebali obnašati funkciju predsjednika i njegovog zamjenika. Predloženi proporcionalni sustav izbora nije

najbolje rješenje i zbog toga što se u slučaju razmjernog sustava birači odlučuju za konkretno ime i prezime kandidata koji se neće moći u svom radu sakriti iza nositelja liste.

Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za Ustav, Poslovnik i politički sustav Hrvatskog sabora razmatrao je Prijedlog zakona kao matično radno tijelo.

Na tekst Prijedloga zakona članovi Odbora iznijeli su niz primjedbi, prijedloga i mišljenja:

- S obzirom na to da jedinice lokalne i područne samouprave nisu nadređene jedna drugoj Odbor drži upitnom predloženu nespojivost funkcija člana predstavničkog tijela u dvije jedinice (Članak 5.). Odbor također drži da treba propisati nespojivost funkcije člana predstavničkog tijela s članstvom u nadzornim odborima ili drugim odgovarajućim tijelima;

- Odbor drži da u članku 7. Prijedloga treba različito propisati dan prestanka mandata člana predstavničkog tijela u slučaju kad on daje neopozivu ostavku ili kada ponudi ostavku (kod neopozive ostavke mandat prestaje danom podnošenja ostavke a kod ponudene ostavke danom kada predstavničko tijelo to prihvati);

- Zamjenjivanje člana biračkog odbora uređeno člankom 8. Prijedloga ne treba biti po sili zakona već treba prepustiti političkim strankama da sa svojih lista odabiru osobe koje će na najbolji način obnašati funkciju. Po ocjeni Odbora to je u skladu s odredbom članka 11. Prijedloga po kojoj političke stranke predlažu liste na način propisan statutom;

- Odredbu članka 9. Prijedloga treba usuglasiti s odredbom članka 17. i 18. Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj;

- Članovi Odbora drže upitnim rješenje iz članka 15. Prijedloga po kojem se s liste kandidata briše ime umrlog kandidata a lista smatra potpunom, posebice u slučaju kad kandidat umre nekoliko dana prije održavanja izbora pa politička stranka ima vremena umjesto njega ponuditi drugog kandidata;

- Odbor drži da i regionalna sredstva javnog priopćavanja, a ne samo lokalna, imaju obvezu praćenja izborne promidžbe iz članka 19. Prijedloga;

- U članku 22. Prijedloga propisano je da se broj članova predstavničkih tijela pojedine jedinice utvrđuje statutom, a Odbor drži primjerenijim taj broj propisati zakonom. U vezi s rečenim odredba članka 61. postaje bespredmetna;

- U vezi s primjedbom na članak 9. Prijedloga Odbor drži da i članak 25. Prijedloga treba uskladiti s odredbama Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj s tim da se u slučaju nepostignute zastupljenosti etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina predvide dopunski izbori;

- Odbor smatra da će poteškoće u provedbi Zakona predstavljati odredba članka 33. Prijedloga da predsjednik i zamjenik predsjednika biračkog odbora ne smiju biti članovi niti jedne političke stranke, a po mogućnosti trebaju biti pravne struke. S obzirom na veliki broj biračkih mjesta teško će se moći osigurati dovoljan broj pravnika, a odredba o nepripadnosti članova biračkog odbora političkim strankama u praksi se često zlorabila. Zbog toga Odbor drži da odredba važećeg Zakona na odgovarajući način uređuje ovo pitanje;

- Odbor drži da bi se ponovljeno glasovanje iz članka 44. prijedloga trebalo provesti samo u slučaju kad bi utjecalo na izborne rezultate;

- Odbor drži da bi se financijska sredstva iz članka 51. Prijedloga za provođenje izbora trebala dodjeljivati ovisno o broju birača, odnosno lista što bi omogućilo podupiranje pojedinih stranaka i financijskim sredstvima;

- U članku 61. Prijedloga propisan je broj članova za predstavnička tijela novoosnovanih jedinica ili jedinica kojima taj broj nije statutom utvrđen: Pored primjedbe vezane uz primjedbu na članak 22. Prijedloga Odbor drži da je broj članova predstavničkih tijela predložen ovim člankom Prijedloga prevelik posebice za jedinice koje imaju do 10 000 stanovnika;

- U vezi s odredbom članka 62. Prijedloga Odbor drži da bi konstituirajućom sjednicom predstavničkog tijela trebao do izbora predsjednika predsjedavati najstariji član toga tijela a ne dosadašnji predsjednik predstavničkog tijela.

U raspravi je izraženo i mišljenje da predloženi čisti razmjerni sustav za izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ne poštuje dovoljno specifičnosti lokalnih izbora koji trebaju odražavati personalni pristup, te se s tim u svezi smatra da ne bi trebalo značajno mijenjati važeći model izbornog sustava posebice jer predstoji teritorijalni preustroj države.

Članovi Odbora jednoglasno su odlučili predložiti Zastupničkom domu da prihvati Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Odbor za zakonodavstvo ZASTUPNIČKOG DOMA Hrvatskog sabora podupire donošenje ovoga Zakona, a na tekst Prijedloga članovi su iznijeli potrebu za niz nomotehničkih ispravaka, ali i sljedeće primjedbe i prijedloge:

-na članak 4. - u stavku 2. brisati riječ: "posebno" a riječi: "točan dan" valja zamijeniti riječju: "datum" jer je dan, kao treća nedjelja u svibnju mjesecu utvrđen u stavku prvom ovoga članka. U trećem stavku predlaže se riječ: "imaju" zamijeniti riječju: "moraju". U stavku 5. riječi: "u toj jedinici" valja zamijeniti riječima: "za tu jedinicu" jer izbore raspisuje Vlada Republike Hrvatske.

-na članak 7. - u podstavku prvom tekst iza zarez a treba brisati jer je ostavka jednostrani akt. Radi toga je pravno neprihvatljivo, a u praksi je bila pojava da se o podnijetoj ostavci glasa kako bi se ona prihvatila ili ne; odnosno da se ostavka podnosi pa nakon određenog vremena povlači. Istodobno nepotrebno je da se u uvodnoj rečenici ovoga članka ali i narednih ponavlja naglasak da se radi o redovitom četverogodišnjem mandatu.

-na članak 11. - u stavku 1. umjesto riječi: "predlažu" valja staviti riječi: "mogu predlagati" jer se ne radi o obvezi;

-na članak 13. - u stavku 1. nepotrebne su riječi: "kao ovlaštene predlagatelji" jer je to utvrđeno u stavku 1. članka 11. Istodobno valja ujednačiti izričaj jer se radi o podnošenju prijedloga liste kandidata;

-na članak 15. - nužno je doraditi izričaj jer se u stavku 1. govori o dostavljanju prijedloga lista kandidata a u stavku 4. o predaji lista. Isto

tako, u stavku 2. rabi se riječ: "obvezno" a u stavku 3. riječ: "obvezatno". U stavku 5. kao i u ostalim odredbama ovoga Zakona valja ujednačiti izričaj jer se za isti pojam rabi: koalicija, stranačka koalicija i koalicija stranaka. Također u stavku 2. preispitati radi li se o očitovanju ili o izjavi o prihvaćanju kandidature.

-na članak 16. - predlaže se iza riječi: "sastaviti" dodati riječi: "zbirnu listu" da se ne bi moglo protumačiti kako izorno povjerenstvo sastavlja liste;

-na članak 20. - predlaže se na prvo mjesto staviti zabranu promidžbe na dan koji prethodi dan održavanja izbora;

-na članak 22. - predlaže se u stavku 2. sukladno primjedbi na Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi urediti izričaj;

-na članak 25. - odredbu uskladiti s odredbom stavka 2. članka 9. ovoga Zakona kojim je predviđeno da se pitanje zastupljenosti pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina uređuje i statutom;

-na članak 36. - budući da se iznimka utvrđuje u članku 43. ovoga Zakona riječi: "u pravilu" valja zamijeniti riječima: "osim u slučajevima utvrđenim ovim Zakonom";

-na članak 59. - preispitati u stavku 2. ne radi li se o prijedlogu za donošenje odluke Ustavnog suda;

-na članak 61. - predlaže se da sadržaj ovoga članka bude sadržaj Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Pored toga odredbe valja uskladiti s odredbama članaka 5. i 28. Prijedloga zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Odbor za ravnopravnost spolova ZASTUPNIČKOG DOMA uputio je kritiku Vladi RH zbog neodaziva predstavnika predlagatelja na sjednicu Odbora.

U kraćoj raspravi posebno je ukazano na potrebu većeg učešća žena u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Jedna od mogućnosti svakako je i omogućavanje kandidiranja i što ravnomjernije zastupljenosti oba spola prilikom izbora za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Na temelju provedene rasprave Odbor za ravnopravnost spolova jednoglasno je odlučio predložiti

Zastupničkom domu Hrvatskoga sabora da podrži predmetni Prijedlog zakona. Članovi Odbora preporučili su Vladi Republike Hrvatske da prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona razmotri mogućnost normativnog uređivanja ravnomjerne zastupljenosti oba spola u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

RADNA TIJELA

U ime predlagatelja je pomoćnik ministra pravosuđa, lokalne uprave i samouprave **Teodor Antić** uvodno obrazložio zakonski prijedlog pred zastupnicima Županijskog doma.

Intervencije unutar stranačkih lista ostaviti strankama

U pojedinačnoj raspravi govorila je zastupnica **Ankica Mamić (LS)**, koja je istaknula osnovne primjedbe na zakonski prijedlog. Ocijenila je nedemokratskim zamjenjivanje kandidata s liste prvim sljedećim kandidatom (članak 8.), budući da su, kako je to pojasnio pomoćnik ministra, liste zatvorene, što nije novina. Ako su izborni već depersonalizirani, zastupnica drži kako bi pravo na zamjenu kandidata trebalo ostaviti samoj stranci. Negativno je ocijenila i odredbu članka 12., iz koje proizlazi da se na lokalnoj razini osoba koja već obnaša neku dužnost ne može ni kandidirati. Bolje bi rješenje bilo omogućiti kandidaturu, a nakon eventualnog dobivanja mandata ostaviti toj osobi da izabere između mandata onaj koji će doista i obnašati.

Zastupnica je kazala kako bi u članku 34. bilo dobro precizirati broj biračkih odbora, budući da se oko njih

Jedan od najtežih problema većinskog sustava je način formiranja izbornih jedinica na način da one doista u punoj mjeri izražavaju ravnopravnost sudjelovanja biračkog tijela u izboru svojih predstavnika.

i oko promatrača uvijek stranke "natežu", a u članku 42. trebalo bi precizirati kako birač, prilikom glasovanja, mora predložiti i osobnu iskaznicu.

Emil Soldatić (IDS) se složio s primjedbom zastupnice Mamić na članak 8., ponovno naglašavajući kako strankama treba ostaviti slobodu da odrede zamjenu za određenog kandidata, što je posebice važno u slučajevima kad stranke koaliraju. Njegova se primjedba na članak 11., stavak 2. odnosi na kompliciranost odredbe kojom se određuje da svaka stranka ima svoj statut, a njihovi ogranci posebne odluke vezane uz stranačke liste pojedine jedinice. Boljim rješenjem smatra određivanje po jednog predstavnika svake stranke, čiji bi potpis bio verificiran u Ministarstvu pravosuđa, lokalne uprave i samouprave, kako se ne bi dogodilo da je svako povjerenstvo opterećeno brojnim statutarnim odlukama.

Zastupnik također drži da bi trebalo omogućiti dužnosnicima da se kandidiraju na predmetnoj razini, uz naknadnu odluku koju će funkciju obnašati, međutim, za izvorno političke funkcije trebalo bi propisati obvezu podnošenja ostavke na raniju dužnost kako bi se ta osoba ipak mogla kandidirati, a kako bi se spriječila eventualna zloraba položaja. Ostavljanje takve mogućnosti pridonijelo bi profesionalizaciji i demokratizacijskim procesima u Republici Hrvatskoj.

Mogućnost stavljanja mandata u mirovanje zastupnik je ocijenio mogućnošću za povećanje partitokracije (članak 6.), a odredbe članka 12., kojima se reguliraju kondicije za kandidaturu dužnosnika koji već obavljaju svoje dužnosti, trebalo bi dopuniti na način da se svi procesi i mogućnosti kandidiranja na svim razinama lokalne uprave i samouprave stave u jednakopravan položaj.

U članku 13. uređuje se postotak ukupnog broja građana grada ili općine čije potpise treba sakupiti kako bi stranačka lista bila pravovaljana, a propisanih deset posto zastupnik smatra neprimjereno visokima, budući da to u nekim sredinama može značiti i pobjedu.

Pozitivno se očitovao o novini prema kojoj se, u slučaju smrti kandidata s liste, njegovo ime briše, a lista se smatra potpunom, međutim, drži kako nije do kraja anticipirana

mogućnost i postupanje u slučajevima dvostrukog ovjeravanja lista, odnosno potpisivanje i pružanje potpore listama dviju stranaka.

Zastupnik Soldatić je potom govorio o naknadama za izbore, ističući kako u nekim malim sredinama propisane visine naknada znače veliko opterećenje za proračun i za građane, budući da u tako malim sredinama u pravilu strankama nije teško prijeći izborni prag, a također drži da bi zakonske odredbe iz članka 33., koje reguliraju sastav i broj članova biračkog odbora trebale biti fleksibilnije jer nema smisla da isti broj članova biračkog odbora sjedi u mjestima s vrlo malim brojem birača. Pozdravljajući odluku da se biračima koji ne mogu glasovati iz objektivnih razloga iziđe ususret i omogućiti glasovanje tako da odbor dođe do njih, zastupnik je ipak napomenuo kako bi tu mogućnost trebao ograničiti teritorij one jedinice za koju se glasa.

Predložena izborna rješenja Soldatić je podržao jer ih smatra jednostavnima i pogodnima u ovom trenutku, iako nije zagovornik tog izbornog sustava, te je dodao kako će pravi politički sustav u Republici Hrvatskoj biti izgrađen tek kad građanima bude omogućeno neposredno biranje svojih političkih predstavnika.

Pravi politički sustav u Republici Hrvatskoj bit će izgrađen tek kad građanima bude omogućeno neposredno biranje svojih političkih predstavnika.

Državno izborno povjerenstvo - stalno tijelo

Ratko Maričić (SDP) je podržao ovaj zakonski prijedlog, posebice pohvaljujući odredbu članka 15. kojom se propisuje kako je prvi kandidat na listi ujedno i nositelj liste, što tom naslovu daje potrebitu težinu, budući da se događalo da nositelji liste nisu ujedno bili i kandidati.

Predmetnim je zakonskim prijedlogom određeno (članak 20.) kako se trajanje instituta šutnje smanjuje sa 24 sata na 21 sat, a zastupnik je napomenuo kako nikada nije bio zagovornik tog instituta, jer je teško povjerovati kako bi objavljivanje

prijevremenih rezultata izbora moglo utjecati na njihov tijek. Glede rješenja oko zamjenjivanja članova predstavničkih tijela koji obnašaju druge funkcije, zastupnik je predložio da se primijeni isto rješenje kao u zakonu o izborima zastupnika u Saboru, to više što se također primjenjuje proporcionalni sustav.

Ratko Maričić je predložio i da Državno izborno povjerenstvo bude stalno tijelo za provedbu i nadgledanje izbora, umjesto da se od prilike do prilike formiraju neka nova tijela, čime bi se uvelike skratili neki postupci, a time bi se uštedjelo i na vremenu sudaca, posebice imajući na umu zaostatke s kojima se suočavaju sudovi. Zastupnik je dodao kako bi trebalo precizirati koje su ovlasti, prava i dužnosti proširenog sastava biračkih odbora, jer ako su ista kao i ona članova stalnog sastava, tada bi možda trebalo stalni sastav nazvati zapravo užitim sastavom, pa bi i članovima proširenog sastava trebalo odobriti naknade za rad oko provedbe izbora.

Ukazao je potom i na poteškoću glede provedbe članka 33. u kojemu stoji kako predsjednici i zamjenici biračkog odbora ne mogu biti članovi političkih stranaka, a poželjno je da budu pravne struke, budući da se ne može u tako kratkom vremenu provjeriti jesu li članovi neke stranke, već oni to potvrđuju samo svojom izjavom, te je dodao kako će biti teško pronaći i toliko raspoloživih pravika. Glava VI, koja određuje način glasovanja i utvrđivanje rezultata izbora trebala bi biti istovjetna onoj iz Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor.

U tom dijelu ne bi smjelo biti razlika, pa je zastupnik predložio da predlagatelj kodificira te odredbe na jednom mjestu, kao i odredbe oko naknade troškova za provođenje izbora i za zaštitu izbornog prava, a samo bi specifikumi bili uneseni u partikularne zakone.

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) osvrnula se na, prema njenom mišljenju, nedoradenost odredbi članaka 9., 15. i 25., a koje govore o proporcionalnoj zastupljenosti predstavnika nacionalnih manjina u zajednicama gdje njihov postotak prelazi 8 posto od ukupnog broja stanovništva. Naime, u slučaju da prema izbornim rezultatima ona ne bude postignuta, broj članova predstavničkog tijela povećat će se do

onog broja koji je potreban kako bi se osigurala proporcionalna zastupljenost nacionalne manjine. Nije međutim, jasno hoće li stranke na svojim listama isticati i kandidate nacionalnih manjina ili će kandidati nacionalnih manjina imati zasebne liste. Također, postavlja se pitanje prema kojim će se podacima proračunavati postotak zastupljenosti pojedine nacionalne manjine, budući da je posljednji popis stanovništva sačinjen 1991. godine, a upitno je hoće li podaci iz novog popisa stanovništva biti dostupni na vrijeme. Iako zastupnica ne dolazi iz županije u kojoj ima veliki broj pripadnika nacionalnih manjina, zastupnica drži kako bi to trebalo vrlo precizno definirati, kao i dopuniti zakonski prijedlog člancima kojima bi se reguliralo postupanje i sastavljanje lista i korištenja podataka, te prebrojavanje rezultata, kao i konačno formiranje tijela jedinica lokalne samouprave - vijeća i poglavarstava.

Zastupnica je potom ukazala i na nedorečenost odredbi kojima se propisuje kako sredstva javnog informiranja imaju obvezu svim političkim opcijama ravnopravno omogućiti izbornu promidžbu, pod jednakim uvjetima, međutim, nije jasno radi li se o sredstvima javnog ili/i lokalnog informiranja. Regionalni televizijski centri bili su do donošenja novog Zakona o HRT-u u službi lokalne zajednice, međutim, sada se njihovo djelovanje koordinira unutar ustanove HRT-a, pa nije do kraja jasno na koji će se način koordinirati promidžba preko regionalnih TV centara. Na kraju svog izlaganja zastupnica se pridružila svima koji zagovaraju uklanjanje odredbe o izornoj šutnji, budući da druge europske zemlje uglavnom ne poznaju takva ograničenja, a na taj bi se način možda mogao privući veći broj birača i dinamizirati izborni proces, te neodlučnima dati toliko vremena više kako bi mogli donijeti svoju odluku.

Miroslav Prpić (HDZ) je zatražio pojašnjenje odredbe iz članka 22. i iz članka 61., koji govore o utvrđivanju broja članova predstavničkog tijela pojedine jedinice, u skladu sa statutom, a ako statut ne postoji, u skladu s predmetnim zakonom. Zastupnik predlaže da se to regulira samo u članku 61.

Pozitivna diskriminacija u predstavljanju interesa nacionalnih manjina

Zlatko Komadina (SDP) drži kako bi bilo najbolje rješenje primijeniti mješoviti sustav, iako neki kolege zastupnici drže kako taj sustav najviše odgovara velikim strankama, a male stranke prisiljava na koaliranje. Obrazložio je potom i svoju ideju kako bi do idućih izbora možda trebalo osigurati u općinama u 75 posto biranje proporcionalnim sustavom, budući da je u malim sredinama ionako na djelu personalizacija lista. U ovome trenutku drži kako nije dobro rješenje omogućiti izravno biranje gradonačelnika, budući da u zemlji mlade demokracije kakva je Hrvatska pojedinac ne može biti tako uspješan kao kad bi imao stranačku podršku. Možda bi se izbori za gradonačelnika i trebali održati neposredno, a za vijeća na drugom principu, ali bi tada trebalo preciznije urediti njihov međudnos i ovlasti.

Zastupnik Komadina je potom istaknuo i kako je na snazi pozitivna diskriminacija glede zastupljenosti predstavnika nacionalnih manjina, jer već postoje odredbe koje propisuju kako će se ponoviti izbori za zastupnike manjina sve dok se ne osigura proporcionalna zastupljenost u skladu sa stvarnim stanjem broja pripadnika nacionalnih manjina u odnosu na ukupno stanovništvo. Komadina je također predložio propisivanje većeg broja potpisa koje treba prikupiti za podršku prilikom izlaska na izbore, te uvođenje termina velikog grada za koji bi trebale vrijediti regule vezane uz prikupljanje potpisa za podršku na izborima kao za županije.

Izborni prag od 5 posto za manje je liste u stvarnosti zapravo puno veći, pojasnio je zastupnik, a dodao je i kako bi u zakonskom prijedlogu trebalo uskladiti odredbu o obvezi punog sastava biračkog odbora, koja se ne može ispoštovati u svakom trenutku, budući da je istim zakonom omogućeno glasovanje osobama koje ne mogu doći do biračkog mjesta (u tom slučaju 2 člana biračkog odbora idu do te osobe kako bi mogla glasovati), osim ako se ne propiše mogućnost da se u rad biračkog odbora uključe zamjenici članova koji će nedostajati.

U članku 62. propisuje se nadležnost za konstituiranje predsta-

vničkog tijela u jedinicama, što je jasno za one jedinice koje već postoje, međutim, nije jasno tko će imati tu dužnost u jedinicama koje su novoosnovane.

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) javila se za ispravak netočnog navoda zastupnika Komadine, jer se ne radi o pozitivnoj diskriminaciji u procesu izbora zastupnika nacionalnih manjina, već o pravoj diskriminaciji, budući da njihove liste uopće ne moraju prijeći izborni prag. Upitala je i što će se dogoditi ako na listama ne budu istaknuti predstavnici neke nacionalne manjine, te ne bude imala ni svoju nezavisnu listu, a koja bi trebala biti zastupljena.

Mr. Anka Mamić (LS) pojasnila je kako se u Karlovcu na izborima 1993. godine dogodilo to da na listama koje su prošle izborni prag nije bilo 5 predstavnika srpske nacionalne manjine, koliko ih je trebalo biti, pa je Vrhovni sud Republike Hrvatske naložio imenovanje 5 predstavnika s liste koja nije prošla izborni prag.

Zlatko Komadina ponovno se javio za riječ jer je htio pojasniti kako su stranke na svoje liste uglavnom na posljednja mjesta stavljale predstavnike nacionalnih manjina, što ti ljudi nisu zaslužili i na taj način povećavali ulaz predstavnika svojih stranaka nakon izbora. Predložio je i da se u zakonski prijedlog ugradi odredba prema kojoj je stranka dužna istaknuti mandatara za izvršnu funkciju u slučaju da dobije na izborima, kako bi građani znali, primjerice, tko će biti gradonačelnik ili župan, za slučaj da na izborima dobije ta politička opcija.

Nakon provedene rasprave, zastupnici Županijskog doma su glasovali o Prijedlogu zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Zastupnici većinom glasova (8 «za», 26 «protiv» i 2 suzdržana) nisu podržali zakonski prijedlog.

Na početku rasprave o zakonskom prijedlogu u Zastupničkom domu Hrvatskog sabora ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Stjepan Ivanišević** uvodno je govorio o osnovnim rješenjima ponudjenima u ovom zakonskom prijedlogu, a nakon toga su stajališta **odbora za**

zakonodavstvo i za ravnopravnost spolova izložile njihove predsjednice, **Ingrid Antičević-Marinović** i **Gordana Sobol**.

Razmjerni sustav - zaokret u korist stranaka, a na štetu pojedinaca

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je **Damir Kajin**. Zastupnik je kao temeljno pitanje označio je li predloženi proporcionalni sustav najbolje rješenje za interese hrvatskih građana u ovom trenutku.

U IDS-u smatraju kako to predstavlja zaokret u korist stranaka, budući da pojedinci gube mogućnost samostalnog nastupa na izborima. Kao i stručne skupine, u IDS-u zastupaju mišljenje kako bi bolje rješenje bio mješoviti izborni sustav, jer bi omogućio primjerenije naglašavanje izbornih specifičnosti svakog kraja.

Osvrnuo se potom na izbore 1993. i 1997. godine kad su s mješovitog sustava učinjeni otkloni i kad se povećao omjer zastupnika, tj. predstavnika koji su birani sa stranačkih lista, da bi se danas u potpunosti otklonila mogućnost izbora predstavnika prema većinskom izbornom sustavu. Najprimjerenijom su ocijenili primjenu mješovitog sustava - 50 posto s lista, a 50 posto neposredno iz izbornih jedinica.

S takvim su se rješenjem slagali i sam ministar Ivanišević, kao i Mirjana Kasapović, koja je sudjelovala u izradama svih izbornih zakona do sada, međutim, očito je kako su stranački izbori šestoročlane koalicije prevagnuli. Taj bi sustav slabio partitokraciju, a jačao građansku demokraciju. Dobrim je rješenjem zastupnik Kajin ocijenio proporcionalnu zastupljenost nacionalnih manjina, pri čemu će se broj predstavnika propisivati prema postojećim statutima, odnosno predmetnim zakonom, ali treba imati na umu moguće korekcije koje će trebati poduzeti u skladu s predstojećom reformom jedinica lokalne samouprave.

Pozdravio je i rješenje prema kojemu svaka lista ima svog nositelja, ali je regulativu oko nespojivosti obnašanja izvršne i predstavničke vlasti ocijenio prerestriktivnom.

Zakon kao da je pisan za velike gradove, u kojima će sasvim sigurno dobro funkcionirati, ustvrdio je

zastupnik Kajin, ukazujući kako u malim sredinama neće biti moguće zakonske odredbe do kraja provesti zbog malog broja stanovništva i brojnosti kandidata sa stranačkih lista.

Zastupnici IDS-a načelno se slažu s 5 postotnim izbornim pragom za koalicije, ali upozoravaju i na nespojivost dužnosti do koje može doći ako, primjerice župan bude sazivao konstituirajuće sjednice predstavničkih tijela, te ako će morati obnašati obje funkcije do predaje vlasti, a mnoge važne aktivnosti u jedinicama samouprave ne smiju stati. Sporno je i otkud će se osigurati sredstva za izbore u županijama koja nisu predviđena, a ponajviše u novosnovanim općinama. Ona bi se trebala namaknuti iz državnog proračuna.

Ovakva rješenja potenciraju interese stranaka, a manje interese građana, pa se IDS ograđuje od zakonskog prijedloga, zaključio je svoje izlaganje u ime Kluba zastupnika IDS-a Damir Kajin.

Stranački prvaci koji ne misle obavljati vijećničku dužnost ne bi se trebali ni kandidirati

Uvođenje proporcionalnog sustava u izorno zakonodavstvo osnovna je namjera predmetnog zakonskog prijedloga, zaključio je **Mladen Godek** u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a, što od 1990. godine dosljedno zastupaju zastupnici te stranke, iako nisu neosjetljivi na izrečene argumente protiv ovog rješenja, pa stoga nisu a priori ni protiv mješovitog sustava - četvrtina zastupnika većinskim sustavom, a tri četvrtine razmjernim sustavom, pa čak i pola-pola, ali samo na najnižoj razini, dok bi za izbore predstavnika u županijama i Hrvatski sabor ipak najbolje rješenje bio proporcionalni sustav.

Zastupnici HSLŠ-a drže kako bi birački odbori ipak trebali biti

Kao i stručne skupine, u IDS-u zastupaju mišljenje kako bi bolje rješenje bio mješoviti izborni sustav, jer bi omogućio primjerenije naglašavanje izbornih specifičnosti svakog kraja.

stranački, budući da bi se na taj način osigurala bolja kontrola i isključila mogućnost malverzacija, jer bi stranački predstavnici kontrolirali jedni druge. Taj je zaključak baziran na dosadašnjim iskustvima, a nije posve jasno ni kako će se utvrđivati stranačka neutralnost članova biračkih odbora, to više što je moguće da pojedinac ne bude članom stranke, ali u srcu može simpatizirati određenu političku opciju.

Glede neposrednog izbora načelnika, gradonačelnika i župana, HSLŠ drži kako je to vrijedna ideja, međutim, za kvalitetno provođenje takvog rješenja valja prethodno načiniti rekonstrukciju cjelokupnog sistema, koja do sada nije započeta, a za koji ipak treba proteći određeno vrijeme - primjerice do sljedećih izbora za 4 godine.

Iako se pojedini zastupnici možda ne slažu s predloženim zakonskim rješenjima, nesumnjivo je kako je to zakon koji poštuje dosljednost izbornog sustava Republike Hrvatske, iako je također vrlo jasno kako razmjerni sustav jača ulogu političkih stranaka.

Nakon što liste budu formirane i nakon što izborni rezultati budu preračunati u mandate, kandidati s lista, a potom i predstavnici počinju tvoriti neovisni organizam, iako stranka ima pravo voditi i provoditi stranačku politiku putem svojih predstavnika. Zašto joj se ne bi omogućilo da, neovisno o razlozima za prestanak mandata određenog vijećnika, odredi njegovog zamjenika osobom koja joj, neovisno o rednom broju na listi, najviše odgovara - onako kako je to regulirano za slučajeve prestanka mandata zastupnika u Saboru, upitao je Mladen Godek.

Ministar Ivanišević je ocijenio kako bi bila prijevara birača, međutim, zastupnik Godek drži kako bi veća prijevara bila za nositelja liste istaknuti osobu koja je poznata i sjedi u Saboru, a koja odluči nakon izbora ostati tamo gdje jest i ne sudjelovati u radu gradskog vijeća.

Zastupnik je, na kraju svog izlaganja, zaključio kako će zastupnici HSLŠ-a podržati Prijedlog zakona.

Za ispravak netočnog navoda javio se Velimir Pleša (HDZ), jer je želio pojasniti kako se nigdje ne spominje da birački odbori moraju biti nestranački, već samo stoji kako predsjednik Odbora i njegov zamjenik ne smiju biti članovima neke stranke.

Zanemareno mišljenje stručnjaka izbornog prava

Vladimir Šeks govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a.

Polemike oko utvrđivanja koji je izborni sustav za izražavanje građanskih interesa bolji mogu potrajati vječno, te da mješoviti sustav neće ništa bolje ispuniti tu temeljnu zadaću od razmjernog sustava. Ekspertna skupina sastavljena od profesora ustavnog prava je 1999. godine razmatrala načela izbornog sustava u Republici Hrvatskoj, te je zauzela stajalište kako razmjerni sustav osigurava najviši stupanj pravedne zastupljenosti birača i isključuje veliku podpredstavljenost i nadpredstavljenost, budući da svatko dobiva onoliko moći koliko su povjerenja birači iskazali na izborima, čime se također povećava stupanj prihvaćenosti izbornih rezultata, a korigira se primjenom prohibitivne klauzule, tj. izbornim pragom od 5 posto, kako se ne bi dogodila potpuna dekoncentracija političkih snaga. To se načelo kvalitetno može primijeniti i na lokalnu samoupravu. Zastupnici HDZ-a drže prihvatljivim i mješoviti i čisti razmjerni sustav, koji se ovdje predlaže.

Negativnim je ocijenio odredbu zakona kojom se osigurava predstavljenost nacionalnih manjina koje u ukupnom stanovništvu područja čine više od 8 posto, a koja je u direktnoj vezi s Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama i slobodama i pravima etničkih nacionalnih zajednica i nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, budući da je Ustavnim zakonom iz 1995. utvrđeno neprimjenjivanje pojedinih odredbi ustavnih zakona, budući da se situacija na terenu bitno izmijenila, a jedini raspoloživi podaci, do objavljivanja rezultata novog popisa stanovništva, su oni iz 1991. godine.

Suspendirane do daljnjeg su i odredbe o osnivanju kotara s posebnim statusom, iz istih razloga, a prvenstveno su takve odredbe donijete pod velikim pritiskom međunarodne zajednice. Zastupnik je potom upitao i što je s posebnim pravima Hrvata koji u pojedinim jedinicama čine manjinu, hoće li se i njima osigurati neka posebna prava ili će njihova volja podlijegati općem izbornom ciklusu. Također je upitno hoće li podaci iz popisa stanovništva biti relevantni,

budući da mnogi stanovnici koji se vode kao žitelji određenog područja uopće više ne borave tamo. Zastupnici HDZ-a mišljenja su kako predlagatelj nije do kraja anticipirao sve mogućnosti do kojih može doći primjenom ovakve zakonske odredbe, te stoga predlažu da se u tom dijelu preispitaju rješenja, i eventualno predlože neka nova, kvalitetnija.

U ime Kluba zastupnika HNS-a i LS-a govorio je Darko Šantić, koji je Prijedlog zakona okarakterizirao mini-reformom lokalne i regionalne samouprave, a samim time i jednim od centralnih pitanja teritorijalnog preustroja čitave države. Glede decentralizacije države, koalicija se u svom predizbornom programu obvezala biračima na racionalan teritorijalan ustroj, decentralizaciju ovlasti i sredstava, te neposredan izbor načelnika, gradonačelnika i župana. Od tih se namjera dakako nije odustalo, već se, zbog objektivnih okolnosti, pomakla vremenska granica, a zastupnici HNS-a i LS-a podržali su pojašnjenja koja je ministar Ivanišević dao u svezi s tim pitanjima, a to je kako nije moguće provesti kvalitetan teritorijalni preustroj, sve dok decentralizacija zaživi na loklanom nivou i dok ne budu jasne njene granice i dometi. Implementacija tih rješenja u svakodnevnom životu jedinica lokalne uprave i samouprave demonstrirat će (ili neće) njihovu kvalitetu.

Neposredno biranje gradonačelnika, načelnika i župana, u skladu s predizbornim obećanjima, neophodno je i kvalitetno demokratsko rješenje, kojim više na značenju dobiva pojedinac, a manje politička stranka, ocijenio je zastupnik, dodajući kako je nužno u dogledno vrijeme osigurati pretpostavke za primjenu tog rješenja.

Praksa je demantirala mišljenje kako su izborni zakoni tehnički propisi za provedbu izbora, pa to više zastupnici HNS-a i LS-a pozdravljaju poboljšana rješenja iz predmetnog zakonskog prijedloga, primjerice, postupanje glede inkompatibiliteta vijećničke dužnosti sa čitavim nizom drugih dužnosti, te preciznije određivanje postupanja u svezi sa zamjenjivanjem predstavnika čiji mandat prestaje ili biva zamrznut. Stranačke liste, nastavio je Darko Šantić, imaju svoju unutarnju logiku, pa promišljenom biraču mogu pružiti puno podataka, što je predlagatelj

vjerojatno i imao na umu kad je predložio odredbu prema kojoj kandidata zamjenjuje prvi sljedeći s liste.

Zastupnici HNS-a i LS-a nemaju primjedaba na proporcionalni izborni sustav, iako zastupnik Šantić osobno drži kako bi primjereniji bio mješoviti sustav, jer u većoj mjeri personalizira izbore, a kvalitetnim je ocijenio i rješenje prema kojemu je prvi kandidat na listi ujedno i nositelj. Iznio je potom i primjedbu, te zatražio pojašnjenje glede svrstavanja koalicijske liste na zbirnu listu, a za koju je određeno da se svrsta prema abecednom redu, i to prema nazivu prve stranke prema prijedlogu.

Člankom 21. regulira se naknada troškova izbora strankama, pri čemu Vlada određuje visinu naknade najkasnije 20 dana prije dana održavanja izbora, ali nije jasno u kojem će roku ona biti isplaćena. Zastupnici također prihvaćaju izborni prag od 5 posto, jer je prijašnje rješenje uvelike onemogućavalo koaliranje među strankama, kao i prijedlog da predsjednik biračkog odbora i njegov zamjenik ne budu članovi stranaka, ali drže da bi bilo dobro kad bi ostali članovi odbora bili članovi stranaka, budući da bi se na taj način potencirala kontrola rada u okviru odbora.

Na kraju svog izlaganja zaključio je kako će zakonski prijedlog uz određene korekcije biti vrlo kvalitetan.

Stranke bi trebale pri sastavljanju lista voditi računa o prostornoj zastupljenosti

Marijan Maršić govorio je u ime Kluba zastupnika HSS-a, koji je napomenuo kako su svi već navikli da se izborni zakonodavstvo mijenja prije svakih izbora. Ovog puta je osnovna novina uvođenje čistog razmjernog sustava, oko čega postoji dilema predstavlja li to najbolje rješenje. Pozitivno je što se građani mogu opredjeljivati za stranačke i nezavisne liste, ali je loše to što ne mogu birati svoje neposredne predstavnike, pa se može dogoditi da neki dijelovi grada, općine ili županije imaju više kandidata, a neki budu bez i jednog predstavnika. Ta se odgovornost nalazi dijelom i na odgovornosti stranaka, koje će morati promišljati kako sastaviti svoje liste. Pozitivnim je zastupnik Maršić

ocijenio i prijedlog da se odredi stalan datum održavanja izbora, da se spriječi prijevremeno održavanje izbora godinu dana ili manje od održavanja redovnih izbora, budući da bi na taj način vijećnici bili manje motivirani za obavljanje svojih dužnosti, te uvođenje odredbe o nespojivosti mandata članova predstavničkog tijela i poglavarstava, to više što se HSS oduvijek zalagao za takvo odvajanje zakonodavne i izvršne vlasti na lokalnoj razini.

Međutim, prerestriktivnom ocjenjuju odredbu prema kojoj je dužnost vijećnika nespojiva i s funkcijom

Neposredno biranje gradonačelnika, načelnika i župana u skladu s predizbornim obećanjima, neophodno je kvalitetno demokratsko rješenje, kojim više na značenju dobiva pojedinac, a manje politička stranka.

člana uprave u trgovačkom društvu koje je u pretežitom vlasništvu te jedinice lokalne samouprave. Takav oblik nespojivosti ne postoji na državnoj razini. Vrlo kvalitetnim zastupnici ocjenjuju i regulaciju mirovanja mandata vijećnika, što do sada nije bilo moguće.

Nije u cijelosti prihvatljiva odredba prema kojoj člana predstavničkog tijela zamjenjuje prvi po redu sljedeći kandidat s liste, budući da bi trebalo ostaviti stranci da sama od slučaja do slučaja odredi zamjenu - u tome bi trebalo strankama ostaviti autonomiju, pojasnio je Marijan Maršić, dodajući kako je odredba prema kojoj je nositelj liste ujedno i prvi kandidat s liste vrlo kvalitetno rješenje, jer će se na taj način moći spriječiti da stranke za nositelje lista određuju stranačke prvake, koji neće sudjelovati u radu predstavničkog tijela, a čime se građani dovode u zabludu.

Vezano uz članak 28. Prijedloga zakona, koji regulira sastav općinskih, gradskih i županijskih izbornih povjerenstava, zastupnik drži da će tu odredbu biti teško provesti u praksi, jer je sastavljena po uzoru na odredbu Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, istog sadržaja - prošireni sastav povjeren-

stva čine po dva predstavnika većinske stranke i dva dogovorno određena oporbena predstavnika, a na lokalnoj razini često nije razvidna situacija zastupljenosti političkih opcija. U poglavarstvima često sudjeluju sve političke stranke, pa nije jasno koja je u većini, a koje su u oporbi.

Na kraju svog izlaganja Marijan Maršić je u ime Kluba zastupnika HSS-a kazao kako podržava Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Dodatno precizirati odredbe o nespojivosti dužnosti

Popis dužnosti nespojivih s obnašanjem predstavničke dužnosti u tijelima jedinica lokalne samouprave trebalo bi dodatno proširiti, kazao je Ivo Fabijanić u ime Kluba zastupnika SDP-a. U praksi, poglavito u malim sredinama, bi se moglo dogoditi da bi interesne skupine, koje bi se formirale od uposlenika, primjerice nekog trgovačkog društva, tvorile stranku iznad stranaka, što bi moglo rezultirati blokadom sustava.

Zastupnik je potom ukazao i na nerazmjernost do kojeg bi moglo doći prilikom prikupljanja potpisa za kandidature u malim sredinama, u svezi s različitim brojem glasača. Izrazima demokratičnosti Fabijanić je ocijenio odredbe o nespojivosti dužnosti u poglavarstvima i predstavničkim tijelima, odredbu koja propisuje kako je prvi kandidat na listi ujedno i nositelj liste. Ukazao je međutim na upitnu optimalnost 5 postotnog izbornog praga, a vezano uz primjedbe koje su se mogle čuti - stranački interesi bi mogli nadilaziti interese birača. Alternativa bi bila, primjerice uvođenje izbornog praga od 7 posto, čime bi manje stranaka moglo sudjelovati u podjeli mandata u predstavničkom tijelu, što politički ne bi bilo dobro, ali bi vjerojatno povećalo stabilnost tijela i smanjilo mogućnosti izbijanja kriza. U istom je kontekstu vrlo prihvatljiva odredba da se odredi fiksni datum održavanja izbora i da se onemogućiti održavanje prijevremenih izbora u istoj godini u kojoj se planiraju održati redoviti izbori.

Zastupnik se nije složio s kolegama koji su govorili o zadiranju u volju političke stranke, ako joj se ne ostavi

to autonomno pravo da odredi zamjenika za vijećnika kojem je mandat stavljen u mirovanje ili je prestao.

Govoreći o članku 61., kojim se propisuje broj članova predstavničkog tijela, zastupnik je napomenuo da bi iz tehničkih razloga i radi racionalizacije troškova valjalo voditi računa da njihov broj bude neparan, jer bi se odluke lakše donosile, a na kraju je zaključio kako zastupnici SDP-a podržavaju predmetni zakonski prijedlog.

Mr. Zdenka Čuhnil govorila je u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina, koji se pridružuju zastupnicima mišljenja koji su kako donošenje novog izbornog zakona dva mjeseca prije održavanja izbora mogu samo naštetiti, budući da se bitno mijenjaju izborna pravila - uvodi se proporcionalni sustav, a zastupnici nacionalnih manjina drže kako bi primjereniji za odražavanje građanskih interesa bo mješoviti sustav, te neposredan izbor načelnika, gradonačelnika i župana. Dio odredaba članka 5., kojima se precizno navode funkcije nespojive s vijećničkom dužnošću, smatra prerigoroznima. Zastupnica je potom skrenula pozornost i na članak 9. Prijedloga, kojim se uređuje zastupljenost nacionalnih manjina u sredinama u kojima one čine više od 8 posto ukupnog stanovništva, te je dodala kako bi taj članak trebalo usuglasiti s Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i pravima nacionalnih manjina, u kojemu se ne spominje granica od 8 posto, a trebalo bi preciznije definirati i postupanje u slučajevima kad ta zastupljenost ne bude postignuta izbornim rezultatima - hoće li se povećavati broj vijećnika ili će se provoditi dopunski izbori. Zastupnica je izrazila nadu kako će se kao relevantni podaci uzeti podaci iz novog popisa stanovništva, te da se neće autobusima dovoziti birači u pojedina područja, što je bio slučaj na posljednjim izborima. Ocijenila je i kako odredba prema kojoj na konstituirajućoj sjednici predsjedna najstariji član nije uvijek najspretnije rješenje, a podržala je i inicijativu Odbora za ravnopravnost spolova, koja predlaže reguliranje zakonske obveze na kandidiranje određenog postotka žena.

U nepovoljnijem položaju su stranke koje nastupaju samostalno

Nezadovoljstvo osnovnim intencijama zakonskog prijedloga u ime Kluba zastupnika DC-a izrazila je **Vesna Škare-Ožbolt**, jer drže kako je on u službi zadovoljavanja dnevnih političkih interesa. Izborni prag je ocijenila previsokim, pa se tako stranke prisiljavaju na koaliranje, jer su one koje će na izborima nastupiti samostalno u nepovoljnijem položaju.

Zastupnici DC-a stoga smatraju kako bi bilo bolje odrediti izborne pragove od 5 posto za stranke, 7 posto za koalicije dviju stranaka i 11 posto za višestranačke koalicije. Ovako definiran izborni proces rezultirat će inflacijom političkih stranaka za jednokratnu upotrebu i dodatno zakomplicirati proces odlučivanja radi disperzije političkih snaga, a istu je

Kao i stručne skupine, u IDS-u zastupaju mišljenje kako bi bolje rješenje bio mješoviti izborni sustav, jer bi omogućio primjerenije naglašavanje izbornih specifičnosti svakog kraja.

primjedbu iznijela i glede naknade troškova izborne promidžbe stranaka.

Zastupnica je upozorila i na odredbe kojima se propisuju uvjeti za kandidiranje pojedinaca, koje ne sadrže uvjet prebivanja na određenom prostoru u određenom vremenskom periodu, čime se otvara mogućnost malverzacija i kadrovske kombinacije unutar stranaka, te je izrazila svoje neslaganje s rješenjem prema kojem je zastupnička dužnost nespojiva s dužnošću na lokalnoj razini.

Izrečena je i primjedba glede nepreciznosti odredbe koja sprječava održavanje prijevremenih izbora u istoj kalendarskoj godini kad se trebaju održati i redoviti izbori, budući da nije jasno pod kojim će se uvjetima to primijeniti, pa se može dogoditi čak i da jedinica ostane bez izglasanog proračuna u prva tri mjeseca sljedeće godine. To je posebice važno zbog sve veće decentralizacije ovlasti i sredstava.

Zastupnici DC-a apsolutno su protiv uvođenja proporcionalnog izbornog sustava, jer depersonalizira izbore i daje puno veću mogućnost strankama, nego pojedincima. Samo mješovitim sustavom moguće je na lokalnoj razini osigurati angažman kvalitetnih pojedinaca, te onemogućiti manipulaciju birača kadrovskim stranačkim križaljka. Gradonačelnici, načelnici i župani trebali bi se birati neposredno, smanjiti broj vijećnika, a njihov bi broj trebao biti neparan, kazala je Vesna Škare-Ožbolt.

Nejasnoće u odredbama o zabrani predizborne promidžbe 21 sat prije održavanja izbora, te nepreciznost određivanja načina na koji će se postignuti potrebna zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina ukazuju na brzinu kojom je Prijedlog zakona rađen, a prijeko potrebnim je zastupnica ocijenila da se do drugog čitanja otklone sve nedorečenosti zakonskog prijedloga.

Prva je u pojedinačnoj raspravi sudjelovala **Jadranka Kosor (HDZ)**, koja je ustanovila kako stranke koje su ranije bile oporbene sada zastupaju sasvim drugačija stajališta. Međunarodne organizacije ovog puta ne reagiraju na temeljitu izmjenu izbornog sustava, kratko vrijeme prije izbora. Nije ostavljena čak ni mogućnost stručne rasprave, a mišljenje eksperta za izborne sustave, Mirjane Kasapović naprosto je ostavljeno postrani.

Izborni zakon valja donositi na neko dulje vrijeme, a ne samo za predstojeće izbore na lokalnoj razini, budući da njegove odredbe ne odgovaraju i ne pogoduju proklamiranoj decentralizaciji.

Lokalne jedinice trebaju sposobne i vrijedne pojedince, koji poznaju probleme sredine koju će zastupati i u čijem će interesu raditi, ustvrdila je zastupnica argumentirajući svoj stav kako je puno kvalitetnije rješenje neposredan izbor načelnika, gradonačelnika i župana.

O zaključku Odbora za ravnopravnost spolova kazala je kako se načelno slaže s njegovom intencijom, međutim, protivi se zakonskim putem za rješavanje podzastupljenosti žena u predstavničkim tijelima i uvođenje kvota u okviru zakonskog prijedloga, što bi ponovno predstavljalo određenu vrst diskriminacije.

Individualizirati izbore i spriječiti destabilizaciju lokalne političke scene

Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSL) podržava predloženi razmjerni izborni sustav pri čemu grad, općina ili županija čine jednu izbornu jedinicu. Upućene kritike idu u dva pravca, obrazložila je zastupnica: zanemarivanje individualiziranog pristupa u izboru čelnika i poticanje koaliranja, čime se destabilizira politička scena na lokalnoj razini.

Iskustvo u proteklih 10 godina je pokazalo kakve sve rezultate može imati mješoviti sustav, te do koje mjere može izazvati podzastupljenost ili nadzastupljenost stranaka, a dakako i monopolizaciju političke moći, što je uvijek vrlo štetno za demokraciju.

Zastupnica je potom izrazila razumijevanje za primjedbe koje u sebi sadrže strahove od nestabilnosti političke scene, te je istakla kako je Hrvatska danas spremna na proporcionalni sustav, za razliku od vremena prije desetak godina, kad je i putem izbornog sustava valjalo raditi na stabilizaciji države.

Proporcionalni sustav doprinosi i pojednostavljenju kandidacijskog postupka, a potencijalni problemi mogu nastati tek u slučaju da mjesna samouprava ne zaživi u praksi, što bi značilo da se vlast definitivno udaljila od građana. Napomenula je i kako je osnovni razlog za nefunkcioniranje mjesnih odbora upravo nedostatak financijskih sredstava za njihovo funkcioniranje. Zbog svega navedenog zastupnica se zalaže za ugrađivanje "osigurača za osnaživanje mjesne samouprave, eventualno putem davanja pravne osobnosti mjesnim odborima i gradskim četvrtima". Republika Hrvatska treba krenuti putem racionalizacije teritorijalnog ustroja, što podrazumijeva okrupnjavanje lokalnih jedinica, što će biti nemoguće, ukoliko prethodno ne profunkcionira mjesna samouprava.

Na kraju svog izlaganja zastupnica je podržala prijedlog Odbora za ravnopravnost spolova, koji je predložio uvođenje odredbi kojima se propisuju razina broja zastupljenosti žena u predstavničkim tijelima lokalne samouprave, te je iznijela podatke o njihovoj trenutnoj podzastupljenosti, u odnosu na udio koji one imaju u ukupnom stanovništvu.

Mnoge sposobne i obrazovane žene institucionalno su onemogućene da svoje sposobnosti stave u funkciju napretka društva. Zastupnica je također predložila da se u članku 61. odredi kako bi općine i gradovi do 5 tisuća stanovnika trebali imati 16 vijećnika, budući da predloženo rješenje (16-32 vijećnika) u mnogim sredinama gdje ima manje od 3 tisuće stanovnika, ima previše vijećnika.

Vladimir Šeks (HDZ) drži kako stranački interesi ne bi trebali biti važniji od interesa građana u lokalnim jedinicama, a sustav lokalne samouprave trebao bi biti u potpunosti decentraliziran, u skladu s predizbornim obećanjima stranaka koalicije, koja su uključivala i neposredan izbor gradonačelnika, načelnika i župana.

Ankete su pokazale kako je ogromna većina građana za to da se njihov izbor vrši neposredno, međutim, Vlada odbija tu ideju smatrajući je kompliciranom za provođenje, jer bi se vjerojatno morala održati po dva kruga izbora.

Model je zapravo jednostavan - gradonačelnik bi uživao povjerenje građana, a on bi sam odabrao tim ljudi koji bi bili zaduženi za određene oblike društvenih djelatnosti. Njegov bi odnos s vijećem bio uređen zakonom - ono bi ga nadziralo, ali bi inicijativa za njegovu smjenu ili ostatak bila u rukama građana.

Stvarnost je da stranke žele na čelnim mjestima lokalne samouprave imati "svoje ljude", a Prijedlog zakona u ovom obliku demonstrira odustajanje od ideje koja je bila proklamirana u predizbornim obećanjima. Argumenti o dubini intervencije koja je potrebna za to nisu dovoljni, budući da se vrlo jednostavno prišlo izmjeni polupredsjedničkog sustava u parlamentarni, iako bi bilo prirodno da je taj proces trajao nekoliko godina.

Dario Vukić (HDZ) je napomenuo kako demokratska praksa u europskim zemljama vrlo često pokazuje primjere postizbornih iako su na izbore izlazile samostalno. Kvalitetno koaliranje na državnoj razini jednostavno se može spustiti na lokalnu razinu i to kontrolom medija i financijskih sredstava, čime mogu ojačati svoje pozicije, a ne nužno to činiti kvalitetom kadrova i programa razvitka jedinica.

Predizborna obećanja

Zastupnik **Šantić**, koji je govorio u ime Kluba zastupnika HNS-a i LS-a, plastično je iznio tri osnovna predizborna obećanja: racionalni teritorijalni ustroj, decentralizacija ovlasti i sredstava i neposredni izbori, za koje je i sam ministar kazao kako su komplicirani, jer bi ih se trebalo provoditi u dva izborna kruga. Ustavnim je zakonom uređeno kako će se zakoni kojima se uređuje ustrojstvo, djelokrug i financiranje jedinica lokalne samouprave donijeti do 31. prosinca 2002. godine.

Zastupnik je svoje izlaganje nastavio tvrdnjom kako je HDZ dugo bio optuživan da svojim centralističkim djelovanjem nije omogućavao razvitak regionalnih stranaka, s čime se ne slaže, potkrijepljujući svoju tvrdnju primjerom IDS-a koji je najjača regionalna stranka, upravo zahvaljujući mješovitom izbornom sustavu koji se primjenjivao.

Trebalo bi preciznije definirati postupanje u slučajevima kad ta zastupljenost ne bude postignuta izbornim rezultatima - hoće li se povećavati broj vijećnika ili će se provoditi dopunski izbori.

Trebalo bi zadržati mogućnost razvijanja regionalnih stranaka makar na dosadašnjoj razini, mišljenja je zastupnik Vukić, te je predložio da se ipak razmisli o djelomičnoj primjeni mješovitog sustava.

Funkcioniranje velikog dijela gradova i općina ovisit će o sredstvima fonda za izravnavanje, dakle, direktno o centralnoj vlasti, jer svega 9 gradova može, bez uvođenja dodatnih prireza, podmiriti troškove primarne zdravstvene zaštite, socijalne skrbi i školstva.

Iz toga je razvidno kako je strankama na vlasti stalo do toga da ta vertikala dobro funkcionira, a za što je potrebno da na vrhu jedinica lokalne samouprave budu stranački ljudi.

Vukić je potom ocijenio kako nije pošteno da se na listama kandidiraju dobro poznati državni dužnosnici, jer je jasno kako oni neće moći obnašati i svoju dužnost na lokalnoj razini.

U članku 44. propisuje se postupanje u slučaju da u glasačkoj

kutiji bude više listića, nego evidentiranih potpisa na popisu birača, provođenje ponovnog glasanja, ali nije jasno u kojem roku se oni moraju održati, a u članku 56. stoji da se, ako uočene nepravilnosti budu prevelike, ponavljaju izbori, u roku koji će odrediti nadležno izborno povjerenstvo. Zastupnik drži kako bi te odredbe trebalo pojasniti i uskladiti sadržaj dvaju članaka.

Članak 59. govori o nadležnosti Ustavnog suda da utvrdi prestanak mandata ako se ispostavi da određeni predstavnik u postupku kandidiranja nije zadovoljavao propisane uvjete, na inicijativu odluke stranke ili predlagača liste, pa je zastupnik upitao odnosi li se to i na članak 5., stavak 2., koji određuje tko može, a tko ne biti kandidiran.

Taj bi dio trebao biti jasnije propisan, mišljenja je zastupnik Dario Vukić.

Za repliku se potom javio **Nenad Stazić (SDP)**, jer je htio razjasniti kako se ono čega se boji zastupnik Vukić (nositelji lista mogli bi biti ljudi koji nisu prebivaljeli na području na kojem se kandidiraju) neće događati budući da se osobe koje nemaju prebivalište u određenom gradu ili općini ne mogu ni kandidirati.

Dario Vukić je pojasnio kako bi se trebala spriječiti kandidatura državnih dužnosnika, za koje je jasno kako neće moći preuzeti dužnost na lokalnoj razini, kako se birači ne bi dovodili u zabludu.

Josip Leko (SDP) je primijetio kako se većina zastupnika čudi što je zakonskim prijedlogom predloženo izmijeniti izborni sustav. I stručnjaci i ministar Ivanišević slažu se kako razmjerni sustav nije najprimjerenije rješenje za lokalne izbore, budući da favorizira stranke. Ocijenio je kako bi najbolje bilo zadržati mješoviti sustav, kao i to da je logično da jedna osoba ne može biti kandidat u dvije jedinice na istoj razini, ali je također logično omogućiti da može biti kandidat u jednoj jedinici, ali na različitim razinama.

Zastupnik je predložio ograničavanje sume sredstava za izbornu promidžbu i određivanje ključa po kojemu će se to proračunati za svaku jedinicu, pri čemu bi najprimjereniji kriterij bio broj upisanih birača.

Raspodjela sredstava trebala bi ovisiti o postignutim rezultatima. Negativno je ocijenio komentare kako bi liste stranaka i njihov redoslijed po

svaku cijenu trebalo poštovati, jer bi drugačije postupanje impliciralo manipuliranje biračima - da je tomu tako, saziv Hrvatskog sabora danas bi bitno drugačije izgledao.

Osnovni bi cilj ipak trebao biti raspoređivanje najkvalitetnijih ljudi u izvršnu vlast na lokalnoj razini.

Tonči Žuvela (SDP) je naglasio kako zakonski prijedlog doprinosi često najavljivanom procesu decentralizacije države, a njime će se definitivno iskristalizirati međustranački odnosi na lokalnoj razini.

Kao najvažnije novine koje su predložene u Prijedlogu zakona o izboru članova predstavničkih tijela u jedinicama lokalne i područne samouprave, zastupnik je naveo: prijelaz sa razmjernog u proporcionalni izborni model, određivanje fiksnog datuma održavanja izbora, nemogućnost raspisivanja prijevremenih izbora u kalendarskoj godini kad s održavaju redovni izbori, specificiranje nespojivih dužnosti s onom predstavničkom, uvođenja instituta mirovanja mandata, te nositelj liste bio bi prvi kandidat s liste, budući da su mamac za birače vrlo često bili ljudi koji nisu imali prebivalište u toj izornoj jedinici.

Pozitivnom je novinom ocijenio i određivanje predsjedavajućeg na konstituirajućoj sjednici, jer je pravilo prema kojemu predsjedka najstariji izabrani vijećnik često nespretno rješenje.

Zastupnik je, međutim, uočio i nekoliko nejasnoća - onu vezanu uz odredbu o kandidaturi na samo jednoj listi (članak 12.), ali nije precizirano za koje razine to vrijedi, kao i nerazmjernost broja potrebnih potpisa za kandidaturu liste, u odnosu na razlike u broju stanovnika od jedinice do jedinice. Birački odbori trebali bi biti višestranački. Na kraju svog izlaganja zastupnik je izrazio nadu kako će predlagatelj uvažiti primjedbe i unijeti ih u tekst zakonskog prijedloga do drugog čitanja.

Kvotom osigurati veću zastupljenost žena

Gordana Sobol (SDP) pojasnila je stajalište Odbora za ravnopravnost spolova, čija je predsjednica, naglašavajući kako je u Zastupničkom domu postignuta zavidna razina predstavljenosti žena, čak 23 posto, u čemu SDP participira sa više od 50 posto, čime se svrstavamo u

krug najnaprednijih zemalja po tom pitanju, te je izrazila nadu kako će to biti moguće ostvariti i na lokalnoj razini.

Zakonskim bi rješenjima to trebalo stimulirati, a tim su se sredstvom poslužile i neke europske zemlje, a naknadno, nakon postizanja cilja automatizmom, su te odredbe uklonjene iz zakona. Sadašnje stanje na lokalnoj razini pokazuje kako žene participiraju u vlasti sa svega 4 posto, te da im je vrlo teško uopće ući na kandidacijsku listu.

Raspravu o Prijedlogu zakona zastupnica Sobol vidi kao priliku da se anticipira ta namjera, te da se odrede sankcije za stranke koje takvu odredbu neće poštivati. Pozdravila je sva predložena rješenja, koja imaju za cilj sprječavanje pokušaja manipuliranja i opstrukcije kvalitetnog funkcioniranja lokalne vlasti, iako osobno misli da bi mješoviti sustav bio primjereniji, jer bi se građanima omogućilo glasovanje za pojedince, a ne isključivo za stranke.

Posebno je istaknula pozitivne strane rješenja prema kojima se pri donosi vjerodostojnosti liste na način da je prvi kandidat s liste ujedno i nositelj liste, a priklonila se zastupnicima koji zastupaju ostavljanje mogućnosti participiranja u vlasti na različitim razinama, u okviru jedne izborne jedinice.

Gordana Sobol je potom izrazila sumnju u kvalitetu rješenja prema kojem bi se kandidat zamjenjivao s prvim sljedećim na listi budući da se unutar stranačke politike mnoge stvari mogu izmijeniti, a o čemu bi predlagatelj trebao voditi računa, iako je jasno da se time zapravo željela izbjeći situacija odugovlačenja s izborom zamjene. To bi se moglo spriječiti propisivanjem roka u kojem treba odrediti zamjenu, završila je svoj dio rasprave o zakonskom prijedlogu Gordana Sobol.

Mr. Marin Jurjević (SDP) osvrnuo se na članke 18. i 19. kojima se propisuje pravo stranaka na jednaku medijsku promidžbu i pod istim uvjetima, što je vrlo važno, budući da su stranke vrlo osjetljive na nejednak tretman na HRT-u u predizborno vrijeme.

Zakonom bi trebalo eliminirati mogućnosti za manipulaciju, a prije svega zabraniti emitiranje emisija pod pokroviteljstvom, jer se na taj način u nepovoljan položaj dovode stranke koje imaju manje financijske mogu-

ćnosti. Također, valja paziti na duljinu reklamnih spotova i na učestalost njihova emitiranja.

Sudjelovanje u talk showu isto tako podliježe cjeniku televizije, što je normalno, poglavito na privatnim TV-postajama, ali bi to trebalo ograničiti. Govoreći o izbornim modelima, zastupnik je kazao kako su sva tri modela u posljednjih deset godina bila na neki način isprobana i da se za svaki od njih mogu navesti argumenti pro i kontra, a složio se s ocjenom da proporcionalni sustav pogoduje velikim strankama.

Na konačni rezultat jednako važan utjecaj ima i krojenje izbornih jedinica. Na kraju svog izlaganja zastupnik Jurjević je pojasnio kako neposredno biranje načelnika, gradonačelnika i župana jest demokratičniji način, ali ne postoji razlog da se zakonskom prijedlogu u drugom čitanju ne pruži konsenzualna podrška, budući da se ovakvo rješenje može prihvatiti kao međufaza dok se ne stvore preduvjeti za kvalitetnu provedbu i promijene ovlasti, te dotjera način funkcioniranja tijela jedinica lokalne samouprave i uvede neposredan izbor za te dužnosnike.

Za repliku se javila zastupnica **Jadranka Kosor**, koja je napomenula kako su pravila o ravnopravnoj izornoj promidžbi vrijedila i za prošle izbore, a o tome nisu zaprimljeni nikakvi prigovori jer je Vijeće HRT-a donijelo pravila, koja su strogo poštovana.

Zakonom o HRT-u predviđena su postupanja u vrijeme predizborne promidžbe, kao i pitanja vezana uz emisije pod pokroviteljstvom, pa nema potrebe to uključivati u predmetni zakonski prijedlog.

Veliki problem može predstavljati jedino činjenica da Vijeću HRT-a ističe mandat, pa nije sigurno hoće li ono moći u ovom sastavu donijeti pravila za izbore zakazane 20. svibnja.

Mr. Jurjević je odgovorio kako pravila naravno moraju biti donesena prije samih izbora, te je pojasnio kako je u svom izlaganju ponajprije zastupao ideju da u predizborno vrijeme emisije pod pokroviteljstvom ne postoje.

Milan Kovač (HDZ) također se javio za repliku, jer je želio istaknuti kako bi vrlo sretna okolnost bila da se za određene emisije ne trebaju plaćati sponzori. Naveo je primjer HRT-ovog praćenja obilježavanja godišnjice smrti predsjednika Tuđmana, koje je

bilo izrazito loše, pa je HDZ morao platiti emisiju koja je dostojanstveno popratila tu godišnjicu.

Birački odbori trebali bi biti stranački

Nenad Stazić (SDP) je u sklopu svog izlaganja ispravio netočan navod, jer drži kako je bespredmetno i nepotrebno u sklopu rasprave o predmetnom zakonskom prijedlogu raspravljati o pravilima predizborne promidžbe, budući da se člankom 19. na to obvezuju lokalni mediji, a tu bi trebalo uključiti i županijske koncesionare. Usredotočio se potom na članak 33. Prijedloga, koji regulira sastav biračkih odbora, koji su bitan element kontrole izbornog postupka. Zastupnik drži kako bi oni trebali biti stranački, budući da je ionako teško apstrahirati određene simpatije prema strankama, a tehnički je gotovo nemoguće angažirati toliki broj pravnik koji nisu članovi neke stranke.

Kvalitetna stranačka podjela sudjelovanja u odborima dodatno bi pojačala kontrolu pravilnosti izbornog postupka, a kriterij za sudjelovanje trebali bi biti posljednji izborni rezultati stranaka koje su prešle prag. Takav je princip bio primijenjen na izborima za gradsku skupštinu u Zagrebu, i pokazao se odličnim. Za slučaj da dogovor ne bude postignut ili da stranka ne dostavi imena ljudi koji će sudjelovati u radu biračkog odbora, Izborna komisija može ih izabrati iz redova građana.

Jadranka Kosor željela je replicirati prethodnom govorniku, budući da smatra kako odnos HRT-a prema lokalnim izborima i praćenje rada dužnosnika uvelike može utjecati na izbore, te da je stoga nužno donijeti spomenuta pravila.

Viktor Brož (HSL) izrazio je žaljenje što ovako važan zakonski prijedlog nije upućen u proceduru ranije, jer nedostatak vremena bitno utječe na kvalitetu rasprave i kvalitetu rješenja, te je izrazio nadu kako će tekst Zakona biti moguće usuglasiti tako da bude prihvatljiv za sve stranke.

Zastupnik osobno drži kako bi mješoviti izborni model bio primjereniji, a vrlo pozitivnim ocijenio je uvođenje odredbe kojom se određuje fiksni datum održavanja izbora i sprječavanje održavanja

prijevremenih izbora u istoj kalendarskoj godini u kojoj bi se trebali održati redoviti izbori.

Viktor Brož potom je izrazio svoje dileme vezane uz članak 9. Prijedloga, kojim se propisuje zastupljenost pripadnika nacionalne manjine koje imaju više od 8 posto u ukupnom broju stanovnika, budući da nije posve jasno s koje će se liste oni birati i kako će se točno postizati ta zastupljenost. Komentirajući članak 23., koji regulira postupak utvrđivanja konačnog broja glasova zastupnik je upitao na koji se način misli spriječiti namjerno povećanje broja nevažećih listića.

Zakonska bi rješenja trebala biti jednostavnija i s manje nedoumica

Komentirajući članak 61., **Stjepan Henezi (SDP)** je predložio daljnju distinkciju skale odnosa broja stanovnika i broja vijećnika u jednoj izornoj jedinici, jer se prema predloženom rješenju može dogoditi da bi male jedinice imale previše vijećnika.

Set članaka od 52. do 60. kvalitetno reguliraju zaštitu izbornog prava u procesu izbora do konstituiranja predstavničkog tijela.

Zastupnik je predložio ograničavanje same sume sredstava za izbornu promidžbu i određivanje ključa po kojemu će se to proračunati za svaku jedinicu, pri čemu bi najprimjereniji kriterij bio broj upisanih birača.

Zastupnik Henezi potom je upitao što će se dogoditi ako vijećnik koji već obnaša dužnost nespojivu s onom vijećničkom ne obavijesti u roku od 8 dana predsjednika predstavničkog tijela jedinice, kako je to propisano u članku 6., hoće li to značiti da se u pitanje dovodi zakonitost donesenih odluka, budući da je tijelo nezakonito konstituirano. Ocijenio je i kako glede zamjena i intervencija u sastav predstavničkog tijela ima najviše nejasnoća i nepravilnosti, jer je mišljenja kako jedino pravo na interveniranje u listu i određivanje zamjena ima stranka. Rješenja bi trebala biti što jednostavnija i izazivati što manje nedoumica, nedorečenosti,

budući da one u praksi mogu izazvati ozbiljne probleme.

Ivan Kolar (HSS) je upozorio na važnost ovog zakonskog prijedloga i utjecaj koji će on imati na život građana u jedinicama lokalne samouprave, za njihovu svakodnevnice. Zastupnik je istaknuo kako je, dok je bio član oporbene stranke, žestoko raspravljao i protivio se u situacijama kad nije bilo jasno kakav će biti izborni zakon, poglavito u vrijeme neposredno prije izbora.

Isto to pitanje sada njemu postavljaju građani, pa je zastupnik Kolar naglasio kako je demokracija "jedina koja vlada", bez obzira na izborni model, a jedino neposredni demokratski izbori precizno prenose volju građana i preračunavaju je u mandate. Napomenuo je kako to govori s pozicije načelnika općine i saborskog zastupnika.

Birači bi mogli negativno procijeniti nove izborne regule prema kojima bi im bila oduzeta mogućnost da u 25 posto direktno biraju svoje predstavnike.

Predložio je potom da se ukloni mogućnost da osoba koja već obnaša dužnost koja je nespojiva s dužnošću na koju bi mogao biti izabran na lokalnim izborima, nema mogućnost ni sudjelovanja na izborima, jer to samo stvara konfuziju. Složio se s govornicima koji su zastupali stajalište kako jedino politička stranka ima pravo intervenirati u stranačku listu i određivati zamjenu za predstavnike koji više ne mogu obnašati svoju dužnost.

Građani ne očekuju neka velika imena na izborima, već ljude koji će stvarno predstavljati njihove interese. Zastupnik se potom osvrnuo i na problem s isplatom sredstava naknade izbornih troškova, koja se ne odvija redovito. Ona bi se morala isplaćivati onima koji ostvare izborne rezultate, i to razmjerno broju osvojenih mandata.

Iznio je i dileme vezane uz predloženi omjer broja vijećnika i broja stanovnika u pojedinim jedinicama. Veličina upravnog tijela i broj vijećnika trebalo bi vezati uz teritorijalni preustroj koji predstoji Republici Hrvatskoj, broj stanovnika, veličinu prihoda i nadležnosti. Za koalicijske liste trebalo bi odrediti veći izborni prag, jer bi u suprotnom pojedinačne stranke bile u nepovoljnijem položaju.

Na kraju svog izlaganja Ivan Kolar je iznio kako bi izborni zakon trebalo

još više demokratizirati kako bi do izražaja došla sloboda u odlučivanju svakog pojedinca.

Vladimir Šepčić (SDP) je istaknuo kako IDS, kao regionalna stranka, bez obzira na izborne modele, nikada nije imala problema u ostvarivanju dobrih izbornih rezultata. Izborni model nije presudan - rezultati ponajviše ovise o odnosima unutar stranke i među strankama. Ako neka stranka nema u svom članstvu žene, ne može ih radi kvota utvrđenih zakonom uvrstiti, kazao je zastupnik i dodao kako vjeruje da su žene "isto tako vrijedne kao i muškarci".

O samim političkim strankama ovisi kako će se postaviti glede kandidiranja unutar liste.

Zastupnik je potom iznio i neke primjedbe: u članku 28. trebalo bi utvrditi način izbora proširenog sastava izbornog povjerenstva, a ne pozivati se na zakon kojim se uređuje izbor zastupnika u Hrvatski sabor.

Složio se s idejom da ti odbori budu stranački, ali na način da se da mogućnost i strankama koje nisu ušle na posljednjim izborima u sastav vijeća. Člankom 59. Ustavni sud dužan je donijeti odluku iz stavka 1., ali bi trebalo precizirati da se ona mora donijeti u roku od 8 dana (odluka o prestanku mandata vijećnika, za koje se utvrdi da u trenutku kandidature nisu ispunjavali potrebne uvjete).

Pojam "župan" iz članka 62. treba zamijeniti s pojmom "pročelnik", budući da župan više nije predstavnik državne vlasti i ne obavlja poslove iz tog djelokruga, a predložio je i da se unese novi članak kojim bi se propisalo kako u roku od 15 dana ovlašteni sazivač može sazvati konstituirajuću sjednicu, od dana kad je ona trebala biti održana, sazivača bi trebala odrediti stranka koja je na izborima dobila najveći broj glasova.

Žene jednako vrijedne

Za repliku se javila **Katica Sedmak (SDP)**, jer drži kako zastupnik Šepčić sasvim sigurno nije mislio kako bi trebalo u politički život uključiti žene koje su jednako vrijedne kao i muškarci. Zastupnik je vjerojatno mislio da su žene jednako marljive.

Jadranka Kosor također se javila s tom namjerom, jer drži kako bi mnoge žene sasvim sigurno bile izabrane, samo ako ih se uvrsti na listu. Konstataciju da su žene jednako

vrijedne ocijenila je protuustavnom, jer smo po Ustavu svi jednaki.

Vladimir Šepčić potom je povukao svoju pomalo nespretno formuliranu tvrdnju.

Dr. **Zrinjka Glovački-Bernardi (HSL)** ispravila je navod zastupnice Kosor, budući da je Ustavom zagwarantirana ravnopravnost, a ne jednakost.

Zastupnica **Kosor** odgovorila je kako je ona mislila na jednakost pred zakonom.

Lokalni izbori - test snaga koalicijskih partnera

Dubravka Šuica (HDZ) založila se za stvaranje klime u državi u kojoj bi bilo moguće aktivno uključivanje žena u politički život, a ne samo određivanje kvota kojima se to propisuje. Spomenula je primjer Francuske, koja je propisala 50 postotno sudjelovanje žena u stranačkim listama, međutim, došlo je do komplikacija u primjeni te odredbe, budući da je toliki broj profiliranih članica stranaka bilo teško pronaći. Zastupnica je iznijela svoj stav prema kojem bi žene sasvim sigurno u život unijele jednu novu dimenziju, a o tome su u Saboru najprije progovorile žene, iako bi bilo vrlo zanimljivo čuti i što muškarci misle o tome.

Dubravka Šuica ustvrdila je kako je predloženi zakonski dokument dizajniran tako da omogućiti da lokalni izbori budu test snaga među strankama koalicije, a rezultati će poslužiti u prestrukturiranju na nacionalnoj razini, a za što je najprimjereniji razmjerni izborni model. Zapravo, radi se o natjecanju između zatvorenih stranačkih lista, a svoja su mišljenja, ponajprije dvojbe, oko tog izbornog modela iznosili gotovo svi sudionici u raspravi.

Iako se zapravo radi o temeljitoj izbornoj reformi, nisu organizirana stručna savjetovanja, kao što je to radio HDZ prije svakog izbornog zakona, kazala je zastupnica i izrazila nadu kako će između dva čitanja zakonskog prijedloga ipak biti dovoljno vremena i prostora za mišljenje struke.

Osnovni bi cilj lokalnih izbora trebalo biti pravilno predstavljanje biračkog tijela na svim razinama, a ovako koncipiran zakonski prijedlog postavlja pitanje hoće li to biti izvedivo, poglavito u malim sredinama. Vijećnik bi trebao biti odgo-

voran izravno svojim biračima i direktno bi zastupao njihove interese - tako bi izabrani bili manje članovi stranke, a više predstavnici naroda. U tome se nalazi jedna od osnovnih razlika između lokalnih i nacionalnih izbora. Veliki projekt decentralizacije trebao bi podrazumijevati i depolitizaciju na lokalnoj razini, a zapravo se ozakonjuju institucionalna rješenja koja ograničavaju samostalnost lokalnih zajednica. Donošenje izbornih pravila neposredno prije izbora praksa je koja se spočitavala HDZ-u, a sada je prijašnja oporba i sama radi.

Primjenom razmjernog sustava izostat će individualni predstavnici i ugledni ljudi, a proklamirat će se oni koji se uklapaju u stranačke mašinerije - to će dovesti do prosječnosti, ocijenila je.

Razmjerni sustav neće osigurati adekvatnu predstavljnost

Dino Debeljuh (IDS) je kazao kako je ugodno iznenađen raspravom o ovom zakonu, budući da je očekivao da će zastupnici šesteročlane koalicije podržati proporcionalni sustav. On je osobno protiv tog izbornog modela, a njime bi najzadovoljniji trebao biti HDZ koji može najviše profitirati.

Taj model neće osigurati pravu zastupljenost građana u lokalnoj samoupravi, poglavito u malim sredinama gdje je to osobito važno, budući da će ove izborne regule rezultirati pretežitom zastupljenošću predstavnicima iz gradskih sredina, a malom zastupljenošću slabo naseljenih područja.

Potrebna je daljnja distinkcija skale odnosa broja stanovnika i broja vijećnika u jednoj izbornoj jedinici, jer se prema predloženom rješenju može dogoditi da bi male jedinice imale previše vijećnika.

Građani će na lokalnoj razini radije vezati svoje interese uz osobu, a ne uz stranku, što također ne omogućava ovaj izborni model. Zastupnici Hrvatskog sabora i sami su govorili u prilog većinskog ili mješovitog sustava, a malo njih je branilo razmjerni sustav, kazao je Debeljuh.

Stoga je pozvao ministra pravosuđa, lokalne uprave i samouprave bi li ipak bilo bolje odlučiti se za mješoviti sustav, kako bi se građanima omogućila bolja predstavljenost u tijelima lokalne samouprave. Da su se zastupnici Hrvatskog sabora birali proporcionalnim sustavom, bez županijskih podjela, većina zastupnika bila bi iz Zagreba i okolice.

Ivo Fabijanić (SDP) uputio je zastupniku Debeljuhu repliku tehničke prirode, jer drži kako ni jedan sustav ne može dati apsolutnu zastupljenost. Kako osigurati zastupnike za svako naselje, kojih je nekoliko stotina u jednoj jedinici, upitao je. Stranka koja kandidira trebala bi, pri sastavljanju svoje liste voditi računa o tome da se "pokriju" svi dijelovi.

Dino Debeljuh je iznio kako zastupnik Fabijanić u svojoj argumentaciji kao da polazi od činjenice da se na izborima natječe samo jedna stranka. Naravno da se ne može osigurati zastupljenost svake, i najmanje sredine, ali se pitanje tada može riješiti teritorijalnom podjelom jedinice. Svaka će stranka na vrh svoje liste staviti čovjeka iz grada, iz centrale.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Ivo Fabijanić**. Drži kako nije govorio kao da postoji samo jedna stranka, budući da se problem o kojem govori zastupnik Debeljuh ne bi ni mogao pojaviti u slučaju sudjelovanja više stranaka. Nemoguće je da baš svaka stranka na vrh liste stavlja ljude iz gradova, iz centrala, a za to je i naveo primjer dužnosnika u Pagu. Nemoguće je ispuniti sve zahtjeve, ustvrdio je Fabijanić.

Debeljuh se javio za ispravak netočnog navoda, jer i dalje drži kako će rezultati pokazati upravo ono o čemu je maloprije govorio, a kao dokaz navodi činjenicu da u Saboru nikad ranije nije bilo toliko zastupnika iz drugih krajeva Hrvatske, primjerice Dalmacije i Međimurja.

Ivo Fabijanić nije se s time složio jer drži kako je uzrok tvrdnji zastupnika Debeljuha naprosto hvale vrijedno širenje baze sposobnih i pametnih ljudi koji se bave politikom.

Zastupnik **Debeljuh** je ustrajao na svojoj tvrdnji kako je to omogućeno upravo sustavom, ničim drugim.

Kombinacija modela - najbolje rješenje

Pravo da govori u ime Kluba zastupnika SDP-a iskoristio je **mr. Mato Arlović**, koji je kazao kako je i za zastupnike te stranke ključno pitanje upravo pitanje izbora izbornog modela. Iznesena su različita mišljenja, ali se nisu uputila kao prijedlog, budući da su se držali dogovora postignutog unutar vladajuće koalicije.

Ustvrdio je potom da se izbornom reformom razbija monotipni sustav jedinica lokalne samouprave, a zakonski prijedlog o kojemu se upravo raspravlja predstavlja zapravo međukorak između dvoje faze tog procesa.

Zastupnik je predložio da se zakonskim prijedlogom predvidi kombinacija izbornih modela: da se u županiji vrše izbori proporcionalnim sustavom, a vijećnici neposredno biraju župane, kao i u gradovima iznad 100 tisuća stanovnika, ali gradonačelnici bi se birali neposrednim izborima i da oni mogu birati svoje poglavarstvo, koje potvrđuje vijeće.

Za gradove ispod 100 tisuća stanovnika trebalo bi kao rješenje razmotriti mješoviti sustav (pola razmjernim, pola većinskim), a da vijeća biraju gradonačelnike. Proporcionalni bi sustav bio najprimjereniji za male sredine i gradove ispod 10 tisuća stanovnika, uz neposredni izbor gradonačelnika i načelnika.

Zastupnici SDP-a drže kako bi u sredinama i općinama ispod tisuću stanovnika izbor vijećnika trebao biti izvršen proporcionalnim modelom, pri čemu bi predsjednik vijeća ujedno bio i načelnik, a profesionalno-tehnički bi dio posla mogla obavljati dva pročelnika.

To bi značilo zadiranje u osnovni model koji je predložen u ovom zakonskom prijedlogu, a sve bi odredbe trebalo uskladiti s Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama, te osigurati proporcionalnu predstavljenost pripadnika nacionalnih manjina. Sve su to mišljenja koja nisu prezentirana kao prijedlozi, kazao je Mato Arlović, jer su mislili kako će se svi držati zajedničkog dogovora.

Ovi prijedlozi mogu poslužiti kod nekog budućeg izbornog zakona, a mogu biti uvršteni i u predmetni zakonski prijedlog u drugom čitanju,

kazao je na kraju svog izlaganja Mato Arlović.

Razmjerni sustav je stvar političke odluke

U ime predlagatelja, Vlade Republike Hrvatske, riječ je uzeo ministar **Stjepan Ivanišević**, kojeg je rasprava o ovom Prijedlogu zakona iznenadila svojom opširnošću i nizom dobrih inicijativa i prijedloga, iako dio njih nije bio vezan na sam predmet zakonskog prijedloga. On je izrađen na osnovi postignutog dogovora u raspravama o izbornom modelu, kada je odlučeno da je najprimjereniji onaj razmjerni. Za neke ozbiljnije promjene nema vremena, ako se predviđa da zakonski prijedlog ide u dva čitanja. Također, nije istina da pri izradi zakona nisu konzultirani stručnjaci, ali je istina da su se oni razmimoilazili u mišljenjima. Za svaki od postojećih izbornih modela mogu se navesti argumenti pro i kontra, tako da je uvođenje razmjernog sustava zapravo politička odluka, utemeljena na uvidu i impresiji o mogućim rezultatima tog sustava.

Nitko, međutim, nije mogao kazati da razmjerni sustav nije pravedniji od većinskog, u kojemu se za jedan glas razlike dobivaju mandati, a ostali glasovi propadaju, događa se majorizacija koja nije u bazi opravdana brojem dobivenih glasova. Većinski sustav stvara dominaciju i nejednakosti, ali, primjerice osigurava stabilne izvršne strukture, stabilnu Vladu i poglavarstva na nacionalnoj i lokalnim razinama.

Ministar je apelirao na zastupnike da pridoznu u donošenju promišljenih odluka, jer ishitreni potezi mogu nanijeti velike štete.

Izbornom reformom razbija se monotipni sustav jedinica lokalne samouprave, a zakonski prijedlog o kojemu se upravo raspravlja predstavlja zapravo međukorak između dviju faza tog procesa.

Ministar se potom osvrnuo na preklapanje kandidatura na raznim razinama, s kojima se u načelu složio, ali ne i s preklapanjem članstva, jer bi rezultiralo kumulacijom mandata. Također, čule su se razne sugestije

glede toga treba li dodatno proširiti ili suziti inkompatibilitet dužnosti, kazao je ministar i dodao kako će se vidjeti što se u tom pogledu može učiniti, ali je naglasio da je to novina u zakonskom prijedlogu, jer je važno onemogućiti repliciranje dužnosti u vijeću i poglavarstvu.

Formalna granica izbornog praga od 5 posto gotovo da je irelevantna jer će se na terenu tek pokazati pravi izborni prag, poglavito u malim sredinama, a diferencijacija praga i njegovo povećavanje za koalicijske liste zapravo bi rezultiralo kažnjavanjem predizbornih koalicija.

Ministar se osvrnuo i na kritike glede zastupljenosti manjina u predstavničkim tijelima, te je zastupniku Šeksu kazao kako je granica od 8 posto restriktivnija od odredbe predviđene Ustavnim zakonom. Pritom će se kao relevantni podaci uzeti novi popis stanovništva, čiji će rezultati biti gotovi sredinom travnja.

Zastupnicama koje su podržale unošenje kvote kojom bi bila propisana zastupljenost žena na kandidacijskim listama ministar je zahvalio i predložio da formuliraju konkretan prijedlog o toj inicijativi. Birački odbori trebali bi biti bar dijelom stranački, budući da konstelacija stranaka varira od jedinice do jedinice, pa je bolje sastav ostaviti međustranačkim dogovorima.

Preizborna promidžba i praćenje medija ne bi trebalo biti detaljnije regulirano ovim zakonom, budući da to nije njegov predmet, a njime nije moguće ni onemogućiti emitiranje stranačkih plaćenih emisija, jer bi to značilo zadiranje u njihovo poslovanje. Vrijeme predviđeno za izbornu promidžbu bit će ravnopravno raspodijeljeno među strankama. Na kraju svog izlaganja ministar je kazao kako će do drugog čitanja nastojati sastaviti Prijedlog koji bi zastupnike više zadovoljio, ali se boji kako u onim osnovnim pitanjima neće biti nekih većih promjena.

Mr. Mato Arlović, koji je predsjedao sjednicom, opomenuo je zastupnika **Mladena Godeka**, koji je zlorabio instituciju netočnog navoda i povrede Poslovnika, te uputio kritiku ministru Ivaniševiću jer je želio da se ministar izjasni i o regulativi glede određivanja zamjena kod prestanka mandata izabranih vijećnika.

Zastupnici Zastupničkog doma Hrvatskog sabora većinom su glasova (90 "za", 33 "protiv" i 2 suzdržana) odlučili podržati Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Također većinom glasova (118 "za", 3 "protiv" i 4 suzdržana), zastupnici su donijeli zaključak kojim je preporučeno Vladi da prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona razmotri mogućnost normativnog uređivanja ravnomjerne zastupljenosti oba spola u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne samouprave.

I.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O DOPLATKU NA SLJEPOĆU; PRIJEDLOG ZAKONA O ODREĐIVANJU POSLOVA NA KOJIMA SE ZAPOSŁJAVAJU SLIJEPE INVALIDNE OSOBE

Do kraja travnja 2001. - cjelovita rješenja

Nakon rasprave u prvom čitanju **Zastupnički dom nije prihvatio zakonske prijedloge o doplatku na sljepoću i o određivanju poslova na kojima se zapošļavaju slijepe invalidne osobe, ali je zadužio Vladu RH da do kraja travnja 2001. predloži odgovarajuće zakonsko rješenje koje će osiguravati doplatku na težu invalidnost osobama s najtežim oštećenjima odnosno cjelovito rješenje profesionalne rehabilitacije i zapošļavanja svih invalidnih osoba.**

Predloženim zakonima poboljšao bi se položaj slijepih invalidnih osoba pri zapošļavanju a time i kvaliteta njihova života te preglednije i ekonomičnije regulirao doplatku na sljepoću, navodi se u obrazloženju, a više o predloženim rješenjima kao i o raspravi u Županijskom domu (predlagatelj) pisali smo u "Izješćima", broj 283; od 29. prosinca 2000. godine na stranici 38. pod

naslovom: "Potaknuto sustavno rješavanje problema slijepih osoba".

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo ne podupire donošenje ovih zakona iz razloga utvrđenih u mišljenju Vlade RH a **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** u raspravi je podržao nastojanje predlagatelja da kroz zakonske propise olakša materijalni položaj slijepih osoba. Međutim, kako je ovaj Odbor kroz svoj rad s brojnim udrugama osoba s invaliditetom upoznat s njihovim problemima mišljenja je da ne treba prihvatiti predloženi način rješenja. Nije potrebno donositi poseban zakon kojim bi se reguliralo pravo na doplatku samo za jednu skupinu osoba s invaliditetom, za slijepe osobe. Time bi se time stavile u neravnopravan položaj druge invalidne

osobe i s težim oštećenjima. Jedan od hitnih zadataka Vladinog Povjerenstva za osobe s invaliditetom trebao bi biti predlaganje odgovarajućih rješenja o doplatku za osobe s invaliditetom.

Odbor je predložio Zastupničkom domu da ne prihvati Prijedlog zakona o doplatku na sljepoću te da zaduži Vladu RH da do 1. travnja 2001. (prije glasovanja predsjednica Odbora Biga Friganović ispravila je taj datum na kraj travnja, budući da je ova tema na dnevni red Doma došla znatno kasnije nego što se očekivalo) predloži odgovarajuće zakonsko rješenje koje će osiguravati doplatku na težu invalidnost osobama s najtežim oštećenjima.

Uz slično obrazloženje Odbor je dao prijedlog da se ne prihvati ni Prijedlog zakona o određivanju poslova na kojima se zapošļavanju slijepe invalidne osobe uz zaduženje Vladi da

do 1. travnja (kasniji ispravak - kraj travnja) uputi u saborsku proceduru Prijedlog zakona kojim će se na cjelovit način riješiti profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje svih invalidnih osoba.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada Republike Hrvatske ocjenjuje da nije potrebno donositi poseban zakon kojim bi se reguliralo pravo na doplatku samo za jednu skupinu osoba s invaliditetom jer bi se time stavile u neravnopravan položaj druge osobe s još težim oštećenjima/invaliditetom, kao npr. osobe s težom i teškom mentalnom retardacijom, osobe s teškim tjelesnim oštećenjima (cerebralna paraliza, distrofija) te osobe s više oštećenja, gluho-slijepe, i dr.

U Hrvatskoj ima oko 5.500 osoba oštećenog vida odnosno slijepih, 62.000 oštećena sluha, 13.500 osoba s cerebralnom i dječjom paralizom, 1.200 oboljelih od distrofije, 50.000 osoba s raznim tjelesnim oštećenjima te 12.000 s mentalnom retardacijom. Budući da osobe s invaliditetom mogu ostvariti (uvjeti propisani Zakonom o socijalnoj skrbi) prava na savjetovanje, pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća, pomoć za održavanje te druga prava Vlada RH naglašava još jednom da bi uvođenjem posebnim doplatkom samo na sljepoću dovelo do neravnopravnosti drugih osoba s težim invaliditetom.

U svom mišljenju iznijela je i više primjedaba na Prijedlog zakona te navode da nije razvidno koje je prvostupanjsko odnosno drugostupanjsko tijelo nadležno za odobravanje prava na taj doplatku te tko će i na temelju čega utvrditi da se radi o slijepoj osobi. Sve su to razlozi zbog kojih Vlada RH ocjenjuje da ovaj zakon nije potrebno ni opravdano donositi. Mogućnost osiguravanja doplatka na težu invalidnost osobama s najtežim oštećenjima u najkraćem će vremenu razmotriti Povjerenstvo Vlade za osobe s invaliditetom, stoji u mišljenju Vlade RH.

Vlada je predložila Zastupničkom domu da ne prihvati ni Prijedlog zakona o određivanju poslova na kojima se zapošljavaju slijepe invalidne osobe. Nije potrebno donositi takav poseban zakon, ocjenjuje Vlada, jer bi se time stavile u neravnopravan položaj druge osobe s težim oštećenjima, a uz to predlažu se rješenja koja nisu u skladu s važećim

propisima posebno ona uz propisivanje poreznih olakšica. Vlada podsjeća da su olakšice koje potiču zapošljavanje invalidnih osoba uređene zakonima o porezu na dohodak i na dobit. Imenovana je radna stručna skupina u kojoj su i predstavnici udruga invalida, kako bi se do travnja 2001. izradio nacrt prijedloga zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju invalida koji će obuhvatiti i slijepe invalidne osobe i na sveobuhvatan način, prilagođen praksi zemalja EU, riješiti brojna pitanja osposobljavanja za rad i zapošljavanje invalidnih osoba.

Stoga je stajalište Vlade da se poslovi na kojima se zapošljavaju slijepe invalidne osobe mogu urediti samo zakonom koji će na cjelovit način riješiti osposobljavanje za rad i zapošljavanje svih invalidnih osoba.

RASPRAVA

U Zastupničkom domu najprije je **Snježana Biga-Friganović (SDP)**, predsjednica Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo iznijela stajalište tog radnog tijela o oba ova zakonska prijedloga (ne prihvaćaju se predloženi zakoni uz zaduženja Vladi RH) a zatim uslijedila objedinjena rasprava o oba zakonska prijedloga u kojoj je većina zastupnika pozdravila nazočne predstavnike Udruge slijepih Hrvatske.

Ideja da, ali način ne

Darinka Orel (HSL) rekla je da Klub zastupnika HSL-a ne odbija ideju predloženih zakona ali ne podržava način na koji se predlažu rješenja. Protivi se njihovom donošenju iz razloga utvrđenih u mišljenju Vlade RH u kojem stoji, među ostalim, da bi zapravo ovim prijedlogom zakona pravo na doplatku imala samo jedna skupina osoba s invaliditetom i time došle u neravnopravan položaj osobe s još težim oštećenjima te da će Povjerenstvo predložiti odgovarajuća rješenja.

Tema nije ni lagana ni jednostavna i razgovor o slijepim osobama traži prije svega jedan suptilniji pristup, rekao je **Branislav Tušek (SDP)** govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-

a. Hvale je vrijedna inicijativa onih ljudi koji su pokušali na jedan sustavniji način riješiti pitanje slijepih i slabovidnih osoba. Svaka nacionalna zajednica pa tako i hrvatska posebno se testira i polaže ispit humanosti i civilizacijskih dosega u odnosu prema hendikepiranim osobama i posebno prema slijepim i slabovidnim, naglasio je uvodno. Riječ je o temi o kojoj bi Zastupnički dom vrlo brzo trebao raspravljati i ozbiljnije analizirati stanje na ovom području i odrediti daljnje aktivnosti. Kao odgovorni ljudi u ovom visokom Domu trebamo sagledati pitanje hendikepiranih osoba u Hrvatskoj, što se s njima događa, zna li se njihov broj i sva težina njihovih životnih problema, naveo je, među ostalim zastupnik upozoravajući da u Hrvatskoj ima gotovo 400.000 invalidnih osoba odnosno da je svaki jedanaesti građanin RH invalid što Hrvatsku stavlja prema nekim istraživanjima među prve u Europi.

Nije potrebno donositi poseban zakon kojim bi se reguliralo pravo na doplatku samo za jednu skupinu osoba s invaliditetom, za slijepe osobe. Time bi se stavile u neravnopravan položaj druge invalidne osobe i s težim oštećenjima.

U većem broju europskih zemalja uvedena je tzv. kvota zapošljavanja invalidnih osoba kao visoki humani i civilizacijski doseg o čemu bi možda trebala malo više razgovarati i naša zajednica, i Vlada i Zastupnički dom, naglasio je. Klub zastupnika SDP-a predlaže da Vlada razmotri stanje i izradi cjelovito rješenje i aktivnosti za rješavanje pitanja hendikepiranih osoba kako bi se sagledao taj globalni proces u Hrvatskoj s posebnim osvrtom na slijepe i slabovidne osobe, te, među ostalim, da preispita politiku prema invalidima i njihovog uključivanja u svijet rada (sagledati mogućnosti zapošljavanja) i time na najbolji način pridonese očuvanju i zaštiti njihovog digniteta. Maksimalno ćemo biti prisutni u rješavanju tih problema prije svega kroz zakonske mogućnosti, rekao je na kraju zastupnik.

Želimo se priključiti Europi a danas se visokocivilizirane zemlje cijene po tome koliko skrbe o hendikepiranim i slijepim osobama.

Klub zastupnika HDZ-a podržava bit i namjeru ovih zakona jer smatra da će ovako koncipirani olakšati i učiniti kvalitetnijim život slijepih i slabovidnih osoba, rekla je **Jadranka Kosor (HDZ)**. Trebalo bi još mnogo toga napraviti na poboljšavanju njihovih životnih uvjeta uključujući i osobe s posebnim potrebama počevši od vrtića. Hrvatski sabor je posljednjih godina napravio nekoliko važnih koraka da život slijepih osoba bude kvalitetniji i dostojniji, podsjetila je zastupnica. Veliku pozornost treba posvetiti i svim drugim osobama s posebnim potrebama i gluho-slijepima, kojima je izuzetno teško i svima njima treba pomoći. Dok se ne pripremi jedan zakon koji će regulirati i pravo na zapošljavanje, pravo na doplatku na sljepoću i sva druga prava svih ovih osoba od nečega treba krenuti, rekla je zastupnica, i podržala predložene zakone.

Stjepan Živković (HSS) naglasio je da Klub zastupnika HSS-a podržava ideju koja proizlazi iz predloženih zakona o doplatku i zapošljavanju ali, smatra da se mora voditi računa o cjelovitom rješenju i za invalidne osobe s najtežim oštećenjima. Predlaže Domu da obveže Vladu da razmotri i analizira (Povjerenstvo) mogućnost osiguranja doplatka na težu invalidnost te da u najkraćem roku predloži odgovarajuća rješenja i što prije uputi u saborsku proceduru (nacrt već postoji) a nakon usuglašavanja s udrugama invalidnih osoba zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju invalida.

Uvažiti apele slijepih

Govoreći u ime Kluba zastupnika IDS-a **Dino Debeljuh (IDS)** je rekao da su proteklih godina iz godine u godinu slijepe osobe gubile neka svoja već dosegnuta prava. Za njihove probleme, a i za probleme drugih kategorija invalida protekla HDZ-ova vlast je imala malo razumijevanja, mišljenje je zastupnika. Stoga drži interesantnim da se sada javljaju upravo ti isti odnosno predstavnici te bivše vlasti i predlažu zakone što je dobro. Ali nije dobro što se njima zadire u već zadani proračun. No zastupnik ipak smatra da ne treba čekati sveobuhvatni zakon i podržava ideju da se ide s jednim ovako predloženim zakonom jer do drugog čitanja ima vremena za popravak a i da Ministarstvo predloži svoje.

Treba promijeniti odnos prema slijepim osobama i uvažiti njihove višegodišnje apele, čim prije donijeti zakon koji će im vratiti dostojanstvo, rekao je, među ostalim zastupnik pročitavši ujedno apel iz siječnja 2001.

Klub zastupnika HSP-a/HKDU-a podržat će oba predložena zakona i drži ih iznimno bitnim za poboljšanje položaja slijepih osoba u Hrvatskoj, rekao je **Tonči Tadić (HSP)**. Napomenuo je da se odnos prema invalidnim osobama ne smije ograničiti samo na zakonske odredbe već da mora proizlaziti iz humanijeg odnosa svakog građanina i svake obitelji prema hendikepiranim sugrađanima. Značajnu ulogu u tome moraju imati škole i druge odgojno-obrazovne ustanove a posebice sredstva javnog priopćavanja. Posebnu pozornost invalidnim osobama treba posvetiti u javnom prijevozu (razmišljati i o specijalnom prijevozu) uključujući i povlastice. Potrebni su dobri zakoni koji će urediti položaj hendikepiranih osoba s ciljem da im se zajamči integracija u društvo.

Predloženi zakon o doplatku nema definirane rokove provedbe a i ne možemo podržati rješenje o uskrati doplatka (počinitelji prekršaja), neke su od primjedaba koje je zastupnik iznio na predložene zakone.

Zatim se prešlo na pojedinačnu raspravu.

Dr. Juraj Njavro (HDZ) svojim promišljanjima želi pomoći rješavanju problema slijepih i slabovidnih osoba. Prijedlozi da se jednim zakonom objedini cjelokupna problematika invalidnih osoba, kojih u Hrvatskoj ima oko 400.000, imaju opravdanja no isto tako taj zakon ne treba čekati da bi se riješio problem slijepih, rekao je zalažući se za prihvaćanje predloženih zakona.

Romano Meštrović (SDP) pridružio se svima onima koji se zalažu da se propuste ovi zakoni u drugo čitanje a da Vlada objedini sve zakone koji se odnose na hendikepirane osobe. Poznato je da su slijepe osobe najbolje organizirani od svih hendikepiranih osoba, a u prosjeku i najobrazovaniji, pa nije čudno što su upravo oni dali inicijativu da se ide s ovim zakonima, a zbog takve aktivnosti ih ne treba kažnjavati. To će potaknuti i druge hendikepirane osobe i one koje skrbe o njima da daju inicijativu i vrše pritisak na nas, rekao je, među ostalim. Želimo se priključiti Europi a danas se visokocivilizirane zemlje cijene po tome koliko skrbe o hendikepiranim i slijepim osobama, naglasio je.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Zastupnički je dom, sukladno prijedlogu matičnog Odbora jednoglasno donio zaključak kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o doplatku na sljepoću, no zadužuje se Vlada RH da do kraja travnja 2001. godine predloži odgovarajuće zakonsko rješenje koje će osiguravati doplatku na težu invalidnost osoba s najtežim oštećenjima.

Zastupnički dom nije prihvatio ni Prijedlog zakona o određivanju poslova na kojima se zapošljavaju slijepe invalidne osobe, ali je zadužio Vladu RH da do kraja travnja 2001. godine uputi u saborsku proceduru Prijedlog zakona kojim će se na cjelovit način riješiti profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje svih invalidnih osoba.

Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O RUDARSTVU

Cilj - iskorijeniti nelegalnu eksploataciju

- Predloženo usklađivanje i znatnije povećanje novčanih kazni

Županijski dom jednoglasno je i gotovo bez rasprave podržao ovaj zakonski prijedlog. Prethodno su to učinili njegovi odbori za zakonodavstvo te za gospodarstvo i financije.

Izmjene Zakona o rudarstvu potrebne su iz više razloga. Jedan od njih je taj što su se u novije vrijeme počeli graditi rudarski objekti za eksploataciju nafte i prirodnog plina na moru čija gradnja nije dovoljno jasno propisana važećim zakonom. Uz to je potrebno - radi uspješnijeg

suzbijanja nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina - povećati kazne te propisati zaštitnu mjeru oduzimanja predmeta korištenih prilikom izvršenja prekršaja i privrednog prijestupa nelegalne eksploatacije i istraživanja mineralnih sirovina.

O Prijedlogu je govorio **Roman Nota**, pomoćnik ministra za energetiku i rudarstvo, koji je, među ostalim, ukazao na uvelike povećanu nelegalnu eksploataciju i na to da valja definirati po kojim se propisima radi kad je riječ o objektima na moru te izvjestio zastupnike da ministar mora dobiti ovlaštenje da donosi tehničke propise koje nameće tehnološki razvoj (u naredne dvije godine trebao bi ih donijeti desetak).

Zastupnika mr. **Miroslava Rožića** zanimalo je hoće li od kazni za neovlašteno iskorištavanje rudarskih dobara imati koristi i lokalna samouprava, koja bi - kako je naglasio - trebala ući u paket decentralizacije i kad je u pitanju dodjela sredstava, a ne samo dodjela obveza.

Aldo Skira (IDS) upitao je tko je dužan sanirati iskope, spomenuvši primjer Labinštine gdje još nisu sredi tereni velikih iskopa boksita.

Roman Nota odgovorio je Rožiću da nije namjera punjenje Proračuna kaznama već da se što više nelegalnih aktivnosti uvede u sustav, dok je Skiru izvjestio kako teren treba sanirati onaj tko ima odobrenje za eksploataciju.

J.R.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAKLADAMA I FUNDACIJAMA

Djelovanje putem predstavništava

Zastupnički je dom uz prethodno pozitivno mišljenje Županijskog doma, jednoglasno prihvatio predloženi zakonski tekst, a predlagatelju Vladi RH, uputio primjedbe i prijedloge da o njima povede računa pri sastavljanju konačnog teksta.

O PRIJEDLOGU

Važeći zakon o zakladama i fundacijama ne predviđa mogućnost obavljanja djelatnosti stranih zaklada u Republici Hrvatskoj, stoga se

predloženim izmjenama i dopunama Zakona omogućava djelovanje stranih zaklada putem njihovih predstavništava.

Definira se pojam strane zaklade i propisuje način njezina registriranja i rada. Predloženim rješenjima omogućava se rad stranih zaklada, prikupljanje i plasiranje sredstava u dobrotvorne svrhe kao što je sukladno zakonu - unaprjeđenje kulturne, prosvjetne, znanstvene, duhovne, ćudoredne, športske, zdravstvene, ekološke ili drugih društvenih

djelatnosti, odnosno pružanja potpore osobama kojima je potrebna pomoć.

RADNA TIJELA

Radna tijela obaju domova Hrvatskog sabora podržala su donošenje zakona, i to **Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo**, odbori **ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo, za obrazovanje, znanost i kulturu**, te **za Ustav, Poslovnik i politički sustav**.

RASPRAVA

Zastupnicima ovoga doma obratio se s objašnjenjem zakonskog prijedloga **Slobodan Ljubišić**, pomoćnik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, a za riječ u raspravi koja je otvorena **Božo Biškupić (HDZ)**. Smatrao je dobrim da se inovira ovaj Zakon, te je upozorio na potrebu reguliranja inspeksijskog nadzora. Razlog je što imaju sjedište u inozemstvu i radi izjednačavanja hrvatske i strane zaklade.

Nakon preporuke da predlagatelj povede računa o ovoj preporuci pri sastavljanju konačnog teksta, predsjednica Doma dr. Katica Ivanišević je zatražila glasovanje. Većinom je glasova utvrđeno pozitivno mišljenje (3 "suzdržana").

U Zastupničkom domu o zakonskom prijedlogu govorio je **Ranko Marijan**, zamjenik ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave.

U raspravi koja je uslijedila u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a **Želimir Janjić** je rekao da Klub podržava zakonski prijedlog, te je u nastavku rasprave ukazao na potrebu promjene određenih rješenja. Tiču se - potrebe za istovjetnim nazivom - preciziranja da javni bilježnik ovjeri potpis osnivača ili odgovorne osobe na odluci o osnivanju ili ovjeru kopije odluke.

Valjalo bi također precizirati, rekao je, da odluka o osnivanju predstavništva strane zaklade sadrži naziv i sjedište strane zaklade koja osniva predstavništvo, naziv i sjedište predstavništva, svrhu strane zaklade, krug osoba kojima je namijenjena korist zaklade, djelatnost predstavništva te ime osobe ovlaštene za zastupanje strane zaklade u Republici Hrvatskoj.

Naime, zaklada ili fundacija, nakon osnivanja, postoji neovisno o svome osnivaču, pa financijsko izvješće osnivača ne govori o poslovanju predstavništva zaklade u Republici Hrvatskoj i nije od značaja za postupak registracije predstavništva.

Osnivač zaklade ili fundacije može biti i fizička osoba pa je u tom kontekstu njegovo posljednje godišnje financijsko izvješće isprava nejasnog sadržaja, te valja priložiti ovjerenu suglasnost osobe ovlaštene za zastupanje strane zaklade odnosno fundacije u RH da prihvaća tu dužnost.

Nepotrebno je da ministar nadležan za poslove opće uprave pravilnikom propisuje priloge koje je potrebno priložiti u zahtjev.

Predlagatelj je propustio urediti status predstavništava stranih zaklada i fundacije upisanih u registar predstavništava stranih osoba u RH koje vodi Ministarstvo gospodarstva. Potrebno je dodati prijelazne odredbe temeljem kojih bi predstavništva zadržala pravni kontinuitet i bila automatizmom upisana u novoformirani upisnik. Pritom se stranim predstavništvima nameće obveza prikupljanja i dostavljanja propisane dokumentacije koju je inače potrebno priložiti u zahtjev za upis u upisnik, uz prijetnju brisanja ukoliko to ne učine u propisanom roku.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Stjepan Živković** - podržava predloženo rješenje prema kojem strana zaklada ima sjedište u inozemstvu, valjano je osnovana i registrirana po pravu zemlje u kojoj ima sjedište, osnovana i registrirana u zemlji članici svjetske trgovinske organizacije. Ona osniva svoje predstavništvo putem kojeg obavlja djelatnosti u Republici Hrvatskoj.

U pojedinačnoj raspravi **Marin Jurjević (SDP)** je pohvalio zakonsku izmjenu i sugerirao da bude podržana to više što donosi višestruko dobro za Hrvatsku s obzirom na ulogu i opću društvenu korist koju ima.

Dr. **Ante Simonić (HSS)** je konstatirao da je institucija zaklade i fundacije značajna civilizacijska tekovina razvijenih svjetskih društava kojima Hrvatska tradicionalno

pripada. Zakon donijet 1995. godine zapravo je sadržavao ograničenja u primjeni i na normativnoj razini u odnosu na predložena rješenja.

Zaklade i fundacije nositelji su veoma značajnih i u svjetskim razmjerima poznatih programa od kojih neki već stotinama godina daju obilježje nacionalnim i svjetskim kulturnim standardima i veoma značajnim zbivanjima u suvremenom svijetu - od davanja stipendija kvalitetnim pojedincima opremanja institucija, plaćanje za sudjelovanje na kongresima, financiranja izdavanja časopisa.

Zastupnik je svoje izlaganje potkrijepio podacima o nazivima zaklada i fundacija te primjerima njihovih financijskih podrški.

Budući da je situacija u znanosti zemalja istočne Europe bremenita problemima, takva pomoć mnogo znači. Ako se i u nas izmjenama zakona pokrene "kultura zaklada" koja će pomoći u rješavanju važnih društvenih problema Prijedlog je ostvario svoju svrhu. Utjecat će se na svijest i mogućnosti organiziranog utjecaja na društvena zbivanja.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) je slijedom rješenja u važećem zakonu i predloženih izmjena upozorila predlagatelja na nepostojanje financijsko-materijalne kontrole stranih predstavništava, (s tim se problemom i do sada susretala). Prema predloženom i važećem rješenju predstavništva neće imati status pravne osobe. Strane zaklade imaju prava i obveze, te se nameće pitanje krivnje za propuste i financijsko poslovanje. Upozorila je i na neravnopravnosti u započinjanju rada domaćih i stranih zaklada - za strane je dovoljno da se upišu u registar, a domaći započinju s radom tek kada Ministarstvo odobri statut.

Ovim je javljanjem zaključena rasprava te se glasovalo o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zakladama i fundacijama. Jednoglasno je prihvaćen Prijedlog, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja bit će upućeni predlagatelju radi pripreme konačnog teksta.

J.Š.; M.P.